

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Чернігівської обласної
військової адміністрації

В'ячеслав Чаус

« 21 » квітня 2025 року

**СТРАТЕГІЯ
ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
НА 2025-2029 РОКИ**

ЗМІСТ

<i>Перелік скорочень</i>	4
<i>I. Концепція Стратегії відновлення та розвитку освіти Чернігівської області на 2025-2029 роки</i>	5
<i>II. Географічне розташування та склад населення регіону</i>	7
2.1. Географічне розташування	7
2.2. Населення	8
2.3. Населення дошкільного віку	9
2.4. Населення шкільного віку	12
<i>III. Аналіз стану освіти в Чернігівській області</i>	15
<i>IV. Дошкільна освіта</i>	15
4.1. Кадровий потенціал	25
4.2. Фінансування	31
4.3. Управління закладами освіти	32
4.4. Освітнє середовище: безпека і комфорт, матеріально-технічне забезпечення	33
4.5. Висновки та ключові проблеми	39
<i>V. Повна загальна середня освіта</i>	40
5.1. Доступність освіти	40
5.2. Кадровий потенціал	52
5.3. Якість освіти	58
5.4. Фінансування	68
5.5. Управління закладами освіти	71
5.6. Освітнє середовище: безпека і комфорт, матеріально-технічне забезпечення	77
5.7. Висновки та ключові проблеми	89
<i>VI. Позашкільна освіта</i>	92
6.1. Доступність освіти	92
6.2. Кадровий потенціал	96
6.3. Якість освіти	97
6.4. Фінансування	97
6.5. Освітнє середовище: безпека і комфорт, матеріально-технічне забезпечення	98
6.6. Висновки та ключові проблеми	98
<i>VII. Професійна (професійно-технічна) освіта</i>	99
7.1. Доступність освіти	99
7.2. Кадровий потенціал	105
7.3. Якість освіти	109
7.4. Фінансування	115
7.5. Потреби ринку праці	118

7.6.	Управління закладами освіти	122
7.7.	Освітнє середовище: безпека і комфорт, матеріально-технічне забезпечення	125
7.8.	Висновки та ключові проблеми	131
VIII.	<i>Фахова передвища та вища освіта</i>	134
8.1.	Доступність освіти	134
8.2.	Кадровий потенціал	135
8.3.	Фінансування	136
8.4.	Освітнє середовище: безпека і комфорт, матеріально-технічне забезпечення	136
8.5.	Наукова діяльність та міжнародна співпраця	137
8.6.	Висновки та ключові проблеми	139
IX.	<i>Сформованість системи управління освітою</i>	141
9.1.	Аналіз сильних та слабких сторін, а також загроз та можливостей розвитку освіти в області (SWOT-аналіз)	144
9.2.	Пріоритизація ключових проблем системи освіти	146
9.3.	Стратегічне бачення відновлення та розвитку освіти Чернігівської області	147
9.4.	Стратегічні цілі, спрямовані на досягнення кінцевої мети	147
9.5.	Система моніторингу та оцінки результативності	155
9.6.	Фінансове забезпечення реалізації стратегії	155
	<i>Додатки 1-18</i>	156

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

В.п. – вакантна посада
ГПД – група подовженого дня
ДНУ – державна наукова установа
ДПА – державна підсумкова атестація
ЗДО – заклад дошкільної освіти
ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти
ЗНО – зовнішнє незалежне оцінювання
ЗВО – заклад вищої освіти
ЗП (ПТ)О – заклад професійної (професійно-технічної) освіти
ЗФПО – заклад фахової передвищої освіти
ІОА – інститут освітньої аналітики
ІППО – інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського
НМТ – національний мультипредметний тест
НРЦ – навчально-реабілітаційний центр
МРЦ – міжшкільний ресурсний центр
ПСО – профільна середня освіта
ОУО – органи управління освітою
ООП – особливі освітні потреби
ЦПР – центр професійного розвитку
ЦПРПП – центр професійного розвитку педагогічних працівників
ТГ – територіальна громада

Концепція Стратегії відновлення та розвитку освіти Чернігівської області на 2025 – 2029 роки

Стратегію відновлення та розвитку освіти Чернігівської області на 2025-2029 роки (далі – Стратегія) розроблено відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про позашкільну освіту», «Про охорону дитинства», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р, Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 року № 940), Концепції безпеки закладів освіти, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 301-р, а також відповідних постанов Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України та інших нормативно-правових документів.

Стратегією враховано Цілі сталого розвитку ООН до 2030 року («Глобальні цілі»), зокрема ціль 4 – «Якісна освіта», а також положення Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року, затвердженої рішенням Чернігівської обласної ради 18 грудня 2019 року № 4-21/VII (в редакції рішення Чернігівської обласної ради від 28 жовтня 2020 року № 43-25/VII).

Підставами для розроблення Стратегії є необхідність поглибленого відновлення та розвитку сфери освіти в Чернігівському регіоні, частина територій якого була тимчасово окупованою, та який суттєво постраждав внаслідок збройної агресії проти України та продовжує піддаватись атакам країни-агресора.

Аналіз стану освіти здійснено на підставі даних, оприлюднених Державною службою статистики України, державною науковою установою «Інститут освітньої аналітики», Чернігівською обласною військовою адміністрацією, а також з урахуванням оперативних даних, наданих Управлінням освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації.

Стратегія, спрямована на подолання наслідків повномасштабного збройного вторгнення російської федерації на територію України у 2022 році, ґрунтується на аналітичному звіті стану освіти в Чернігівській області, аналізі впливу повномасштабної війни на сферу освіти в регіоні та відповідному SWOT-аналізі.

Документом визначено бачення, стратегічні та операційні цілі відновлення та розвитку освіти на період 2025-2029 років відповідно до пріоритизації проблем та антикризових заходів різних складників освіти.

Стратегію було розроблено за сприяння швейцарсько-українського проекту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» та за результатами засідань робочої групи, створеної розпорядженням начальника Чернігівської обласної військової адміністрації від 15 квітня 2024 року № 254,

стратегічних сесій за участі ключових стейкхолдерів, а також за результатами опитування учасників освітнього процесу.

Стратегія може змінюватися в установленому чинним законодавством порядку в разі, коли в період її виконання відбуватимуться зміни в освітньому законодавстві, державній освітній політиці, в соціально-економічній та військовій ситуації, що вимагатимуть відповідного реагування.

Зокрема після завершення дії Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695, та Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року, затвердженої рішенням Чернігівської обласної ради 18 грудня 2019 року № 4-21/VII (в редакції рішення Чернігівської обласної ради від 28 жовтня 2020 року № 43-25/VII), а також за результатами затвердження Кабінетом Міністрів України Державної стратегії регіонального розвитку на наступні 7 років, буде забезпечено перегляд даної Стратегії та її узгодження із Державною стратегією регіонального розвитку.

Географічне розташування та склад населення регіону

Географічне розташування

За [даними](#), оприлюдненими на офіційному вебсайті Чернігівської обласної військової адміністрації, Чернігівська область утворена 15 жовтня 1932 року.

За площею – одна з найбільших областей України (31,9 тис. км²). Розташована у північній частині України і межує з російською федерацією (225,09 км держкордону), республікою білорусь (232,61 км держкордону), Сумською, Полтавською та Київською областями.

У галузевій структурі промисловості пріоритетними є: харчова, паливна, машинобудівна і металообробна, деревообробна, целюлозно-паперова, легка. Помітну роль відіграють електроенергетика, хімічна та нафтохімічна промисловість.

Чернігівщина має значний сільськогосподарський потенціал і є однією з найбільш аграрно-розвинутих в Україні. Значне місце належить тваринництву, в основному це – скотарство молочно-м'ясного напрямку, свинарство і птахівництво.

Область розташована на півночі України, в поліській та лісостеповій зонах Придніпровської низовини. Лісами вкрито 20 % території. Територією області протікає 1570 річок загальною довжиною близько 8,5 тис. км. Найбільші річки: Дніпро, Десна з притоками Сейм, Остер, Снов, Убідь, на півдні – Удай.

Регіон у своєму складі має 5 районів: Корюківський (5 ТГ), Ніжинський (17 ТГ), Новгород-Сіверський (4 ТГ), Прилуцький (11 ТГ) та Чернігівський (20 ТГ).

З них Чернігівський, Корюківський та Новгород-Сіверський райони межують з державним кордоном. <https://cg.gov.ua/index.php?id=1807&tp=1>

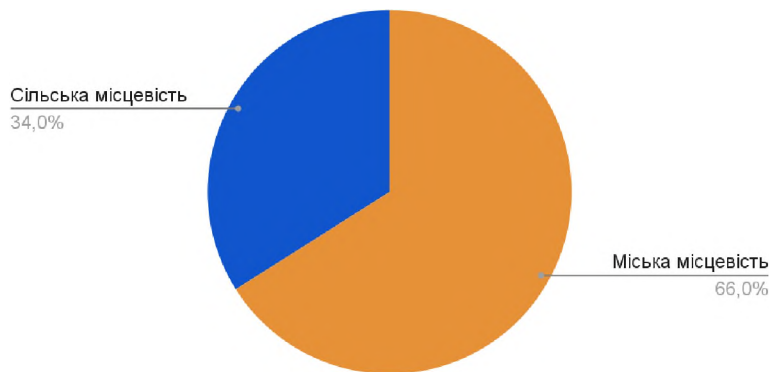
Населення

За даними Державної служби статистики України, на початок 2022 року населення Чернігівської області складало 959 315 осіб, зокрема 633 335 осіб у міській місцевості та 325 980 осіб у сільській місцевості.

За районами кількість населення перед повномасштабним вторгненням РФ становила:

- Корюківський р-н – 86 435;
- Ніжинський р-н – 215 908;
- Новгород-Сіверський р-н – 62 141;
- Прилуцький р-н – 149 401;

Розподіл населення Чернігівської області, за типом місцевості

- Чернігівський р-н – 445 430.

За 2021 рік та січень 2022 року фіксувалося скорочення населення. Так, природне скорочення населення за 2021 рік становило 15 937 осіб, а за січень 2022 року – 1 513 осіб. Міграційне скорочення за 2021 рік становило 1449 осіб та за січень 2022 року – 137 осіб. Загальне скорочення населення за 2021 рік становило 17 386 осіб або 1,8 % від кількості населення регіону на 01.01.2021. За січень 2022 року населення загалом скоротилось на 0,17 %.

За даними Головного управління статистики у Чернігівській області (<https://www.chernigivstat.gov.ua/books/nasel.php>, збірник «Розподіл постійного населення Чернігівської області за статтю та віком») Чернігівщина має регресивну вікову структуру населення. На 1 січня 2022 р. частка наймолодшого населення області у віці 0-14 років становила 13,2% загальної чисельності населення області, частка населення віком 15-64 роки, основного постачальника трудових ресурсів, – 66,5%, частка осіб у віці 65 років і старше – 20,3%.

Вікову структуру населення характеризує показник демографічного навантаження, який показує навантаження на суспільство та економіку невиробничим населенням. На 1 січня 2022 р. на кожну тисячу населення віком 15-64 роки припадало 505 осіб у віці 0-14 років та 65 років і старше (для міського населення – 456 особи, а для сільського – 606). Цей показник уже тривалий час має регресивну структуру, особливо для сільського населення. Якщо для

міського населення показники навантаження дітьми (197) та людьми похилого віку (259) майже однакові, то для сільського – показник навантаження населенням віком 65 років і старше вдвічі перевищує показник навантаження дітьми (406 проти 200).¹

Віковий розподіл населення станом на 1 січня 2022 року в регіоні складав:

- **0-5 років** – 39 041 особа, з яких 51,1 % чоловічої статі та 48,9 % жіночої, 67,3 % у міській місцевості та 32,7 % у сільській місцевості;
- **6-18 років**– 120 017 осіб, з яких 51% чоловічої статі та 49% жіночої статі, 67,2% у міській місцевості та 32,8% у сільській місцевості;
- **19-24 роки** –48 049 осіб, з яких 50,9% чоловічої статі та 49,1% жіночої статі, 61,9% у міській місцевості та 38,1% у сільській місцевості;
- **25-29 років** – 53 016 осіб, з яких 51,7% чоловічої статі та 48,3% жіночої статі, 62,8% у міській місцевості та 37,2% у сільській місцевості;
- **30-39 років** – 156 298 осіб, з яких 52,9% чоловічої статі та 47,1% жіночої статі, 72% у міській місцевості та 28% у сільській місцевості;
- **40-49 років**– 136 403 особи, з яких 48% чоловічої статі та 52% жіночої статі, 71,3% у міській місцевості та 28,7% у сільській місцевості;
- **50-59 років**– 132 253 особи, з яких 45,4% чоловічої статі та 54,6% жіночої статі, 65% у міській місцевості та 35% у сільській місцевості;
- **60-64 років** – 72 215 осіб, з яких 41,2% чоловічої статі та 58,8% жіночої статі, 64,7% у міській місцевості та 35,3% у сільській місцевості;
- **65 років та старше**– 193 481 особа, з яких 31,5% чоловічої статі та 68,5% жіночої статі, 57,2% у міській місцевості та 42,8% у сільській місцевості.

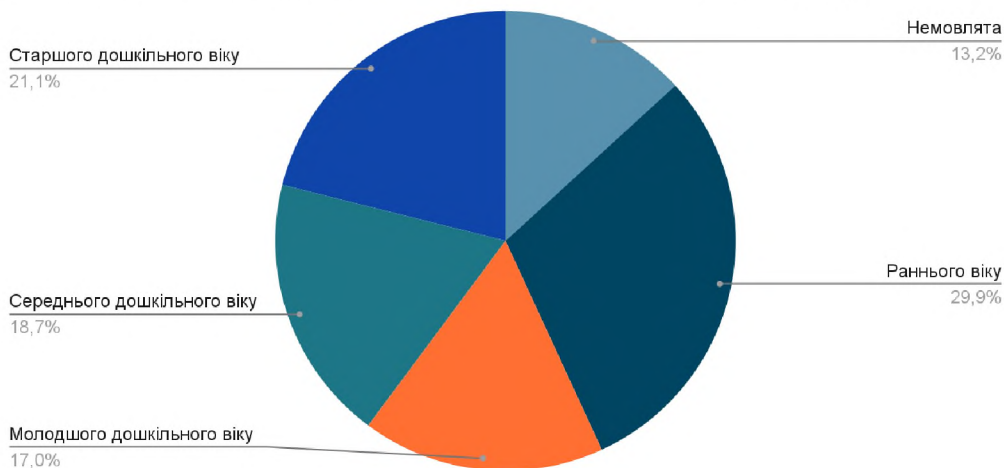
Населення дошкільного віку

Відповідно до вікової періодизації, визначеної частиною четвертою статті 4 Закону України «Про дошкільну освіту», населення дошкільного віку в регіоні за даними Головного управління статистики у Чернігівській області на початок 2022 року мало таку структуру:

- 5 154 немовлят (до 1 року);
- 11 684 дитини раннього віку (1-2 роки);
- 6 653 дитини молодшого дошкільного віку (3 роки);
- 7 318 дітей середнього дошкільного віку (4 роки);
- 8 232 дитини старшого дошкільного віку (5 років).

¹«Розподіл постійного населення Чернігівської області за статтю та віком на 1 січня 2022 року»
https://www.chernigivstat.gov.ua/books/publ/z_chrozpodnas_21.zip

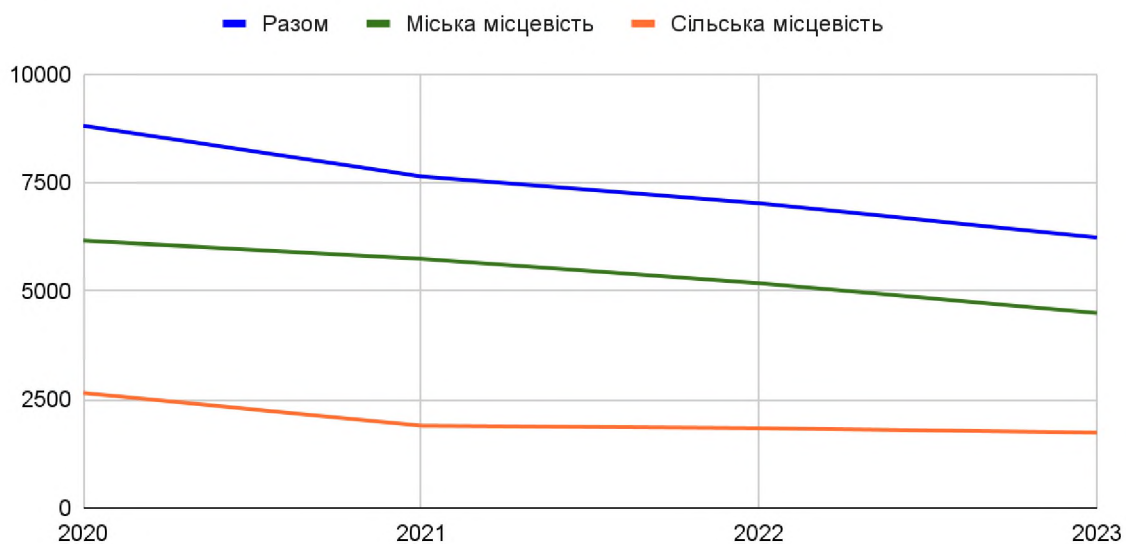
Розподіл населення дошкільного віку (станом на 1 січня 2022 року)

За даними ДНУ «Інститут освітньої аналітики» (на 1 вересня кожного року):

- у **2023 році** кількість дітей, яким виповнилось 5 років, становить 6233 особи,
з яких 3326 хлопчиків (53,4%) та 2907 дівчат (46,6%),
4495 або 72,1% проживають у міській місцевості, 1738 або 27,9% у сільській місцевості;
- у **2022 році** кількість дітей, яким виповнилось 5 років, становила 7025,
з яких 3514 хлопчиків (50%) та 3511 дівчат (50%),
5185 у міській місцевості (73,8%) та 1840 у сільській місцевості (26,2%);
- у **2021 році** кількість дітей, яким виповнилось 5 років, становила 7646,
з яких 3814 хлопчиків (49,9%) та 3832 дівчат (50,1%),
5 748 у міській місцевості (75,2%) та 1898 у сільській місцевості (24,8%);
- у **2020 році** кількість дітей, яким виповнилось 5 років, становила 8818,
з яких 4369 хлопчиків (49,5%) та 4449 дівчат (50,5%),
6 163 у міській місцевості (69,9%) та 2655 у сільській місцевості (30,1%).

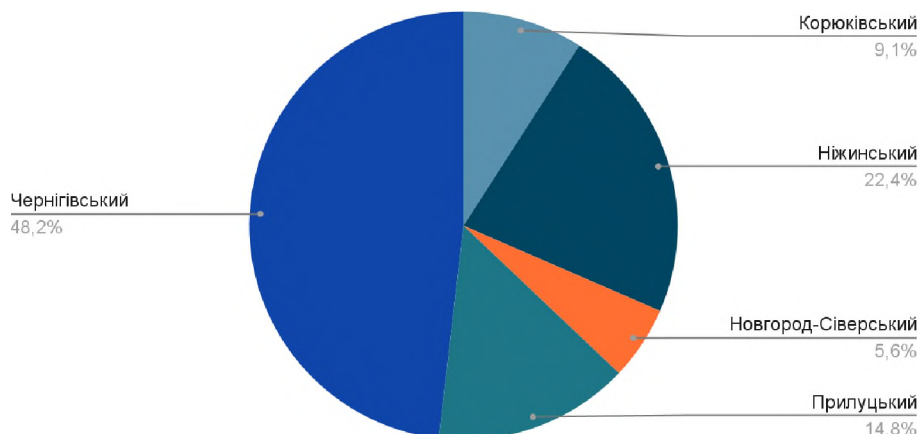
Чисельність населення 5-річного віку, за роками та типами території (за даними ДНУ "ІОА")

За районами чисельність населення дошкільного віку на початок 2022 року переважала у Чернігівському районі (за даними Держстату).

Район	Чисельність населення за віковою періодизацією				
	Немовлята (до 1 року)	Ранній вік (1-2 роки)	Молодший дошкільний вік (3 роки)	Середній дошкільний вік (4 роки)	Старший дошкільний вік (6 років)
Корюківський	497	1039	594	673	744
Ніжинський	1195	2598	1479	1586	1898
Новгород-Сіверський	276	625	394	416	463
Прилуцький	753	1733	930	1101	1246
Чернігівський	2433	5689	3256	3542	3881

Розподіл населення дошкільного віку за районами у січні 2022 (за даними Держстату)

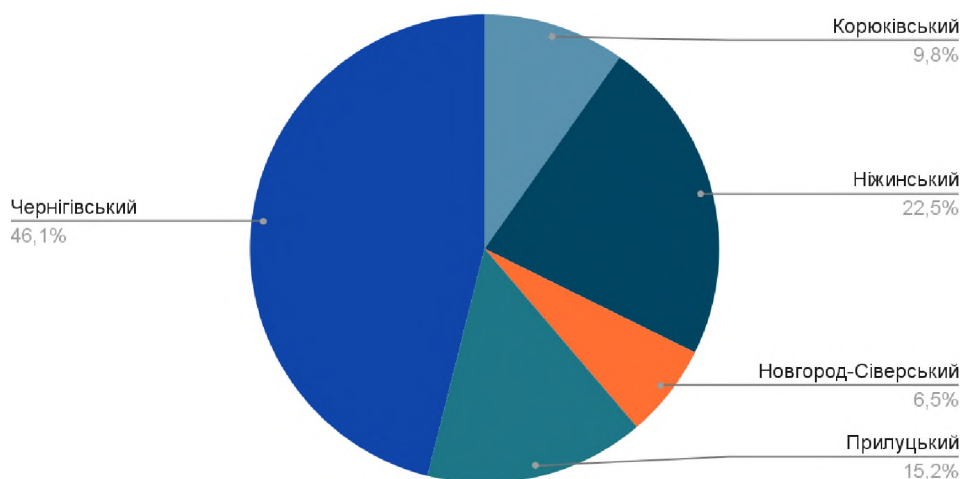
Таким чином, чисельність населення дошкільного віку протягом останніх років стрімко скорочується: за 2020-2023 роки таке скорочення становило майже 30%.

Протягом 2020-2022 років зростала частка дітей дошкільного віку у міській місцевості (на 3,9%), утім дещо скоротилась у 2023 році на користь сільської місцевості (на 1,7%). Також за останні роки стрімко зросла частка хлопчиків – загалом на 3,9%. Однак, найбільш стрімка зміна відбулась з 2022 на 2023 рік, коли частка хлопчиків збільшилась на 3,4%.

Населення шкільного віку

За даними Головного управління статистики у Чернігівській області, на початок 2022 року в регіоні налічувалося 120 017 дітей шкільного віку.

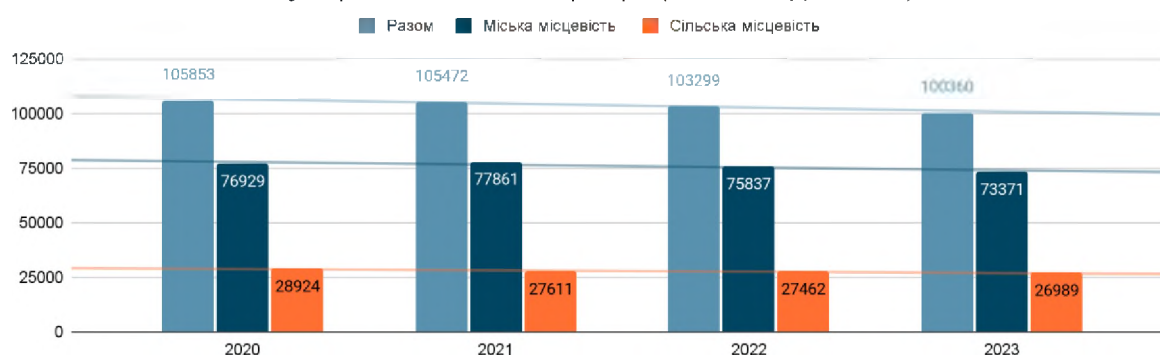
Розподіл населення шкільного віку за районами у січні 2022 року (за даними Держстату)

За даними ДНУ “Інститут освітньої аналітики” (на 1 вересня кожного року):

- у **2023 році** кількість населення шкільного віку становить 100360 осіб, з яких 50 849 (50,7%) хлопчиків та 49511 (49,3%) дівчат; 73 371 (73,1%) у міській місцевості, 26989 (26,9%) у сільській місцевості;
- у **2022 році** кількість населення шкільного віку становила 103299 осіб, з яких 52590 (50,9%) хлопчиків та 50709 (49,1%) дівчат; 75837 (73,4%) у міській місцевості та 27462 (26,6%) у сільській місцевості;
- у **2021 році** кількість населення шкільного віку становила 105472 особи, з яких 56623 (53,7%) хлопчиків та 48849 (46,3%) дівчат; 77861 (73,8%) у міській місцевості та 27611 (26,2%) у сільській місцевості;
- у **2020 році** кількість населення шкільного віку становила 105853 особи, з яких 53987 (51%) хлопчиків та 51866 (49%) дівчат; 76929 (72,7%) у міській місцевості та 28924 (27,3%) у сільській місцевості.

Населення шкільного віку за роками та типами територій (за даними ДНУ "ЮА")

Отже, різні джерела наводять різні дані щодо кількості населення шкільного віку в регіоні. Однак, з наявних даних бачимо, що найбільша частка населення шкільного віку припадає на Чернігівський район, а найменша – на Новгород-Сіверський.

Протягом 2020-2023 років кількість дітей шкільного віку щороку скорочувалась, однак найбільшого скорочення зазнала з 2022 року по 2023 рік – на майже 3 тисячі осіб.

Зокрема бачимо суттєву різницю в розподілі населення шкільного віку за типом місцевості. Так, у міській місцевості майже втричі переважає частка дітей шкільного віку.

У контексті розвитку мережі ЗЗСО та підготовки до впровадження трирічної профільної середньої освіти (далі – ПСО) з 2027 року наводимо, зокрема, розподіл учнівського контингенту за класами та роками (додатки 3-5 до Стратегії).

Соціально незахищені категорії дітей у ЗЗСО регіону на початок 2023/2024 н. р.

- Кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їхнього числа – 1269 осіб (із розподілом 66,8% у міській місцевості та 33,2% у сільській місцевості);

- Кількість дітей із малозабезпечених родин – 1767 осіб (*із розподілом 71,5% у міській місцевості та 28,5% у сільській місцевості*);
- Кількість дітей з числа внутрішньо переміщених осіб – 2180 осіб (*із розподілом 70,2% у міській місцевості та 29,8% у сільській місцевості*);
- Кількість дітей учасників бойових дій – 6 776 осіб (*із розподілом 79,2% у міській місцевості та 20,8% у сільській місцевості*);
- Кількість дітей загиблих учасників бойових дій – 320 осіб (*із розподілом 82,2% у міській місцевості та 17,8% у сільській місцевості*).

Аналіз стану освіти в Чернігівській області

Аналіз стану освіти в Чернігівській області здійснено за сферами освіти, ключовими напрямками розвитку освіти в області, а також з урахуванням комплексної системи критеріїв, показників та індикаторів розвитку освіти, зокрема за такими напрямками:

- доступність освіти;
- кадровий потенціал;
- якість освіти;
- фінансування;
- сформованість системи управління освітою;
- безпека і комфорт;
- матеріально-технічне забезпечення.

Показники та індикатори, які на момент аналізу не вимірювалися та/або не перебували у відкритому доступі, враховані не були.

Аналітична частина Стратегії зокрема враховує результати:

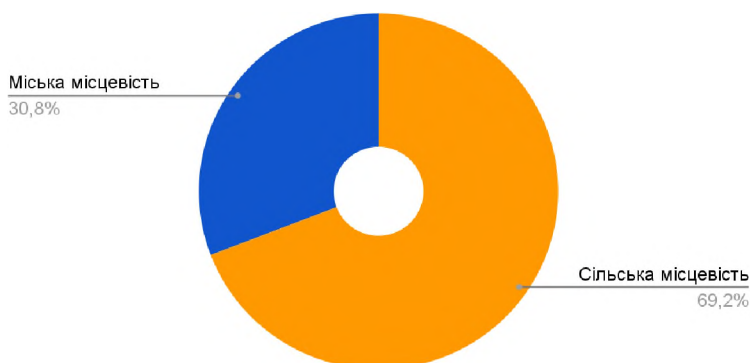
- опитування учасників освітнього процесу за сферами освіти;
- засідань робочої групи;
- стратегічної сесії із залученням ключових стейкхолдерів.

Дошкільна освіта

Доступність освіти

У 2023/2024 навчальному році в Чернігівській області функціонує 399 закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО), зокрема 123 у міській місцевості та 276 у сільській місцевості.

Розподіл закладів дошкільної освіти за типом

Мережу складають заклади:

- загального розвитку – 351 ЗДО;
- комбінованого типу – 47 ЗДО;
- санаторного типу – 1 ЗДО (дитячий контингент відсутній через відсутність укриття, заклад перебуває на простой).

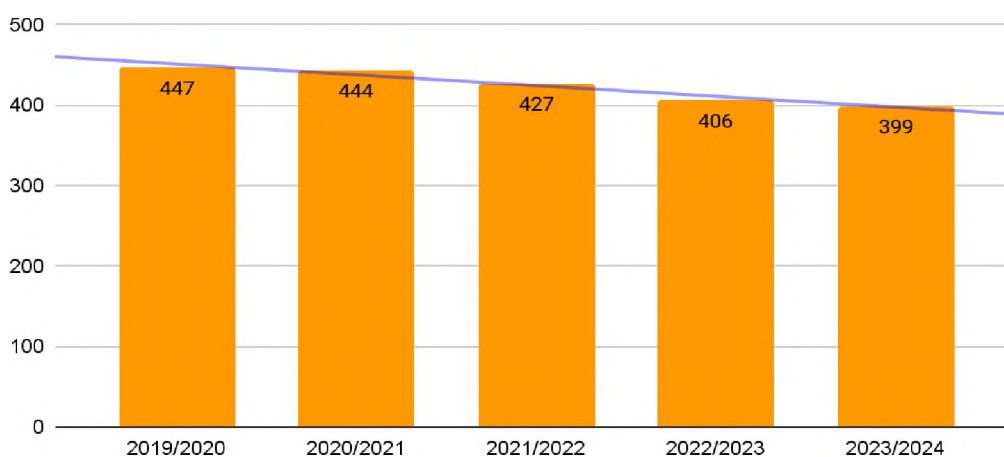
Зокрема 19 ЗДО (в тому числі 13 структурних підрозділів) мають групи короткотривалого перебування (в яких виховуються 337 дітей).

За формою власності переважають комунальні ЗДО, кількість яких становить 394 (99%), разом із цим в регіоні функціонує 2 заклади дошкільної освіти державної форми власності та 3 приватні заклади.

Виховний процес здійснюється в 1 101 групі, з яких 717 у міських ЗДО та 384 у сільських ЗДО.

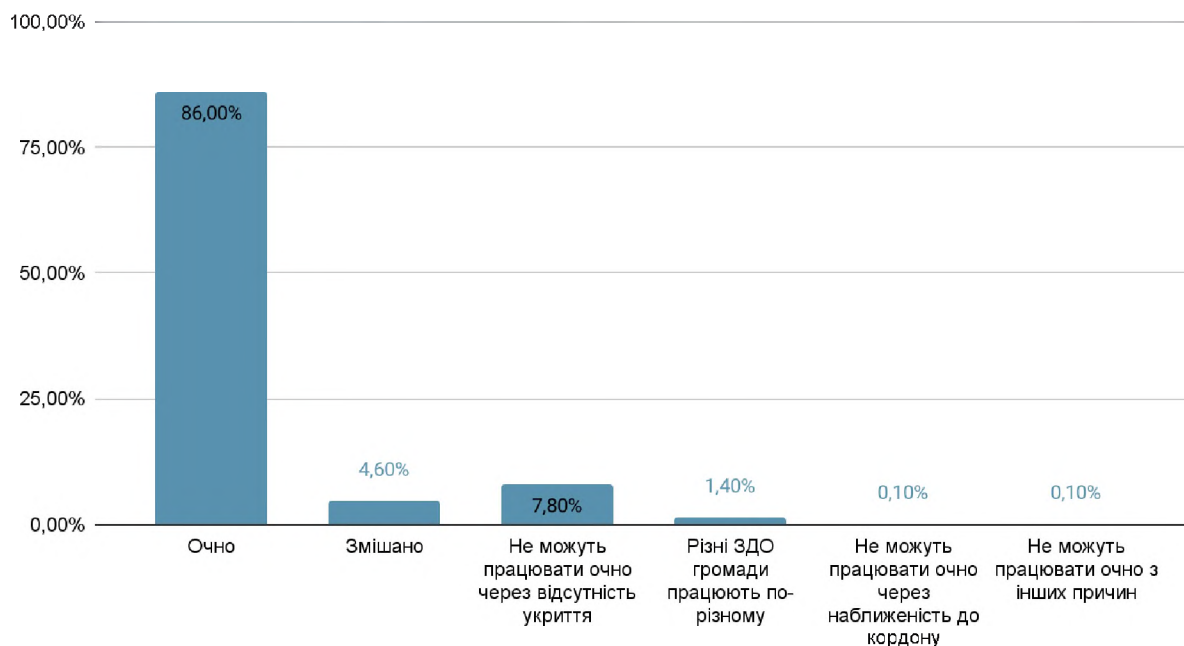
Упродовж останніх років мережа ЗДО не була сталою та оптимізувалась, що зокрема пояснюється й демографічним спадом та зменшенням дитячого контингенту. За 5 років кількість ЗДО в регіоні скоротилась на 48 закладів або 10,7%.

Трансформація мережі закладів дошкільної освіти за роками

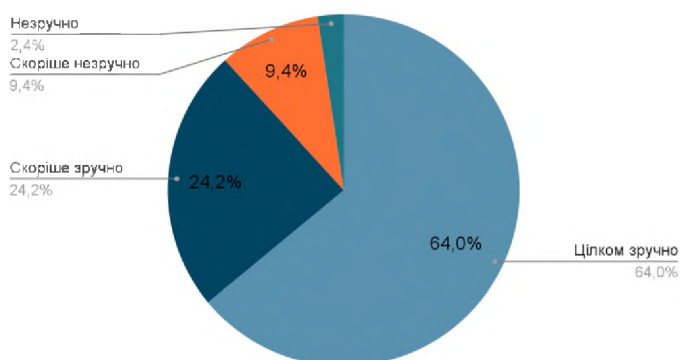
За результатами опитування (див. Додаток 1), більшість працівників ЗДО (86%) зазначили, що заклад дошкільної освіти, в якому вони працюють, може функціонувати в очному форматі. Також представники ЗДО (7,8%) зазначали про неможливість працювати в очному форматі через відсутність укриття. Респонденти ЗДО (4,6%) зазначили, що їх заклад працює у змішаному форматі.

Формат роботи ЗДО (анкети освітян)

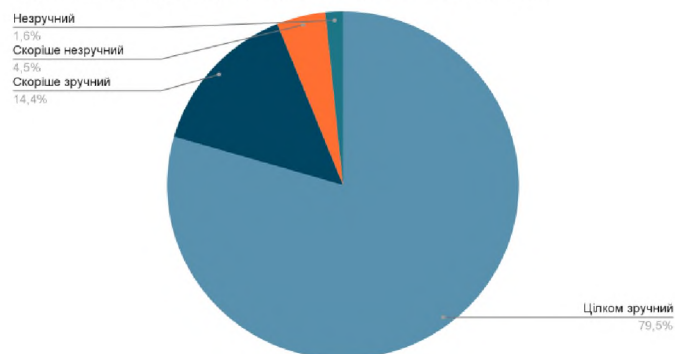

Для переважної більшості респондентів із числа батьків добиратися до ЗДО зручно і скоріше зручно, про що заявили 64% та 24,2% опитуваних відповідно. Скоріше незручно і незручно добиратись до ЗДО для 9,4% та 2,4% відповідно. Переважна більшість батьків також позитивно оцінює графік роботи закладу. Цілком зручним графік роботи ЗДО є для 79,5% респондентів, скоріше зручним – для 14,4%. Натомість 4,5% та 1,6% заявили, що графік роботи ЗДО є скоріше незручним і незручним.

Наскільки зручно добиратися до ЗДО (анкети батьків)

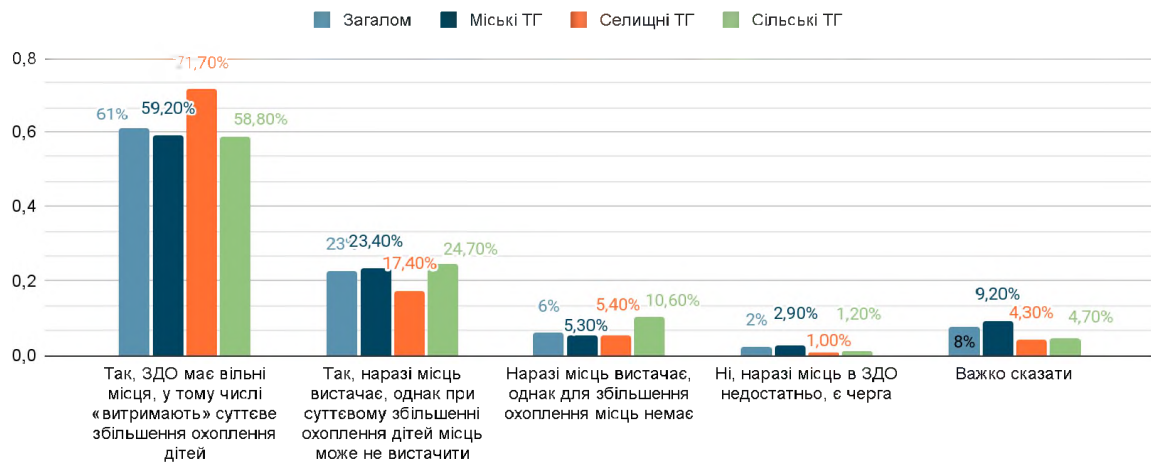
Наскільки зручним є графік роботи ЗДО (анкети батьків)

Більшість освітян (61%) зазначають, що ЗДО мають вільні місця та можуть витримати суттєве збільшення охоплення дітей, проте 2,4% респондентів зазначають про наявність черги до ЗДО, в якому вони працюють. Традиційно респонденти саме в міських ТГ

найбільше серед інших зазначали про брак місць та наявні черги, однак їх частка доволі незначна – 2,9%. Натомість 59,2% респондентів у містах зазначають, що ЗДО мають вільні місця і зможуть витримати збільшення кількості вихованців. Лише 1,1% освітян із сільської місцевості зазначають, що в ЗДО бракує місць та є черга, однак 65,5% зазначають, що ЗДО, в якому вони працюють, має вільні місця та зможе «витримати» суттєве збільшення контингенту.

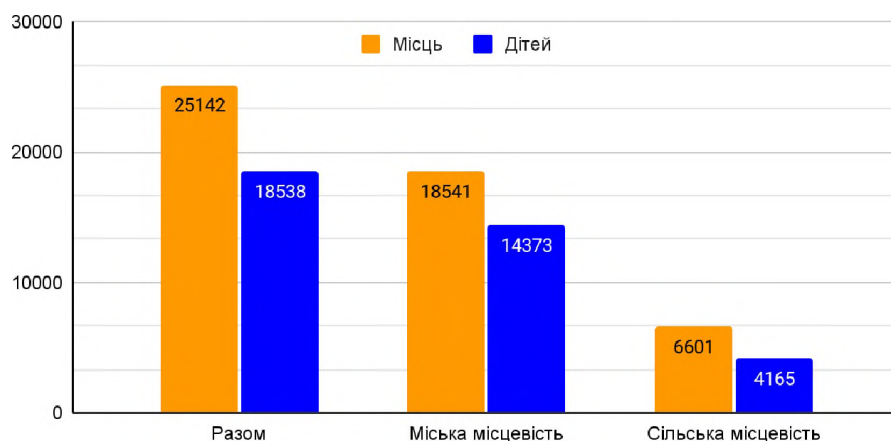
Чи достатньо місць у ЗДО?

Загалом на 25 142 місцях виховується 18 538 дітей, що, відповідно, свідчить про заповнення ЗДО на 73,7%.

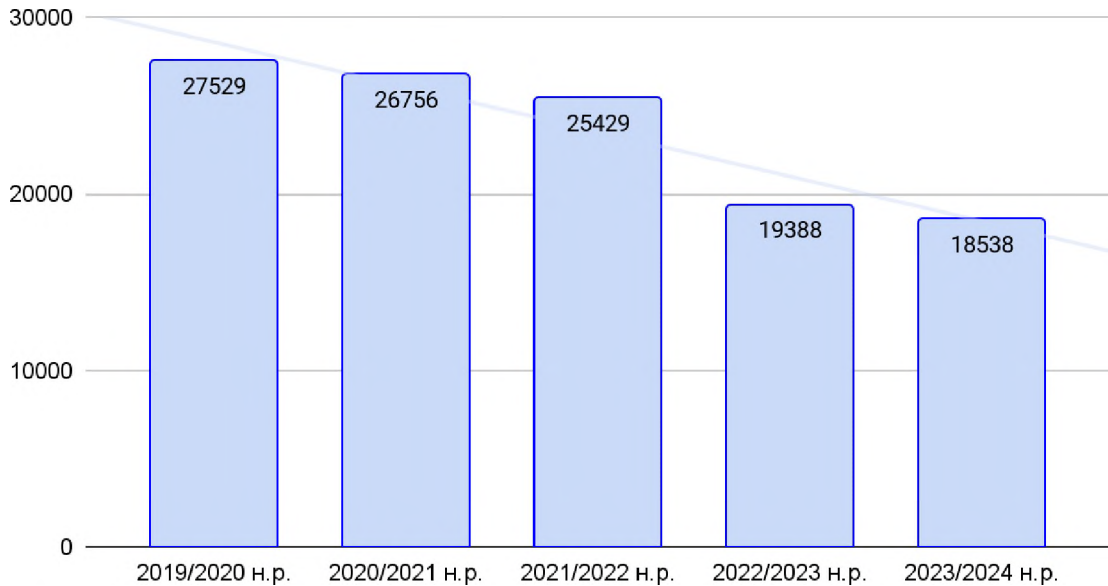
У міській місцевості виховується 14 373 дітей при наявних 18 541 місцю, а у сільській місцевості виховується 4 165 дітей при наявних 6 601 місцю.

Розподіл місць та контингенту в ЗДО за типом місцевості

За останні п'ять років спостерігається значне скорочення дитячого контингенту ЗДО, що становить понад 30%.

Динаміка зміни контингенту вихованців ЗДО

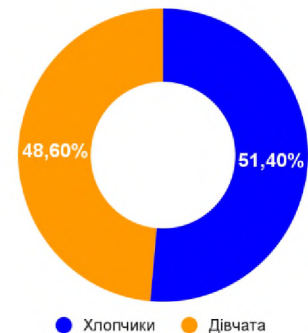

Розподіл контингенту вихованців ЗДО становить 77,5% для міської місцевості та 22,5% для сільської місцевості. При цьому частка дівчаток складає 48,6%, а хлопчиків – 51,4%. Водночас на 15 травня 2024 року в 194 закладах дошкільної освіти виховується 751 (4%) дитина з числа внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО).

Розподіл контингенту ЗДО за типом місцевості

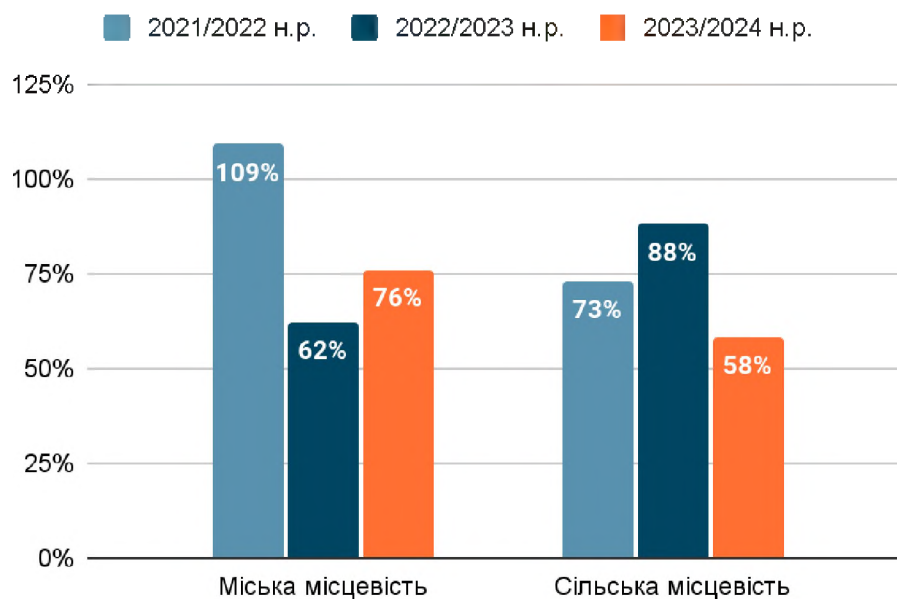

Розподіл контингенту ЗДО за статтю

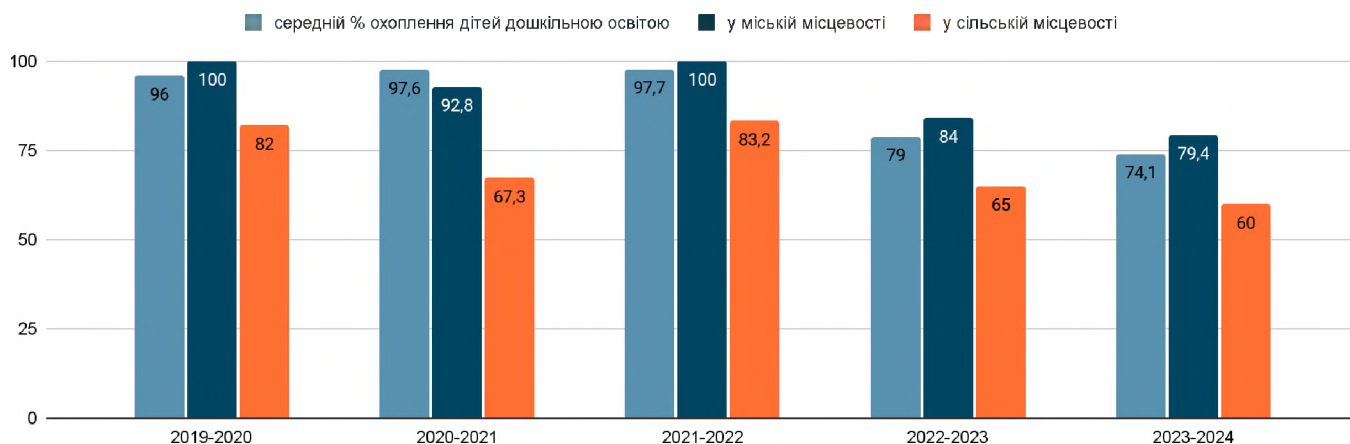
До широкомасштабної війни, в 2021/2022 н. р., ЗДО міської місцевості були заповнені на 109%, а сільської місцевості – на 72,7%. У 2022/2023 н. р. ЗДО міської місцевості заповнені на 62%, сільської місцевості – 88%, у 2023/2024 н. р. ЗДО міської місцевості – 78%, сільської – 63%.

Динаміка наповнюваності ЗДО за роками і типом місцевості

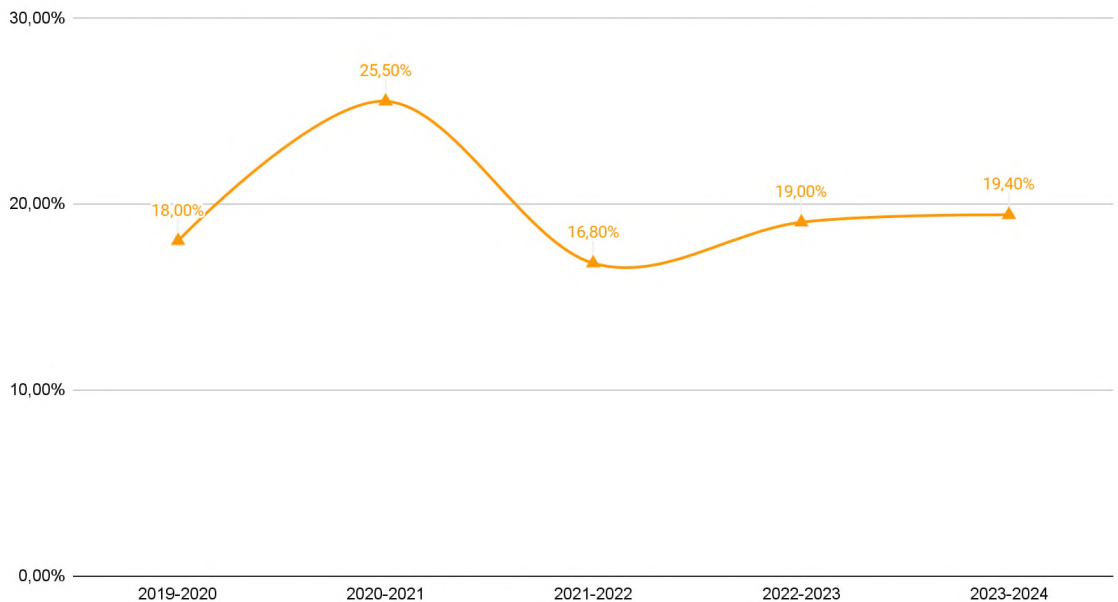
Показники охоплення ЗДО дітей віком від 3 до 6 років усіма формами дошкільної освіти за останні 5 років також не були сталими. Середні показники зростали до 2022 року, із початком широкомасштабної війни почали скорочуватись: із 97,7% у 2021/2022 н. р. до 74,1% у 2023/2024 н. р. Водночас охоплення дітей дошкільною освітою у сільській місцевості значно відрізнялося від показників у міській місцевості протягом усіх 5 років.

% охоплення дітей 3-6-річного віку дошкільною освітою

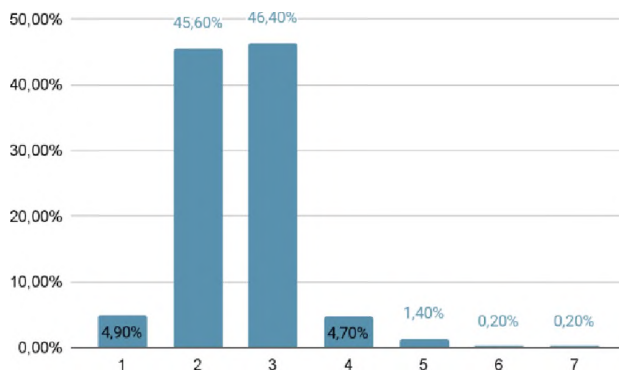
Найбільша різниця даного показника становила 25,5% у 2020/2021 році.

Різниця між охопленням дітей дошкільною освітою у міській та сільській місцевостях

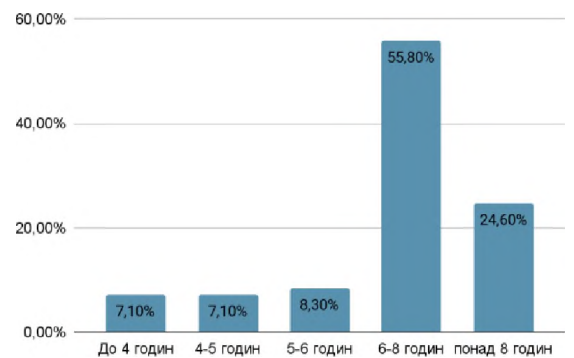

Під час опитування батьки вихованців ЗДО зазначали, що найчастіше діти починають відвідувати ЗДО у віці 2 та 3 років, а час перебування дитини в ЗДО найчастіше становить 8 і більше годин.

Вік, з якого діти починають відвідувати ЗДО (анкети батьків)

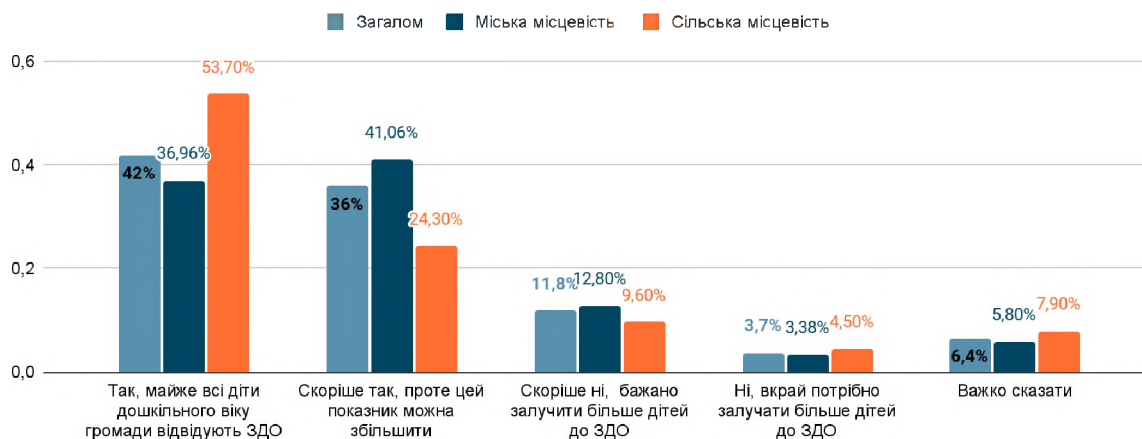

Час перебування дитини в ЗДО (анкети батьків)

Освітняни переконані, що майже всі діти громади відвідують ЗДО – в середньому так вважає 42% опитаних. У міській місцевості цей показник становить 36,9%, а в сільській місцевості сягає 53,7%.

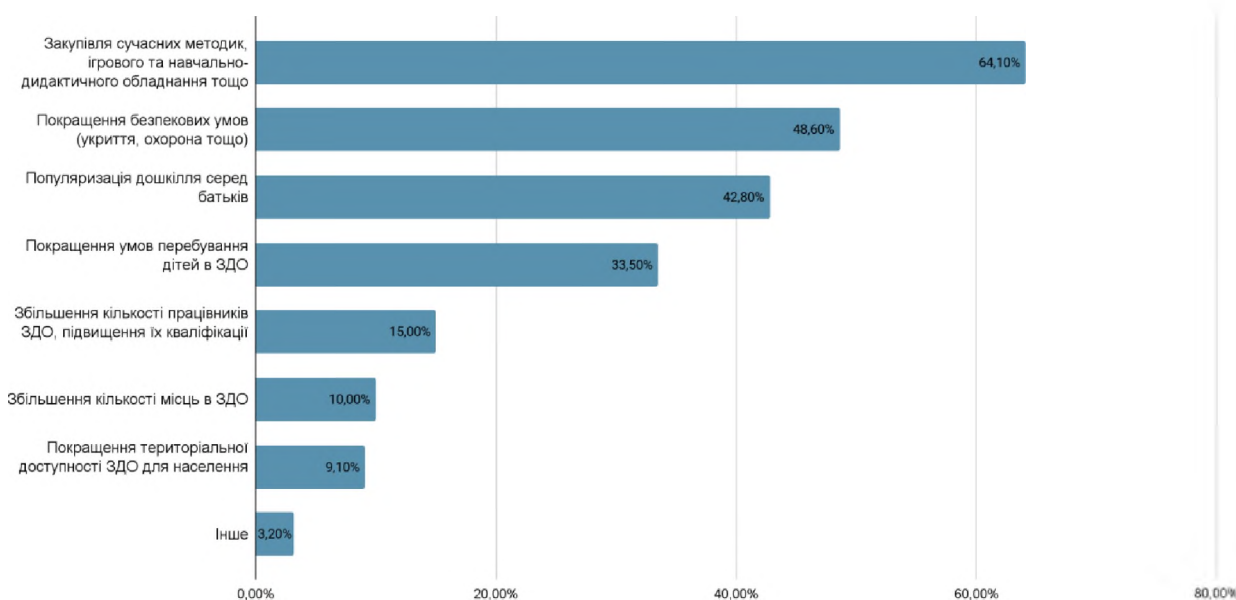
На Вашу думку, чи достатній відсоток дітей Вашої громади відвідує дитячі садочки? (анкети освітян)

Разом із цим сукупність відповідей про те, що показники охоплення дітей дошкільною освітою «можна збільшити», «бажано збільшити» та «вкрай потрібно залучити більше дітей до ЗДО» становить в середньому 52%, зокрема у міській місцевості – 57,24%, у сільській – 38,4%.

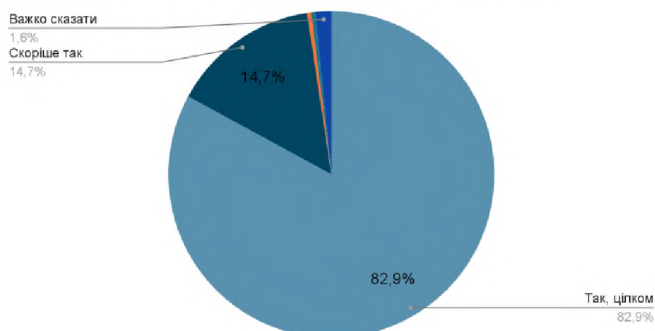
Працівники ЗДО зазначили, що найбільш ефективним інструментом збільшення охоплення дітей дошкільною освітою в ЗДО є закупівля сучасних методик, ігрового, навчально-дидактичного обладнання (64,1%), покращення безпекових умов (48,6%), а також популяризація дошкілля серед батьків (42,8%).

Які дії необхідні для збільшення охоплення дітей дошкільною освітою в ЗДО?

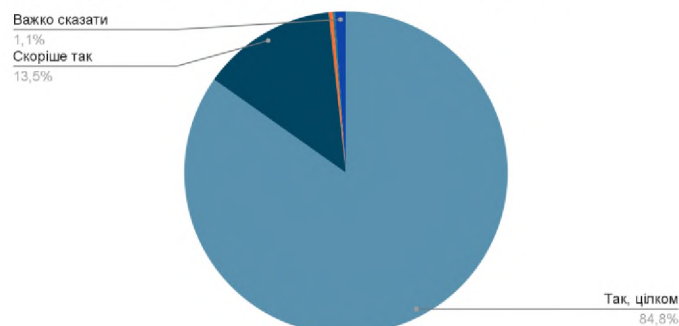

Батьки погоджуються з тезою, що відвідування дитиною ЗДО позитивно впливає на її соціалізацію (97,6% сукупності відповідей «так, цілком» та «скоріше так»), а також на розвиток дитини (98,3% сукупності відповідей «так, цілком» та «скоріше так»).

Ви погоджуєтесь із твердженням, що відвідування дитячого садочка дитиною позитивно впливає на її соціалізацію?

Ви погоджуєтесь із твердженням, що відвідування дитячого садочка дитиною позитивно впливає на її розвиток?

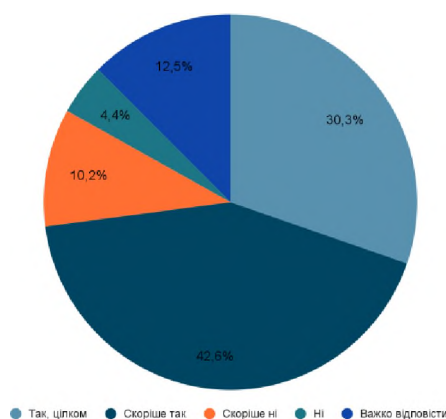
У 2023/2024 н. р. у 87 ЗДО функціонує 219 інклюзивних груп, в яких виховується 359 дітей з особливими освітніми потребами (далі – ООП), освітній процес забезпечують 209 асистентів вихователя та 3 асистенти дитини.

Порівняно з попереднім навчальним роком, констатуємо стрімке зростання як кількості ЗДО, що забезпечують інклюзивну освіту, так і кількість груп та вихованців у них. Адже в 2022/2023 році налічувалось 53 ЗДО, в яких функціонувало 97 інклюзивних груп та виховувалось 166 дітей з ООП, а освітній процес забезпечували 93 асистенти вихователя.

51 заклад дошкільної освіти має 71 групу спеціального призначення. Загальна кількість вихованців у спеціальних групах становить 862 дитини. За нозологіями в таких групах найбільше налічується: з порушенням мови – 635 дітей, із порушенням зору – 122 дитини, із порушенням опорно-рухового апарату – 14 дітей, із затримкою психічного розвитку – 91 дитина.

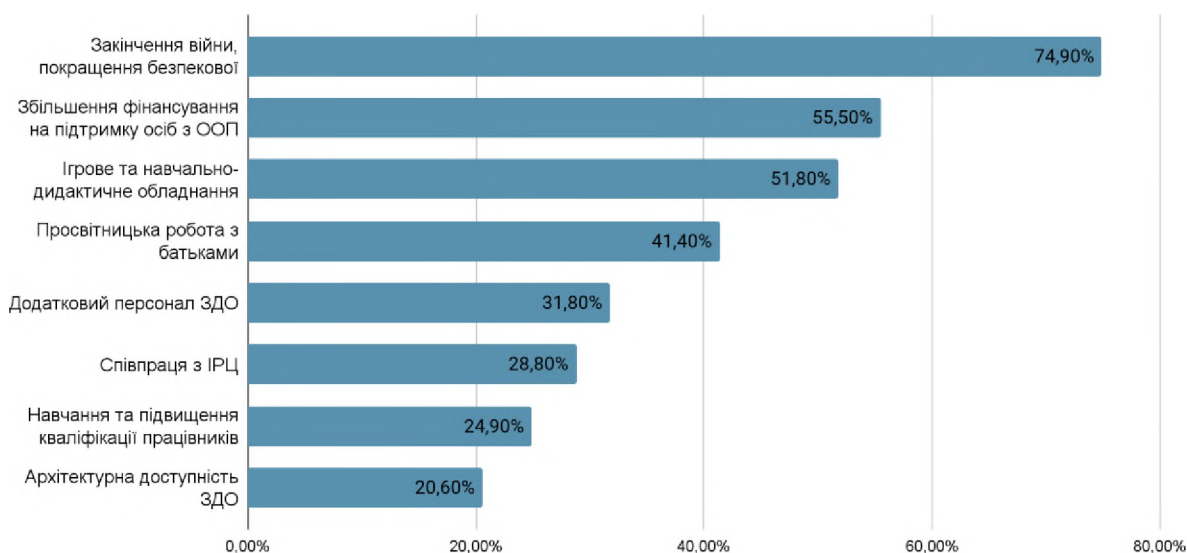
За результатами опитування освітян діти з ООП достатньо охоплені інклюзивною освітою. Так вважають 72,9% опитаних. Натомість 14,6% вважають, що таке охоплення недостатнє та скоріше недостатнє.

Чи вважаєте Ви, що діти з ООП у вашій громаді достатньо охоплені інклюзивною освітою? (анкети освітян)

Збільшити охоплення дітей з ООП інклюзивними групами ЗДО допоможуть покращення безпекової ситуації (74,9%), збільшення фінансування на підтримку осіб з ООП (55,5%), ігрове та навчально-дидактичне обладнання (51,8%), а також просвітницька робота з батьками (41,4%).

Що може збільшити охоплення дітей з ООП інклюзивними групами ЗДО? (анкети освітян)

Під час опитування найчастіше респонденти (як освітяни, так і батьки) зазначали про наявність доступного шляху до ЗДО. Про доступність першого поверху зазначили 25% освітян та 18% батьків. Натомість 17,6% освітян та 18% батьків зазначили, що ЗДО не має жодного із наведених інструментів забезпечення архітектурної доступності закладу освіти.

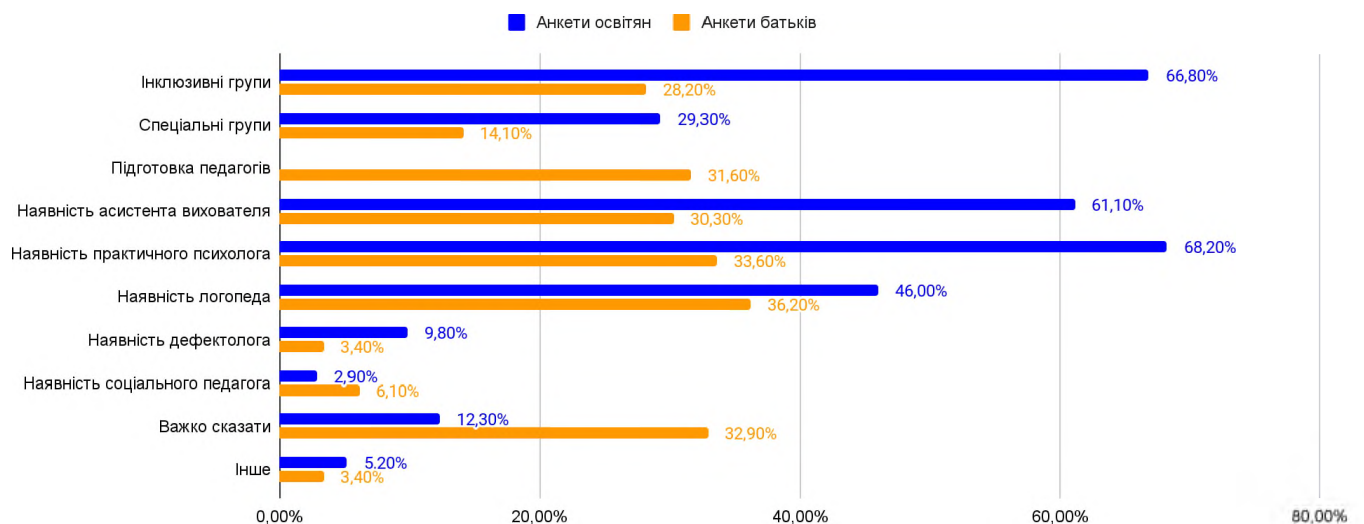
Разом із цим респондентам було запропоновано відповісти на запитання, що забезпечує доступність освітніх послуг в ЗДО для дітей з ООП. На думку освітян, найчастіше – це наявність інклюзивних груп (66,8%), наявність практичного психолога (68,2%) та наявність асистента вихователя (61,1%). Для батьків найчастіше забезпечують доступність освітніх послуг наявність логопеда

Забезпечення архітектурної доступності ЗДО (анкети освітян та батьків)

(36,2%), наявність практичного психолога (33,6%), а також підготовка педагогів (31,6%). Водночас 32,9% батьків вагалися із відповіддю.

Забезпечення доступності освітніх послуг ЗДО для дітей з ООП (анкети освітян та батьків)

Кадровий потенціал

У 2023/2024 навчальному році дошкільну освіту в Чернігівській області забезпечували 2 919 педагогічних працівників, до числа яких належали:

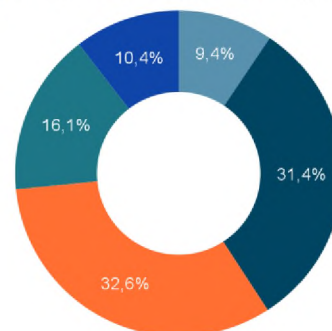
- директори – 307;
- вихователі – 2 019;
- вихователі-методисти – 98;
- практичні психологи – 103;
- соціальні педагоги – 1;
- музичні керівники – 219;

- інші педагогічні працівники – 172.

За оперативними даними Управління освіти і науки Чернігівської ОВА, станом на 01 червня 2024 року освітній процес у закладах дошкільної освіти забезпечують 2864 педагогічних працівники, серед яких найбільше у віці 31-40 років (777 осіб) та у віці 41-50 років (806 осіб).

Розподіл педагогічних працівників ЗДО за віком

● до 30 років ● 31- 40 років ● 41-50 років ● 51-60 років ● понад 60 років

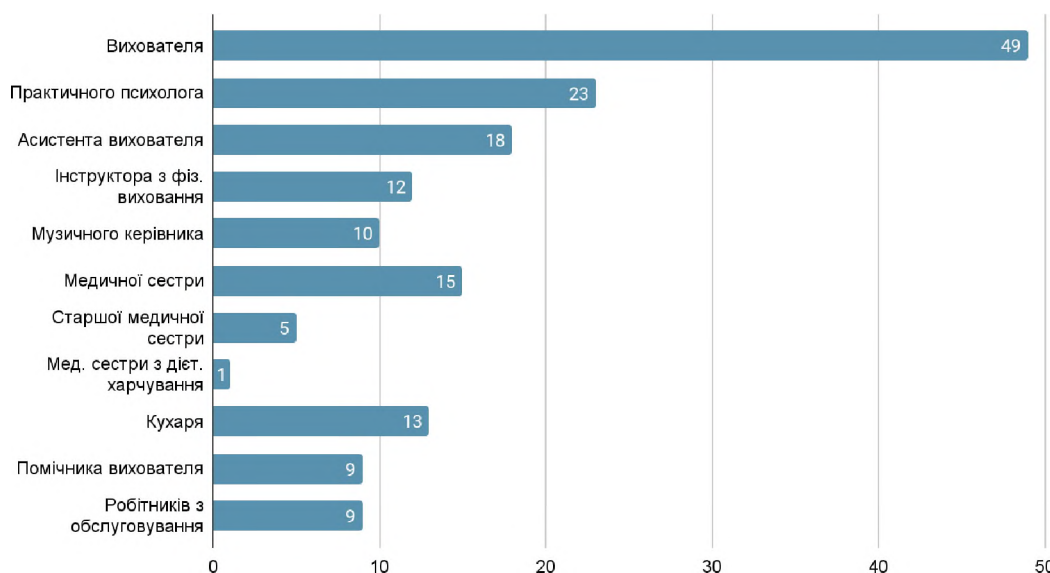

У закладах освіти 107 практичних психологів та соціальних педагогів надають необхідну допомогу з питань соціальної педагогіки та психології.

Також на 01 червня 2024 року налічується 117 або 4% (90,175 ставок) вакантних посад (далі – в. п.) педагогічних працівників. Найбільша потреба у вихователях – 49 в. п., практичних психологах – 23 в. п., асистентах вихователів – 18 в. п., інструкторах з фізичного виховання – 12 в. п., музичних керівниках – 10 в. п.

Загальна кількість непедагогічних працівників становить 3357 осіб. Кількість вакантних посад – 74 або 2,2% (55,575 ставки), серед яких необхідні: 15 медичних сестер, 5 старших медичних сестер, 1 медична сестра з дієтичного харчування, 13 кухарів, 9 помічників вихователів, 9 робітників з комплексного обслуговування та ремонту будівель.

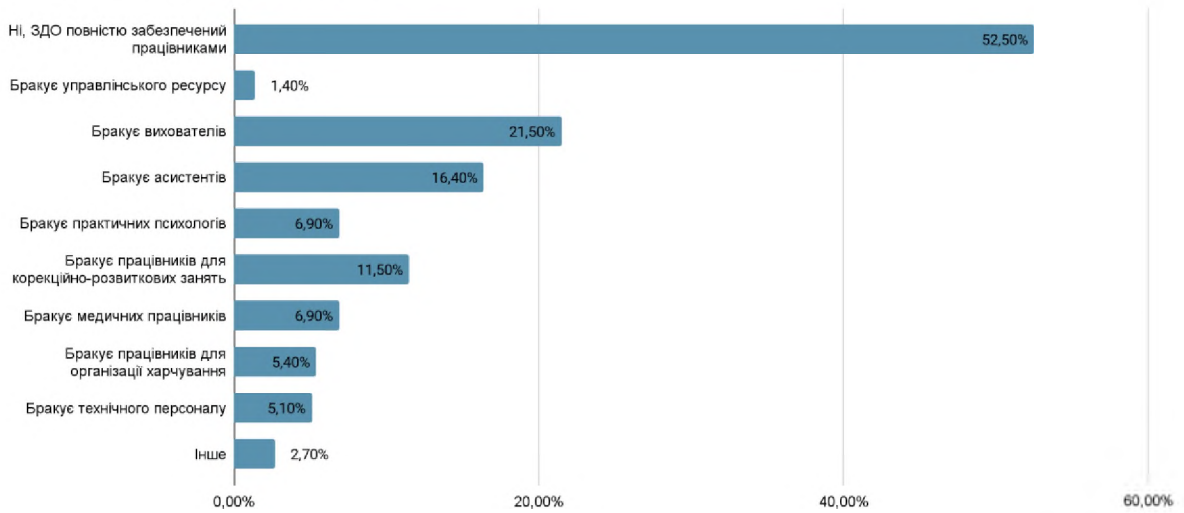
Кількість вакантних посад педагогічних і непедагогічних працівників в ЗДО

Результати опитування працівників ЗДО також засвідчують, що найбільше бракує вихователів, про що заявили 21,5% респондентів. Зокрема, освітяни

найбільше зазначали про брак асистентів вихователя (16,4%), а також працівників для корекційно-розвиткових занять (11,5%).

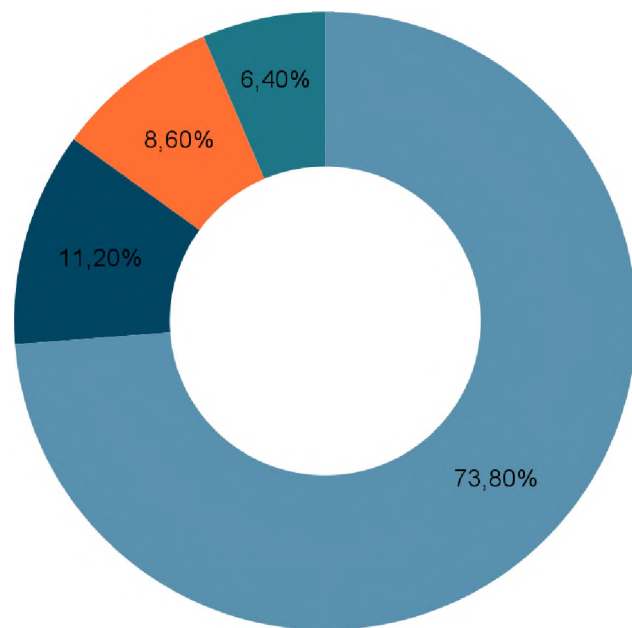
Чи має Ваш ЗДО потребу у працівниках?

Переважна більшість працівників ЗДО (73,8%), які брали участь в опитуванні, зазначили, що мають доступ та активно співпрацюють з центром професійного розвитку педагогічних працівників (далі – ЦПР). Разом із цим, частка тих, які не мали співпраці з ЦПР та тих, що зацікавлені у такій співпраці становить 19,8% опитаних.

Чи маєте Ви/Ваші колеги доступ до послуг центрів професійного розвитку пед.працівників?

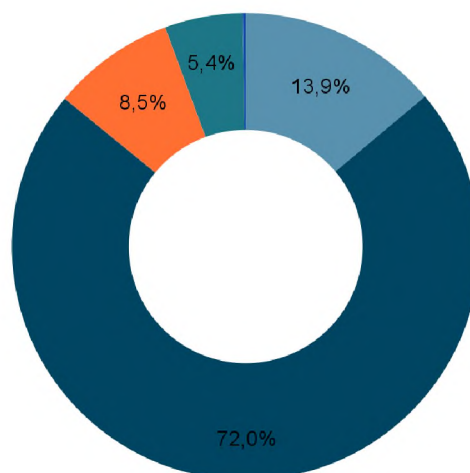
- Так, маємо доступ та активно співпрацюємо з ЦПРПП
- Так, маємо доступ, однак ще не мали співпраці
- Ні, не маємо, але зацікавлені в отриманні послуг ЦПРПП
- Ні, не маємо

Переважна більшість опитаних працівників ЗДО підвищує кваліфікацію як в ІППО, так і в інших суб'єктах підвищення кваліфікації (72%).

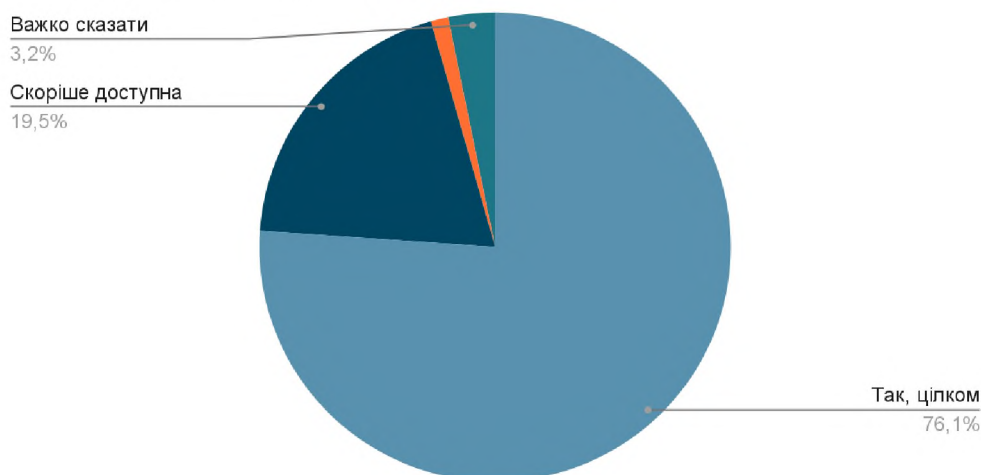
Чи маєте Ви/Ваші колеги доступ до різних суб'єктів надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації?

- Підвищуємо кваліфікацію виключно в ІППО і не потребуємо іншого навчання
- Підвищуємо кваліфікацію в ІППО та в інших надавачів освітніх послуг
- Підвищуємо кваліфікацію в ІППО, однак, хотіли б отримувати освітні послуги й у інших суб'єктів
- Підвищуємо кваліфікацію у різних суб'єктів, крім ІППО
- Інше

Працівники ЗДО оцінюють інформацію щодо можливостей підвищення кваліфікації, крім ІППО, цілком доступною та такою, яку зазвичай постійно поширюють органи управління освітою, ЦПР, керівники закладів (76,1%). Зокрема 19,5% респондентів доводиться самостійно шукати таку інформацію в Інтернеті. Недоступною інформацію оцінюють 1,2% респондентів, які зокрема зазначають, що не знають, де шукати відповідні пропозиції.

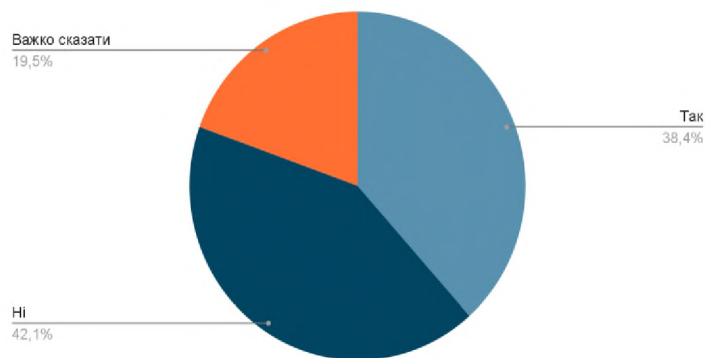
Чи доступною для Вас є інформація щодо можливостей підвищення кваліфікації, окрім ІППО?

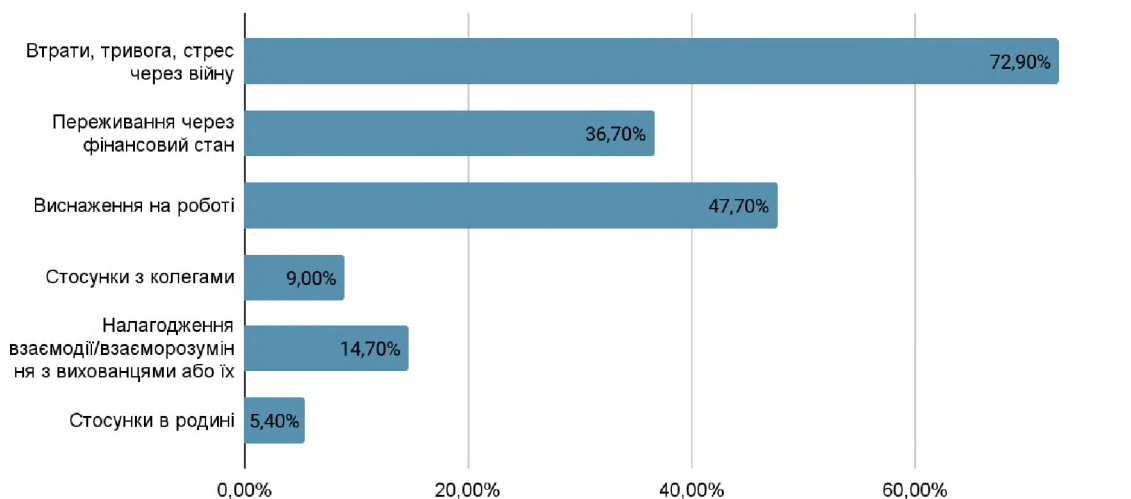
Щорічно за сумлінну працю, професіоналізм, особистий внесок у справу навчання та виховання молодого покоління педагоги ЗДО нагороджуються відомчими нагородами Міністерства освіти і науки України, нагородами Чернігівської обласної державної адміністрації та Чернігівської обласної ради, Почесними грамотами та подяками Управління освіти і науки Чернігівської ОДА. Починаючи з 2007 року освітяни стають лауреатами щорічної обласної Премії імені Софії Русової (премію отримали 27 осіб).

Зокрема значна частка (38,4%) працівників ЗДО мають потребу у психологічних послугах та підтримці, ще 19,5% вагаються із відповіддю, а 42,1% не мають такої потреби. Разом із цим, найбільше такої допомоги та підтримки працівники ЗДО потребують через втрати, тривогу і стреси, спричинені війною (72,9%), виснаження на роботі (47,7%), а також у зв'язку із переживаннями через фінансовий стан.

Чи відчуваєте Ви потребу у психологічних послугах або психологічній підтримці?

Через що переважно необхідна психологічна допомога або підтримка?

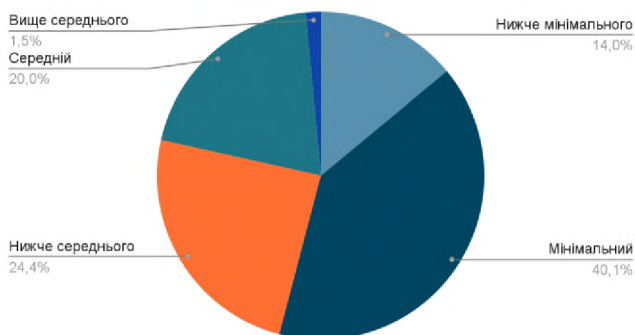
За статистичними даними середня заробітна плата в закладах дошкільної освіти області у 2023 році складала 8 621,0 грн, у тому числі: у педагогічних працівників – 10 385,0 грн та для непедагогічних працівників – 7 042,0 грн.

Разом із цим, відповідно до статті 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік», із 01.04.2024 розмір мінімальної заробітної плати в Україні у місячному розмірі становить 8000 грн.

Під час опитування працівники ЗДО також мали нагоду оцінити об'єктивний та суб'єктивний рівень своєї заробітної плати.

Так, 54,1% респондентів вважають, що рівень заробітної плати є нижчим мінімального та мінімальним, та лише 1,5% опитаних вважають свою заробітну плату вищою середньою. Влаштовує заробітна плата лише 8,5% респондентів. Однак, 32,1% готові при можливості знайти іншу роботу.

Об'єктивний рівень заробітної плати

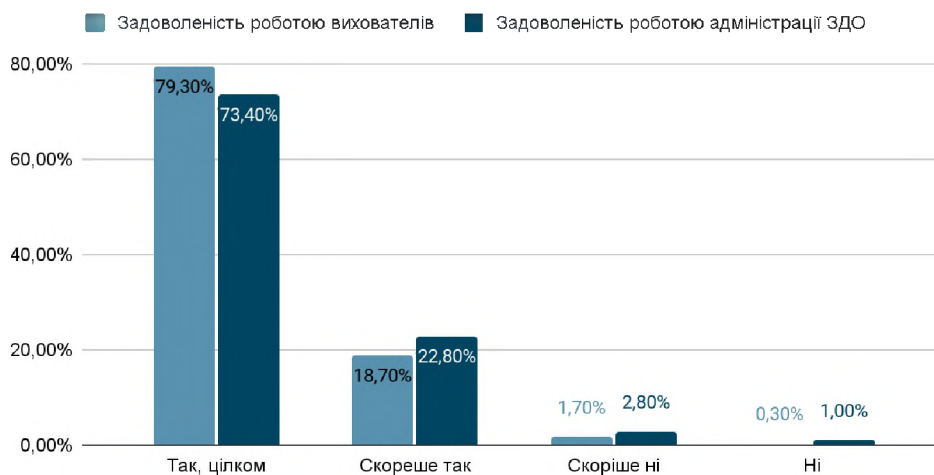

Суб'єктивний рівень заробітної плати як мотиваційний фактор

Опитування батьків, у свою чергу, засвідчує високий рівень задоволеності роботою закладу освіти та зокрема роботою вихователів і адміністрації ЗДО.

Оцінка роботи вихователів та адміністрації ЗДО

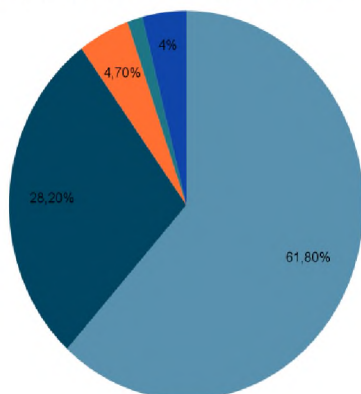

Також переважна більшість респондентів зазначила, що діти із задоволенням відвідують заклад дошкільної освіти (лише 1% батьків дали негативну відповідь), а батьки цілком та скоріше би порекомендували садочок,

який відвідує дитина, друзям або знайомим (лише 0,8% відповіли негативно та 1,9% – скоріше негативно).

Чи із задоволенням Ваша дитина ходить до дитячого садка?

● Так, цілком ● Скоріше так ● Скоріше ні ● Ні ● Важко сказати

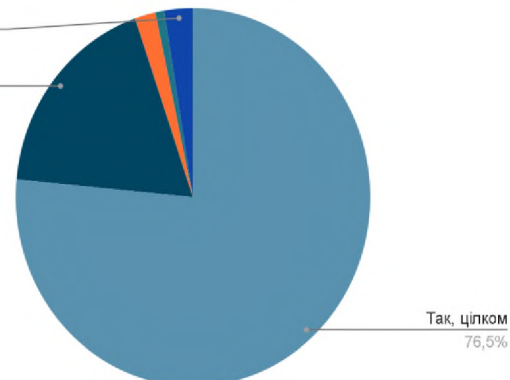
Ви би порекомендували дитячий садочок, який відвідує Ваша дитина, друзям або рідним?

Важко сказати

2,6%

Скоріше так

18,2%

Фінансування

Відповідно до Бюджетного Кодексу України видатки на утримання закладів дошкільної освіти здійснюються з бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад.

За даними [Державного веб-порталу бюджету для громадян \(openbudget.gov.ua\)](https://openbudget.gov.ua), у 2023 році в середньому видатки на освіту в структурі місцевих бюджетів територіальних громад Чернігівської області становили 46,59%.

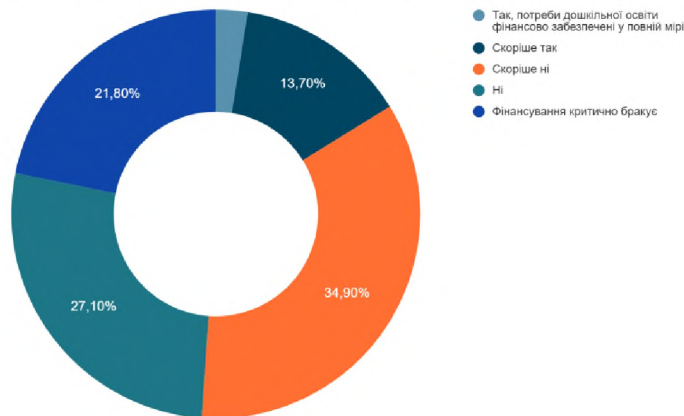
Разом із цим за даними цього ж порталу, в 2023 році видатки на дошкільну освіту в структурі видатків на освіту місцевих бюджетів територіальних громад Чернігівської області становили в середньому 13,48% (див. Додаток 2). Бюджети Батуринської міської та Седнівської селищної територіальних громад не мали дошкільної освіти в структурі своїх видатків на освіту.

Єдиним асигнуванням державного бюджету на сферу дошкільної освіти є субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України кошти субвенції спрямовуються на проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг), а також придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку, що дають змогу опанувати навчальну програму, для осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах).

За результатами опитування, лише 16,2% опитаних працівників ЗДО вважають, що потреби дошкільної освіти в громаді скоріше або у повній мірі фінансово забезпечені. Натомість в сукупності 83,8% вважають, що

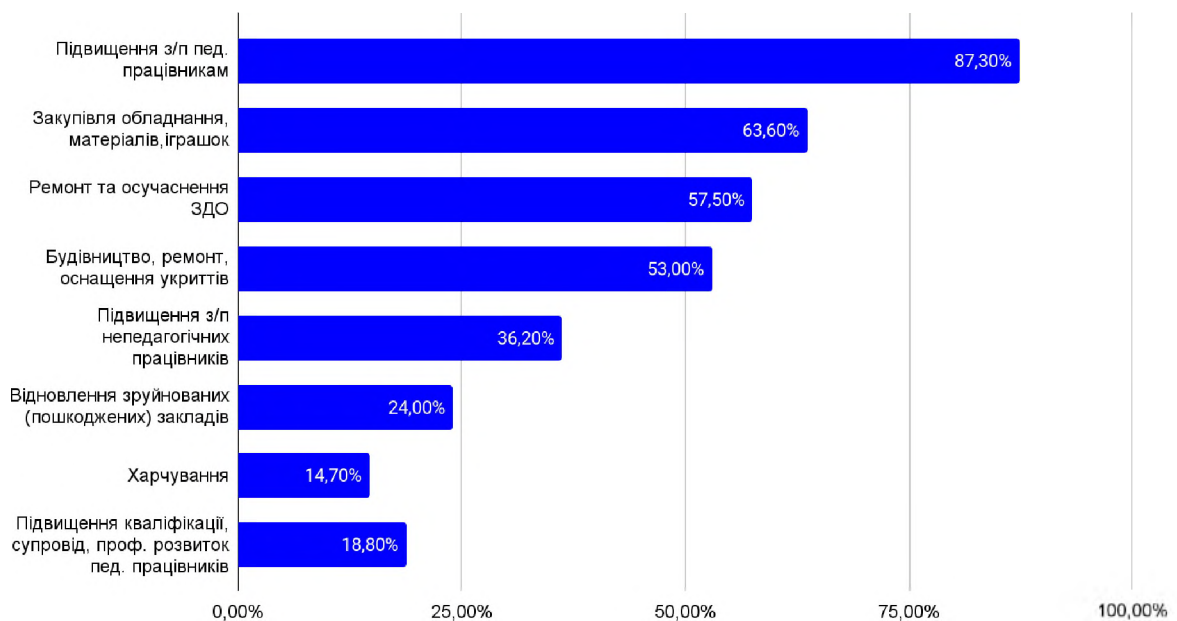
фінансування дошкільної освіти скоріше недостатнє, недостатнє та критично бракує.

Чи достатнє, на Вашу думку, фінансування дошкільної освіти у Вашій громаді?

На думку респондентів, першочергово слід скерувати бюджетні кошти на підвищення заробітних плат педагогічним працівниками (87,3%), закупівлю обладнання, матеріалів, іграшок тощо (63,6%), ремонт закладів та осучаснення освітнього середовища (57,5%), будівництво, ремонт, оснащення укріттів (53%).

На що першочергово слід скерувати бюджетні кошти (анкети освітян)

Управління закладами освіти

За результатами опитування, 48,7% респондентів-освітян зазначили, що ЗДО не мають піклувальної ради. Ствердно ж на це запитання відповіли 17,8% респондентів. Натомість вагалися з відповіддю 33,5% опитуваних.

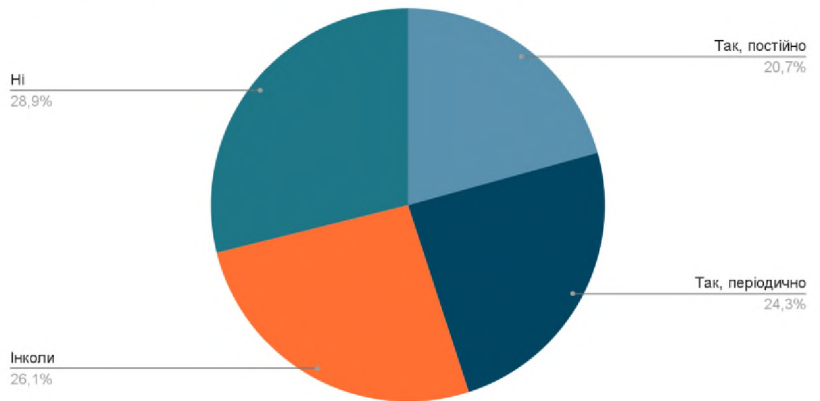
Водночас більшість освітян (67,2%) заявили про наявність органу батьківського самоврядування. Попри це вагалися з відповіддю 16,6% респондентів, 16,2% опитаних заявили про відсутність органу батьківського

самоврядування в ЗДО. Результати опитування батьків свідчать, що меншість батьків постійно залучаються до роботи батьківського комітету 20,7%, не залучаються взагалі—28,9%.

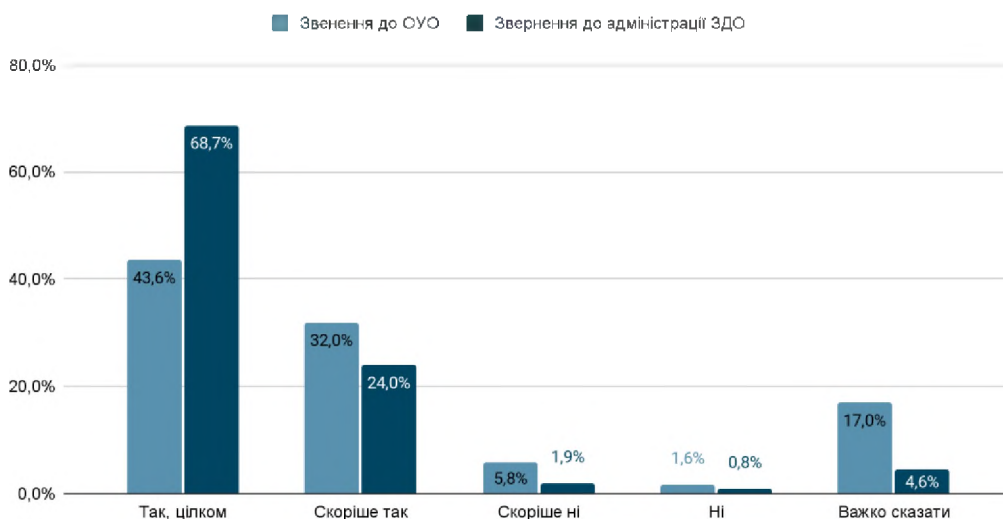
Абсолютна більшість респондентів-освітян також зазначила, що постійно (40,3%) та періодично (46,5%) проводить опитування серед батьків. Доволі рідко такі опитування відбуваються за твердженням 8% опитуваних, а взагалі не проводяться у 5,2%.

Батьки ж, у свою чергу, зазначають, що можуть вільно звернутися із пропозиціями, скаргами та зверненнями як до адміністрації ЗДО, так і до органу управління освітою (далі – ОУО). Проте, більш високо оцінюють доступність звернення саме до адміністрації ЗДО.

Чи залучаються батьки до роботи батьківського самоврядування? (анкети батьків)

Чи вільно батьки можуть звернутися до ЗДО/ОУО з пропозиціями, скаргами, зверненнями (анкети батьків)

На відкрите запитання щодо покращення управління закладом освіти респонденти-освітяни назвали: збільшення мотивації працівників ЗДО, необхідність зміни керівника закладу, фінансову автономію, розуміння та людяність в управлінні, однакове ставлення до всіх працівників, надання більшої свободи керівнику при вирішенні поточних питань функціонування закладу, дебюрократизація, атмосферу в середині колективу, зменшення кількості дітей в групах, впровадження днів батьківського самоврядування, роботу з батьками та інше.

Освітнє середовище: безпека і комфорт, матеріально-технічне забезпечення

У 5 громадах Чернігівської області 18 ЗДО (4,5% від загальної кількості) знаходяться у 20 км зоні від кордону з російською федерацією. Охоплюють такі заклади 300 здобувачів освіти, що складає 1,6% від загальної кількості вихованців в регіоні.

З них у 6 закладах (219 дітей) освітній процес організовано в дистанційній формі, 8 закладів перебувають на простой, 4 заклади призупинили діяльність.

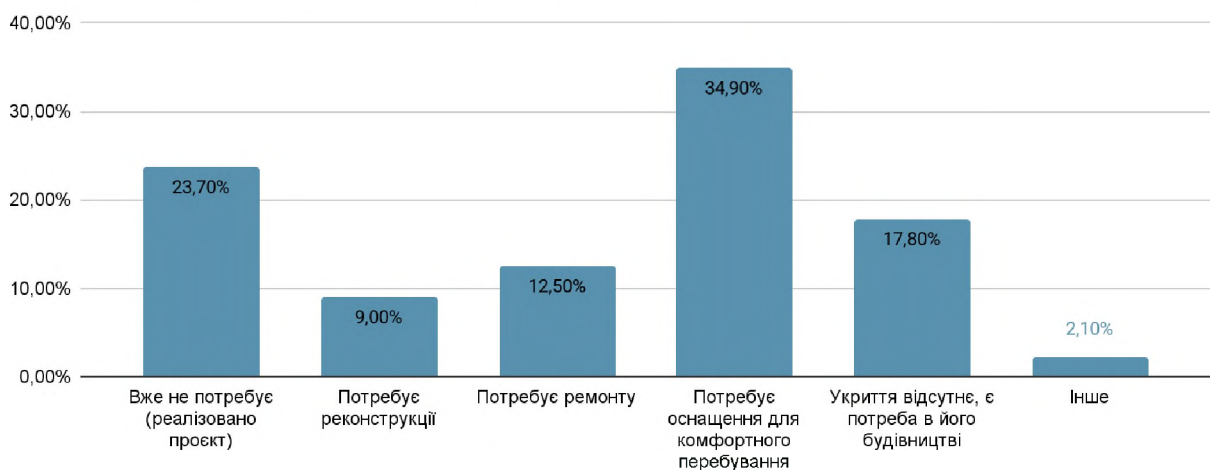
На території Чернігівської області пошкоджено 56 (14%) ЗДО. Станом на грудень 2024 року за рахунок державного та місцевих бюджетів, а також коштів благодійних і волонтерських організацій відновлено 32 заклади дошкільної освіти. Відновлювальні роботи ведуться в 3 ЗДО. Потребують відновлення 22 ЗДО (з них частково відновлено 11).

Із 399 ЗДО області 315 (79%) мають укриття (185 – власні укриття, 130 – знаходяться поза межами закладів дошкільної освіти), з них у 314 закладах дошкільної освіти укриття рекомендовано до використання за призначенням. В 1 укритті тривають ремонтні роботи щодо приведення у готовність (триває розроблення проєктно-кошторисної документації).

Органами місцевого самоврядування постійно вживаються заходи щодо приведення архітектурної доступності відповідно до державних норм закладів дошкільної освіти.

За результатами опитування працівників ЗДО, 61,4% респондентів зазначили, що ЗДО мають укриття, а ще 24,9% користуються укриттям поблизу. Водночас 11,8% зазначили, що не мають укриттів, а ще 1,9% зазначили, що різні ЗДО громади по-різному облаштовані укриттями. Також більша частка респондентів (34,9%) зазначила, що укриття потребує оснащення для комфортного перебування, хоча 23,7% опитаних зазначили, що укриття вже покращено і не потребує додаткових дій.

Чи потребує укриття Вашого ЗДО покращення?

Наразі існує потреба в проведенні ремонтних робіт закладів освіти області, а саме:

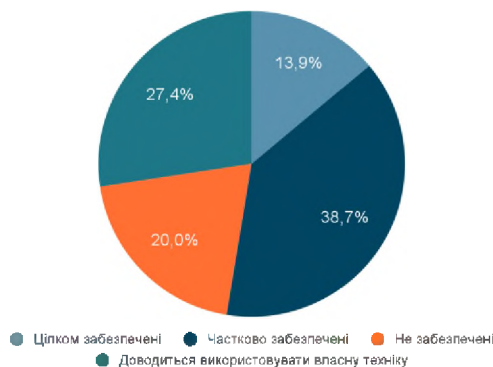
- будівництва, капітального ремонту, реконструкції будівель 54 закладів дошкільної освіти на орієнтовну вартість 149 347,57 тис. грн;
- будівництва, капітального ремонту, реконструкції укриттів потребують 53 заклади дошкільної освіти на орієнтовну вартість 418 082,00 тис. грн;
- капітального ремонту та реконструкції харчоблоків потребують 101 заклад дошкільної освіти на орієнтовну вартість 59 271,14 тис. грн;
- проведення енергоефективних заходів (утеплення будівель, модернізації котельень, заміни вікон тощо) для 12 закладів дошкільної освіти на орієнтовну вартість 78 212,44 тис. грн.

Разом із цим ЗДО в регіоні потребують не лише ремонтів, а й меблів, зокрема наявна потреба в ліжках (3708), стільцях (8255), столах (2676) тощо.

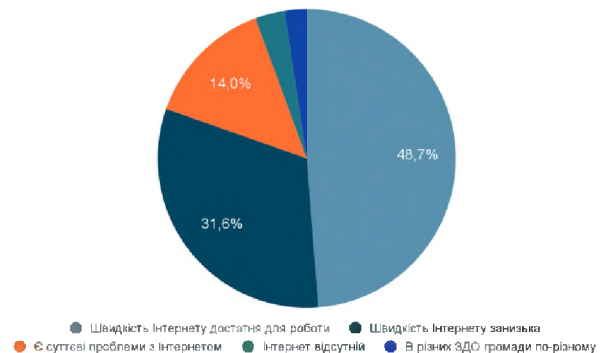
Лише 13,9% респондентів-освітян зазначили, що цілком забезпечені комп'ютерним обладнанням для роботи. Ще 38,7% забезпечені частково, адже ділять техніку з колегами. Разом із цим 20% не забезпечені комп'ютерною технікою, та ще 27,4% респондентів зазначили, що використовують власну техніку.

Зокрема майже половина опитуваних (48,7%) зазначили, що ЗДО має доступ до Інтернету, швидкості якого достатньо для роботи. Про низьку швидкість зазначили 31,6% респондентів, а 14% – про суттєві проблеми з Інтернетом. 3,2% опитаних зазначили, що Інтернет в ЗДО відсутній, а 2,4% – що в різних ЗДО громади ситуація з Інтернетом різна.

Забезпечення працівників ЗДО комп'ютерною технікою

Забезпечення ЗДО доступом до Інтернету

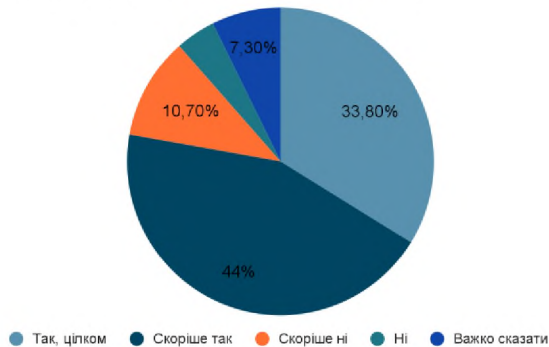

Водночас більше половини опитаних освітян (54,3%) зазначили, що їм постійно доводиться купувати за власні кошти матеріали та обладнання,

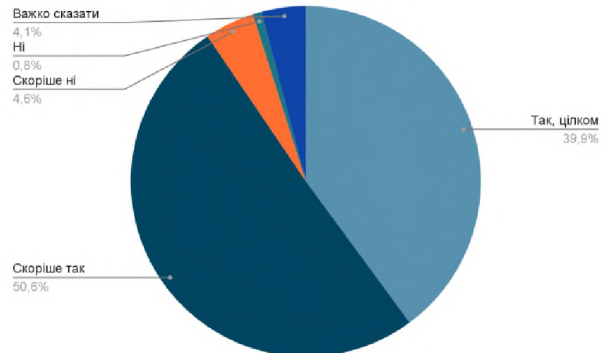
необхідні для роботи, 35,4% роблять це періодично. Лише 8,1% роблять це рідко і 2,2% ніколи.

В цілому, на думку працівників ЗДО, освітнє середовище є безпечним та комфортним. Небезпечним середовище вважають 4,2% опитаних освітян, а некомфортним – 0,8%. Хоча, на думку освітян, середовище є більш комфортним (90,5%), ніж безпечним (77,8%).

Чи вважаєте, що освітнє середовище Вашого ЗДО є безпечним (як для дітей, так і для працівників)?

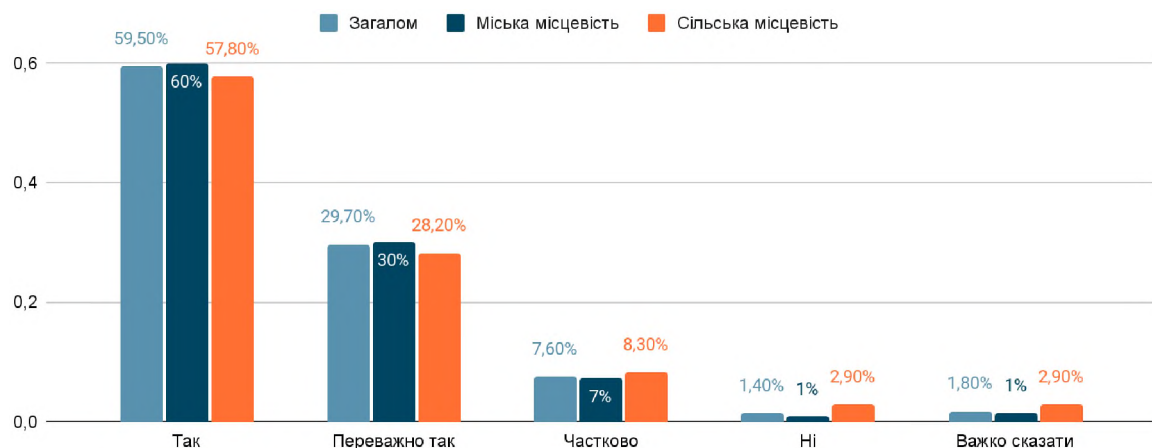

Чи вважаєте, що освітнє середовище Вашого ЗДО є комфортним (як для дітей, так і для працівників)?

Батьки також високо оцінюють безпеку та комфорт освітнього середовища ЗДО. Так, 89,2% вважають його цілком та скоріше безпечним і комфортним, 7,6% – частково, 1,4% не вважають освітнє середовище ЗДО безпечним та психологічно комфортним. Та ще 1,8% батьків вагаються із відповіддю.

Чи вважають батьки освітнє середовище ЗДО безпечним і психологічно комфортним

Зокрема, переважна більшість батьків цілком та скоріше задоволена санітарно-гігієнічними умовами в ЗДО (94,5% у міській та 94% у сільській місцевості), а також розпорядком дня (96,50% у міській та 94% у сільській місцевості).

Також переважна більшість батьків вважає, що керівник ЗДО, в якому навчається дитина, вживає заходів щодо утримання в належному стані будівель, приміщень, обладнання для створення якісних умов діяльності закладу (93,6% у міській та 95% у сільській місцевості).

Зокрема значна частка батьків переконана, що приміщення садочку забезпечено необхідним обладнанням для роботи з дітьми (84,4% у міській місцевості та 81,2% у сільській місцевості), а педагогічні працівники застосовують інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі (84,2% у міській місцевості та 81,9% у сільській місцевості).

В цілому, батьківська спільнота задоволена комунікацією із ЗДО, адже більшість батьків (94,5% у міській та 92,8% у сільській місцевості) зазначили, що в садочку налагоджена конструктивна комунікація педагогічних працівників із батьками в різних формах на принципах взаємоповаги, взаємодовіри, взаєморозуміння, співпраці. Ще 82,5% зазначили, що дитячий садочок забезпечує змістовне наповнення та вчасне оновлення інформаційних ресурсів (інформаційні стенди, сайт закладу дошкільної освіти/ інформація на сайті засновника, сторінки у соцмережах), зокрема у міській місцевості дещо цей показник вище (85,7%), ніж у сільській (83,5%).

Також переважна більшість батьків (91,4%) під час опитування зазначила, що діти в ЗДО цілком та переважно забезпечені медичним обслуговуванням, а в разі потреби їм надається невідкладна домедична допомога. Однак, порівнюючи відповіді за типом місцевості, бачимо, що в сільській місцевості значно частіше медичне обслуговування відсутнє та переважно відсутнє (16,7%), у той час, як у міській місцевості цей показник становить 5,8%.

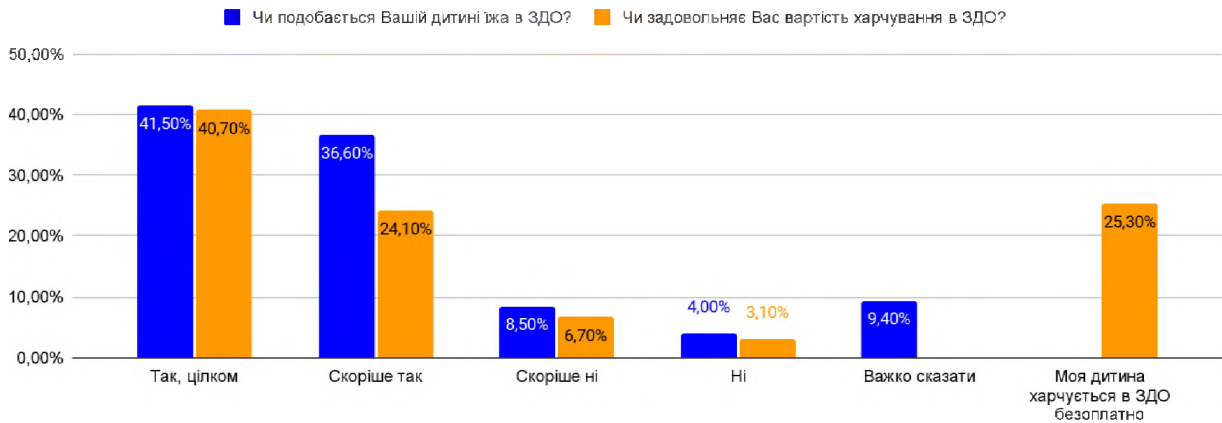
18% батьків також зазначили, що не мають і хотіли б мати оснащене місце, де було б комфортно очікувати дітей.

У 278 ЗДО впроваджено та діє система НАССР. В інших закладах щодо впровадження системи НАССР процедура триває.

Під час опитування переважна більшість батьків зазначила, що дітям подобається харчування в ЗДО (78% респондентів). Разом із цим, відсоток задоволеності в сільській місцевості (84,7%) дещо вищий, ніж у міській (75,8%).

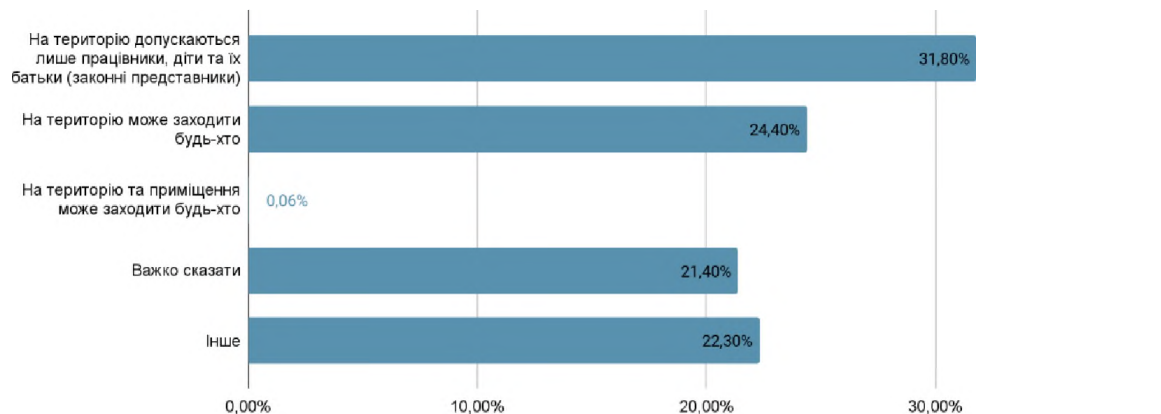
Більшу частину батьків цілком та скоріше задовольняє вартість харчування – це підтверджують 64,8% анкет. У міській місцевості цілком та переважно задоволені вартістю харчування 63,7% батьків, а в сільській місцевості – 68,2% батьків. Серед опитаних 24,6% у міській місцевості заявили, що дитина в ЗДО отримує безоплатне харчування, а в сільській місцевості – 27,4%.

Задоволеність батьків харчуванням в ЗДО та його вартістю

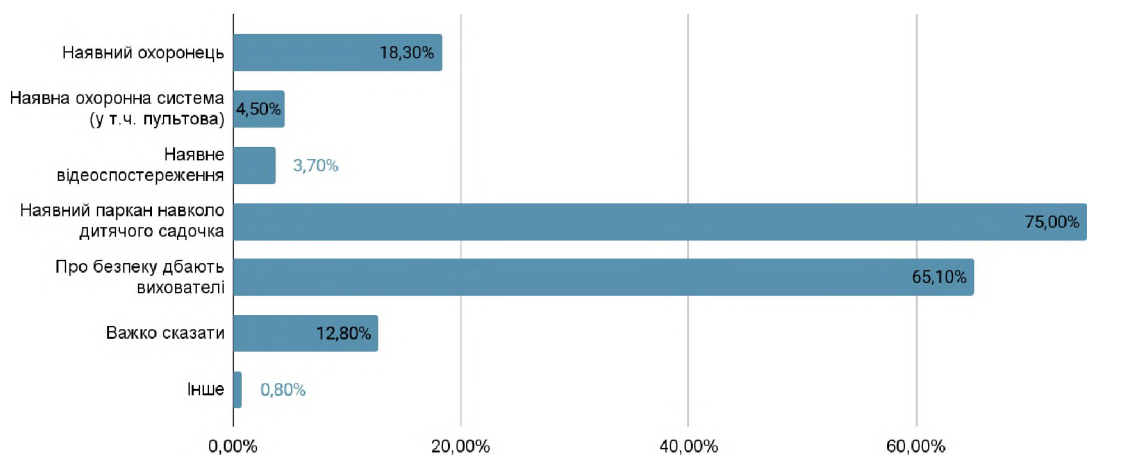
Попри те, що батьки в цілому вважають освітнє середовище ЗДО безпечним, 31,7% стверджують, що територія ЗДО доступна лише для учасників освітнього процесу, а 24,4% стверджують, що на територію ЗДО може заходити будь-хто.

Наскільки дитячий садочок є захищеним від сторонніх осіб? (анкети батьків)

Найчастіше ЗДО захищені парканом, а про безпеку дбають вихователі.

Якими з перерахованих засобів захисту користується ЗДО? (анкети батьків)

Висновки та ключові проблеми

Висновки

У регіоні більшість ЗДО розташовані у сільській місцевості (69,2%), хоча більша частина контингенту вихованців сконцентрована саме у міській місцевості (77,5%). Навіть попри це ЗДО в міській місцевості не повністю заповнені (75%), у сільській місцевості цей показник становить 58%. Відповідно, унаслідок демографічного спаду та зменшення на 30% за останні 5 років кількості вихованців, скорочується й мережа ЗДО. Зокрема спостерігаємо й розриви між охопленням дітей дошкільною освітою в міській та сільській місцевостях: за останні 5 років найбільша різниця була зафіксована у 2020/2021 н.р. та сягала 25%. Наразі ж охоплення дітей дошкільням у міській місцевості переважає на 19,4%. На думку освітян, таке охоплення можна і потрібно збільшувати (такої думки 57,2% у міській місцевості та 38,4% у сільській).

Дошкільна освіта в регіоні також є доступною для дітей з ООП, адже стрімко зростає кількість ЗДО, що надають інклюзивну освіту. Наявні також групи спеціального призначення, в яких найбільше виховується дітей з порушеннями мови. Разом із цим не всі ЗДО є архітектурно доступними.

За офіційними даними та результатами опитування не всі ЗДО повністю укомплектовані кадрами. Найбільше в ЗДО бракує вихователів.

Разом із цим педагогічні працівники в більшості співпрацюють з ЦПР та підвищують кваліфікацію у різних суб'єктів надання освітніх послуг. Водночас значна частина освітян потребує психологічної підтримки та допомоги (найчастіше через війну, фінансовий стан та виснаження на роботі).

Батьки ж зазначають, що задоволені роботою ЗДО та вихователів, що діти із задоволенням відвідують садочки, а батьки готові рекомендувати «свій» садочок знайомим.

Разом із цим більшість освітян вважає, що фінансування дошкільної освіти недостатнє, зокрема рівнем заробітних плат задоволені лише 8,5% опитаних освітян, а 32,1% готові змінити роботу при нагоді.

Батьки та освітяни в цілому високо оцінюють безпеку та комфорт у ЗДО, разом із цим заклади мають потребу в ремонтах, комп'ютерній техніці, матеріалах та обладнанні. Зокрема батьки задоволені комунікацією із ЗДО, харчуванням дітей, а також високо оцінюють доступність ЗДО та ОУО для звернень громадян.

Проблеми:

- зменшення охоплення дітей дошкільною освітою та скорочення контингенту вихованців загалом, що посилюється під впливом широкомасштабної війни та демографічного спаду;
- у ЗДО наявні вакантні посади. Найбільше ЗДО потребують вихователів;
- значна частина працівників ЗДО має переживання або стрес через війну, виснаження на роботі, через що потребує психологічної допомоги та підтримки;
- фінансування сфери дошкільної освіти недостатнє для забезпечення гідної оплати праці та розвитку матеріально-технічної бази ЗДО;
- не всі ЗДО мають укриття, а ті, що їх мають, потребують ремонтів та додаткового оснащення для комфортного перебування учасників освітнього процесу;
- внаслідок російської агресії пошкоджено 57 ЗДО, з яких ще 21 потребують відновлення; разом із цим інші ЗДО потребують ремонтів та проведення заходів з енергоефективності.

Повна загальна середня освіта

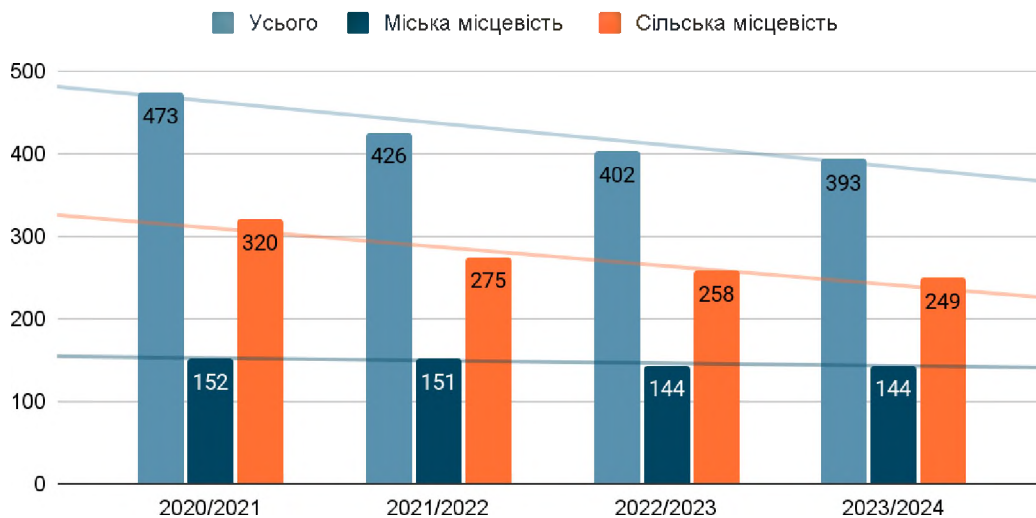
Доступність освіти

За даними ДНУ «Інститут освітньої аналітики», загальна мережа закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) у 2023/2024 н. р. становить 393 заклади, в яких здобувають освіту 90 612 учнів та працюють 10 354 вчителі.

Більшість ЗЗСО розташовуються в сільській місцевості (249 закладів або 63,35%), натомість більша частка учнівського контингенту сконцентрована у міській місцевості (69 383 або 76,6%).

Слід зазначити, що в результаті оптимізації мережі ЗЗСО кількість закладів з 2020/2021 н. р. до 2021/2022 н. р. скоротилась на 46 одиниць. А за період повномасштабної війни РФ проти України – ще на 33 заклади.

Оптимізація мережі ЗЗСО за роками та типом місцевості, кількість закладів

Так, у 2023/2024 н. р. мережа ЗЗСО Чернігівської області налічує:

- початкових шкіл з дошкільним відділенням – 2;
- початкових шкіл – 7;
- гімназій з дошкільним відділенням та початковою школою – 36;
- гімназій з початковою школою – 64;
- ліцеїв з дошкільним відділенням, початковою школою та гімназією – 37;
- ліцеїв з початковою школою та гімназією – 230;
- ліцеїв з гімназією – 5;
- ліцеїв – 4, у тому числі ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою (307 учнів) та науковий ліцей (204 учні);
- НРЦ для дітей зі складними порушеннями розвитку – 6 (561 учень);
- спеціальна школа для дітей зі зниженим слухом (74 учні);
- спеціальна школа для дітей з порушенням інтелектуального розвитку (77 учнів).

Крім того, в області функціонує 5 міжшкільних ресурсних центрів (міжшкільних навчально-виробничих комбінатів трудового навчання й професійної орієнтації учнів).

Середня наповнюваність класів у регіоні (без урахування спеціальних ЗЗСО та спеціальних класів) становить 19 учнів, зокрема для міської місцевості цей показник становить 25 учнів, а для сільської – 11 учнів.

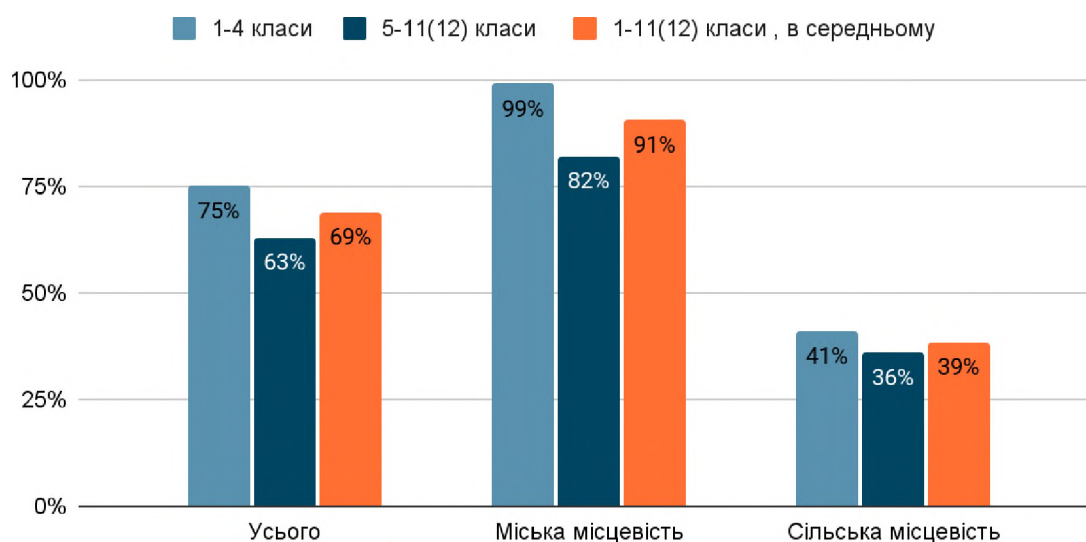
	Міська місцевість		Сільська місцевість	
	2021/2022	2023/2024	2021/2022	2023/2024
1 - 4 класи	24	24	10	10
5 - 9 класи	25	25	11	11
10 - 12 класи	23	24	9	10

Відносно максимальної кількості учнів, визначеної законодавством, наповнюваність класів становить 69% (75% для початкової школи та 63% для 5-11(12) класів). У 2021/2022 н. р. даний показник становив 69,5%.

Для міської місцевості даний показник становить 90,5% (99% для початкової школи та 82% для 5-11 (12) класів). У 2021/2022 н. р.– 91,7%.

Для сільської місцевості наповнюваність класів відносно законодавчо визначеної максимальної кількості становить 38,5% (41% для початкової школи та 36% для 5-11 (12) класів). У 2021/2022 н. р.– 38,8%.

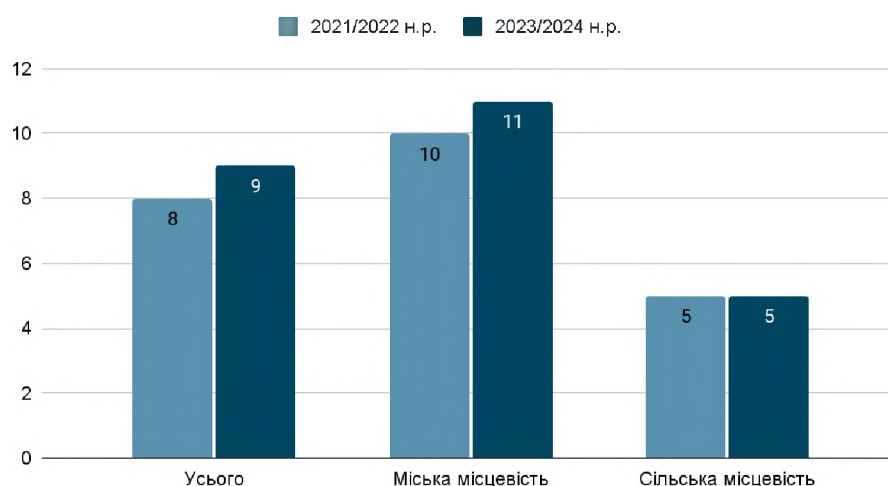
Наповнюваність класів відносно законодавчо визначеної максимальної кількості учнів

Порівнюючи дані з навчальним роком, що передував повномасштабному вторгненню РФ, робимо висновок, що наповнюваність класів відносно законодавчо визначеної максимальної кількості та середня кількість учнів у класах не зазнали істотних змін.

У середньому на 1 вчителя припадає 9 учнів, зокрема у міській місцевості – 11, у сільській – 5.

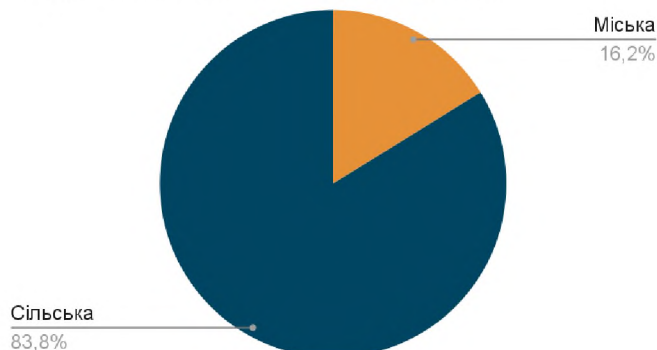
Середня кількість учнів на 1 вчителя

Кількість 1-4 класів і з'єднаних класів (класів-комплектів) у ЗЗСО всіх типів (без спеціальних ЗЗСО) сягає 1811 (у містах 1035 та 776 у селах).

Із них 804 або 44,4% класів мають менше 15 учнів. Для міської місцевості це становить 130 класів або 12,6%, а для сільської – 674 класи або 86,8%. Натомість загальний розподіл 1-4 класів та класів-комплектів, що мають до 15 учнів, становить 83,8% проти 16,2% у сільській та міській місцевостях відповідно.

Розподіл 1-4 класів та класів-комплектів, що мають до 15 учнів

У складі одного класу:

- 1025 класів або 99% у містах, з яких 11,7% мають до 15 учнів;
- 693 класи або 89% у селах, з яких 85,3% мають до 15 учнів.

У складі двох класів:

- міста налічують 9 класів або 0,9%, з яких 100% мають до 15 учнів;
- села налічують 77 класів або 9,9%, з яких 100% мають до 15 учнів.

У складі трьох класів:

- 1 клас або 0,1% у містах з кількістю до 15 учнів;
- 5 класів або 0,6% у селах з кількістю до 15 учнів.

У складі чотирьох класів налічується 1 клас у сільській місцевості, який має також до 15 учнів.

Разом із цим у Чернігівській області функціонують 1189 класів із значною наповнюваністю учнями (понад 27 учнів) (без урахування спеціальних ЗЗСО), з яких 1179 або 99% у міській місцевості та 10 або 1% у сільській. Ці дані свідчать

про те, що 41,8% класів у міській місцевості мають понад 27 учнів, а в сільській місцевості – 0,5%.

У межах регіону 32 ЗЗСО здійснюють освітній процес у дві зміни, що охоплює 351 клас та 9 823 учні. Відповідно, це становить 8% ЗЗСО та 10,8% учнів. Переважна більшість таких закладів і учнів сконцентрована у міській місцевості. Якщо визначати частку дітей, що навчаються в другу зміну відносно загальної кількості учнів за типом місцевості, то в межах регіону навчаються 14% учнів міської місцевості та 0,3% учнів сільської місцевості. Порівняно з «довоєнним» навчальним роком, спостерігаємо незначне збільшення частки учнів, що навчаються у другу зміну: на 3,8% в середньому, та зокрема для міської місцевості – на 4,8%, а для сільської – на 0,4%.

У 182 ЗЗСО функціонують групи подовженого дня (у 91 закладі сільської місцевості та в 91 закладі міської місцевості).

За кошти місцевих бюджетів у міській місцевості працюють 263 групи подовженого дня, що охоплюють 7852 учні, а у сільській – 119 груп подовженого дня, в яких перебуває 3291 дитина. Разом це 11 143 вихованці, з яких 10 543 – це учні початкової школи.

Контингент вихованців ГПД на 93,5% складається з учнів початкової школи, що від загальної кількості учнів 1-4 класів становить 33,5%. Натомість від загальної кількості учнів ЗЗСО частка вихованців ГПД становить 12,5%.

На території регіону 10 767 учнів потребують підвезення із 794 населених пунктів. Учні, які проживають за межею пішохідної доступності та навчаються в закладах загальної середньої освіти в очній формі та змішаному форматі, забезпечені організованим підвезенням у повному обсязі.

Загалом для підвезення здобувачів освіти розроблено 395 маршрутів.

У 2023/2024 н. р. організованим підвезенням зокрема забезпечено 100% учнів з ООП, які навчаються за очною та змішаною формами. У територіальних громадах наявні 34 спеціальних шкільних автобуси, обладнані місцями для осіб з інвалідністю.

До початку повномасштабного військового вторгнення РФ на територію України шкільний автопарк області налічував 296 автобусів. Внаслідок воєнного стану в країні кількість автобусів зменшилась на 43 одиниці.

У 2023 році за рахунок коштів державної субвенції, на умовах співфінансування з місцевими бюджетами придбано 13 шкільних автобусів, 6 – за кошти місцевих бюджетів. Крім того, територіальні громади отримали 33 автобуси в якості гуманітарної допомоги.

У 2024 році територіальні громади отримали 26 автобусів, із них:

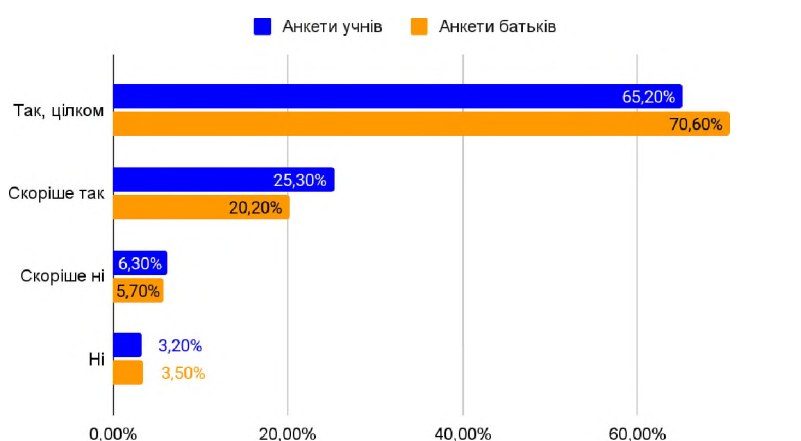
- 11 шкільних автобусів придбано за рахунок коштів державної субвенції, на умовах співфінансування з місцевими бюджетами, з них 1 спеціальний шкільний автобус, обладнаний місцями для осіб з інвалідністю;

- 15 шкільних автобусів в якості гуманітарної допомоги.

Попри це, в регіоні залишається потреба у закупівлі 48 автобусів, що дозволить оптимізувати мережу ЗЗСО в області, оновити автопарк та розвантажити маршрути.

Добиратися до закладу освіти для учасників освітнього процесу в більшості цілком та скоріше зручно – про це заявили в межах опитування 90,8% батьків та 90,5% учнів.

Чи зручно добиратися до ЗЗСО (анкети учнів та батьків)

У 2023/2024 н. р. налічується 1213 учнів з ООП, зокрема 292 учні у сільській місцевості та 921 учень у міській місцевості (без урахування спеціальних ЗЗСО та спеціальних класів).

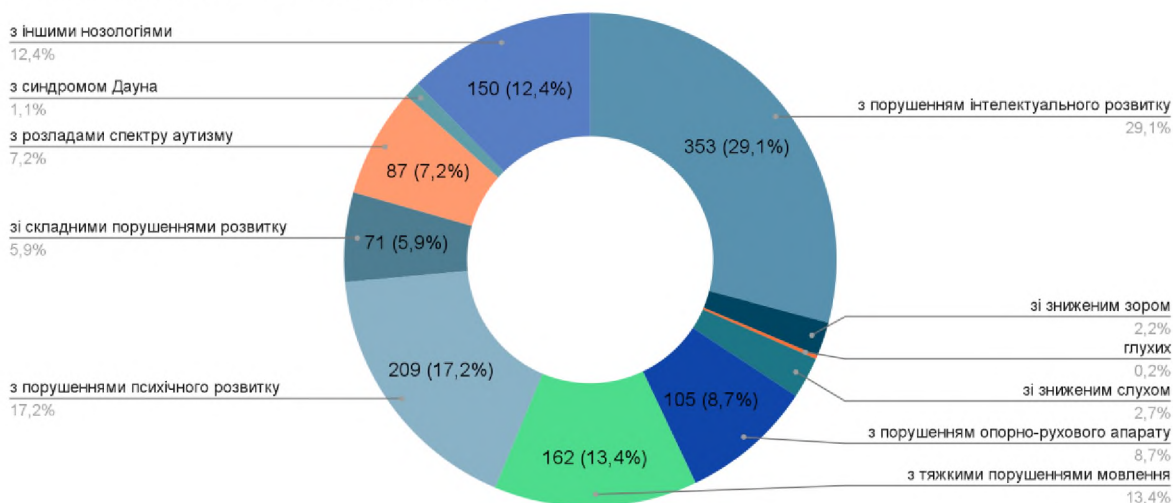
Інституційно з них здобувають освіту 956 або 78,8% учнів, а за індивідуальними формами освіти навчаються 257 або 21,2% учнів (зокрема 244 за педагогічним патронажем).

У 344 інклюзивних класах здобувають повну загальну середню освіту 954 або 78,6% учнів з ОПП (або 99,8% учнів з ООП, які навчаються на інституційній формі здобуття освіти).

Так, склад учнів з ООП в ЗЗСО за нозологіями становив:

- 353 – з порушенням інтелектуального розвитку;
- 27 – зі зниженим зором;
- 3 – глухих;
- 33 – зі зниженим слухом;
- 105 – з порушенням опорно-рухового апарату;
- 162 – з тяжкими порушеннями мовлення;
- 209 – з порушеннями психічного розвитку;
- 71 – зі складними порушеннями розвитку;
- 87 – з розладами спектру аутизму;
- 13 – з синдромом Дауна;
- 150 – з іншими нозологіями.

Склад учнів з ООП в ЗЗСО за нозологіями

Водночас у спеціальних класах ЗЗСО навчається 28 учнів.

Контингент спеціальних ЗЗСО натомість становить 712 учнів:

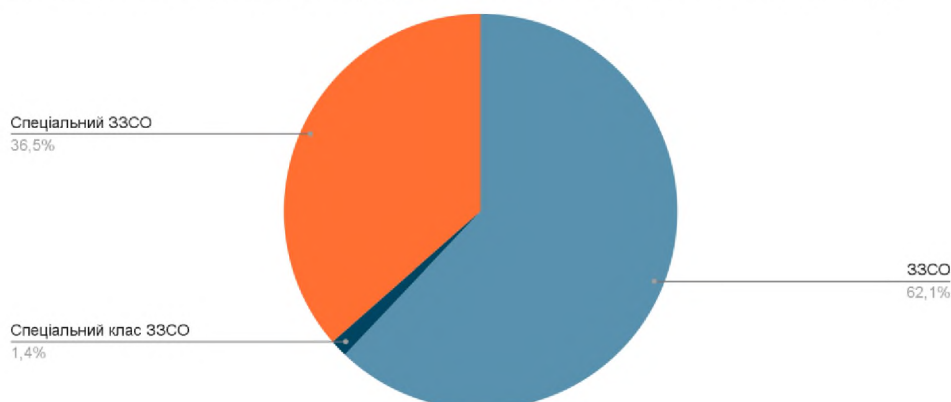
- 77 учнів у 1 спеціальній школі для дітей з порушенням інтелектуального розвитку;
- 74 учні у 1 спеціальній школі для дітей зі зниженим слухом;
- 561 учень у навчально-реабілітаційних центрах для дітей зі складними порушеннями розвитку;
- у сільській місцевості розташовано 1 спеціальну школу, в якій здобувають освіту 70 учнів.

Таким чином здобуття повної загальної середньої освіти для дітей з ООП відбувається в більшій мірі інклюзивно у ЗЗСО.

Контингент спеціальних шкіл у 2023/2024 н.р. за нозологіями

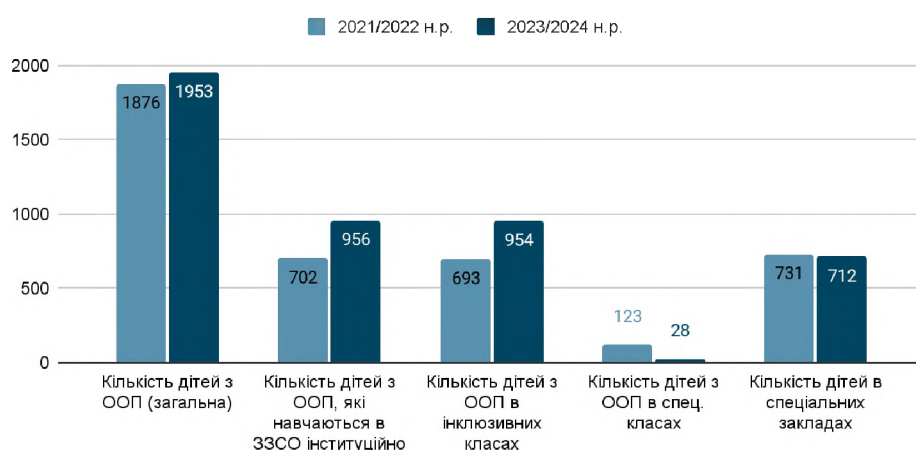
Здобуття повної загальної середньої освіти учнів з ООП за типом закладів

Кількість учнів з інвалідністю (без учнів спеціальних ЗЗСО, учнів з особливими освітніми потребами, учнів інклюзивних класів) на початок 2023/2024 н. р. становить 1 448.

Порівнюючи з 2021/2022 н. р., констатуємо збільшення кількості учнів з ООП в ЗЗСО (на 191 дитину), а також збільшення частки учнів з ООП, які навчаються за інституційними формами здобуття освіти – з 98% до 99,8%. Також зросла кількість дітей з ООП саме в інклюзивних класах – з 68% до 78,6%. Разом із цим на 77% зменшився контингент учнів з ООП у спеціальних класах ЗЗСО. Натомість контингент спеціальних шкіл скоротився всього на 2,5%. Загалом кількість дітей з ООП за цей час (у ЗЗСО, спеціальних класах ЗЗСО та спеціальних ЗЗСО) збільшилась на 77 учнів.

Забезпечення ПЗСО учням з ООП, за способами та роками

Ресурсні кімнати мають 75 ЗЗСО (51 ЗЗСО міської місцевості та 24 – сільської).

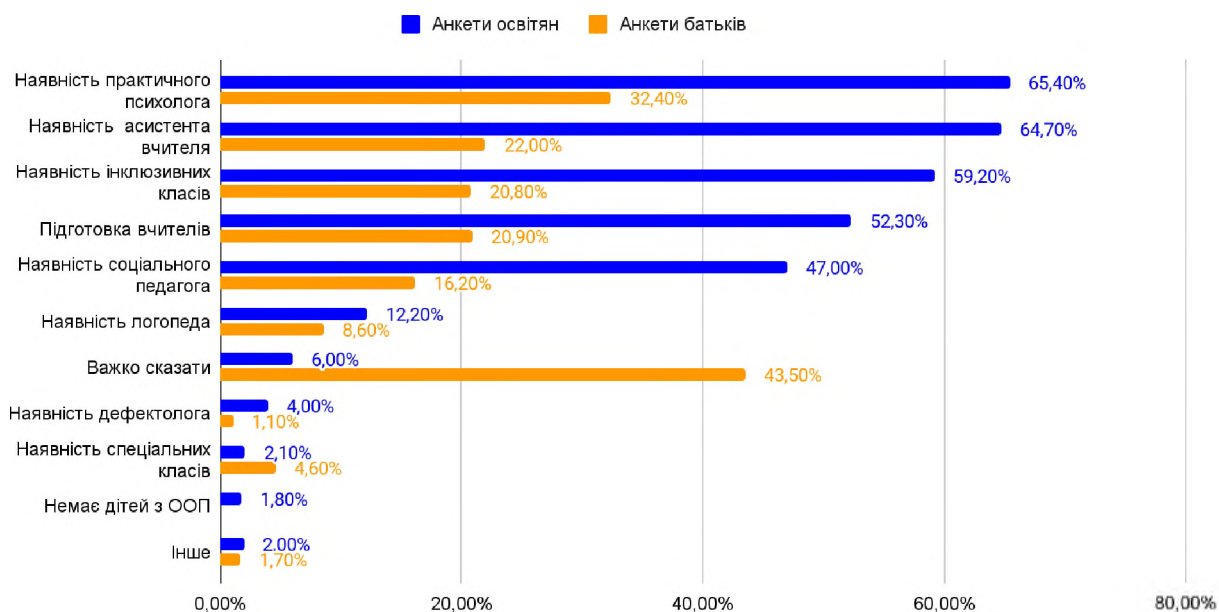
Для забезпечення системним психолого-педагогічним супроводом дітей з особливими освітніми потребами області функціонує 16 інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ), зокрема, у мм. Чернігові, Ніжині, Прилуках, Новгород-Сіверському, Бахмацькій, Борзнянській, Ічнянській, Ріпкинській, Менській, Бобровицькій, Носівській, Городнянській, Талалаївській, Варвинській, Вертіївській, Новобілоуській територіальних громадах. Враховуючи потреби громади, з метою надання послуг дітям з особливими освітніми потребами за місцем проживання створено Козелецьку філію комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Новобілоуської сільської ради Чернігівського району.

Організовано роботу ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського.

За результатами опитування незначна частина респондентів з числа освітян зазначили, що не всі інклюзивні класи мають асистентів вчителя.

Батьки переважно вагалися з відповіддю щодо механізмів забезпечення доступності інклюзивної освіти. Разом із цим, найчастіше як працівники ЗЗСО, так і батьки називали наявність практичного психолога, наявність асистента вчителя, наявність інклюзивних класів та загальну підготовку вчителів.

Забезпечення доступності інклюзивної освіти для дітей з ООП

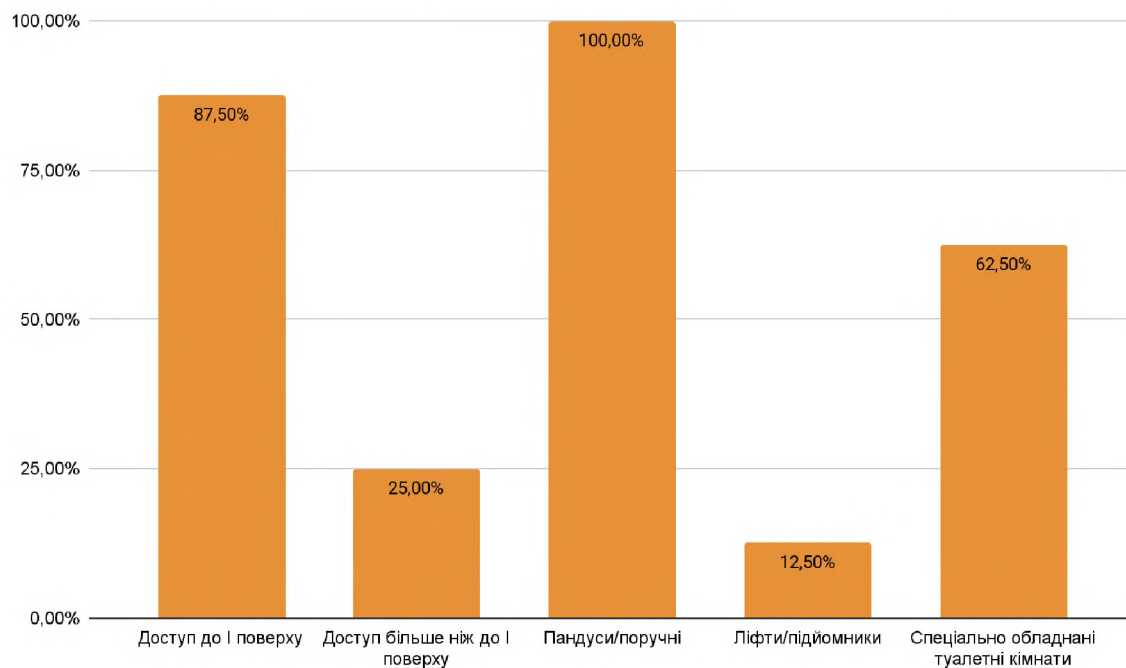
Будівлі ЗЗСО регіону (без урахування спеціальних шкіл та НРЦ) переважно є двоповерховими. Так, нараховується:

- 113 або 29,3% одноповерхових ЗЗСО (у міській місцевості частка одноповерхових ЗЗСО становить 12,4%, а у сільській – 38,7%);
- 189 або 49% двоповерхових ЗЗСО (у міській місцевості частка двоповерхових ЗЗСО становить 32,8%, а у сільській – 58%);
- 80 або 10,4% триповерхових ЗЗСО (у міській місцевості частка триповерхових ЗЗСО становить 46%, а у сільській – 2,8%);
- 13 або 3,3% ЗЗСО, що мають чотири і більше поверхів (у міській місцевості ця частка становить 8,7%, а у сільській – 0,4%).

У Чернігівській області до першого поверху всіх закладів освіти створено архітектурну доступність для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. У 314 закладах на вході в приміщення облаштовано пандусами у 318 закладах – поручні, які відповідають державним будівельним нормам. Також у 96 закладах переобладнано туалетні кімнати, у 43 встановлено кнопки виклику чергового, в 11 всередині приміщення та у 8 закладах на вході до приміщення облаштовано підймальні платформи, 314 облаштовано контрастними обмежувальними смугами на сходах всередині приміщень.

Серед 8 спеціальних ЗЗСО одноповерховими є 3 заклади та ще 5 – двоповерховими. З них пандуси і поручні мають 8 закладів, ліфти та підйомники – 1 заклад, а спеціально обладнані туалетні кімнати – 5.

Архітектурна доступність спеціальних ЗЗСО та НРЦ

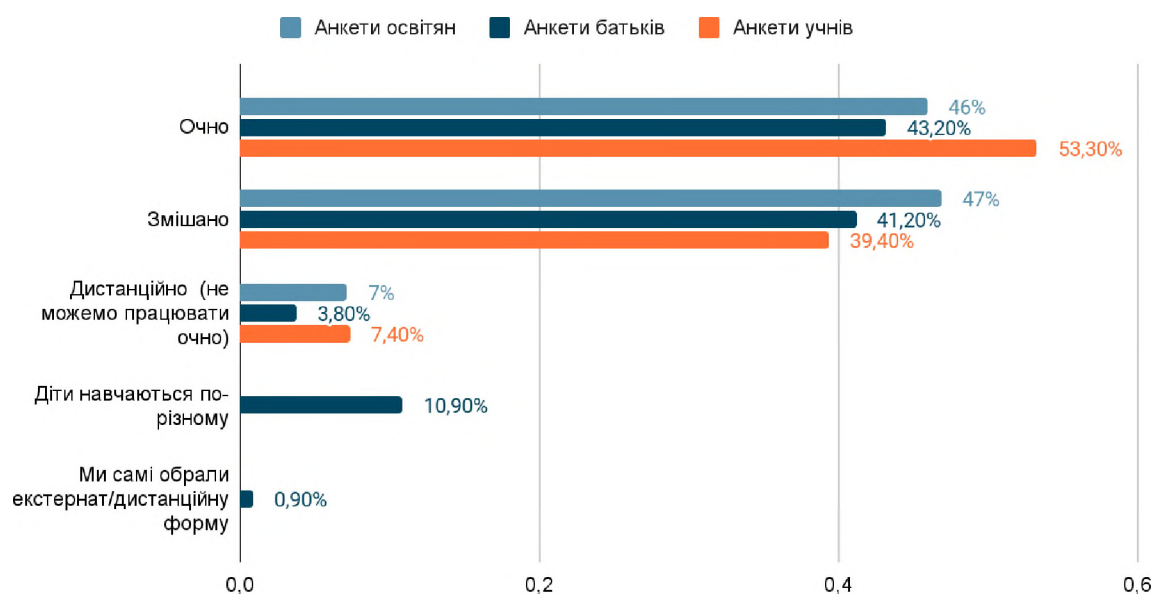

Після активних бойових дій країни-агресора в регіоні вдалося відновити освітній процес завдяки спільним зусиллям органів місцевого самоврядування, виконавчої влади, керівників ЗЗСО. Освітній процес організовано з урахуванням безпекової ситуації. Так, за даними Управління освіти і науки Чернігівської ОДА, у 2023/2024 н. р. освітній процес здійснюється:

- у 162 (41%) ЗЗСО за очною формою, де навчаються 45920 учні (51%);
- у 44 (11%) ЗЗСО за дистанційною формою, де навчаються 9103 учні (10%);
- у 187 (48%) ЗЗСО у змішаному режимі, де навчаються 35094 учні (39%).

Респонденти під час опитування також констатують, що ЗЗСО у регіоні переважно працюють в очному та змішаному форматах, про дистанційну форму роботи закладу зазначали 7,2% опитаних освітян та 7,4% учнів.

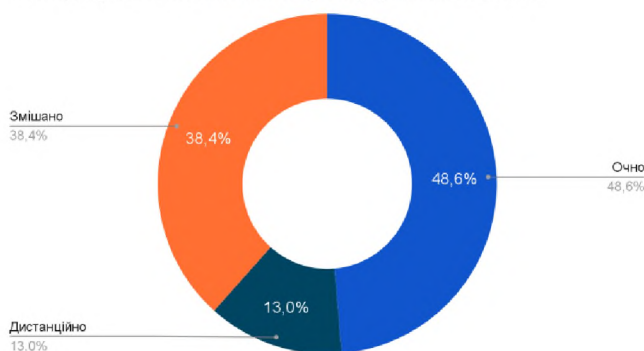
Формат роботи ЗЗСО (за результатами опитування)

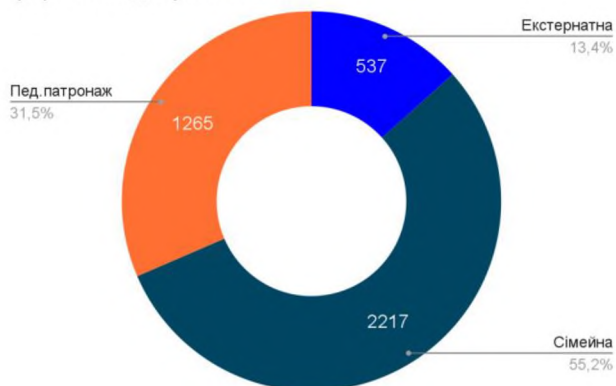
За індивідуальною формою здобуття освіти всього навчається 4019 учнів, з них: за екстернатною формою 537 учнів, сімейною (домашньою) – 2217, педагогічним патронажем охоплено 1265 учнів. За мережевою формою навчається 241 учень 10-11 класів.

Варто зазначити, що у ЗЗСО області освітні послуги отримують 2 785 учнів із числа внутрішньо переміщених осіб. Виїхали з України та продовжують здобувати освіту у ЗЗСО 6 757 (7,5%) учнів, у тому числі 127 учнів здобувають освіту в «дистанційних класах» (Чернігівська ЗОШ № 3).

Розподіл учнівського контингенту за форматом навчання

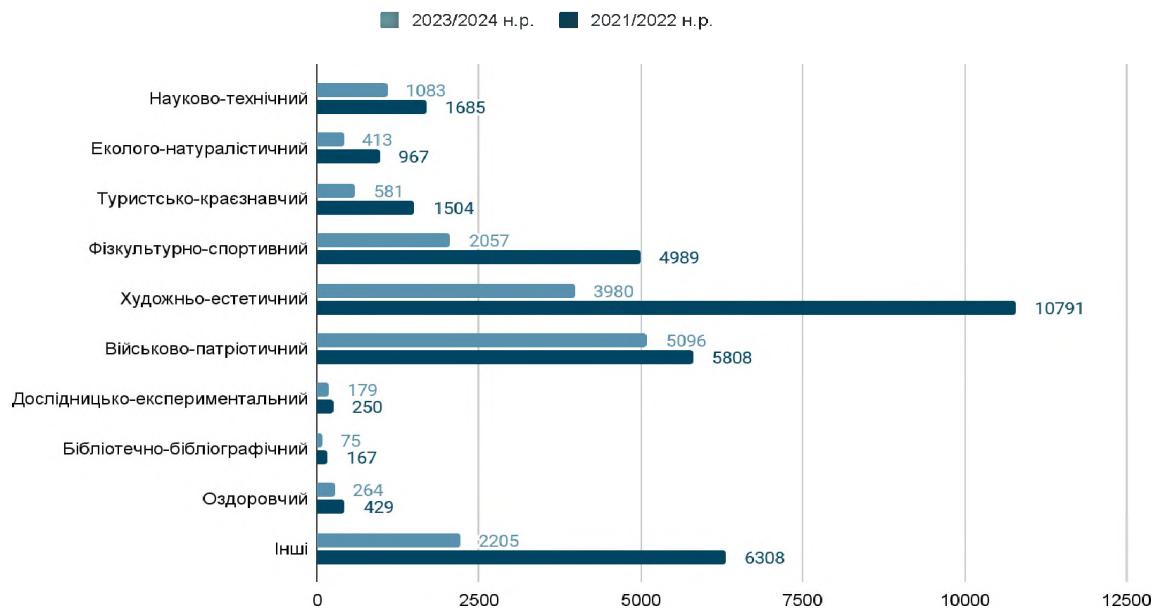
Розподіл учнівського контингенту за індивідуальними формами здобуття освіти

Станом на 01 січня 2024 року у закладах загальної середньої та позашкільної освіти Чернігівської області організовано роботу 2 933 гуртків, творчих об'єднань, спортивних груп тощо. Гуртковою роботою та позашкільною освітою охоплено 42 582 здобувачі освіти. Таким чином, наразі 47% дітей

області шкільного віку охоплено гуртковою роботою у закладах загальної середньої освіти та позашкільної освіти.

Розподіл учнів у гуртках ЗЗСО за спрямуваннями та роками

[За даними Управління освіти і науки Чернігівської ОДА](#), за останні 25 років учнівський контингент ЗЗСО скоротився на 47%. Разом із цим показники народжуваності за цей час впали на 56%. Попри оптимізацію мережі ЗЗСО (з 842 закладів в 1999 році до 393 закладів у 2023 році), у регіоні продовжують функціонувати 36% «малокомплектних» шкіл, з яких 63 заклади мають менше 45 учнів, ще 37 закладів мають менше 60 учнів (44-60 учнів).

Ураховуючи зазначене, а також те, що з 2027 року розпочнеться третій етап реформи Нової української школи, що передбачатиме перехід на трирічну профільну середню освіту, вже у 2024 році розпочато необхідну підготовку як на рівні територіальних громад, так і на рівні регіону в цілому.

Таким чином, враховуючи наявну мережу ЗЗСО, наявний контингент, що з 2027 року розпочне навчання за трирічною профільною середньою освітою (див. Додатки 3-5), а також розподіл учнівського контингенту за академічним та професійним спрямуванням, очікується, що в регіоні 34 ЗЗСО надаватимуть профільну середню освіту академічного спрямування. Натомість надання профільної середньої освіти професійного спрямування планується на базі 8 закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) та 6 закладів фахової передвищої освіти (далі – ЗФПО).

Зокрема, [рішенням Чернігівської обласної ради від 17 вересня 2024 року № 4-19/VIII](#) затверджено [План формування мережі закладів освіти, що забезпечуватимуть здобуття повної загальної середньої освіти з 01 вересня 2027 року в Чернігівській області](#).

Кадровий потенціал

Усього на 2023/2024 н.р налічується 10 407 педагогічних працівників в сфері повної загальної освіти регіону. З них 6 290 працівників здійснюють діяльність у міській місцевості, а 4 117 – у сільській. Таким чином, розподіл педагогічних працівників за типом місцевості складає 60,4% та 39,6% відповідно.

За даними звітності № 83-РВК «Звіт про чисельність і склад педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів» повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) з них мають 9 830 педагогів (94,5%), що для міської місцевості є дещо вищим показником та становить 96,7%, а для сільської – 92,3%. Базову вищу освіту (бакалавр) мають 265 або 2,5% педагогів (2,4% у міській місцевості та 2,7% у сільській). Неповну вищу освіту (молодший спеціаліст) мають в середньому 2,7% або 285 педпрацівників. Для міської місцевості цей показник становить 1,5%, а для сільської – 4,6%. На основі повної загальної середньої освіти працюють 27 або 0,3% педпрацівників, що для міської місцевості становить 0,1%, а для сільської – 0,4%.

Частка педагогічних працівників пенсійного віку відносно є незначною та становить 13,2% від загальної кількості. За типом місцевості різниця є несуттєвою, хоча у сільській місцевості цей показник дещо вищий – 1,4% проти 12,4% у містах.

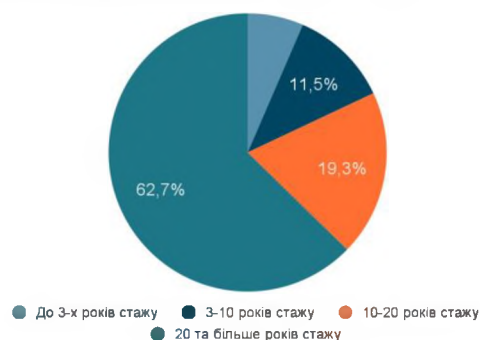
Кадровий склад педпрацівників регіону налічує:

- практичних психологів – 201;
- соціальних педагогів – 99;
- асистентів в інклюзивних класах – 583;
- учителів 1-4 класів (без учителів, які викладають музику, образотворче мистецтво, фізичну культуру, трудове навчання) – 1 953;
- учителів 5-11 класів (без учителів, які викладають музику, образотворче мистецтво, фізичну культуру, трудове навчання) – 4 606;
- учителів музики, образотворчого мистецтва, фізкультури, захисту України, трудового навчання – 1 080;
- директорів закладів I ступеня – 4;
- директорів закладів I-II ступеня – 100;
- директорів закладів I-III ступеня – 276;
- дефектологів-спеціалістів – 85;
- учителів у логопедичних пунктах – 6;
- працівників, прийнятих на роботу за сумісництвом з інших установ, організацій та підприємств – 427 (94,6% мають педагогічну освіту);

- бібліотекарів (завідувачів бібліотек) – 278.

За стажем найбільше педагогічних працівників, які мають 20 та більше років досвіду. Так, до 3 років стажу мають 672 або 6,5% педагогів, від 3 до 10 років – 1 199 або 11,5% , від 10 до 20 років – 19,3%, а 20 та більше років – 62,7% . За типом місцевості дані показники не мають суттєвих розбіжностей.

Розподіл педагогічних працівників за стажем

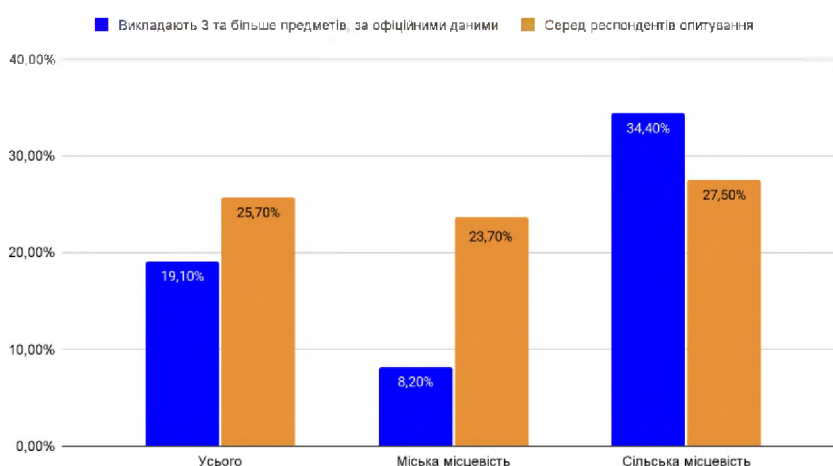

Усього на 2023/2024 н. р. наявні 11 226,1 ставок педагогічних працівників, які заповнені практично повністю. Кількість вакантних ставок в середньому складає 0,4%, зокрема у міській місцевості 0,3% «вільних» ставок, а у сільській місцевості – 0,6% .

Актуальна інформація щодо наявних вакансій педагогічних працівників в ЗЗСО є доступною на [офіційному сайті](#) Управління освіти і науки Чернігівської ОДА та оновлюється щомісяця.

Серед учителів, які викладають окремі предмети, в середньому 19,2% викладають 3 та більше предметів: у міській місцевості з числа 3798 вчителів понад 3 предмети викладають 311 вчителів або 8,2%, натомість у сільській місцевості з 2 729 вчителів більше трьох предметів викладають 939 учителів або 34,4%.

Розподіл вчителів, які викладають 3 та більше предметів, за типом місцевості

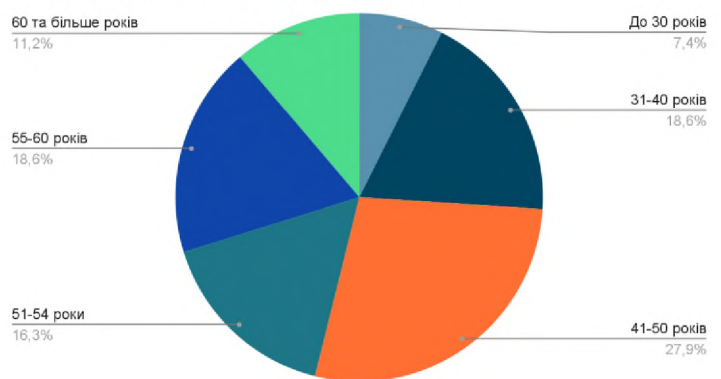

Порівнюючи з 2021/2022 н. р., констатуємо незначні зміни. Зменшення частки вчителів, які викладають три та більше предметів (з числа вчителів, які викладають окремі предмети), відбулось у міській місцевості на 1,1%. Натомість у сільській місцевості цей показник зріс на 1,8%.

Віковий розподіл учителів, які викладають окремі предмети, на 2023/2024 н. р. становить:

- до 30 років – 483 або 7,4%;
- 31-40 років – 1 215 або 18,6%;
- 41-50 років – 1 819 або 27,9%;
- 51-54 роки – 1 065 або 16,3%;
- 55-60 років – 1 212 або 18,6%;
- 60 та більше років – 733 або 11,2%.

Розподіл вчителів-предметників за віком

За типом місцевості найбільша різниця спостерігається між віковими категоріями 41-50 років (у міській місцевості більше вчителів даної вікової категорії на 3,6%), а також у категорії старших за 60 років (у сільській місцевості вчителів даної вікової категорії більше на 3,4%).

За результатами опитування освітян (73,9%) сфера шкільної освіти потребує більшого залучення молодих спеціалістів.

Звання «вчитель-методист» мали 8,2% педагогічних працівників, «старший учитель» – 19,6%, державні нагороди та відзнаки мали 7,1%, відзнаку «Відмінник освіти» – 3,4% педагогічних працівників.

Щорічно за сумлінну працю, професіоналізм, особистий внесок у справу навчання та виховання молодого покоління педагога ЗЗСО нагороджуються відомчими нагородами Міністерства освіти і науки України, нагородами Чернігівської обласної державної адміністрації та Чернігівської обласної ради, Почесними грамотами та подяками Управління освіти і науки Чернігівської ОДА. Починаючи з 2007 року освітяни стають лауреатами щорічної обласної Премії імені Софії Русової (премію отримали 226 осіб).

Упродовж 2019-2022 років участь у сертифікації педагогічних працівників взяли 171 вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти області із 23 громад. Успішно пройшли всі етапи сертифікації 122 (71% від кількості учасників) педагоги (2019 рік – 17 сертифікованих вчителів, 2020 – 34, 2021 – 35, 2022 – 36). У 2023 році участь у сертифікації педагогічних працівників взяли 38 вчителів початкових класів. За підсумками проходження всіх трьох етапів успішно сертифікувалися 27 (71% від кількості учасників) педагогів. Учасниками пілотної сертифікації педагогічних працівників, які забезпечують реалізацію нового Державного стандарту на першому циклі базової загальної середньої освіти, стали 15 вчителів української мови і літератури та 14 вчителів математики Чернігівської, Ніжинської, Прилуцької, Менської, Остерської, Семенівської, Бахмацької, Корюківської міських та Михайло-Коцюбинської

селищної рад. Сертифікувалися 13 (87% від кількості учасників) вчителів української мови і літератури та 5 (36% від кількості учасників) вчителів математики. В цілому в області у закладах загальної середньої освіти сертифіковано 167 педагогічних працівників, зокрема 149 вчителів початкових класів, 13 вчителів української мови і літератури та 5 вчителів математики. Найбільша кількість сертифікованих учителів у закладах загальної середньої освіти Чернігівської (47), Прилуцької (19), Ніжинської (9), Менської (9) міських та Ріпкинської (9) селищної громад.

У 2024 році проходити сертифікацію можуть не лише вчителі початкової школи, української мови і літератури, математики, які викладають на першому циклі базової середньої освіти, а також вчителі навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство».

Кількість учителів, які зареєструвалися для проходження сертифікації у 2024 році, становить:

- 38 вчителів початкової школи (квота 36 осіб);
- 15 вчителів української математики і літератури (квота 28 осіб);
- 12 вчителів математики (квота 28 осіб);
- 16 вчителів громадянської та історичної галузі (квота 16 осіб).

Разом із цим в регіоні, станом на травень 2024 року, функціонує 13 центрів професійного розвитку педагогічних працівників (далі – ЦПРПП), зокрема в Ніжинській, Чернігівській, Менській, Варвинській, Прилуцькій, Новгород-Сіверській, Корюківській, Холминській, Бобровицькій, Бахмацькій, Городнянській, Сновській, Семенівській громадах.

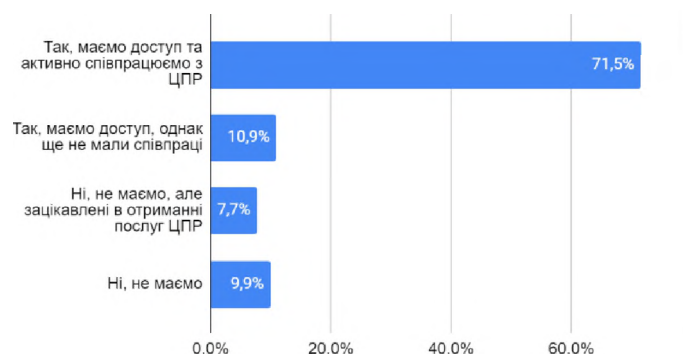
Рішенням тридцять п'ятої сесії восьмого скликання Семенівської міської ради Чернігівської області від 16 листопада 2023 року № 1073 було перейменовано та змінено назву «Методичний кабінет дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти» на «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» відділу освіти, молоді та спорту Семенівської міської ради.

Також заплановано створення комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Срібнянської селищної ради, відповідний проєкт рішення винесено на сесію Срібнянської селищної ради, що відбудеться в серпні 2024 року.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників в області забезпечував Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського (далі –ЧОППО).

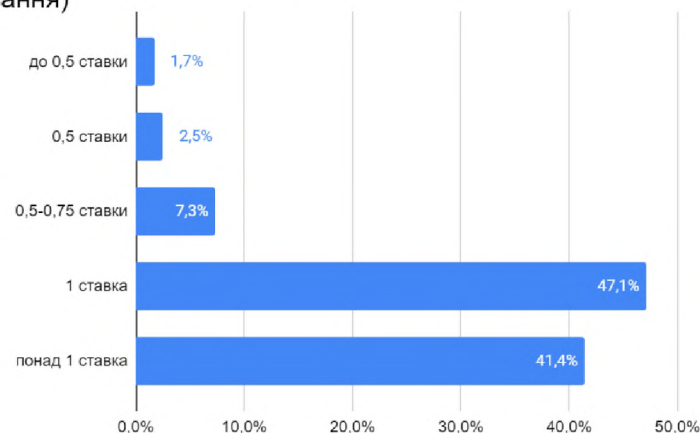
Разом із цим за даними опитування, 28,5% респондентів з числа педагогічних працівників ще не мали співпраці з ЦПР, з яких 17,6% не мають доступу до послуг ЦПР.

Доступ до послуг ЦПР (анкети освітян)

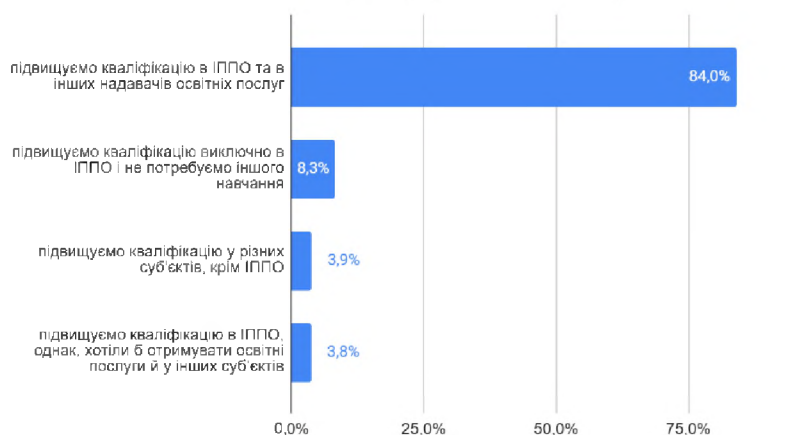
За даними опитування, майже половина педагогічних працівників зайнята на понад одну ставку.

Зайнятість педагогічних працівників в ЗЗСО (за результатами опитування)

Як і у сфері дошкільної освіти, більшість респондентів-освітян (84%) зазначила, що підвищують кваліфікацію у різних суб'єктів надання освітніх послуг, 8,3% підвищують кваліфікацію в ЧОППО та не потребують іншого навчання. Для 98,6% освітян інформація про можливості підвищення кваліфікації, у тому числі крім ЧОППО, є цілком та скоріше доступною.

Суб'єкти підвищення кваліфікації (анкети освітян)

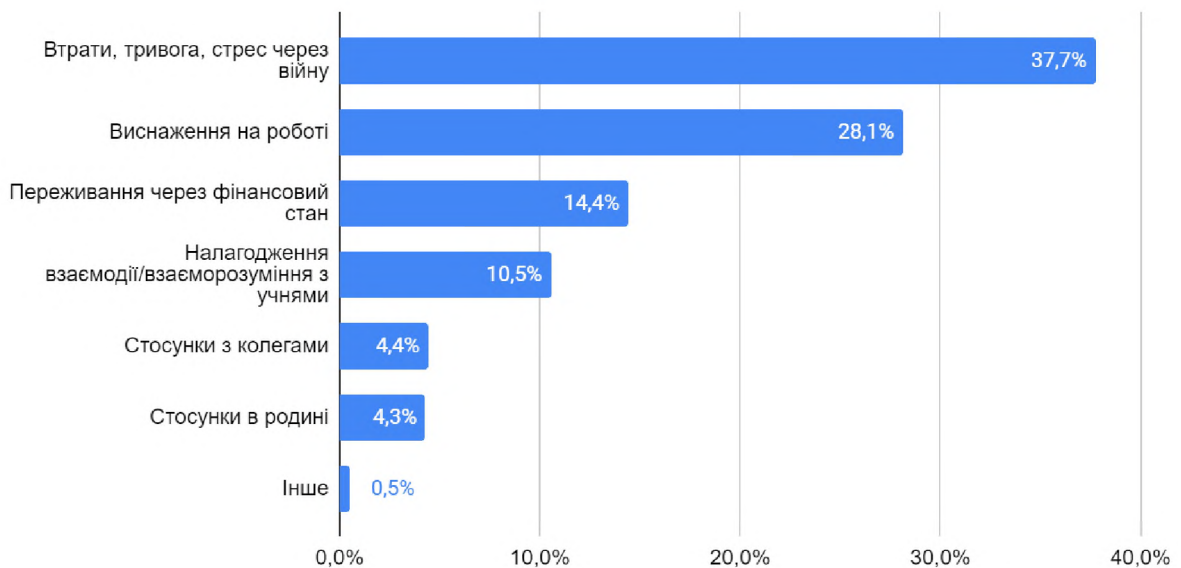
Разом із цим 11,6% освітян-респондентів зазначають, що мають потребу в підвищенні кваліфікації з цифрової грамотності, а 82,3% опитаних таке навчання вже проходили. Учні ж високо оцінюють навички вчителів з комп'ютерної грамотності (70,8% вважають

їх відмінними та добрими), ще 25,1% оцінюють навички вчителів як задовільні, а 4,1% – незадовільними.

35,4% опитаних педагогічних працівників зазначають, що знають про наявність місцевих або регіональних програм мотивації педагогів, а 14,2% безпосередньо брали участь в таких програмах.

Про потребу психологічної допомоги а підтримки зазначили 34,9% респондентів-освітян, ще 18,1% вагалися з відповіддю. Найчастіше це пов'язано з війною, а також виснаженням на роботі.

Причини, через які педагогічні працівники потребують психологічної підтримки та допомоги

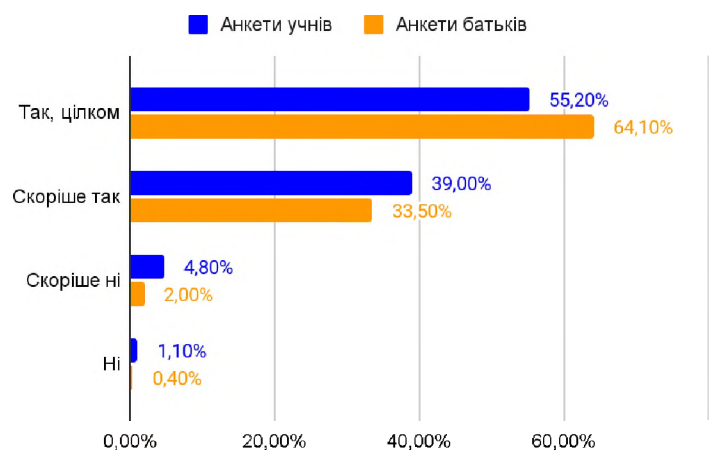

У рамках опитування, зокрема, з'ясовано, що переважно учні цілком та скоріше ладнають з учителями – такої думки 97,6% батьків та 94% учнів.

Більшість батьків також впевнена, що їх дитина (діти) ладнають з однолітками в школі – такої думки 96,5%.

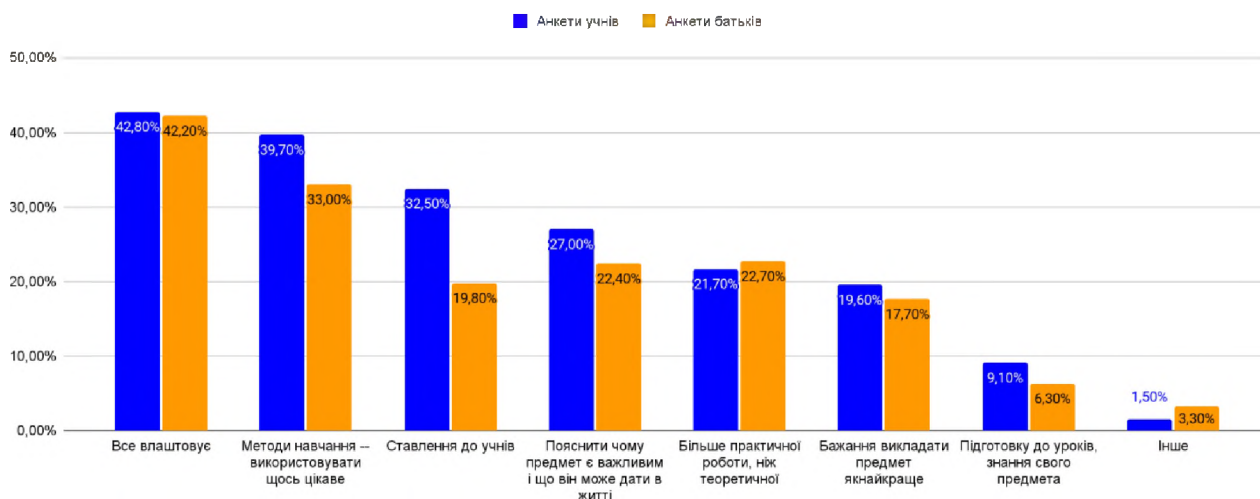
Зокрема, батьки та учні в межах опитування мали можливість зазначити, щоб хотіли покращити у роботі вчителів. Так, 42,2% батьків та 42,8% учнів все влаштовує. Однак, дещо різняться відповіді батьків та учнів: учні під час опитування частіше за батьків зазначали, що хотіли би покращити методи навчання, ставлення до учнів та

Чи ладнають здобувачі освіти з учителями в ЗЗСО

хотіли би більше пояснень, чому той чи інший предмет є важливим. Батьки ж частіше за дітей називали практичну роботу.

Що учні ЗЗСО та їх батьки хотіли би покращити в роботі вчителів

Якість освіти

Для аналізу якості освіти враховуються результати державної підсумкової атестації (далі – ДПА) у формі зовнішнього незалежного оцінювання (далі – ЗНО). Щонайперше, враховуємо результати ЗНО 2019 року як останнього року, коли проходження ДПА було обов'язковим та здійснювалось у формі ЗНО.

Через пандемію COVID-19 випускники, які завершували здобуття повної загальної середньої освіти у 2019/2020 та 2020/2021 навчальних роках, були звільнені від проходження державної підсумкової атестації, водночас вони мали право пройти її за власним бажанням у формі ЗНО.

А вже у 2022 році через повномасштабну війну росії проти України звільнення від проходження державної підсумкової атестації відбулось разом із запровадженням національного мультипредметного тесту (далі – НМТ), на основі якого відбувався вступ до закладів фахової передвищої та вищої освіти. Відповідні умови мали й випускники у 2023 році та цього річ.

У межах аналізу маємо зважати на те, що не є коректним прирівнювати результати 2019-2023 років. Однак, для розуміння наявної ситуації наводимо дані зазначених років. Також наводимо дані без урахування випускників, які не з'явилися або їхні роботи анульовано.

Маємо зважати на такі фактори:

- у 2020-2023 роках, враховуючи необов'язковість проходження державної підсумкової атестації, проходження ЗНО відбувалось більш вмотивованими здобувачами, які планували та готувались до вступу до закладів на наступних рівнях освіти;

- разом із цим випускники завершували здобуття повної загальної середньої освіти у надскладних і стресових умовах, що також мало суттєвий негативний вплив на результати навчання, а також безпосередньо на проходження державної підсумкової атестації.

Українська мова і література (з 2021 – українська мова)

У 2019 році ДПА у формі ЗНО з української мови і літератури склали 5201 випускник ЗЗСО, з яких 458 або 8,8% не подолали поріг. Для міської місцевості цей показник склав 5,6%, а для сільської втричі більше – 18,3%.

У 2020 році ЗНО з української мови і літератури склали 5 232 випускники ЗЗСО, з яких не подолав поріг 401 учень або 7,7%. Для міської місцевості частка тих, хто не подолав поріг, становила 6,1%, а для сільської – 13,6%,

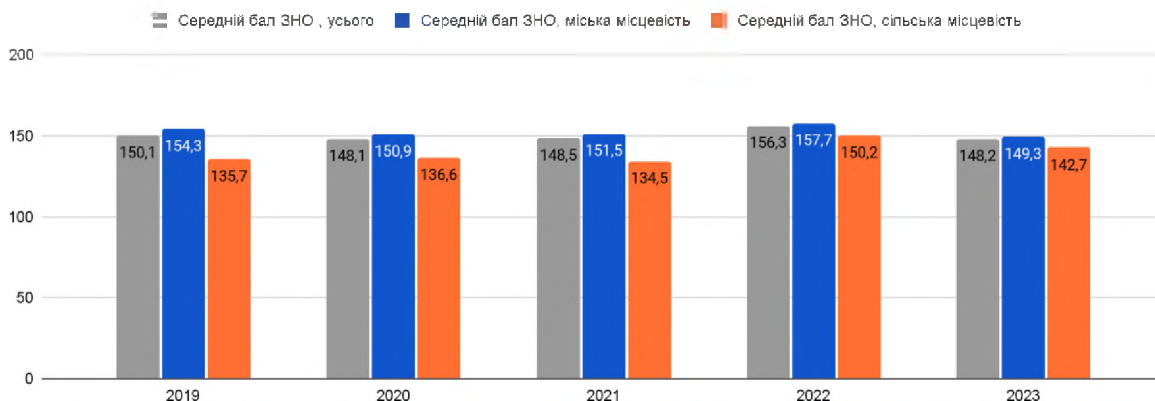
У 2021 році тестування відбувалось з української мови (за шкалою 100-200 балів), яке пройшли 5 253 учні. Зокрема не змогли подолати поріг 345 учнів або 6,6%: 5,4% випускників у міській місцевості та 11,6% випускників у сільській. НМТ у 2022 році склали 4 420 випускників, які отримали середній бал 156,3 (у міській місцевості 157,7 балів та 150,2 бали у сільській).

У 2023 році 5 799 випускників склали тест з показником середнього балу 148,2 (у міській місцевості 149,3 бали та 142,7 балів у сільській).

	2019		2020		2021		2022		2023	
	Міська	Сільська	Міська	Сільська	Міська	Сільська	Міська	Сільська	Міська	Сільська
Не подолали поріг	5,6%	18,3%	6,1%	13,6%	5,4%	11,6%	-		-	
Середній бал ДПА	7,3	5,3	7,7	6,3	7,4	5,4	-		-	
Середній бал ЗНО/НМТ	154,3	135,7	150,9	136,6	151,5	134,5	157,7	150,2	149,3	142,7

Так, бачимо суттєву різницю в результатах навчання учнів у міській та сільській місцевостях. Частка учнів, які не можуть подолати поріг, у сільській місцевості втричі більша у 2019 році та вдвічі більша у 2020-2021 роках.

Середні бали ЗНО/НМТ з української мови і літератури, української мови за роками та типами місцевості

Щодо 2022-2023 років, коли випускники могли скласти НМТ, окрім різниці в результатах навчання у міській та сільській місцевостях, також бачимо стрімке погіршення середніх балів.

Історія України

У 2019 році ЗНО з історії України склали 3 922 учні, з яких не змогли подолати поріг 327 або 8,3% учнів. Для міської місцевості частка учнів, які не подолали поріг, склала 5,5%, а для сільської – 15,4%.

У 2020 році тест з історії України склали 3 686 учнів. Із них: 417 або 11,3% не змогли подолати поріг (у міській місцевості – 10,0%, у сільській місцевості – 15,4%).

Тестування з історії України 2021 року(за шкалою 100-200 балів) пройшли 3 774 учні. З них: 594 або 15,7% не змогли подолати поріг. Для міської місцевості цей показник склав 13,7%, а для сільської – 22,4%.

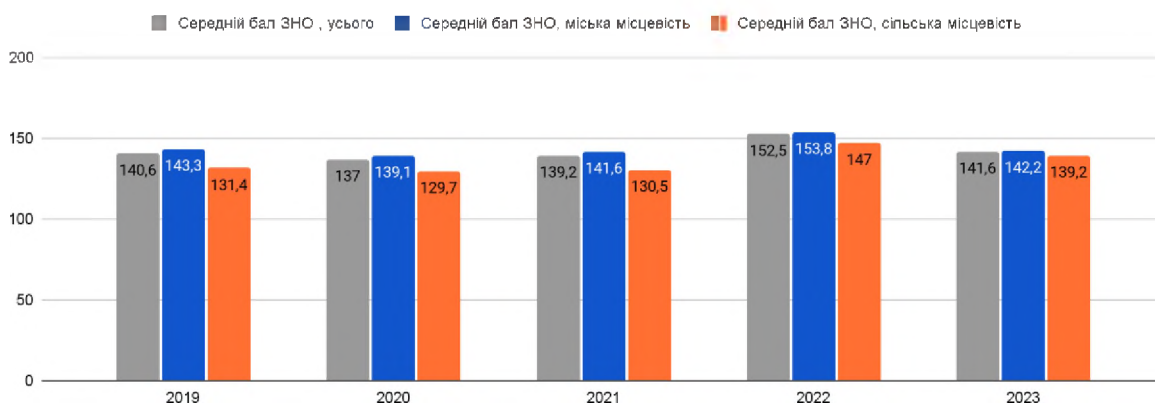
НМТ у 2022 році склали 4 420 випускників з показником середнього балу 152,5 (у міській місцевості – 153,8, бала у сільській – 147,0 балів). У 2023 році з показником середнього балу 141,6, що для міської місцевості становило 142,2 бала, а для сільської – 139,2 бала.

	2019		2020		2021		2022		2023	
	Міська	Сільська	Міська	Сільська	Міська	Сільська	Міська	Сільська	Міська	Сільська
Не подолали поріг	5,5%	15,4%	10,0%	15,4%	13,7%	22,4%	-	-	-	-
Середній бал ДПА	7,7	6,7	7,4	6,6	7,7	6,9	-	-	-	-
Середній бал	143,3	131,4	139,1	129,7	141,6	130,5	153,8	147,0	142,2	139,2

ЗНО/НМТ										
----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Так, бачимо суттєву різницю в результатах навчання учнів в міській та сільській місцевостях. Частка учнів, які не можуть подолати поріг, у сільській місцевості втричі більша у 2019 році та в 1,5 рази більша у 2020-2021 роках.

Середні бали ЗНО/НМТ з історії України за роками та типами місцевості

Щодо 2022-2023 років, коли випускники могли складати НМТ, окрім різниці в результатах навчання у міській та сільській місцевостях, також бачимо стрімке погіршення середніх балів.

Математика

У 2019 році ЗНО з математики склали 2 714 учнів, з яких не змогли подолати поріг 328 або 12% учнів. Для міської місцевості частка учнів, які не подолали поріг з математики, склала 8,8%, а для сільської – 24%.

У 2020 році тестування з математики пройшли 3 023 учні, з яких не змогли подолати поріг 347 або 11,5%. У міській місцевості ця частка становила 9,4%, а у сільській – 19,9%.

2021-го року тест з математики (за шкалою 100-200 балів) склали 4 388 учнів, з яких 1 199 або 27,3% не змогли подолати поріг, що для міської місцевості мало показник 23,3%, а для сільської – 44,8%.

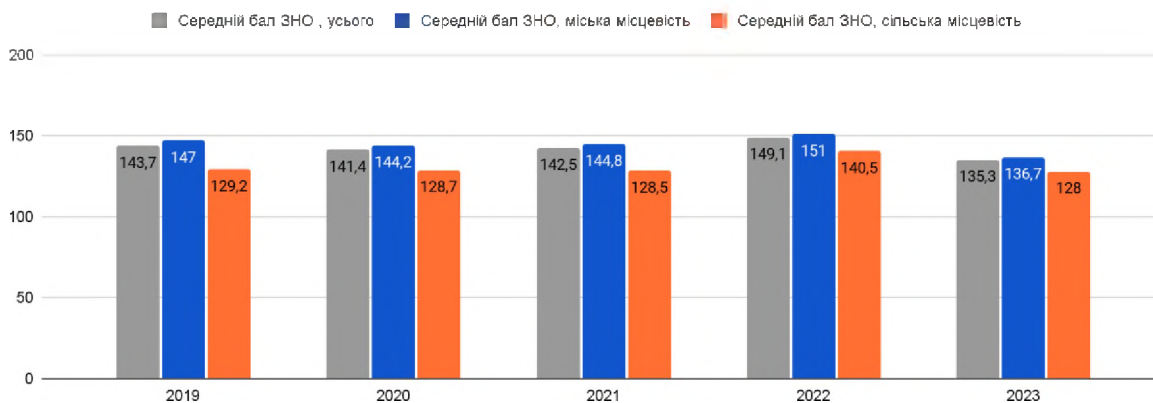
НМТ у 2022 році склали 4 420 випускників з показником середнього балу 149,1 (у міській місцевості – 151,0 бал, у сільській – 140,5 балів). У 2023 році участь в НМТ взяли 5799 випускників і показник середнього балу 135,3, зокрема у міській місцевості 136,7, а у сільській – 128,0.

	2019		2020		2021		2022		2023	
	Міська	Сільська	Міська	Сільська	Міська	Сільська	Міська	Сільська	Міська	Сільська
Не подолали поріг	8,8%	24%	9,4%	19,9%	23,3%	44,8%	-	-	-	-
Середній бал ДПА	7,4	5,6	6,9	5,6	5,8	4,3	-	-	-	-

Середній бал ЗНО/НМТ	147,0	129,2	144,2	128,7	144,8	128,5	151,0	140,5	136,7	128,0
----------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Так, бачимо суттєву різницю в результатах навчання учнів в міській та сільській місцевостях. Частка учнів, які не можуть подолати поріг, у сільській місцевості втричі більша у 2019 році та вдвічі більша у 2020-2021 роках.

Середні бали ЗНО/НМТ з математики за роками та типами місцевості

Щодо 2022-2023 років, коли випускники могли скласти НМТ, окрім різниці в результатах навчання у міській та сільській місцевостях, також бачимо стрімке погіршення середніх балів.

Зокрема констатуємо, що серед проаналізованих трьох навчальних предметів найгіршими є результати саме з математики. Передусім, це відображають показники «не подолав поріг», а також середні бали ДПА і НМТ.

Однак, зазначені проблеми є актуальними для всієї країни, що, зокрема, підтверджують результати проведення міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022, у фокусі якого стали математична, природничо-наукова та читацька компетентності 15-річних учнів. Чернігівська область також входила в репрезентативну вибірку.

За даними Українського центру оцінювання якості освіти, дослідження виявило, що в Україні учні із сільської місцевості відстають від своїх однолітків з великих міст у читанні майже на п'ять років, а з природничо-наукових дисциплін – майже на чотири роки. Порівнюючи дані PISA 2018 та 2022 років, рівень успішності наших учнів знизився (найбільше – з читання).

Порівнюючи результати українських підлітків з результатами їхніх однолітків з референтних країн, математики та природничо-наукових дисциплін різниця близька до еквівалента півтора року навчання за стандартами PISA, то із читання українські школярі відстають від своїх однолітків з країн ОЕСР майже на два з половиною роки навчання.²

² Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Nacjonalnyi-zvit_povnyi.pdf

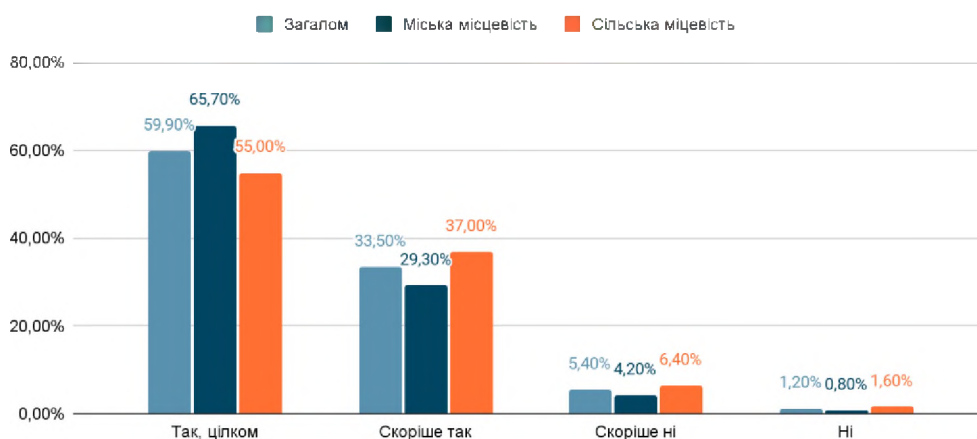
У регіоні пілтують впровадження Нової української школи такі ЗЗСО:

1. Ніжинська гімназія № 10 Ніжинської міської ради;
2. Прилуцький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 7 (ліцей № 7) Прилуцької міської ради Чернігівської області;
3. Ріпкинський ліцей Ріпкинської селищної ради;
4. Гімназія № 31 Чернігівської міської ради як наступниця загальноосвітньої школи I ступеня № 25 Чернігівської міської ради.

Опитування учасників освітнього процесу також стосувалося різних аспектів у контексті якості освіти.

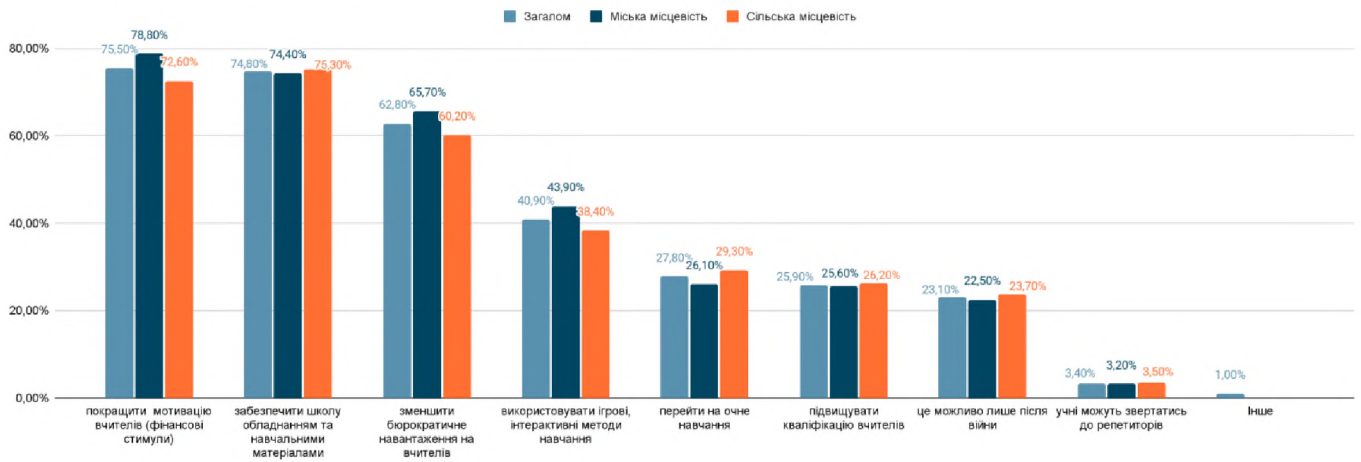
Педагогічні працівники зазвичай аналізують результати ЗНО/ДПА/НМТ своїх учнів – ствердно відповідь дали 62,1% респондентів, частково – 23,4%, а не аналізують результати ЗНО/ДПА/НМТ 14,5% опитаних. У цілому працівники ЗЗСО високо оцінюють конкурентоспроможність закладу, в якому вони працюють (вважають цілком та скоріше конкурентною свою школу 93,4%). Водночас у сільській місцевості дещо більша частка педагогів більш критично оцінює свій заклад.

Чи вважають педагогічні працівники конкурентоспроможним заклад освіти, в якому працюють (за результатами опитування)

Педагогічні працівники впевнені, що покращити якість освіти можна шляхом мотивації вчителів, забезпечення закладу освіти обладнанням, а також зменшивши бюрократичне навантаження. У цілому відповіді респондентів з міської та сільської місцевостей були схожими, однак деякі відмінності все ж є. Серед «іншого» педагоги найчастіше називали підвищення мотивації учнів до навчання.

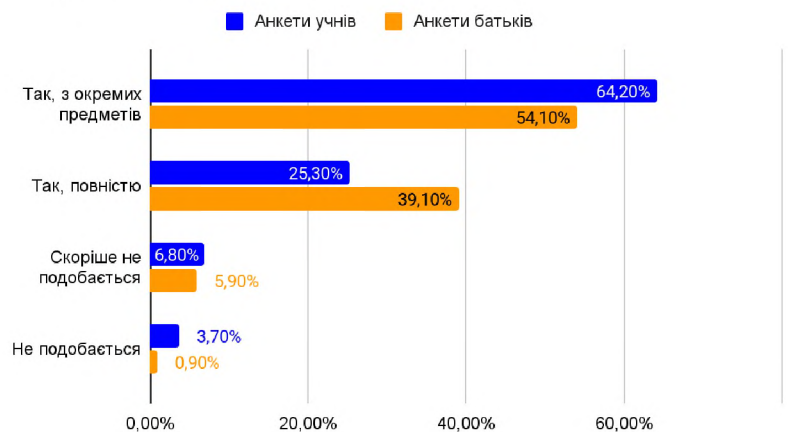
Механізми покращення якості освіти (анкети освітян)

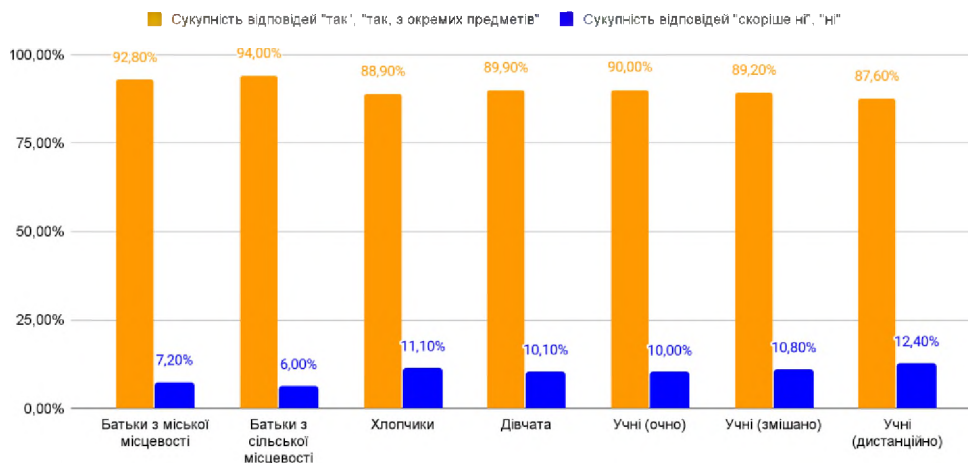
Учні ЗЗСО та їх батьки під час опитування переважно зазначають, що дітям подобається навчатися з окремих предметів.

Разом із цим більше позитивних відповідей надійшло від батьків з сільської місцевості. Більш позитивні відгуки отримано від дівчат (89,9%) та учнів, що навчаються очно (сукупно 90% подобається навчання в цілому та з окремих предметів проти). Натомість серед хлопчиків дещо вищий відсоток тих, яким цілком подобається навчання (26,4%), коли серед дівчат цей показник становить 24,5%.

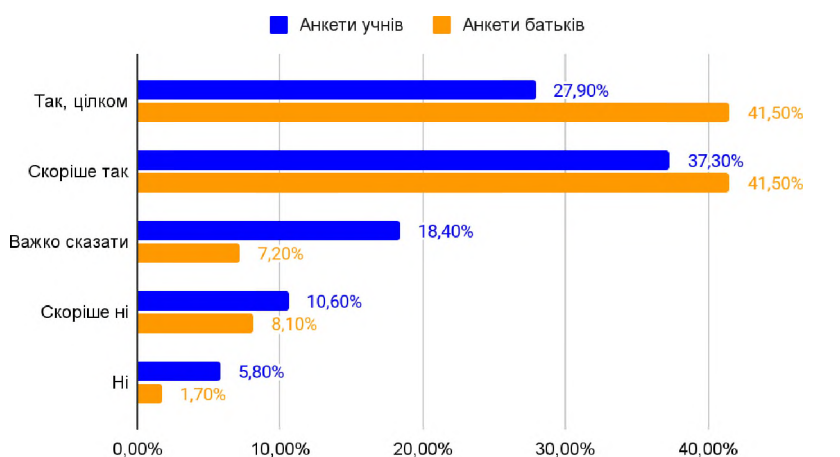
Чи подобається дітям навчатися у школі?

Порівняльна характеристика відповідей щодо задоволеності навчанням

Чи із задоволенням діти відвідують школу

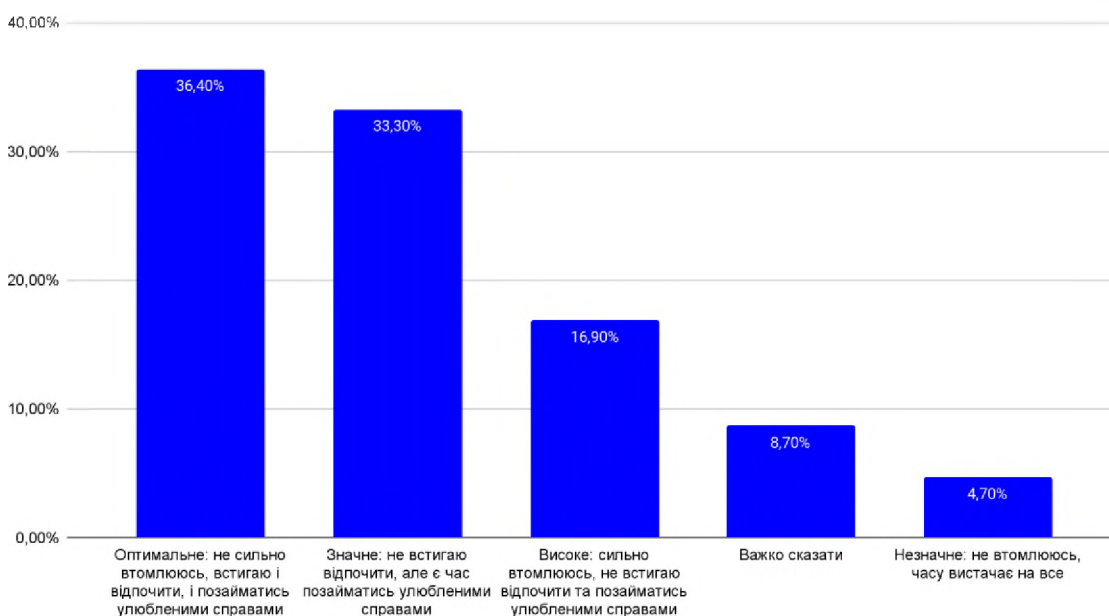

Так само з переважною більшістю анкет батьків і учнів бачимо, що діти із задоволенням ходять до школи. Разом із цим серед батьків більше, ніж серед учнів, впевнених у тому, що діти відвідують школу із задоволенням (83% проти 65,2% анкет учнів).

Більшість респондентів, зокрема визнає, що шкільна програма є оптимальною: такої думки 48,9% учнів та 50,8% батьків. Заскладною її вважають натомість 21,5% учнів та 19,7% батьків. Занадто простою її вважають 1,6% учнів та 0,7% батьків. Інші ж вагалися з відповіддю.

Учні ж майже порівну оцінюють навантаження у школі як оптимальне (36,4%) та значне (33,3%). Разом із цим сукупно значним і високим вважають навантаження у школі 50,2% дітей.

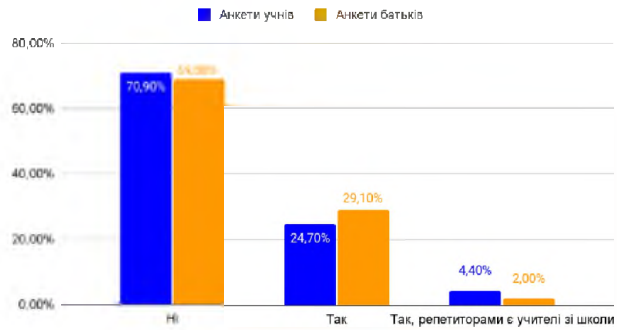
Як учні оцінюють навантаження у школі

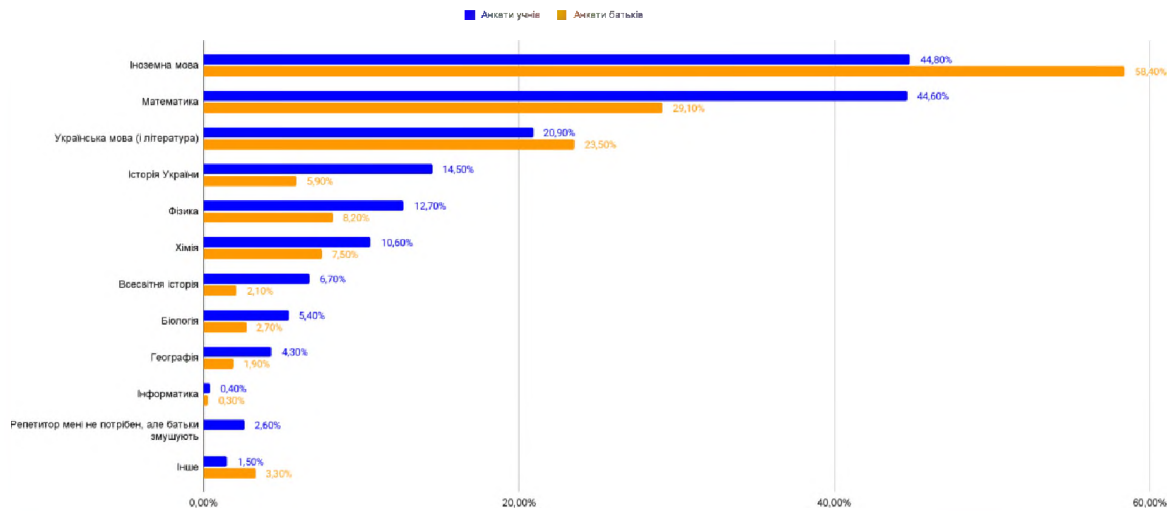
Більшість учнів не мають додаткових занять з репетиторами, це засвідчують як анкети учнів, так і анкети батьків.

Разом із цим найбільше діти потребують додаткових занять з іноземної мови та математики.

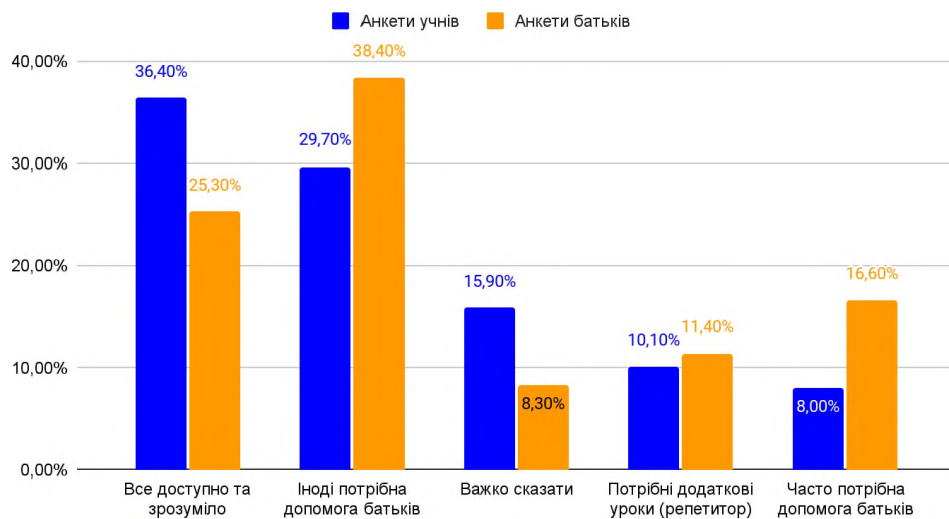
Чи відвідують учні ЗЗСО репетиторів

З яких предметів учням найчастіше потрібні додаткові заняття з репетиторами

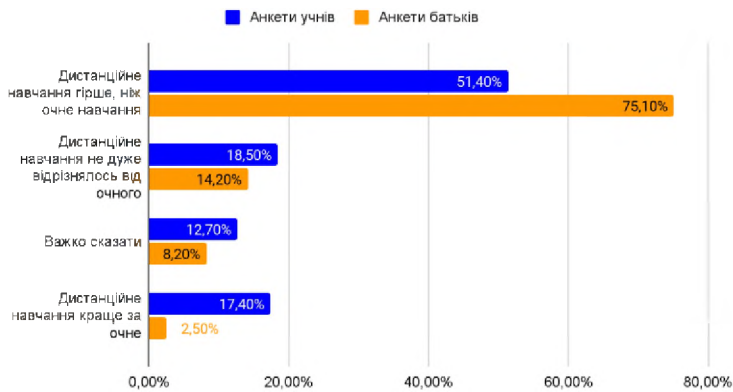

Наскільки доступним та зрозумілим є викладання в школі

У більшості випадків учні потребують допомоги батьків та репетиторів – про це зазначають 47,8% опитаних учнів та 66,4% опитаних батьків.

Наскільки дистанційне навчання зручне і корисне у порівнянні з очним

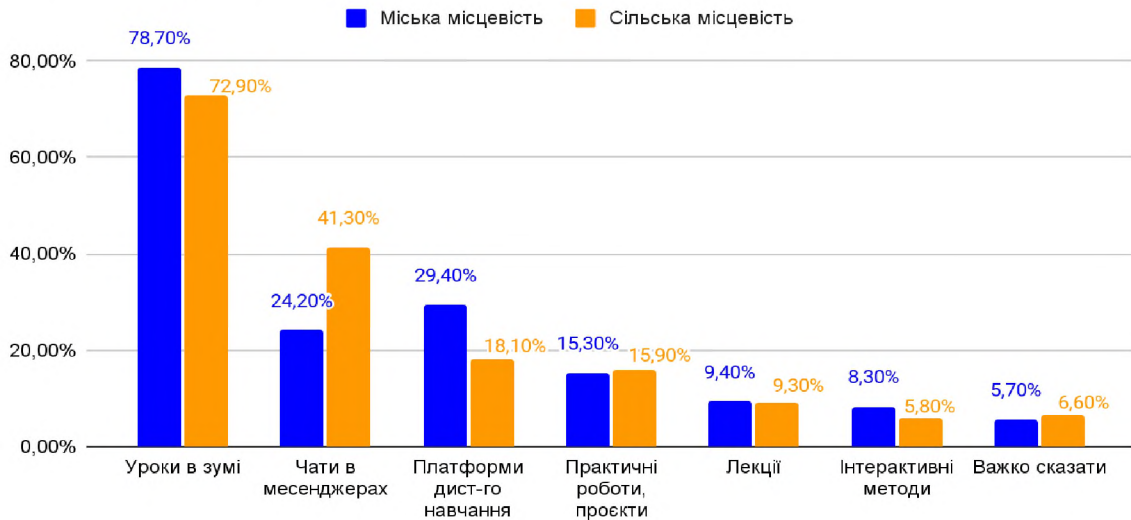

Більшість респондентів з числа учнів та батьків зазначають, що дистанційне навчання є гіршим за очне – такої думки 75,1% батьків та 51,4% дітей. Разом із цим батьківська спільнота більш критично ставиться до дистанційного навчання.

За відгуками батьків, у сільській місцевості значно частіше при дистанційному навчанні використовувались чати у

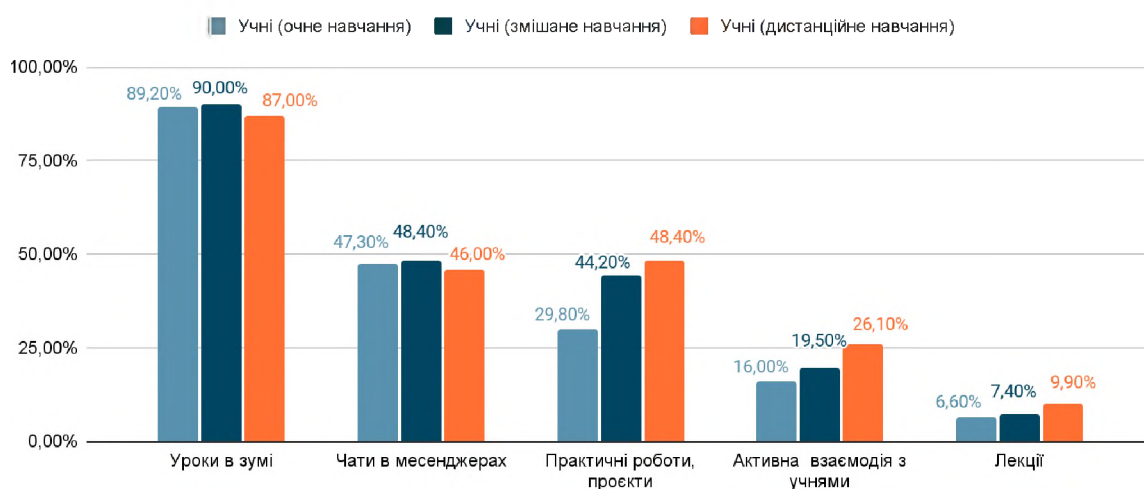
месенджерах та рідше використовувались платформи дистанційного навчання. Однак, найпопулярнішою формою взаємодії залишались уроки в зумі та аналогічних майданчиках – це зазначають 76,6% батьків та 89,4% учнів.

Методи дистанційного навчання (анкети батьків)

Разом із цим учні, навчання яких відбувається повністю дистанційно, частіше зазначали, що онлайн-уроки проходять з використанням практичної роботи та проектів, а також з активною взаємодією вчителів з учнями. Та, відповідно, такі учні дещо рідше за інших мали месенджер як інструмент дистанційного навчання.

Методи дистанційного навчання (анкети учнів)

Фінансування

Відповідно до Бюджетного кодексу України видатки на загальну середню освіту віднесені до видатків, що здійснюються з бюджетів територіальних громад. Місцеві бюджети є самостійними і незалежно один від одного розглядаються та затверджуються органами місцевого самоврядування, виходячи із закріплених за цими бюджетами джерел доходів і напрямів використання бюджетних коштів, що визначаються на місцях.

За даними [Державного веб-порталу бюджету для громадян \(openbudget.gov.ua\)](https://openbudget.gov.ua) у 2023 році видатки на повну загальну середню освіту в структурі видатків на освіту територіальних громад Чернігівщини становили в середньому 78,4%.

У структурі видатків Чернігівського обласного бюджету за 2023 рік сфера освіти займає 33,13%. Разом із цим в структурі видатків на освіту відповідного бюджету частка видатків на повну загальну середню освіту є найбільшою серед інших сфер освіти та становить 35,15%.

Водночас відповідно до частини шостої статті 58 Закону України «Про освіту» фінансування здобуття повної загальної середньої освіти здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, у тому числі шляхом надання освітніх субвенцій місцевим бюджетам, коштів місцевого бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством.

Так, Законом України «Про Державний бюджет України на 2024 рік», з урахуванням змін, для Чернігівської області затверджено освітню субвенцію на оплату праці педагогічних працівників загальним обсягом 2 574 121,4 тис. грн, що на 364 114,9 тис. грн або 16,5% більше 2023 року. Проте у більшості

територіальних громад доведений обсяг з державного бюджету не забезпечив потребу в коштах у повному обсязі.

У місцевих бюджетах області щорічно виникає проблема нестачі коштів на виплату заробітної плати педагогічним працівникам закладів освіти, фінансування яких здійснюється за рахунок коштів субвенції, що обумовлено специфікою регіону щодо густоти населення, протяжності території, демографічного стану тощо.

Із метою покриття дефіциту видатків у 2024 році органи місцевого самоврядування громад вживають заходи щодо збалансування місцевих бюджетів, спрямування власних фінансових ресурсів та вільних залишків, дотримання жорсткого режиму економії бюджетних коштів тощо.

Крім того, систематично здійснюється оптимізація мережі ЗЗСО, наближення фактичної наповнюваності класів учнями до нормативної, визначеної Формулою розподілу освітньої субвенції.

Окрім освітньої субвенції, у 2024 році місцеві бюджети отримують такі субвенції з державного бюджету:

- освітня субвенція для закупівлі мультимедійного обладнання для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти, що здійснюють освітній процес заочною, поєднанням очної та дистанційної форми здобуття освіти – 30 267,9 тис. грн (постанова Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року № 1346);
- освітня субвенція для забезпечення викладання навчального предмета «Захист України» – 60 975,9 тис. грн, з них: 57 506,7 тис. грн на закупівлю засобів навчання та комп'ютерного обладнання для оснащення навчальних кабінетів предмета «Захист України», 3 469,2 тис. грн на підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти, які забезпечують викладання навчального предмета «Захист України» (постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 року № 1374);
- субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами – 5 516,0 тис. грн (постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2024 року № 396). Міністерством освіти і науки України здійснено частковий розподіл субвенції (70%), у вересні розподілятиметься між регіонами залишок субвенції з урахуванням контингенту осіб з особливими освітніми потребами 2024/2025 н. р.;
- субвенція на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти – 150000,00 тис. грн (постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2024 року № 417);

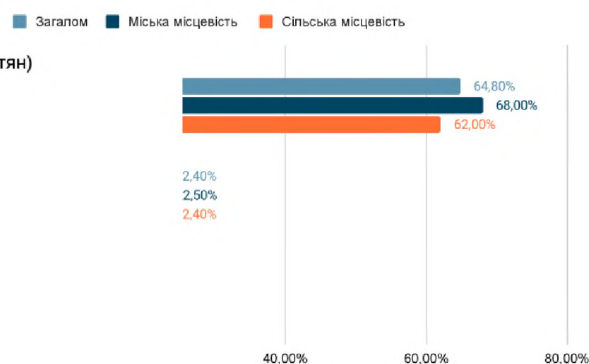
- субвенція на придбання обладнання, модернізацію їдалень (харчоблоків) (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 року № 763) – 74 791,230 тис. грн.
- Дотація на облаштування безпечних умов у закладах освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2024 року № 954) – 458 244,00 тис. грн.
- субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти “Нова українська школа” – 43 345,0 тис. грн (розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 754-р), що спрямовується на закупівлю засобів навчання та обладнання, комп’ютерного та мультимедійного обладнання для навчальних кабінетів природничої галузі освіти; закупівлю засобів навчання та обладнання, мультимедійного та комп’ютерного обладнання, меблів для навчальних кабінетів пілотних закладів освіти; навчальної та навчально-методичної літератури, у тому числі її електронних версій та з аудіосупроводом, для учнів та педагогічних працівників пілотних закладів освіти; підвищення кваліфікації (постанова Кабінету Міністрів України від 05.07. 2024 р. № 796).

Більшість опитаних педагогічних працівників ЗЗСО (64,8%) не задоволені своєю заробітною платою та в сукупності 57,3% характеризують її як нижчу середньої (32,7%), мінімальну (19,2%) та нижче мінімальної (5,5%). Водночас у сільській місцевості дещо вищий відсоток освітян задоволені рівнем оплати праці.

Об’єктивний рівень заробітної плати педагогічних працівників (анкети освітян)

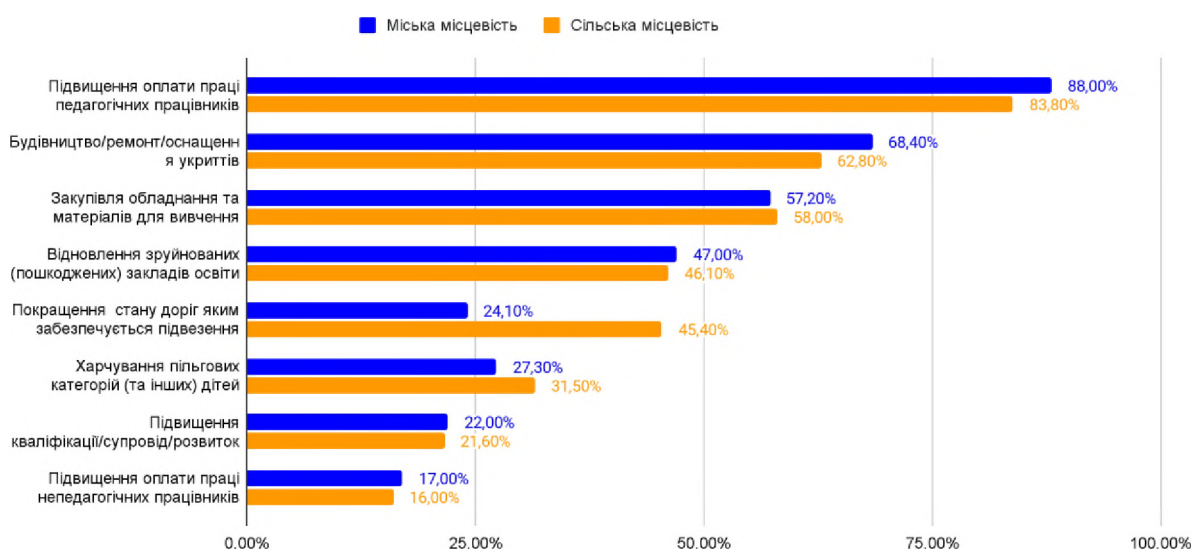
Суб’єктивний рівень заробітної плати педагогічних працівників (анкети освітян)

Переважно педагогічні працівники ЗЗСО у межах опитування констатували, що фінансування сфери шкільної освіти цілком та скоріше недостатнє – такої думки були 64,2% опитаних. Та лише 2% переконані, що потреби шкільної освіти фінансово забезпечені у повній мірі.

Найчастіше педагогічні працівники ЗЗСО під час опитування зазначали, що бюджетні кошти щонайперше слід залучати для збільшення заробітних плат педагогічних працівників, будівництва, ремонту, оснащення укріттів, а також закупівлі обладнання для вивчення окремих предметів (що дещо відрізняється за пріоритетністю від відповідей працівників ЗДО). Зокрема, для освітян із сільської місцевості дещо більш актуальним питанням стоїть покращення стану доріг, якими здійснюється підвезення учнів.

На що першочергово слід скерувати бюджетні кошти (анкети освітян)

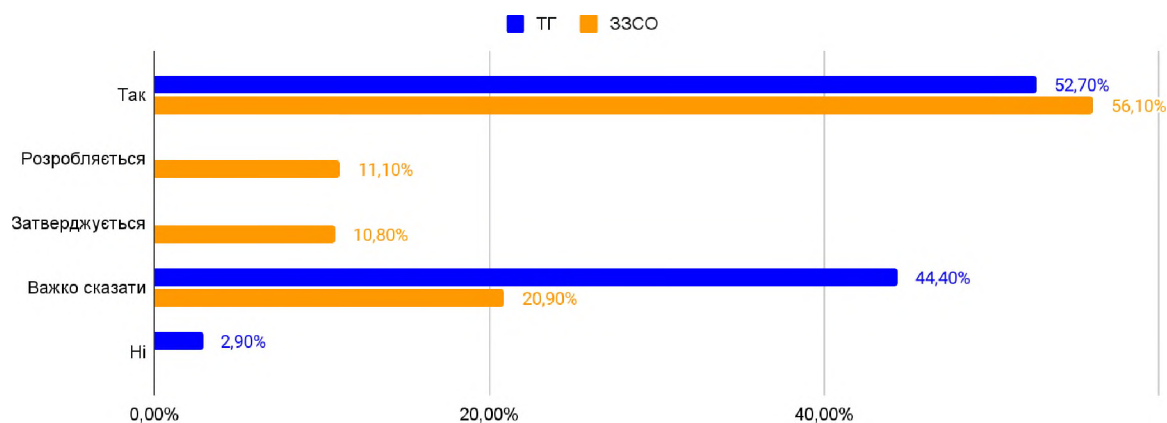

Управління закладами освіти

У межах опитування 52,7% педагогічних працівників зазначили, що їхня територіальна громада має Стратегію розвитку освіти, однак попри це 44,4% освітян не змогли відповісти на це запитання, а ще 2,9% відповіли негативно.

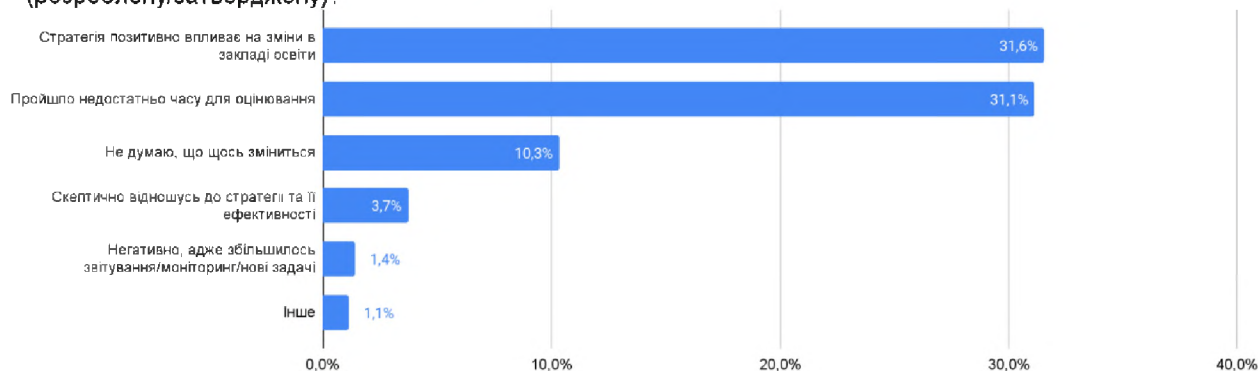
У випадку з наявністю Стратегії розвитку закладу освіти 56,1% констатували її наявність, ще 11,1% зазначили, що такий документ розробляється, а 10,8% – що документ розроблений та перебуває на затвердженні. Натомість 20,9% освітян не змогли відповісти на це запитання, а ще 1,1% відповіли негативно.

Наявність Стратегії розвитку освіти ТГ/ розвитку освіти ЗЗСО

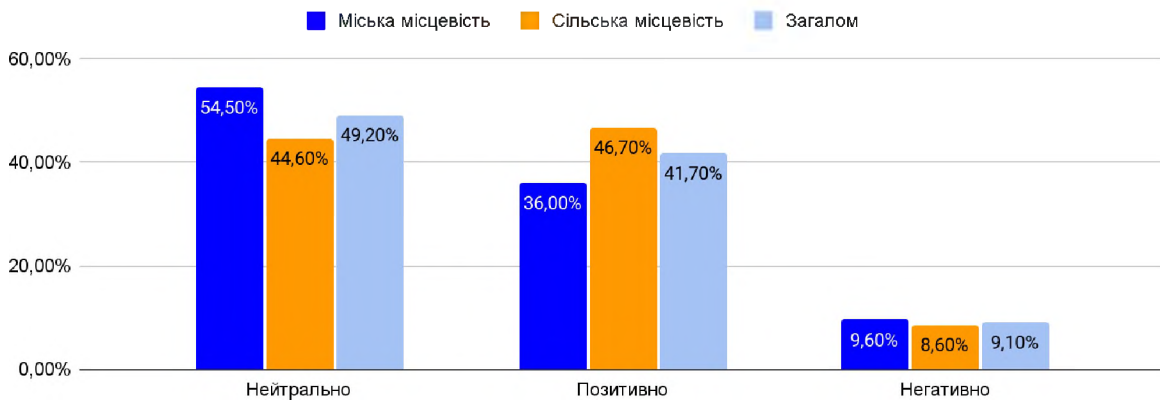
Серед педагогічних працівників 31,6% впевнені у тому, що Стратегія розвитку закладу освіти позитивно впливає на зміни, а ще 31,1% зазначають, що пройшло недостатньо часу для оцінювання її ефективності. Разом із цим 14% скептично налаштовані щодо дієвості такого документа, ще 1,4% мають негативну оцінку, а 1,1% вагалися з відповіддю.

Як освітяни оцінюють ефективність Стратегії розвитку закладу освіти (якщо заклад має Стратегію (розроблену/затверджену)?

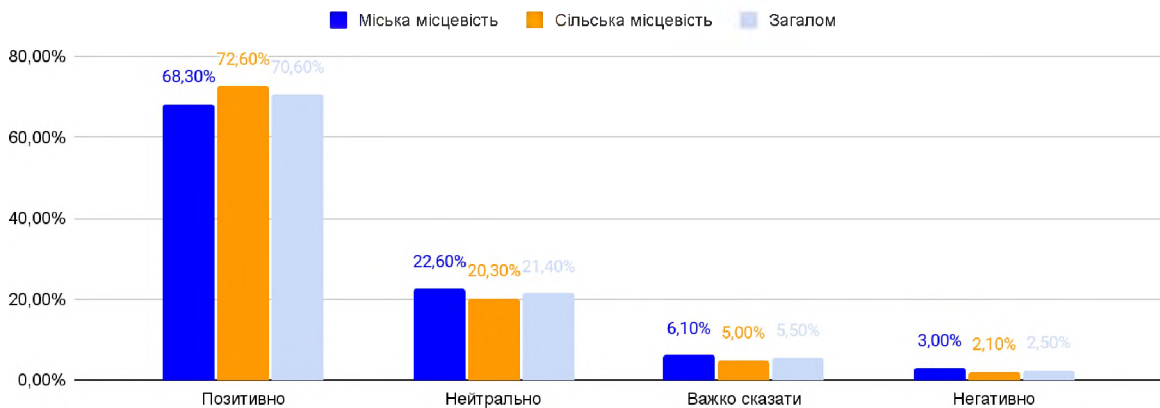
Більша частина опитаних педагогічних працівників оцінює роботу відділу освіти в територіальній громаді як нейтральну (49,2%), позитивну оцінку мали 41,7%, натомість негативно оцінювали ОУО 9,1% опитаних. Водночас у сільській місцевості дещо більша частка опитаних оцінює роботу відділу освіти позитивно.

Оцінка роботи відділу освіти ТГ педагогічними працівниками

Більш позитивно налаштованими педагогічні працівники є щодо оцінювання управлінських процесів саме в закладі освіти. Так, позитивно управлінські процеси в ЗЗСО оцінили 70,6%, нейтрально – 21,4%, а негативно 2,5%, ще 5,5% вагалися з відповіддю. Також дещо більша кількість позитивних відгуків була отримана від освітян у сільській місцевості.

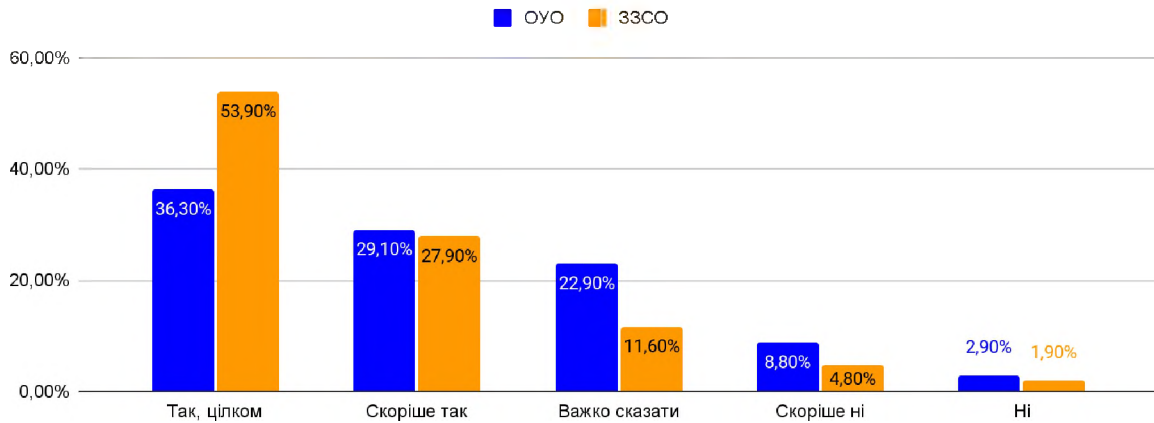
Оцінка управлінських процесів в ЗЗСО педагогічними працівниками

Також більшість педагогічних працівників (82,6%) зазначила, що у закладі освіти проводяться опитування батьків, вагалися з відповіддю 9%, а 8,4% надали негативні відповіді.

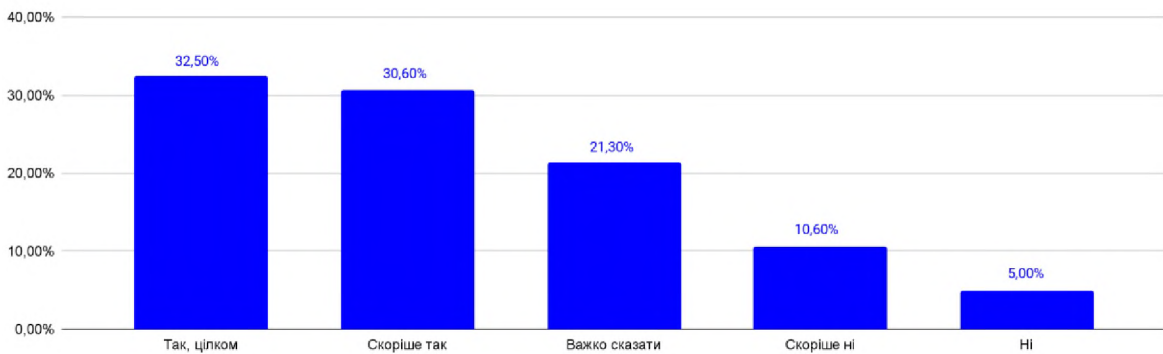
Серед батьків більшість респондентів (65,4%) позитивно оцінюють відкритість ОУО та зазначають, що цілком та скоріше можуть вільно звернутись до відділу/управління освіти в громаді із пропозиціями, скаргами, зверненнями. Попри це, 11,7% мали негативні відповіді та ще 22,9% вагалися з відповіддю. Водночас батьки дещо краще оцінили можливість вільно звернутися до адміністрації ЗЗСО, аніж до відділу освіти. Так, цілком та скоріше впевнені у можливості вільно звернутися до адміністрації школи 81,7% батьків, негативної думки щодо цього 6,7%, а 11,6% вагалися з відповіддю.

Як батьки оцінюють можливість вільно звернутися з пропозиціями, скаргами, зверненнями до ОУО в громаді та адміністрації ЗЗСО

Учні ж, оцінюючи відкритість адміністрації школи до звернень, були більш критичними в оцінках. Так, на думку 63,1% школярів адміністрація ЗЗСО цілком та скоріше відкрита до звернень, разом із цим 15,6% учнів обрали варіант відповіді «ні» та «скоріше ні». Вагалися з відповіддю 21,3%.

Як учні оцінюють можливість вільно звернутися з пропозиціями, скаргами, зверненнями до адміністрації ЗЗСО

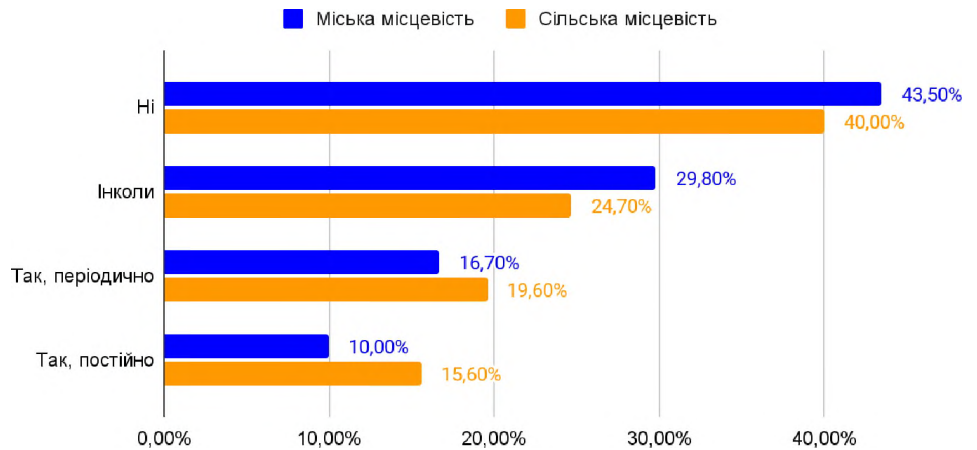

Наявність піклувальної ради в закладі освіти підтвердили 33,9% опитаних педагогічних працівників, ще стільки ж вагалися з відповіддю. У середньому, задоволені роботою піклувальних рад 30% освітян, негативні відгуки мали 4,9%, та ще 65% вагалися з відповіддю або залишили запитання без відповіді.

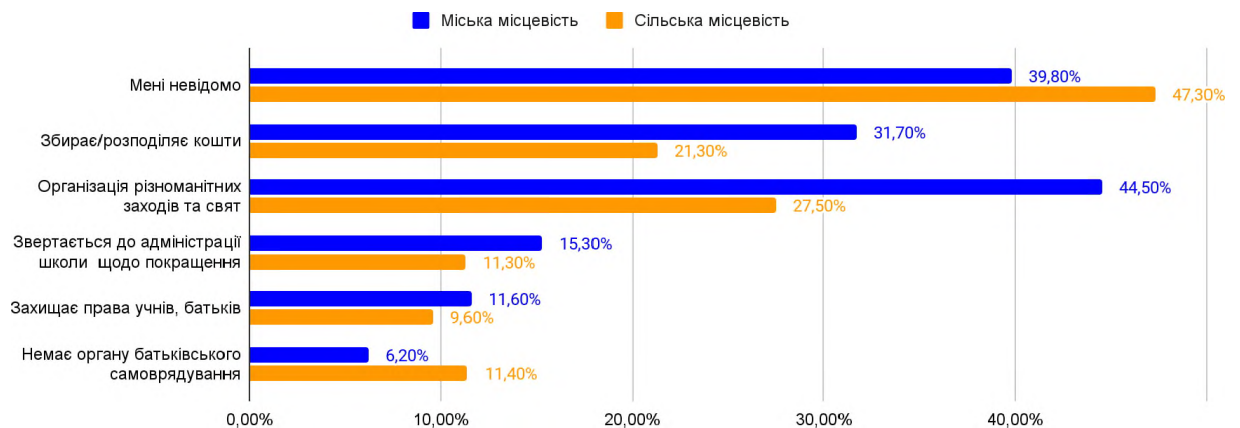
Водночас всього 6,9% освітян під час опитування зазначали, що в ЗЗСО відсутнє батьківське самоврядування. Більшість педагогічних працівників (61,4%) позитивно оцінює роботу органу батьківського самоврядування, негативні враження мають 13,2% опитаних освітян, вагалися з відповіддю або взагалі її не надали 18,5% респондентів.

Серед опитаних батьків більшість (42,3%) зазначила, що не долучається до роботи органу батьківського самоврядування, а постійно залучені до такої діяльності 12% опитаних, що у сільській місцевості має дещо вищі показники.

Чи долучаються батьки до роботи органу батьківського самоврядування (анкети батьків)

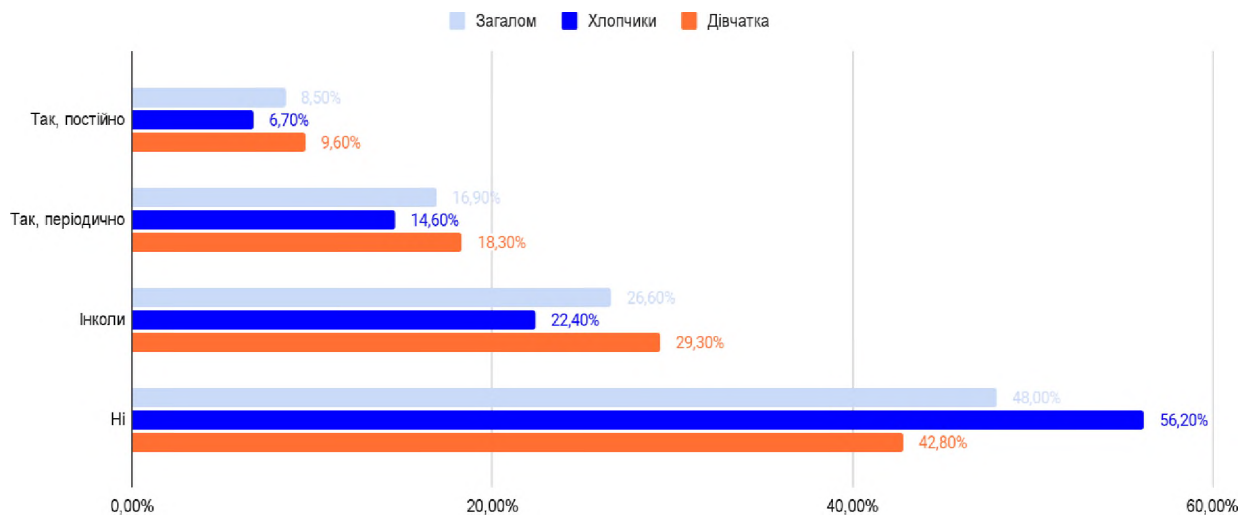

Основні напрямки діяльності органу батьківського самоврядування (анкети батьків)

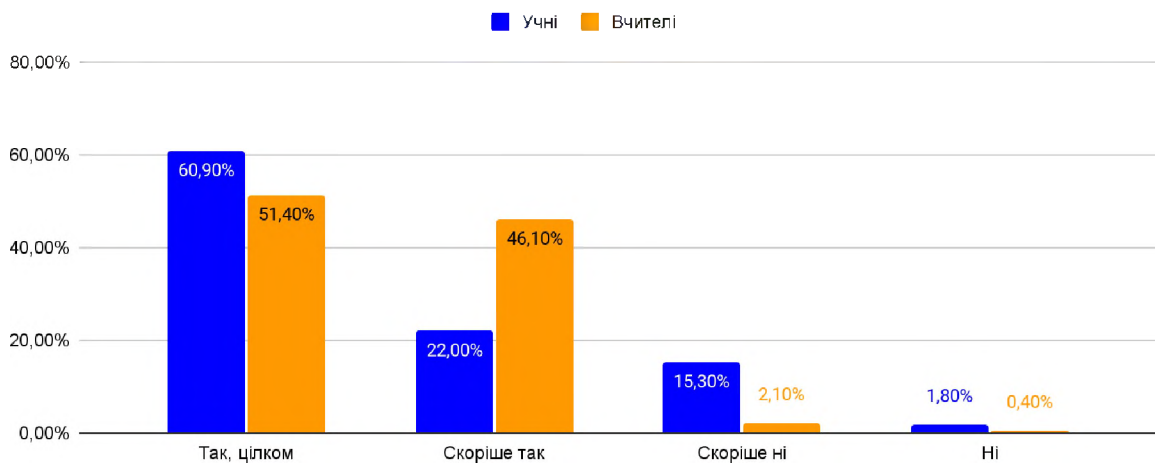
Учні також переважно не могли відповісти, чим у школі займається орган учнівського самоврядування (66%), а ще 21,2% зазначили, що такий орган відсутній. Врешті, серед активностей, які є відомі для учнів, переважають організація заходів та свят (58,1%), 10,3% респондентів називали захист прав учнів та ще 7,7% обрали варіант «звертається від імені учнів до директора щодо покращення освітнього процесу». Свою постійну залученість до роботи органу учнівського самоврядування підтвердили лише 8,5% опитаних. Разом із цим дівчатка частіше долучаються до учнівського самоврядування, аніж хлопці.

Чи долучаються учні до роботи органу учнівського самоврядування (анкети учнів)

Педагогічні працівники, зокрема, в межах опитування мали можливість оцінити дотримання принципів академічної доброчесності вчителями та учнями у закладі освіти, в якому вони працюють. Загалом більшість респондентів зазначила, що як вчителі, так і учні дотримуються академічної доброчесності. Разом із цим освітяни частіше вважають своїх колег академічно доброчесними (97,5%), аніж учнів (82,9%).

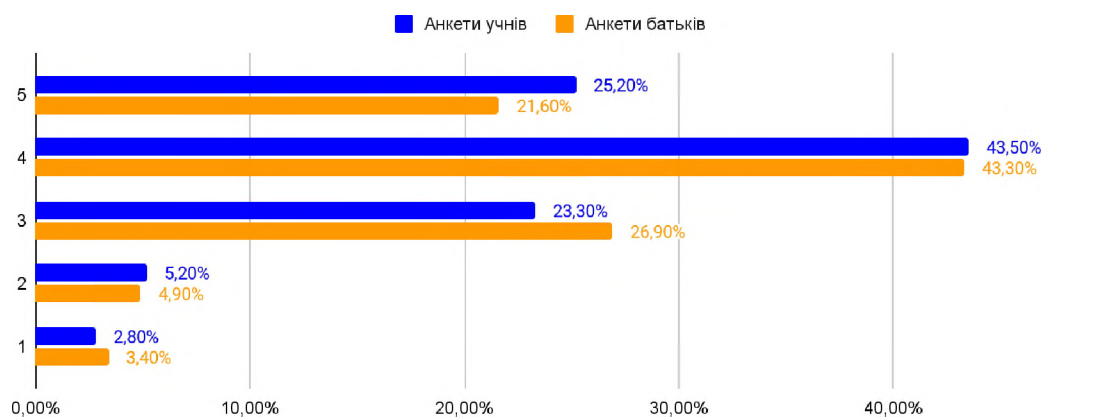
Чи дотримуються у ЗЗСО принципів академічної доброчесності? (анкети освітян)

Освітнє середовище: безпека і комфорт, матеріально-технічне забезпечення

За результатами опитування, батьки та учні в середньому оцінюють освітнє середовище як безпечне (67% опитаних), небезпечним його вважають близько 8% респондентів. Однак, дуже безпечним освітнє середовище вважають лише чверть учнів та менше чверті батьків.

Наскільки безпечним учасники освітнього процесу оцінюють освітнє середовище (5- дуже безпечно, 1 - дуже небезпечно)

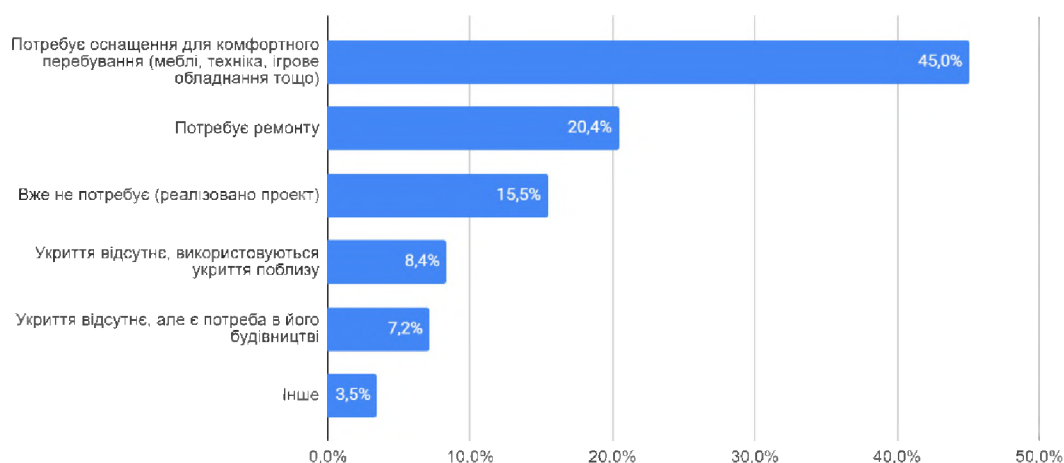

У 2023/2024 н. р. у 19 ЗЗСО (1 602 здобувачі освіти), що знаходяться у 20-км зоні від кордону з російською федерацією, освітній процес організовано виключно дистанційно, зважаючи на реальну загрозу для учасників освітнього процесу.

Станом на 21 травня 2024 року із 393 закладів загальної середньої освіти області 377 (95,9%) мають укриття (285 – власні укриття, 92 знаходяться поза межами ЗЗСО), які рекомендовано до використання за призначенням.

За результатами опитування 45% педагогічних працівників зазначають, що укриття потребують оснащення для більш комфортного перебування та ще 20,4% зазначають про необхідність ремонтних робіт у них.

Чи потребує укриття Вашого ЗЗСО покращення? (анкети освітян)

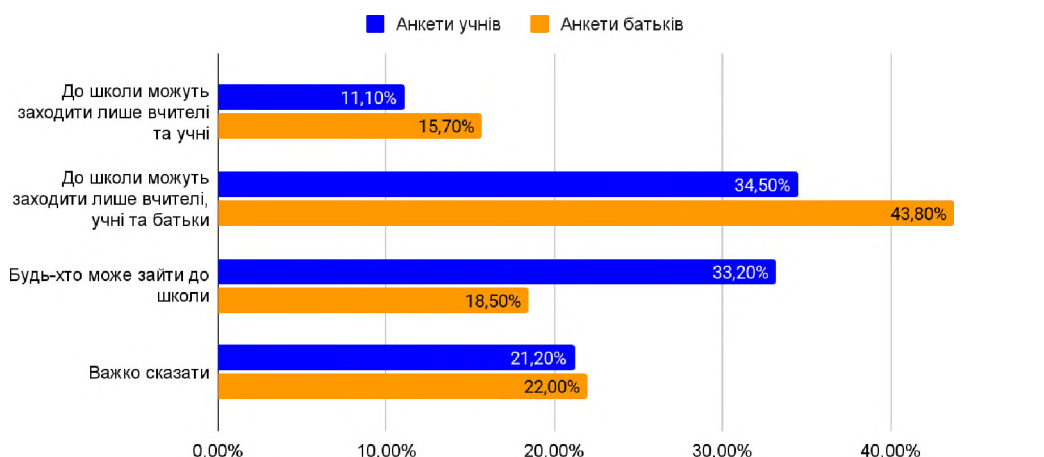
З метою забезпечення охорони ЗЗСО:

- 302 будівлі обладнано тривожною сигналізацією з виведенням сигналу на пульти охорони («тривожна кнопка»);
- у 107 будівлях встановлено системи зовнішнього і внутрішнього відеоспостереження;
- 358 будівель облаштовано необхідними огорожами.

Рішенням ради оборони Чернігівської області від 27 грудня 2023 року №18 визначено перелік 65 ЗЗСО на території Чернігівської області, які підлягають охороні у першочерговому порядку. З 29 січня 2024 року 65 офіцерів служби освітньої безпеки приступили до несення служби з охорони затверджених закладів освіти.

Разом із цим під час опитування 33,2% учнів зазначили, що до школи можуть потрапити сторонні люди, а серед батьків такої думки 18,5% опитаних.

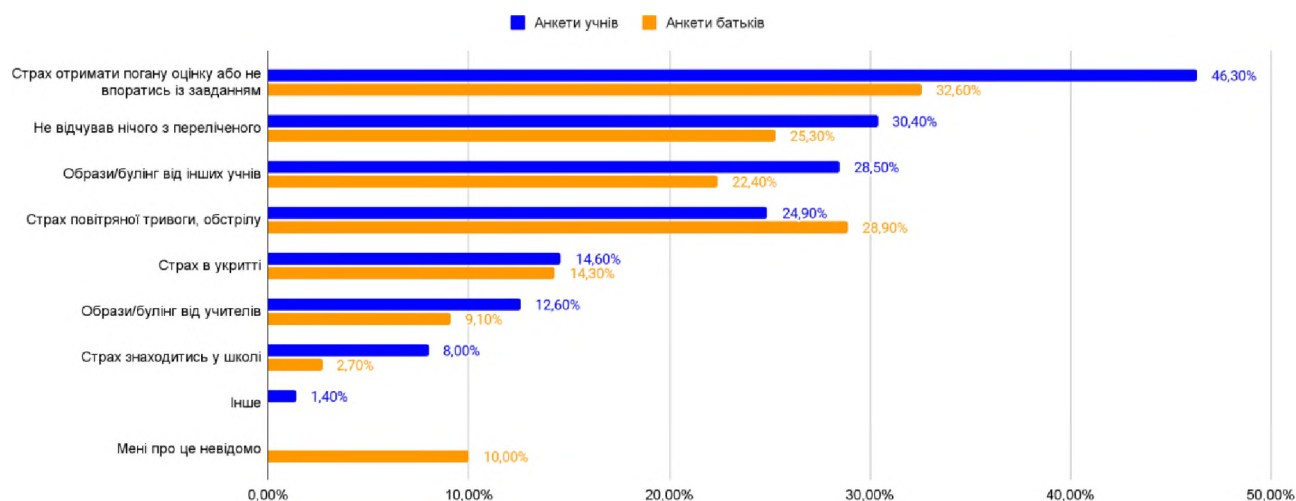
Наскільки школа є захищеною від сторонніх осіб

У межах опитування батьки також оцінювали наявність медичного обслуговування в ЗЗСО. Більшість (66,3%) батьків підтверджують, що у разі потреби в школі забезпечується медичне обслуговування дітей та надається невідкладна домедична допомога. Разом із цим 18,1% обирали варіанти «ні» та «переважно ні».

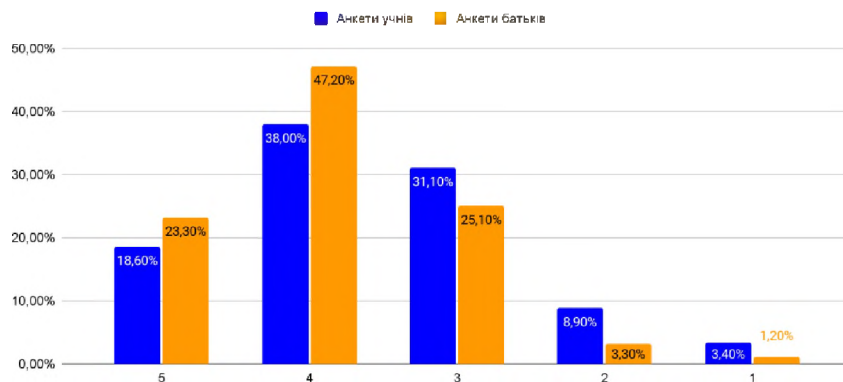
Найчастіше страхи дітей пов'язані з можливістю отримати погану оцінку або не впоратись із завданням – це підтверджують як результати опитування учнів, так і анкети батьків. Разом із цим, 28,5% учнів зазначають, що відчують на собі образи/булінг від інших учнів, а 14,6% – образи від учителів. Важливо, що на думку батьків, діти частіше відчують страх через війну, порівняно з результатами опитування учнів. Водночас учні частіше, аніж думають про це батьки, відчують образи від однолітків та вчителів та загалом страх знаходитись у школі.

Що з переліченого діти відчувають у школі

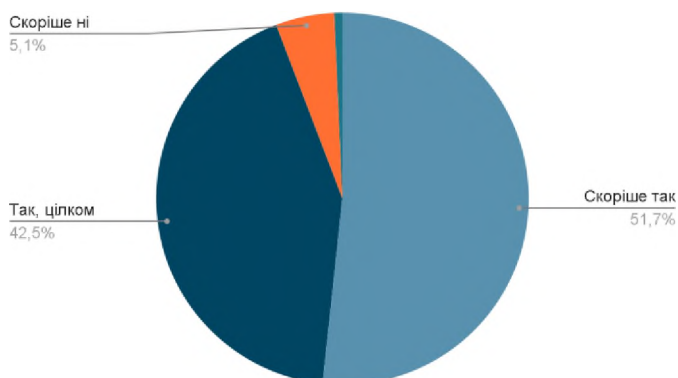

Найбільш комфортним освітнє середовище в закладі освіти оцінюють педагогічні працівники, а найменш комфортним – учні. Так, цілком комфортним середовище оцінюють 42,5% педагогічних працівників, 23,3% батьків та 18,6% учнів.

Комфортність освітнього середовища, за оцінками учнів та батьків

Комфортність освітнього середовища, за оцінками освітян

Шкільні вбиральні оцінюють цілком та скоріше комфортними 82,6% опитаних педагогічних працівників, а для 17,4% респондентів вони є скоріше

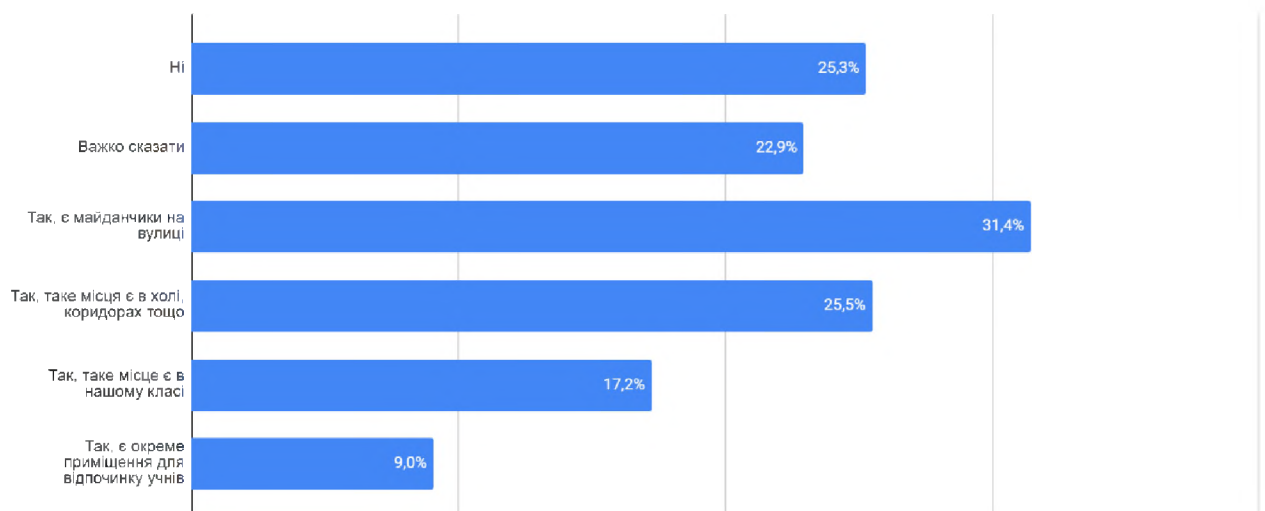
некомфортними та некомфортними. Серед батьків 17,3% респондентів вважають, що шкільні вбиральні некомфортні для учнів. Натомість самі учні більш критичні в своїх оцінках: 30% опитаних школярів зазначили, що вбиральні є некомфортними.

Більшість педагогічних працівників (80,4%) зазначила, що мають в ЗЗСО облаштовану кімнату для відпочинку/самопідготовки (вчительську), однак власне робоче місце в таких кімнатах мають 63,1% опитаних освітян.

Щодо місць, де батьки можуть комфортно очікувати дітей, 39,5% батьків зазначили, що таким місцем виступає хол закладу освіти, а ще 12,3% зазначили, що для очікування дітей використовується майданчик надворі. Натомість 31,3% батьків хотіли б мати оснащене місце в школі, де можна було б комфортно очікувати дитину.

Діти ж під час опитування мали можливість відповісти на запитання щодо оснащених місць для відпочинку або підготовки до уроків. Лише 9% учнів зазначили, що для цього вони мають окреме приміщення. Більшість же таких місць не має (25,3%) або вагається з відповіддю (22,9%).

Чи є у школі оснащені місця, де учні можуть відпочити або підготуватись до уроків? (декілька варіантів відповідей)

Станом на 22 травня 2024 року у 299 (76%) ЗЗСО, в яких освітній процес організовано в очній формі та змішаному форматі, організовано харчування. За оперативними даними місцевих органів управління освітою, станом на кінець 2023/2024 н. р. 47 659 учнів забезпечено гарячим харчуванням у ЗЗСО, з них 29 323 (62%) учні пільгових категорій ЗЗСО забезпечені безкоштовним гарячим харчуванням.

За період від вересня 2023 року до травня 2024 року збільшилась кількість здобувачів освіти, охоплених гарячим харчуванням, з 38,1 тис. до 47,6 тис. учнів (збільшилась на 9,5 тисяч учнів).

За способом організації харчування самостійно харчують дітей у 244 (82 %) ЗЗСО, шляхом аутсорсингу – у 51 (17%), шляхом кейтерингу – у 4 (1%) закладах.

Орієнтовна середня вартість харчування в ЗЗСО області становить 33,09 грн.

У ЗЗСО гаряче харчування здійснюється за мультипрофільним та монопрофільним меню, які розроблено відповідно до нових норм харчування у закладах освіти.

У школах, в яких діти харчуються, впроваджено і діє система НАССР (система аналізу і контролю критичних точок і ризиків, які можуть виникати під час будь-якого виробничого процесу, пов'язаного з продуктами харчування). За оперативними даними місцевих органів управління освітою в 335 (85%) ЗЗСО впроваджено та діє система НАССР, зокрема, у 39 (12%) закладах проведено аудит спеціалістами Головного управління Держпродспоживслужби в Чернігівській області.

Розпорядженням КМУ від 13 серпня 2024 року № 763 для області затверджено 10 проєктів для надання субвенції з державного бюджету (9 проєктів за технологічною моделлю «базова кухня», 1 проєкт за технологічною моделлю «опорна кухня») на загальну суму 74,7 млн грн.

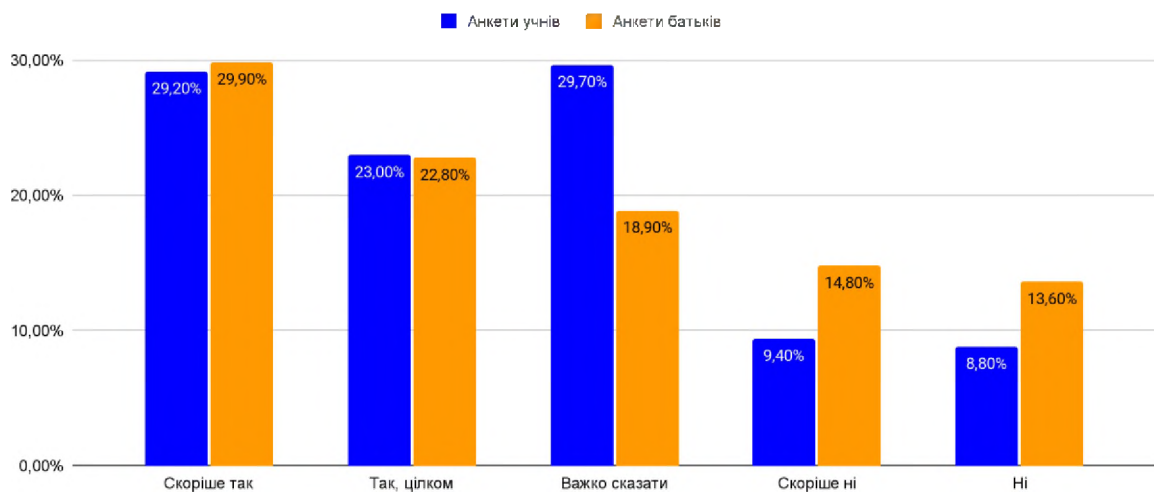
Результати опитування в середньому підтверджують, що близько половини учнів користуються гарячим харчуванням у школі. Разом із цим 8% респондентів зазначають, що в школі відсутня їдальня або буфет.

Чи харчуються учні в школах?

Батьки з учнями приблизно однаково оцінюють, наскільки дітям смакує шкільне харчування. Цілком та скоріше задоволені харчуванням 52,2% учнів та 52,7% батьків. Разом із цим батьки більш критично ставляться до харчування у шкільних їдальнях: скоріше незадоволені та незадоволені шкільним харчуванням 18,2% учнів та 28,4% батьків.

Чи подобається учням харчування у школі

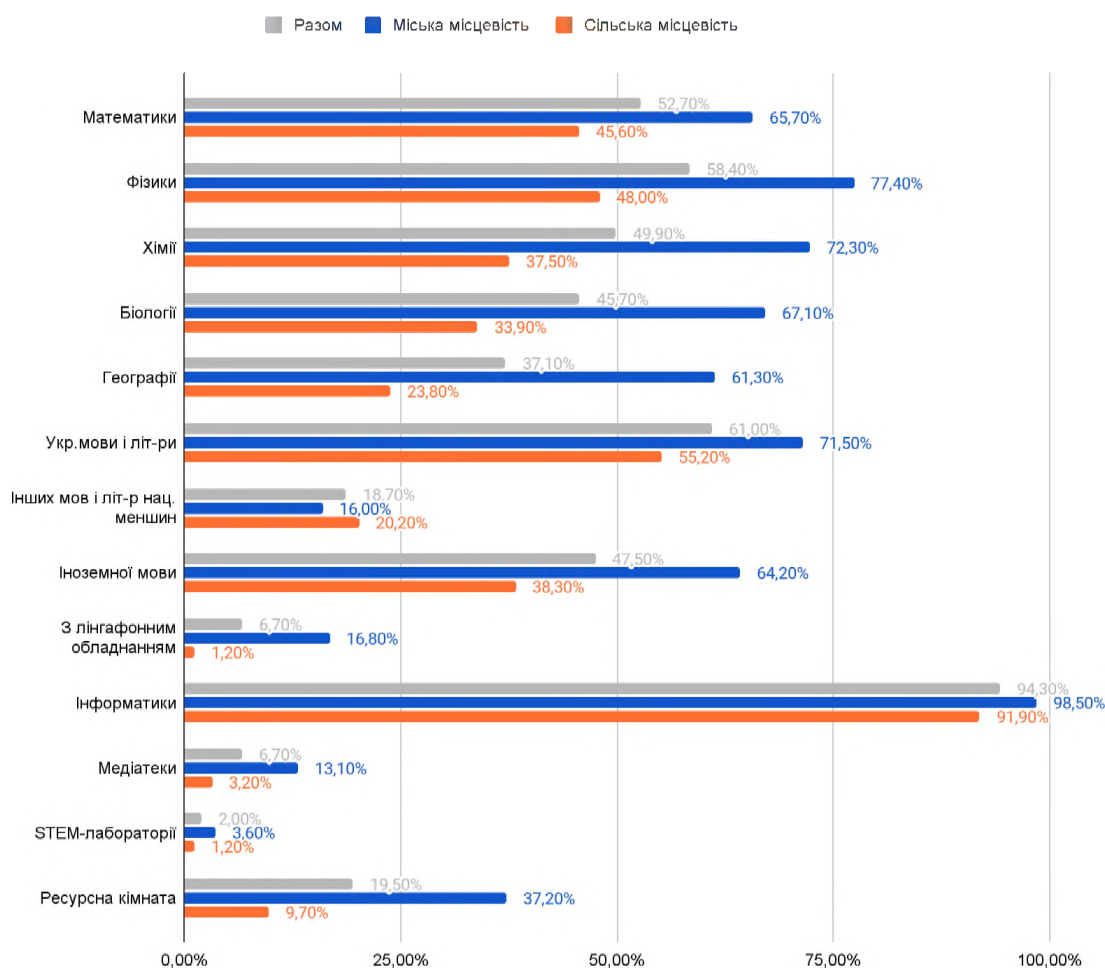
25% батьків скоріше та повністю не задоволені вартістю харчування, зокрема в сільській місцевості цей показник становить 21%, а в міській – 27,1%.

На території Чернігівської області, пошкоджено 81 ЗЗСО. За період з 2022-2024 років за рахунок державного та місцевих бюджетів, а також коштів благодійних і волонтерських організацій відновлено (проведено поточний ремонт) в 47 ЗЗСО. На сьогодні ведуться відновлювальні роботи у 11 ЗЗСО. Потребують подальшого відновлення ще 17 ЗЗСО (з них частково відновлено 6).

Наразі мережа ЗЗСО має 731 генераторів. Разом із цим зберігається потреба у твердопаливних котлах для – 107 (потужністю від 15 до 1500 кВт), а також існує потреба у забезпеченні аварійними джерелами живлення (генераторами) у кількості – 200 (потужністю від 5 до 10 кВт).

У Чернігівській області така частка закладів освіти мають навчальні кабінети/лабораторії (за типом місцевості від кількості ЗЗСО в сільській та міській місцевості відповідно).

ЗЗСО (без спеціальних ЗЗСО), що мають навчальні кабінети

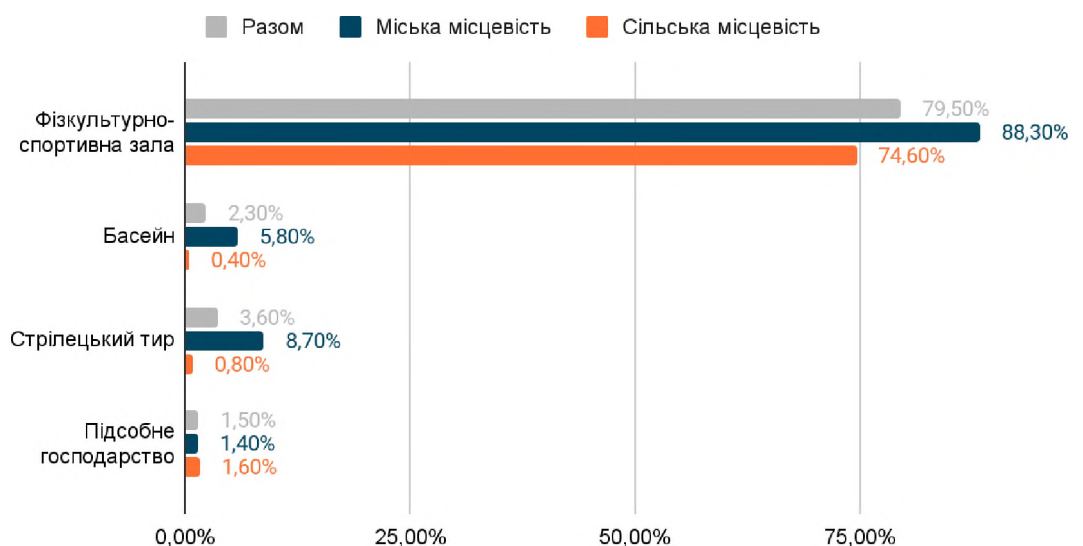

Так, найбільша частка ЗЗСО мають кабінети інформатики – 94,3%, а найменша частка ЗЗСО мають STEM лабораторії – 2%.

Водночас у сільській місцевості значно менші показники стосовно наявності навчальних кабінетів (лише частка кабінетів іноземних мов і літератур національних меншин має незначну перевагу у сільській місцевості). Так, у сільській місцевості втричі менша частка ЗЗСО, що мають STEM лабораторії; вдвічі менше ЗЗСО, що мають кабінети хімії, біології, географії; в півтора рази – математики, фізики та іноземної мови. Ще більшим є розрив щодо наявності медіатек (13,1% у містах та 3,2% у селах) та ресурсних кімнат (37,2% у містах та 9,7% у селах).

Фізкультурно-спортивні зали мають 306 або 79,5% шкіл, басейни – 2,3% шкіл, стрілецькі тири – 3,6% шкіл. Підсобне господарство мають 1,5% шкіл загальною площею в 321 035 м².

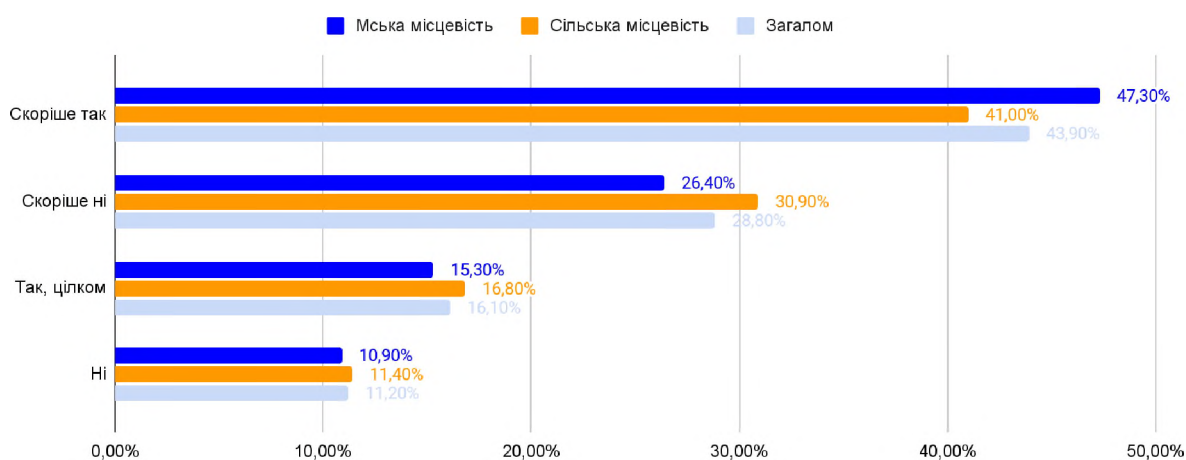
ЗЗСО (без спеціальних ЗЗСО), що мають деякі приміщення

Водночас 289 шкіл мають платформи організації дистанційного навчання. У відсотковому значенні даний показник становить 75%, зокрема для міської місцевості 83,9%, а для сільської 70,2%. Програми навчального призначення натомість мають 22(5,7%) школи: 11 у містах та 11 у селах, що становить від кількості ЗЗСО 8% та 4,4% відповідно.

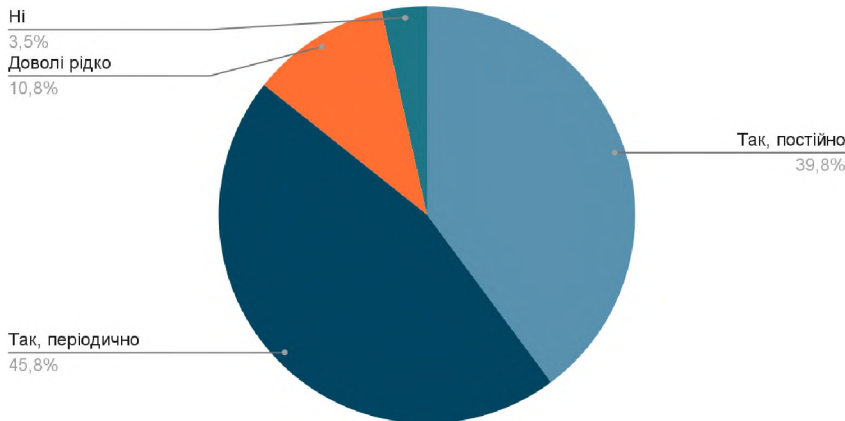
Разом із цим результати опитування свідчать про те, що для 40% педагогічних працівників бракує матеріально-технічного забезпечення для роботи.

Чи достатньо пед.працівникам матеріально-технічного забезпечення, наявного в закладі освіти, для роботи?

Зокрема 85,7% освітян зазначили, що вимушені постійно або періодично придбавати матеріали та обладнання, необхідні для роботи.

Чи доводиться за власні кошти придбавати матеріали та обладнання, необхідні для роботи?

Портативні ПК мають усі 100% шкіл в регіоні.

Загальна кількість персональних ПК становить 8 475 одиниць, зокрема в міських школах – 5 286 од., в сільських – 3 189 од. За кошти бюджетів було придбано 81% даної техніки.

Не працюють 1 124 (13,3%) персональних ПК, зокрема 598 (11,3%) у містах та 526 (16,5%) у селах.

Понад 5 років мають 6 178 персональних ПК або 72,9%. Найбільша частка такої техніки у сільській місцевості – 80,1% від кількості персональних ПК. Натомість у міській місцевості понад 5 років мають 68,5% персональних ПК.

У господарській діяльності використовується 953 (11,2%) персональні ПК від загальної кількості або 12,9% від тих, що працюють.

Обладнано персональними ком'ютерами:

- 1581 робоче місце вчителя при наявних 5 686 вчителів 5-11 класів, що відповідно становить 27,8%;
- 421 місце вчителя початкової школи при наявних 1 953 учителях 1-4 класів (без учителів, які викладають музику, образотворче мистецтво, фізичну культуру, трудове навчання), що відповідно становить 21,5%.

Разом із цим заклади мають 10 119 портативних ПК (ноутбуки, нетбуки тощо), а також 2 443 планшети.

Якщо не враховувати персональні ПК, які не працювали та використовувались в господарській діяльності (таких було 6 398 одиниць), то на 1 комп'ютер приходилось 14 учнів (17 у містах та 9 у селах). Якщо не враховувати до того ж комп'ютери, якими оснащено робочі місця вчителів, то на 1 комп'ютер приходилось 20 учнів (27 у містах та 11 у селах).

Крім комп'ютерів в освітньому процесі також використовується й інша техніка з інтерактивними функціями:

- 212 ЗЗСО мають класи з інтерактивними поверхнями;

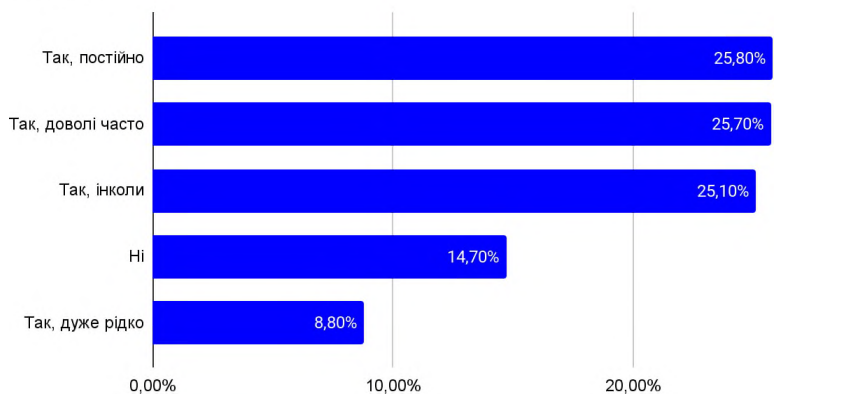
- 817 класів з інтерактивними поверхнями;
- 552 класи з проекторами з інтерактивними функціями;
- 212 класів з інтерактивними панелями;
- 58 класів з інтерактивними столами, підлогами тощо.

Завдяки співпраці з міжнародними організаціями у 2023/2024 н. р. суттєво покращено забезпечення комп'ютерною технікою закладів освіти області, а саме отримано 6 421 одиницю комп'ютерної техніки, а також 850 Wi-Fi роутерів . Важливо, що 764 одиниці комп'ютерної техніки було переважно розподілено між ЗЗСО у 20- кілометровій зоні від кордону з російською федерацією та республікою білорусь, У яких освітній процес організовано за дистанційною формою навчання, та ЗЗСО, які мають учнів з обмеженим доступом до освітнього процесу в зв'язку з відсутністю необхідного технічного обладнання (діти із вразливих груп населення, в тому числі з малозабезпечених сімей, сироти, напівсироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти з інвалідністю, з багатодітних сімей).

Попри це, для проведення онлайн-навчання на належному рівні існує потреба у комп'ютерній техніці для здобувачів освіти з числа осіб, що перемістились із територій, на яких ведуться бойові дії або тимчасово окупованих рф, із вразливих груп населення (особи з інвалідністю, з малозабезпечених сімей тощо), дітей-сиріт, напівсиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, з багатодітних сімей, а також педагогічних працівників. Так, потреба в комп'ютерному обладнанні для організації дистанційного навчання становить 4 413 одиниць комп'ютерної техніки.

Зокрема, педагогічні працівники під час опитування зазначали, що для роботи доводиться використовувати власну комп'ютерну техніку.

Чи доводиться для роботи використовувати власну комп'ютерну техніку?

У 2023/2024 навчальному році в області із 393 закладів загальної середньої освіти:

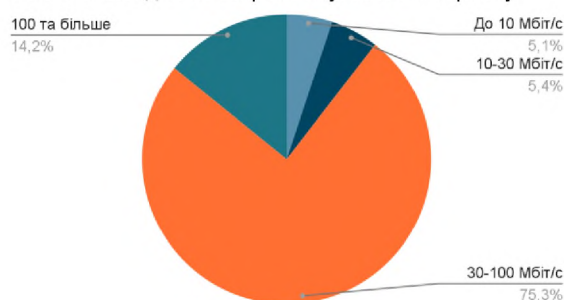
- 379 (96 %) підключено до широкопasmового (оптичного) інтернету;
- 14 (4 %) мають інший інтернет (мобільна точка доступу, технологія ADSL - модемна абонентська телефонна лінія тощо).

WiFi для пристроїв, задіяних в освітньому процесі (у навчальних кабінетах), мають 341 (88,6%) ЗЗСО. У міській місцевості – це 123 або 96,8% ЗЗСО, у сільській – 97,1%.

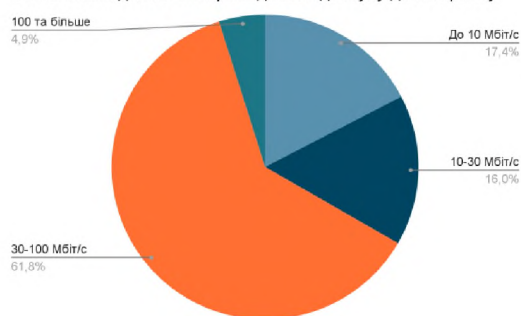
Безпечне підключення до інтернету забезпечують апаратні та програмні засоби захисту (у 32,2% ЗЗСО). Так, апаратними засобами користуються 28 (7,2%) шкіл, а програмними – 96 (24,9%) шкіл.

Переважно швидкість інтернет-підключення становить 30-100 Мбіт/с.

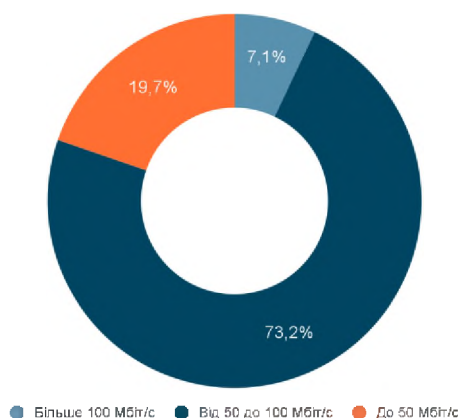
ЗЗСО зі швидкістю широкопasmового Інтернету

ЗЗСО зі швидкістю безпроводового доступу до Інтернету

Швидкість інтернет-підключення в ЗЗСО

За швидкістю інтернету найчастіше ЗЗСО мають підключення від 50 до 100 Мбіт/с, разом із цим 63 заклади мають швидкість доступу до мережі «Інтернет» більше 100 Мбіт/с, а 67 ЗЗСО мають низьку швидкість доступу до інтернету (до 50 Мбіт/с).

У 12 ЗЗСО області питання доступу до мережі «Інтернет» є найбільш проблематичним:

1. Комунальний заклад «Автуницька початкова школа» Городнянської міської ради;
2. Комунальний заклад «Лемешівська початкова школа» Городнянської міської ради;
3. Комунальний заклад «Ільмівська початкова школа» Городнянської міської ради;
4. Комунальний заклад «Хоробицький ліцей» Городнянської міської ради;
5. Філія № 2 Дідівського ліцею Сухополов'янської сільської ради;
6. Радульський ліцей Ріпкинської селищної ради;
7. Замістянська гімназія Сухополов'янської сільської ради;
8. Данівський ліцей Козелецької селищної ради Чернігівської області;
9. Грем'яцька загальноосвітня школа I-III ступенів Новгород-Сіверської міської ради Чернігівської області;
10. Миколаївська гімназія Березнянської селищної ради;
11. Бакаївська гімназія Ічнянської міської ради;
12. Комунальний заклад «Удайцівський навчально-реабілітаційний центр» Чернігівської обласної ради.

Деякі ЗЗСО в регіоні мають корекційні засоби навчання:

- 78 (20,2%) ЗЗСО мають обладнання загального корекційного призначення (38% у міській місцевості та 10% у сільській);
- 95 (25%) ЗЗСО мають засоби корекції ігрової діяльності осіб з ООП з різними порушеннями психофізичного розвитку (41,6% у міській місцевості та 15,3% у сільській місцевості);
- 33 (8,6%) ЗЗСО мають обладнання для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату та осіб зі складною структурою порушення (19% у міській місцевості та 5,1% у сільській місцевості);
- 37 (9,6%) ЗЗСО мають корекційні засоби для осіб з тяжкими порушеннями мовлення, з порушенням опорно-рухового апарату та осіб з інтелектуальними порушеннями, у тому числі з розладами аутистичного спектра (22,6% у міській місцевості та 2,4% у сільській місцевості);
- 35 (9%) ЗЗСО мають обладнання для забезпечення корекції мовленнєвої сфери осіб з особливими освітніми потребами, у тому числі з тяжкими порушеннями мовлення (20,4% у міській місцевості та 2,8% у сільській місцевості);
- 13 (3,4%) ЗЗСО мають корекційні засоби навчання для осіб із сенсорними порушеннями (зі зниженим слухом та глухих учнів) (8% у міській місцевості та 0,8% у сільській місцевості);

- 6 (1,5%) ЗЗСО мають обладнання для осіб із сенсорними порушеннями (зі зниженим зором та для сліпих учнів) (2,6% у міській місцевості та 0,4% у сільській місцевості);
- 5 (1,3%) ЗЗСО мають корекційні засоби навчання для осіб сліпих та зі зниженим зором (2,9% у міській місцевості та 0,4% у сільській місцевості);
- 30 (7,8%) ЗЗСО мають обладнання для кабінету психологічної реабілітації (19,7% у міській місцевості та 1,2% у сільській місцевості);
- 62 (16,1%) ЗЗСО мають обладнання для проведення уроків фізкультури, корекційних занять з лікувальної фізкультури, ритміки (36,5% у міській місцевості та 4,8% у сільській місцевості).

Переважно таке обладнання мають міські ЗЗСО. Зокрема найбільша частка ЗЗСО має засоби корекції ігрової діяльності осіб з ООП з різними порушеннями психофізичного розвитку.

Завдяки співпраці з міжнародними організаціями у 2023/2024 навчальному році суттєво покращено забезпечення матеріально-технічної бази закладів освіти області, отримано 2 164 одиниці шкільних меблів. Попри це, все ще наявна потреба в забезпеченні ЗЗСО меблями, а саме: партами – 14763; стільці – 26154; шафи – 2322; інтерактивні панелі – 975.

Висновки та ключові проблеми

Висновки

До мережі ЗЗСО у Чернігівській області входять різні за типами заклади, серед яких, зокрема, ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, науковий ліцей, спеціальні школи, НРЦ та інші. Крім того, в області функціонують МРЦ.

Суттєво відрізняється загальний контингент та наповнюваність ЗЗСО за типом місцевості. Так, у сільській місцевості, де сконцентрована більша кількість закладів, навчається лише 23,4% учнівського контингенту. Відповідно, середня наповнюваність класів становить у селах 11 учнів, коли у містах цей показник сягає 25 учнів. Більшість класів-комплектів (83,8%) також функціонують саме у сільській місцевості.

Доступність шкільної освіти забезпечується, шляхом підвезення здобувачів, що здійснюється за 393 маршрутами, забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти, наданням різних форм здобуття освіти.

Система загальної середньої освіти, у тому числі, забезпечує доступ і до позашкільної освіти різних спрямувань. Охоплення дітей шкільного віку гуртковою роботою у закладах загальної середньої і позашкільної освіти становить 47%.

Також в регіоні розпочато підготовку до третього етапу реформи «Нова українська школа», що має на меті надати здобувачам освіти рівний доступ до якісної профільної середньої освіти академічного та професійного спрямувань.

Щодо кадрового потенціалу, найбільша частка педагогічних працівників (62,7%), мають стаж педагогічної роботи понад 20 років, вчителів зі стажем педагогічної роботи до 3-х років налічується 6,5%.

Важливо, що в сільській місцевості 34,4% вчителів викладають понад 3 предмети. У міській місцевості цей показник становить 8,2%. Разом із цим більше половини опитаних педагогічних працівників мають навантаження понад одну ставку.

Більшість опитаних педагогічних працівників (64,8%) незадоволені рівнем заробітної плати, а ще 22,4% виявили готовність через це змінити роботу. Врешті, опитування показало, що 35% освітян потребують психологічної допомоги та підтримки, що переважно спричинено переживаннями через війну (37,7%), вигоранням на роботі (28,1%), а також фінансовим становищем (14,4%).

Попри це, педагогічні працівники продовжують професійно розвиватися, співпрацювати з ЦПР, підвищувати кваліфікацію як в ППО, так і шукати інші освітні можливості.

Якість освіти також суттєво різниться у сільській та міській місцевості, що підтверджують результати ЗНО та НМТ.

Освітняни в більшості оцінюють фінансування шкільної освіти як недостатнє. Це, зокрема, є причиною, через яку 85,7% опитаних педагогічних працівників вимушені постійно або періодично купувати матеріали та обладнання за власні кошти.

Щодо системи управління, більш позитивно педагогічні працівники оцінюють управлінські процеси в ЗЗСО, де вони працюють, аніж роботу відділу освіти. Батьки ж оцінюють відкритість адміністрації школи до звернень дещо краще, аніж місцевого органу управління освітою. Більшість батьків та учнів не долучаються до роботи відповідних органів самоврядування та часто не можуть відповісти на питання щодо діяльності у «своїй» школі.

Хоча в цілому респонденти оцінюють освітнє середовище як безпечне і комфортне, дітям в більшості подобається навчатися та ходити до школи.

Загалом, у регіоні через війну було пошкоджено 79 ЗЗСО, з них ще 20 потребують відновлення.

Проблеми:

- незавершений процес оптимізації мережі ЗЗСО в регіоні, що в сільській місцевості спричиняє низьку наповнюваність класів, наявність класів-комплектів у початковій школі, викладання вчителями трьох та більше

предметів. Це, зокрема, збільшує видатки місцевих бюджетів на утримання такої мережі, що включає «малокомплектні» заклади, без можливості інвестувати у розвиток освітнього середовища, оснащення ЗЗСО необхідними матеріалами та обладнанням;

- зниження рівня якості освіти внаслідок тривалого карантину та впливу широкомасштабної війни РФ проти України. Це, зокрема, позначається на тому, що майже половина учнів зазначає, що потребує допомоги батьків або репетиторів. Та найчастіше учні потребують додаткових занять з іноземної мови та математики;
- розриви в якості освіти у сільській та міській місцевостях, що підтверджують результати ЗНО та НМТ;
- у ЗЗСО наявний дефіцит кваліфікованих спеціалістів;
- педагогічні працівники не завжди мають доступ до послуг ЦПР, у більшості мають значне (1 та більше ставки) навантаження, потребують психологічної допомоги та підтримки, у тому числі через виснаження на роботі. Ці та інші проблеми кадрового потенціалу зумовлюють результати опитування, відповідно до яких більше половини учнів хотіли би покращити роботу вчителів (зокрема, йшлося про застосування більш цікавих та практичних методів навчання, а також покращення ставлення до учнів);
- географічне розташування регіону унеможлиблює здійснення освітнього процесу в очному режимі у 20-кілометровій зоні від кордону з РФ, де розташовано 19 ЗЗСО;
- незначна частка ЗЗСО не мають укриттів, разом із цим наявні укриття потребують ремонтів та облаштування для більш комфортного перебування в них;
- освітнє середовище не завжди є комфортним для учасників освітнього процесу;
- освітньому середовищу ЗЗСО необхідно покращення матеріально-технічного забезпечення.

Позашкільна освіта

Доступність освіти

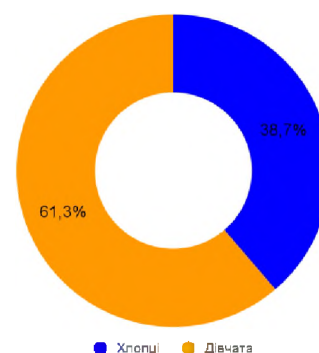
Мережа закладів позашкільної освіти, враховуючи позашкільні структурні підрозділи закладів загальної середньої освіти (далі – ЗПО), станом на 01 січня 2024 року складається з 41 закладу за основними напрямками позашкільної освіти, зокрема:

- 6 – науково-технічної творчості учнівської молоді;
- 1 станція юних натуралістів;
- 3 – туристсько-краєзнавчої роботи та національно-патріотичного виховання;
- 30 – дитячої та юнацької творчості, естетичного виховання;
- 1 Мала академія наук (МАН).

Усі ЗПО в регіоні працюють за кошти засновників та не передбачають батьківської плати за освітні послуги.

Загалом у ЗПО відкрито 1411 гуртків, груп, інших творчих об'єднань та секцій, які відвідують 20 552 здобувачів освіти, у тому числі 12 592 дівчат та 7 960 хлопців.

Розподіл контингенту ЗПО за статтю

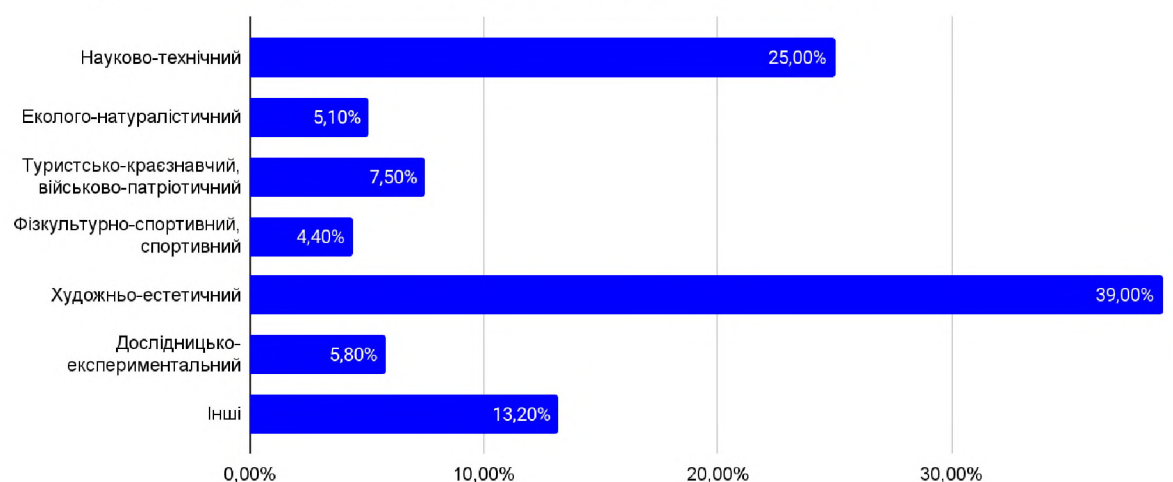
Крім того, на базі сільських закладів загальної середньої освіти організовано роботу гуртків інших закладів позашкільної освіти та самих шкіл, в яких гуртковою роботою охоплено понад 4,9 тисяч дітей, що становить 23,8 %.

У міській місцевості налічується 40 ЗПО, в яких функціонує 1 386 гуртків, які відвідують 20 145 вихованців. У сільській місцевості працює 1 ЗПО, де у 25 гуртках навчається 407 вихованців.

Центрами методичної та організаційно-масової роботи серед дітей та учнівської молоді за своїм напрямом є ЗПО обласного підпорядкування.

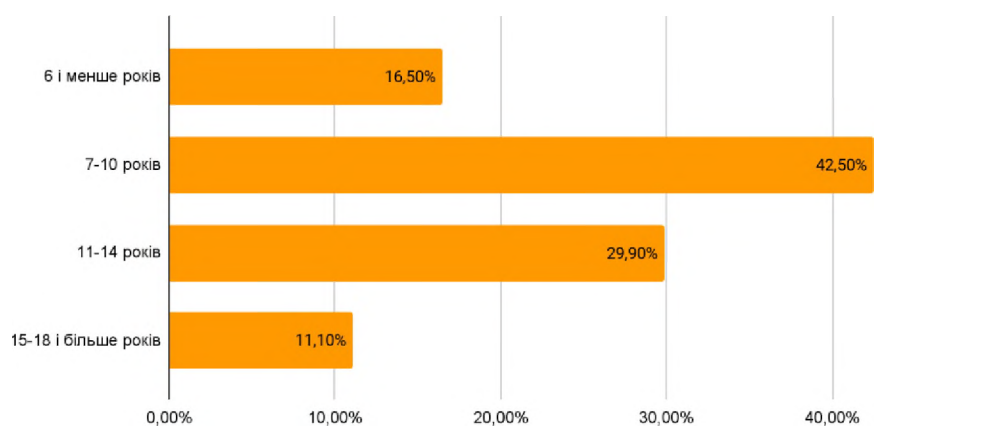
Найбільш відвідуваним напрямом позашкільної освіти є художньо-естетичний, значну частку контингенту також має науково-технічний напрям. Контингент вихованців за спрямуваннями гурткової роботи ЗПО у 2023/2024 навчальному році розподілився наступним чином.

Розподіл контингенту ЗПО за напрямками позашкільної освіти

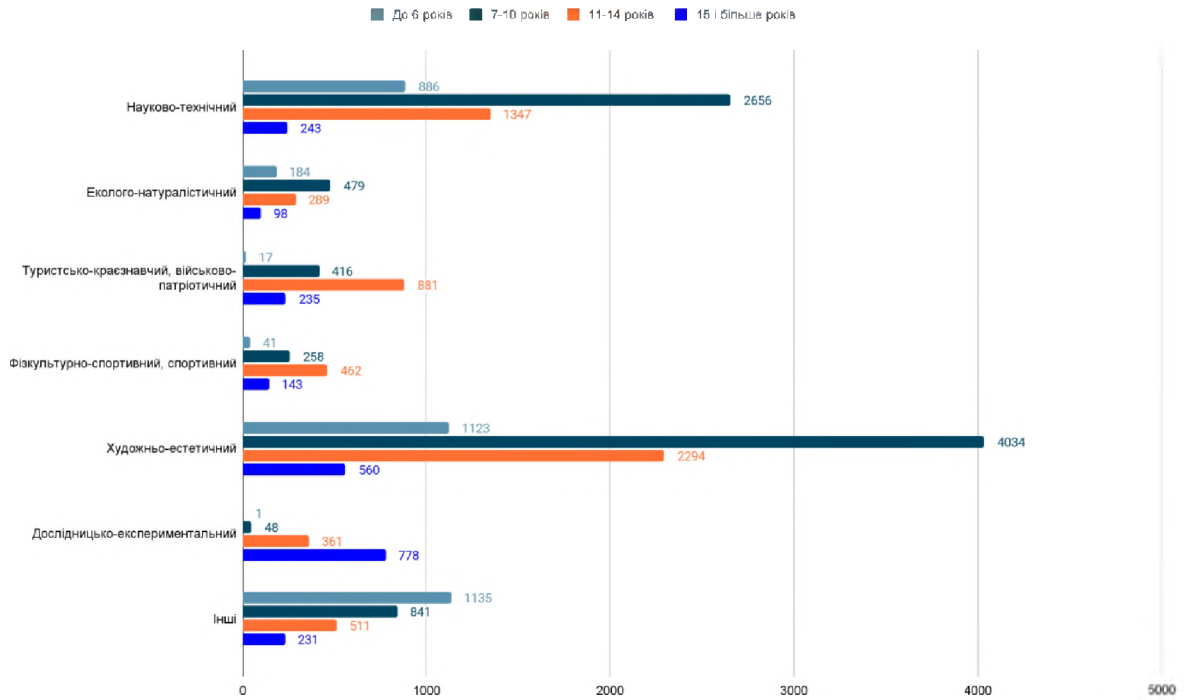
Найбільше позашкільною освітою в регіоні охоплено дітей віком 7-10 років. Контингент вихованців ЗПО за віком у закладах позашкільної освіти Чернігівської області у 2023/2024 навчальному році розподілився наступним чином.

Розподіл контингенту ЗПО за віком

Найбільше дітей до 6 років отримують позашкільну освіту в гуртках художньо-естетичного напрямку, діти у віці 7-10 років частіше відвідують гуртки художньо-естетичного та науково-технічного напрямів, у віці 11-14 років – більш популярними є художньо-естетичний, науково-технічний та військово-патріотичний, а також туристсько-краєзнавчий напрями. Натомість підлітки 15-18 років частіше за інших відвідують гуртки дослідницько-експериментального напрямку.

Розподіл контингенту вихованців ЗПО за віком і напрямками

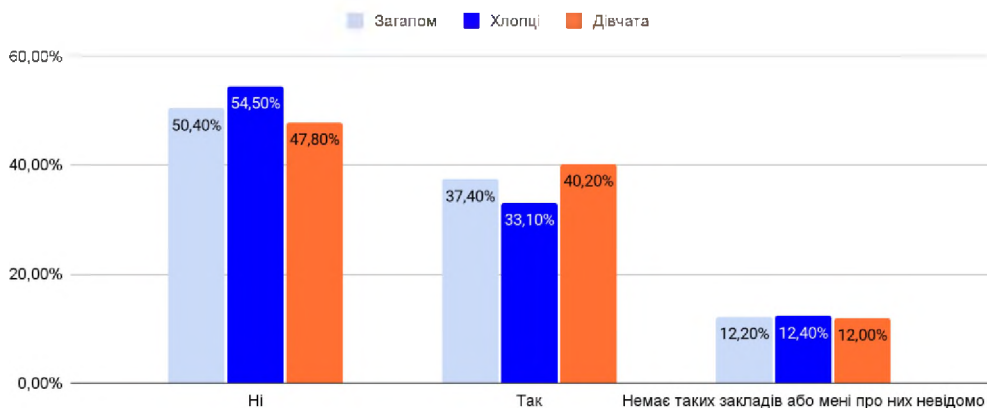
Середня наповнюваність гуртків та секцій у закладах позашкільної освіти становить 14-15 вихованців.

У 2024 році освітніми послугами у ЗПО охоплено 271 вихованець з ООП, 170 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та 364 дитини з малозабезпечених сімей.

Архітектурну доступність до першого поверху забезпечено у 24 ЗПО, що становить 63%.

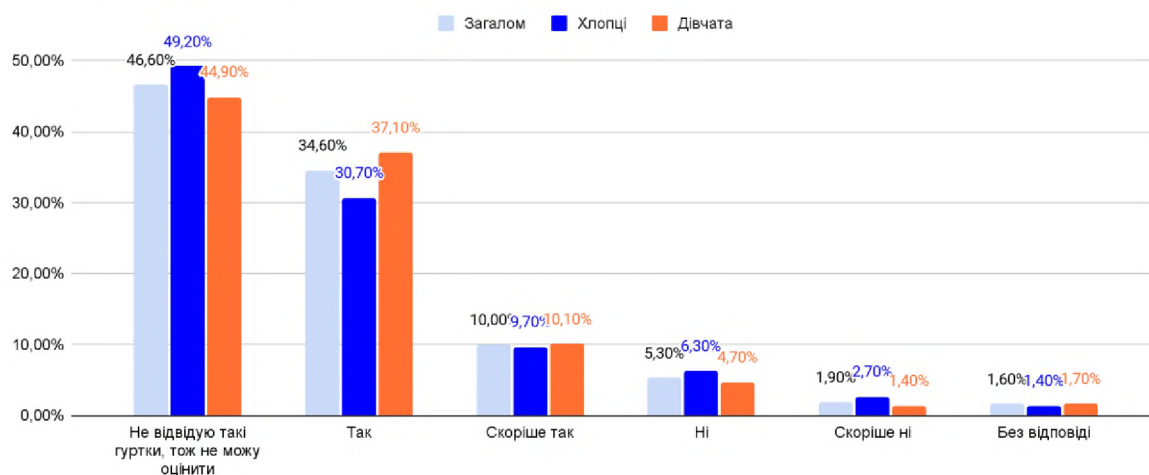
Результати опитування підтверджують, що дівчата частіше відвідують ЗПО. Загалом 37,4% опитаних школярів відвідують ЗПО, натомість 12,2% зазначають про відсутність таких закладів або інформації про їх існування в громаді.

Чи відвідують школярі ЗПО (анкети учнів)

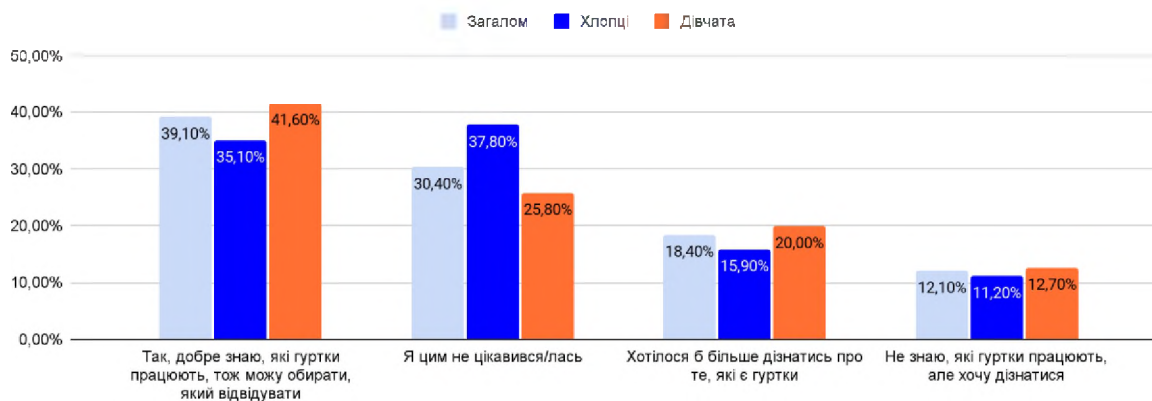
Як свідчать результати опитування, дівчата дещо частіше задоволені позашкільною освітою в ЗПО, ніж хлопці. Так, серед дівчат 47,2% цілком та скоріше задоволені такими освітніми послугами, разом із цим, серед хлопців цей показник становить 40,3%.

Чи подобаються школярам заняття в ЗПО

Дівчата, зокрема, більш обізнані в тому, які гуртки є в громаді, а серед хлопців найбільше тих, хто цим не цікавився. Разом із цим 30% дітей хотіли би дізнатися про те, які гуртки працюють в громаді.

Наскільки школярі є обізнаними щодо можливостей позашкільної освіти в громаді

Зокрема в межах опитування школярі зазначали, яких гуртків бракує в громаді, в якій вони мешкають. Так, діти називали: спортивні секції (плавання, волейбол, баскетбол, різні види боротьби, теніс, атлетика, гімнастика), сучасні танці (у тому числі згадували К-поп) та балет, програмування та робототехніка, моделювання, дизайн, графічний дизайн, творчі гуртки (малювання, бісероплетіння, гончарство, гуртки з акторської майстерності, дубляжу), музичні заняття (вокал, гра на музичних інструментах), туристичні гуртки, самооборона та тактична медицина, гуртки, спрямовані на об'єднання молоді та самопізнання, кулінарні гуртки, шахи, гуртки з вивчення іноземних мов, гуртки з фінансової

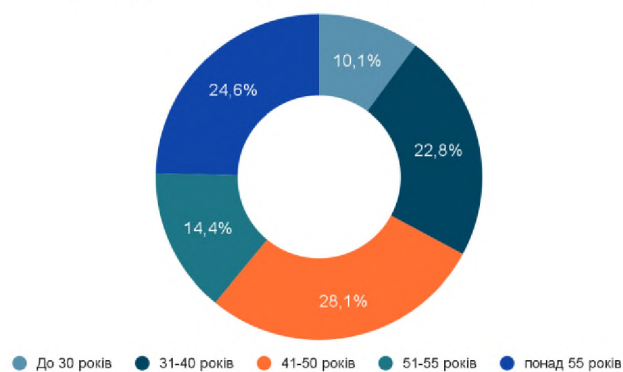
грамотності. Серед запитів дітей також зустрічалась потреба в безкоштовному спортзалі, клубі настільних ігор тощо.

Кадровий потенціал

У 2023/2024 навчальному році в ЗПО (станом на 01 січня 2024 року) на основному місці роботи працюють 487 осіб, у тому числі:

- до 30 років – 10,1 % (49 працівників);
- від 31 до 40 років – 22,8 % (111 працівників);
- від 41 до 50 років – 28,1% (137 працівників);
- 51-55 років – 14,4 % (70 працівників);
- понад 55 років – 24,6 % (120 працівників).

Розподіл педагогічних працівників ЗПО за віком

Крім того, у сфері позашкільної освіти працюють педагогічні працівники, прийняті на роботу за сумісництвом – 270 осіб, із них: керівників гуртків, секцій – 262, методистів – 2, інших педагогічних працівників – 6.

Вакансії в закладах позашкільної освіти станом на 01 червня 2024 року становить 57 (11,7%) посад (45,82 ставки). Найбільшу потребу становлять: тренери-викладачі – 12, керівники гуртків – 8, заступники директорів – 5, вихователі по супроводу – 5, психологи – 3, директори – 2, інструктори-методисти – 2.

Щорічно за сумлінну працю, професіоналізм, вагомі успіхи у справі виховання і розвитку творчих здібностей молодого покоління педагоги ЗПО нагороджуються відомчими нагородами Міністерства освіти і науки України, нагородами Чернігівської обласної державної адміністрації та Чернігівської обласної ради, Почесними грамотами та подяками Управління освіти і науки Чернігівської ОДА. Починаючи з 2007 року освітяни стають лауреатами щорічної обласної Премії імені Софії Русової (премію отримали 32 особи).

В умовах воєнного стану в Україні, розбудови Нової української школи підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти здійснюється в ЧОППО імені К.Д. Ушинського.

Так, упродовж 2023 календарного року підвищили кваліфікацію 178 педагогічних працівників (за дистанційною формою навчання, 120-годинною програмою). Зокрема, керівники гуртків художньо-естетичного та декоративно-

ужиткового напрямів – 48 осіб, керівники гуртків художньо-естетичного, мистецького напрямів, акомпаніатори, культорганізатори – 48 осіб, керівники гуртків фізично-спортивного, військово-патріотичного, туристсько-краєзнавчого, еколого-натуралістичного, оздоровчого, соціально-реабілітаційного напрямів – 27 осіб, керівники гуртків науково-технічного (спортивно-технічний та інформаційно-технічний профілі), дослідницько-експериментальний напрями – 25 осіб, директори (методисти), керівники гуртків закладів позашкільної освіти – 30 осіб. У вебінарах, творчих групах, творчих майстернях брали участь 140 позашкільників.

Упродовж 2024 календарного року (I півріччя) підвищили кваліфікацію 143 педагогічних працівники (за дистанційною формою навчання, 60-ти та 30-ти годинними програмами). Зокрема, педагогічні працівники (керівники гуртків) закладів позашкільної освіти художньо-естетичного, мистецького напрямів, акомпаніатори, культорганізатори – 35 осіб, педагогічні працівники (директори, методисти) закладів позашкільної освіти – 32 особи, педагогічні працівники (керівники гуртків) закладів позашкільної освіти науково-технічного (спортивно-технічний та інформаційно-технічний профілі), дослідницько-експериментального напрямів – 23 особи, педагогічні працівники (керівники гуртків) закладів позашкільної освіти – 53 особи. У вебінарах, творчих групах, творчих майстернях брали участь 90 позашкільників.

Якість освіти

У 2023 році 37 закладами позашкільної освіти проведено 1 600 заходів, до яких залучено 51 402 вихованців.

Із метою підвищення якості, удосконалення змісту позашкільної освіти у січні-лютому 2024 року проведено II (обласний) етап Всеукраїнського конкурсу «Джерело творчості» (далі – Конкурс) за військово-патріотичним, науково-технічним, туристсько-краєзнавчим, художньо-естетичним напрямами позашкільної освіти. У Конкурсі взяли участь керівники гуртків закладів позашкільної освіти Бобровицької, Коропської, Носівської, Семенівської, Талалаївської територіальних громад, міст Ніжина, Чернігівського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді».

Фінансування

Відповідно до Бюджетного кодексу України видатки на загальну середню освіту віднесені до видатків, що здійснюються з бюджетів територіальних

громад. Місцеві бюджети є самостійними і незалежно один від одного розглядаються та затверджуються органами місцевого самоврядування, виходячи із закріплених за цими бюджетами джерел доходів і напрямів використання бюджетних коштів, що визначаються на місцях.

За даними [Державного веб-порталу бюджету для громадян \(openbudget.gov.ua\)](https://openbudget.gov.ua), у 2023 році видатки на позашкільну освіту в структурі місцевих бюджетів на освіту в середньому склали 6,2%. Разом із цим 22 територіальні громади (38,6%) не мали в структурі свого бюджету на освіту видатків, спрямованих на сферу позашкільної освіти.

За статистичними даними, середня заробітна плата в ЗПО області у 2023 році складала 9 560,0 грн, у тому числі: у педагогічних працівників – 10 668,0 грн, інші непедагогічні працівники – 7 321,0 грн.

Освітнє середовище: безпека, комфорт, матеріально-технічне забезпечення

Станом на 21 травня 2024 року із 41 закладу позашкільної освіти області 35 мають укриття (власні укриття або ті, що знаходяться поза межами закладів освіти), які рекомендовано до використання за призначенням.

Для проведення занять заклади позашкільної освіти забезпечено комп'ютерною технікою та підключено до мережі Інтернет. Зокрема ЗПО мають 11 комп'ютерних класів. Разом із цим комп'ютерна техніка потребує періодичного оновлення.

Висновки та ключові проблеми

Висновки

Мережа ЗПО в регіоні переважно розташована у міській місцевості, відповідно основну частку контингенту вихованців ЗПО складають діти міських територіальних громад.

У регіоні надаються освітні послуги за різними напрямками позашкільної освіти, однак найбільше вихованців відвідують гуртки за художньо-естетичним та науково-технічним спрямуванням.

До позашкільної освіти переважно залучені діти 7-10 років, а також більше дівчата, аніж хлопці. Позашкільну освіту в регіоні отримують зокрема діти з ООП, діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, а також діти з малозабезпечених сімей.

Як свідчать результати опитування, дівчата дещо частіше (47%) задоволені позашкільною освітою в ЗПО, аніж хлопці (40%). 63% ЗПО забезпечують безбар'єрний доступ до першого поверху.

У ЗПО 11,7 % вакантних посад. Найбільша потреба у тренерах-викладачах (21,1%), керівниках гуртків (14,0%), заступників директорів (8,8%), вихователів по супроводу (8,8%), психологів (5,3%), директорів (3,5%), інструкторів-методистів (3,5%).

84% ЗПО мають укриття, що створює безпечні умови надання освітніх послуг.

Проблеми:

- нерівномірне охоплення дітей позашкільною освітою за віковими та статевими групами, оскільки основу контингенту ЗПО займають діти 7-10 років та дівчата;
- значна частина дітей не володіє інформацією про позашкілля в громаді, в якій вони проживають (разом із цим, 30% дітей хотіли би загалом або більше дізнатися про освітні послуги з позашкільної освіти в громаді);
- нестача фахівців у ЗПО;
- недостатнє фінансування системи позашкільної освіти, що загострюється відсутністю цільових субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам у сфері позашкільної освіти;
- неконкурентна заробітна плата працівників ЗПО на ринку праці;
- не всі ЗПО мають укриття.

Професійна (професійно-технічна) освіта

Доступність освіти

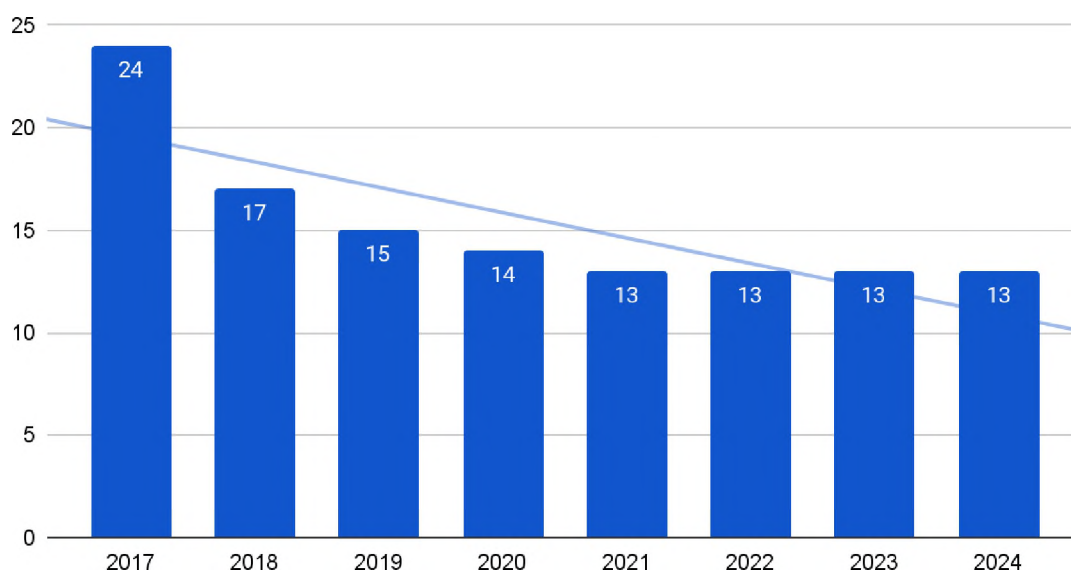
У 2024 році в Чернігівській області загальна чисельність закладів освіти всіх типів та форм власності, що мають ліцензії на право провадження професійної (професійно-технічної) освіти налічувала 53 суб'єкти освітньої діяльності. Мережею закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) охоплено 13 ЗП(ПТ)О державної та комунальної власності. До мережі входять:

- 3 вищі професійні училища;
- 1 центр професійно-технічної освіти;
- 9 професійних ліцеїв.

П'ять ЗП(ПТ)О зосереджені в обласному центрі, решта – розташовані в територіальних громадах в межах регіону.

Нинішня мережа ЗП(ПТ)О почала формуватися із 2018 року шляхом їх оптимізації та є сталою з 2021 року.

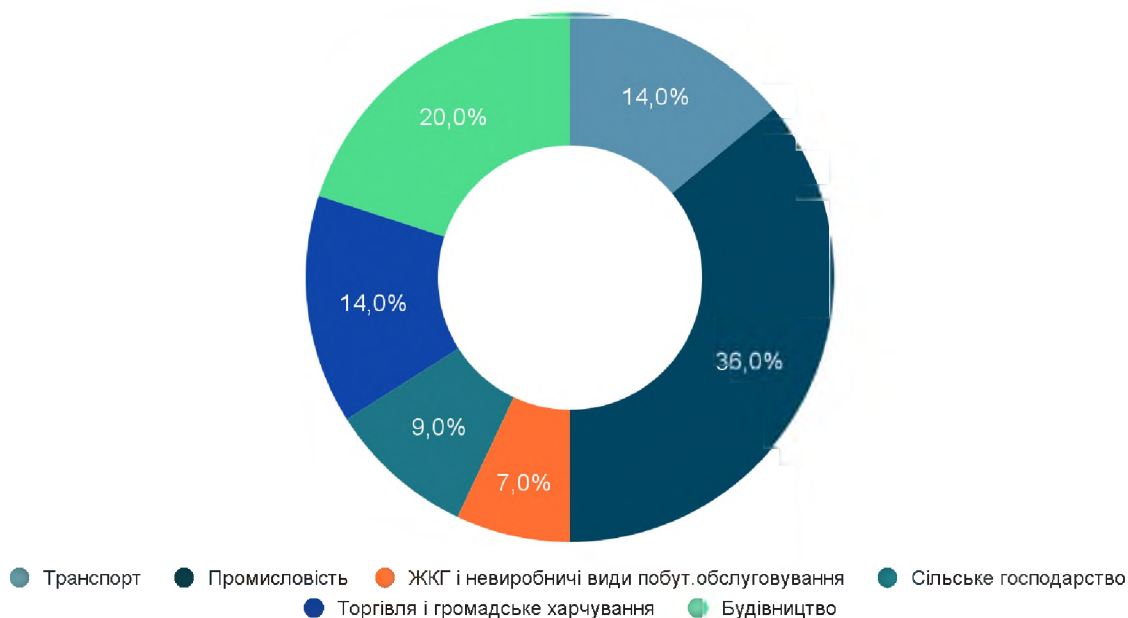
Мережа державних та комунальних ЗП(ПТ)О в регіоні за роками

Така мережа є найменшою за чисельністю закладів освіти серед інших регіонів (без урахування Луганської, що майже повністю окупована), та має найменший контингент учнів, які здобувають робітничі професії.

За даними Управління освіти і науки Чернігівської ОДА підготовка кадрів здійснюється з 58 професій та 5 спеціальностей для промисловості, транспорту, будівництва, торгівлі і громадського харчування, побутового обслуговування населення, агропромислового комплексу. Три ЗП(ПТ)О здійснюють підготовку фахових молодших бакалаврів за п'ятьма спеціальностями. Для забезпечення потреб регіонального ринку у кваліфікованих кадрах в 2023 році збільшено обсяги підготовки монтажників гіпсокартонних конструкцій, електромонтажників, штукатурів, лицювальників-плиточників, водіїв автотранспортних засобів, кухарів.

Галузеве спрямування підготовки робітничих кадрів ЗП(ПТ)О

У регіоні, зокрема, функціонує 14 навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти різного галузевого спрямування:

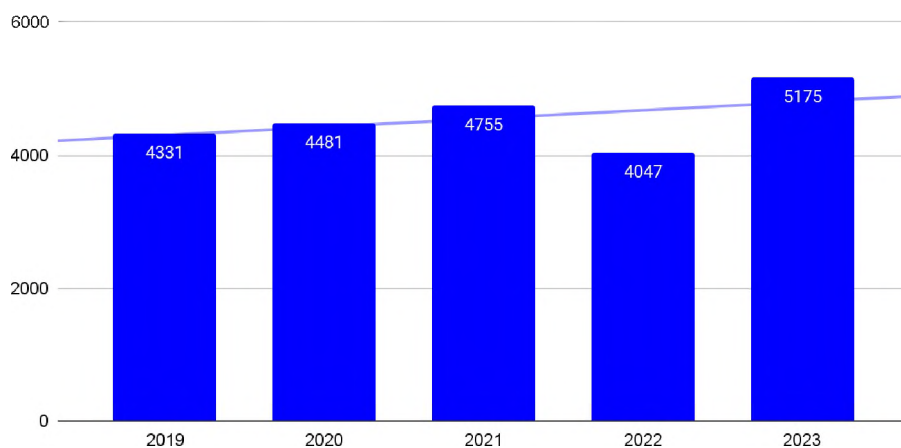
- «сучасного автосервісу» в Чернігівському вищому професійному училищі;
- «перукарського мистецтва та декоративної косметики», «сучасних швейних технологій та дизайну «Імперія моди» в Чернігівському вищому професійному училищі побутового обслуговування;
- «ресторанного сервісу» в Чернігівському центрі професійно-технічної освіти;
- «інноваційних будівельних технологій «KNAUF», «сучасної сантехніки», «електромонтажних технологій та відновлювальної енергетики» в Чернігівському професійному ліцеї залізничного транспорту;
- «аграрних технологій» в Сосницькому професійному аграрному ліцеї;
- «з підготовки монтажників санітарно-технічних систем і устаткування» в Прилуцькому професійному ліцеї;
- «зварювальних технологій», «з підготовки кадрів для сфери громадського харчування», «сучасних транспортно-будівельних технологій» в Ніжинському професійному аграрному ліцеї;
- «деревообробних технологій» в Сновському вищому професійному училищі лісового господарства;
- «будівельних технологій» в Чернігівському професійному будівельному ліцеї.

У центрах здобувачі набувають професійних кваліфікацій за сучасними виробничими технологіями із застосуванням новітнього обладнання, матеріалів, інструменту, що сприяє покращенню якості освіти та швидкій адаптації випускників на робочому місці.

Контингент у 2023 році становив 5 175 учнів, із яких 3 243 або 62,7%, окрім професії, продовжували здобувати повну загальну середню освіту. Однак, разом із дорослим населенням загальний контингент ЗП(ПТ)О у 2023 році становив 5 603 здобувачі освіти.

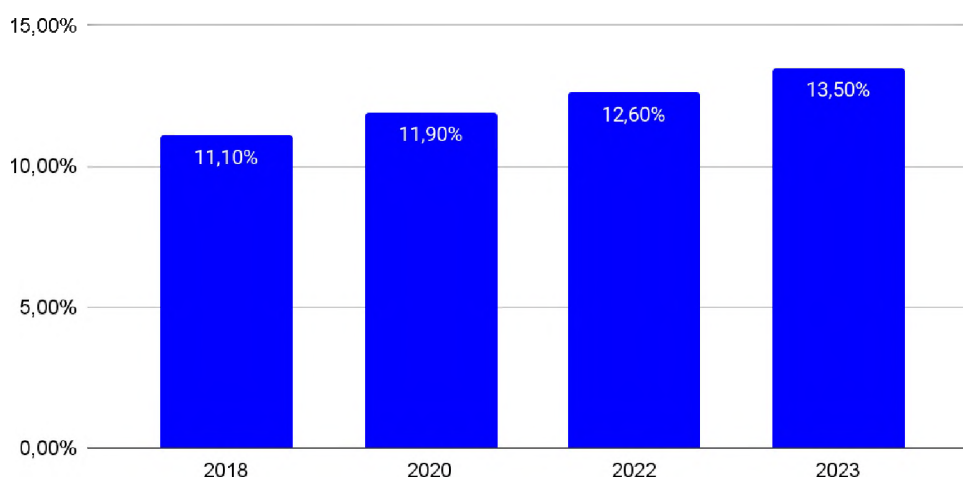
Попри скорочення мережі, протягом останніх 5 років спостерігалось поступове збільшення чисельності учнів.

Зміна контингенту ЗП(ПТ)О, за роками

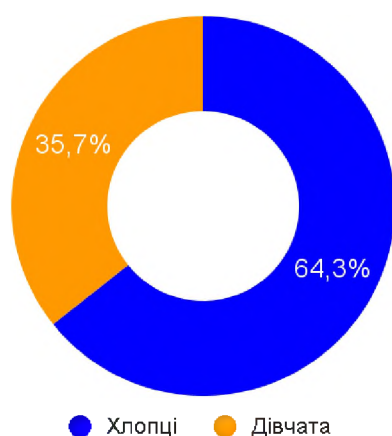
Частка випускників 9-х класів ЗЗСО, що вирішили продовжувати навчання в ЗП(ПТ)О також поступово зростала від 2018 до 2020 року: з 11,1% до 11,9%. У 2021-2022 навчальному році закінчили 9 клас 8 449 учнів, із яких 1061 вступив до ЗП(ПТ)О, що відповідно становить 12,6%. У 2023 цей показник сягнув 13,5%.

Частка випускників 9-х класів, які продовжують навчання в ЗП(ПТ)О, за роками

Переважно контингент ЗП(ПТ)О у 2022, 2023 роках склали хлопці (64,3%), натомість частка дівчат складала 35,7%.

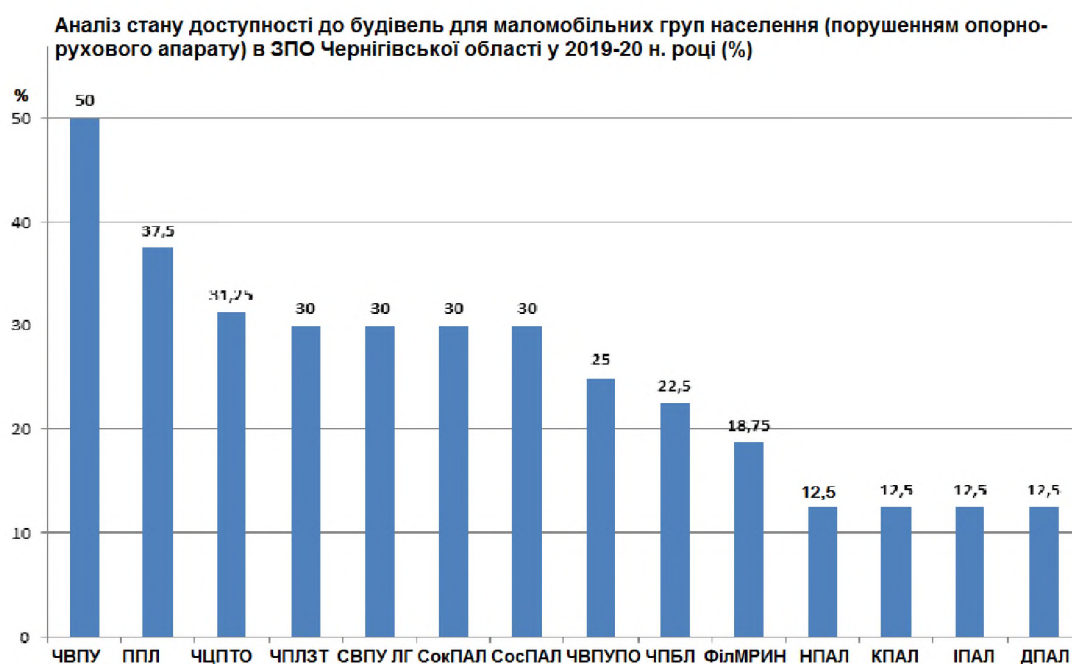
Розподіл контингенту ЗП(ПТ)О за статтю

Найбільш популярними серед абітурієнтів залишаються професії: кухар, кондитер, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів та водій.

Для потреб регіону та держави в 2023 році ЗП(ПТ)О області значно збільшили обсяги професійного (професійно-технічного) навчання, первинної професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації дорослого населення, в тому числі безробітних та внутрішньо переміщених осіб за професіями та професійними угрупованнями, що охоплюють різні напрямки економічної діяльності.

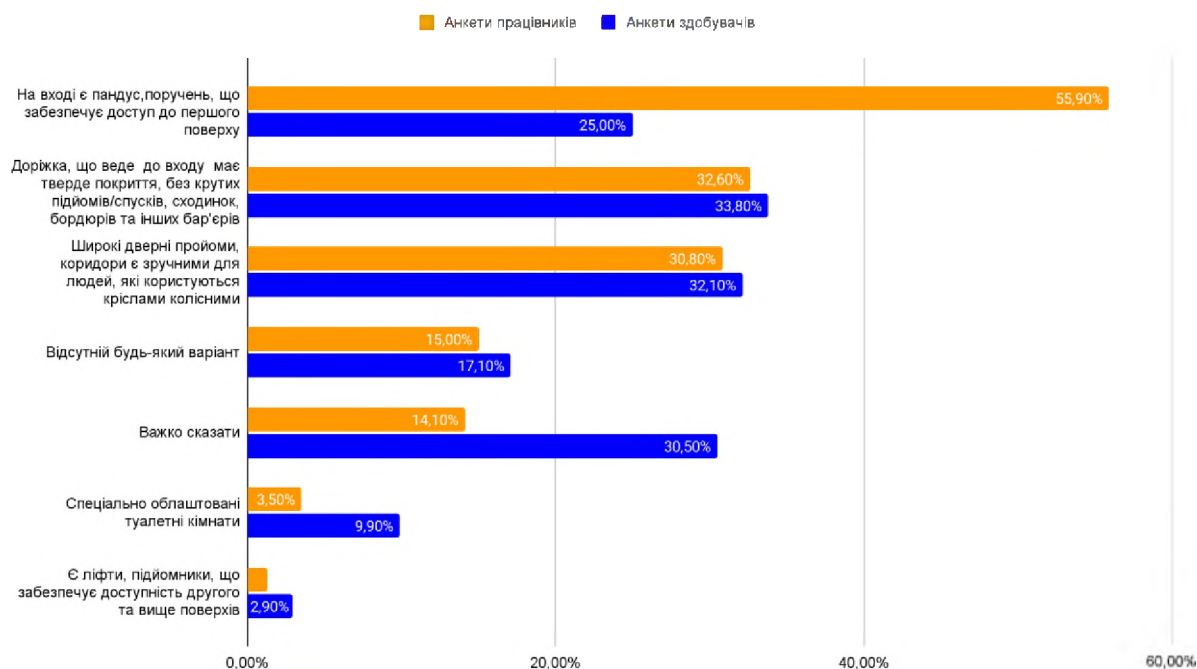
Закладами освіти та їх засновниками ведеться робота з пристосування будівель до використання маломобільними групами населення.

У межах опитування (Додаток 1) архітектурну доступність закладів освіти могли оцінити як працівники цих закладів, так і здобувачі професійної

(професійно-технічної) освіти. Так, лише половина працівників зазначила, що заклад має пандус та поручень на вході, проте серед здобувачів це зазначила лише чверть опитаних. 15% працівників та 17% здобувачів освіти зазначили, що заклад не має жодного з наведених чинників безбар'єрності, та ще 30% здобувачів не могли надати відповідь на це запитання.

Чинники, що забезпечують архітектурну доступність ЗП(ПТ)О

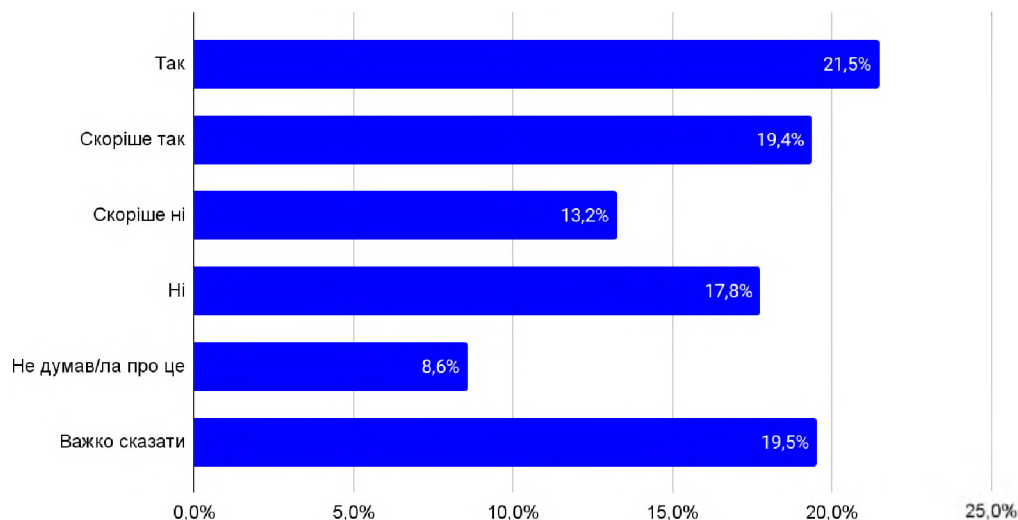

Разом із цим 15,7% опитаних працівників ЗП(ПТ)О зазначили, що працюють в інклюзивних групах. За свідченнями працівників, 4% інклюзивних груп не мають асистента викладача, а ще 1,8% зазначають, що не всі інклюзивні групи мають асистента.

Більшість опитаних працівників ЗП(ПТ)О проживає на відстані до 5 км від закладу освіти, а 9,7% зазначають, що мають потребу в організованому підвезенні. Переважна більшість здобувачів (80%) зазначає, що добиратися до закладу освіти зручно, хоча про наявність організованого підвезення зазначили 1,6% опитаних. Разом із цим скоріше незручно та цілком незручно добиратися до закладу освіти для 20% респондентів. Одна з причин – незадовільний стан доріг на шляху до закладу освіти (27% опитаних учнів констатують, що стан доріг незадовільний та вкрай незадовільний).

Більша частина здобувачів (40,9%) цілком та скоріше планують продовжувати навчання (отримувати іншу професію або вступати до закладу вищої освіти (далі – ЗВО)).

Чи планують здобувачі після отримання професії продовжувати навчання (отримувати іншу професію або вступати до закладу вищої

Кадровий потенціал

Кадровий склад ЗП(ПТ)О регіону становить 587 педагогічних працівників, із них 338 осіб (57,6%) – жінки. Кількість педагогічних працівників у 2024 році на 1% більша, ніж у 2023 році, на рівні 2022 року.

Розподіл педагогів за категоріями виглядає так:

- майстрів виробничого навчання – 238 осіб (40,5%), із них 111 – жінки (46,6%);
- викладачів – 208 осіб (35,4%), із яких 136 (65,4%) жінок;
- серед викладачів 123 особи (59,1%) – викладачі загальноосвітніх дисциплін (жінок – 65,9%), 85 осіб (40,9%) – викладачі професійно-теоретичної підготовки (жінок – 60%);
- інші педагогічні працівники – 141 особа (24%), а також 13 бібліотекарів.

Кадровий склад педагогічних працівників за категоріями

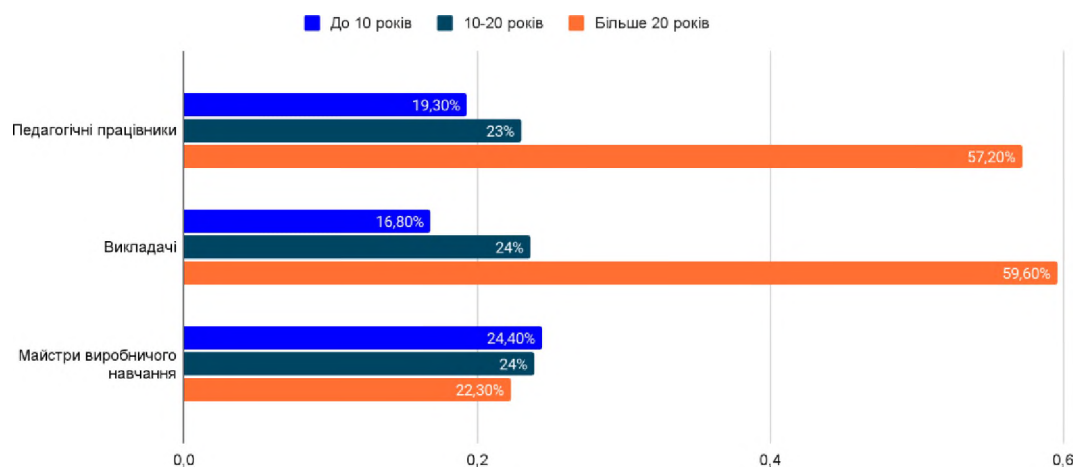
У 2023 році кількість педпрацівників, які не мають вищої освіти склала 10 осіб (1,7%), що відповідає минулорічному показнику.

Майстри виробничого навчання в більшості мають вищу освіту (97,9 %), водночас частка майстрів виробничого навчання, що мають педагогічну освіту, становить 43,3 %.

Переважну частку педагогічних працівників становлять ті, що мають понад 20 років стажу, а найменшу – педагогічні працівники зі стажем до 10 років. Хоча серед майстрів виробничого навчання продовжує зберігатися відносна рівновага між молодими спеціалістами і фахівцями з досить значним досвідом діяльності.

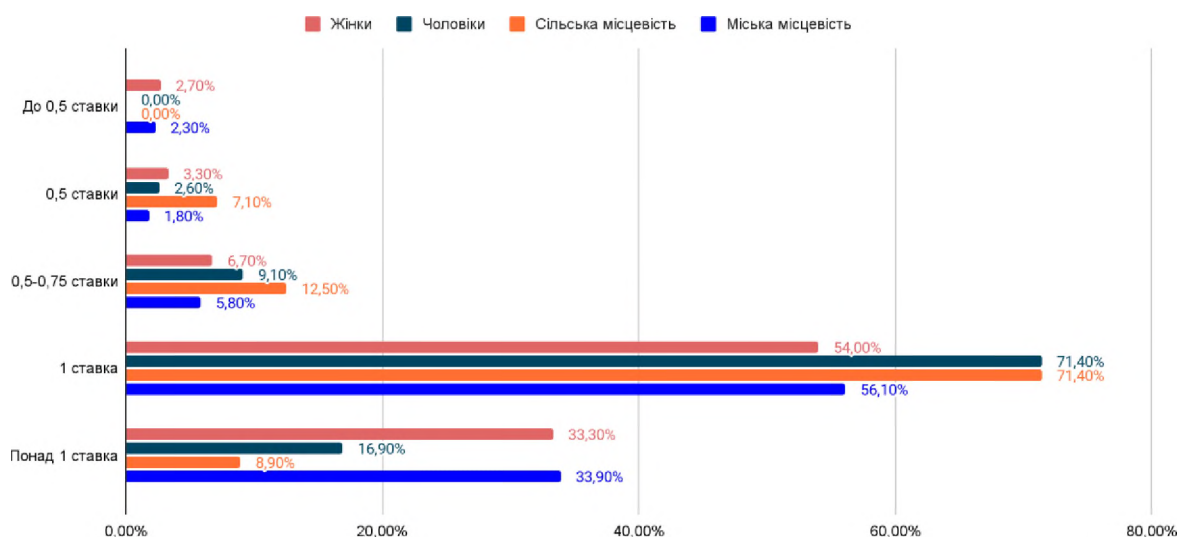
За стажем роботи розподіл педагогічних працівників наступний: стаж до 10 років мають 19,3% педпрацівників, від 10 до 20 років – 23%, понад 20 років – 57,2% усіх педпрацівників, причому 34,1% мають стаж роботи понад 30 років. Серед викладачів ситуація дещо відрізняється: 16,8% фахівців працюють на посадах від 1 до 10 років, від 11 до 20 років – 23,6% та мають стаж понад 20 років – 59,6%. Найбільша частка молодих фахівців – серед майстрів виробничого навчання. Так, 24,4% майстрів виробничого навчання працюють на посадах від 1 до 10 років, від 11 до 20 років – 23,9%, від 21 до 30 років – 22,3%, та понад 30 років – 29,4%.

Розподіл працівників ЗП(ПТ)О за стажем

За результатами опитування, більша частина педагогічних працівників ЗП(ПТ)О працює на повну ставку (59,9%), однак більше чверті (більше однієї ставки мали жінки та працівники у міській місцевості).

Навантаження пед.працівників ЗП(ПТ)О за статтю та типом місцевості

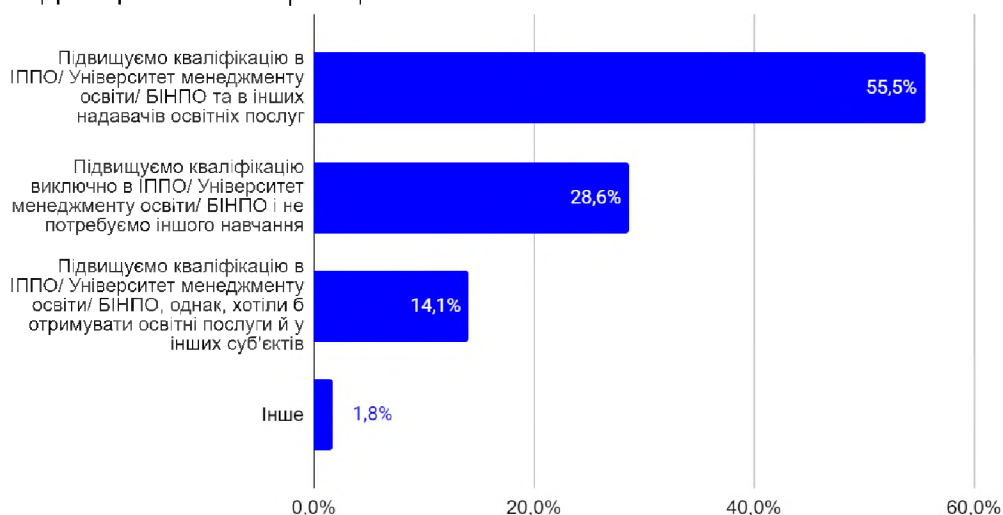
63% опитаних працівників ЗП(ПТ)О зазначили, що викладають 1-2 предмети, 27% відповіли, що викладають понад 3 предмети, а ще 9,7% опитаних зазначили, що не викладають предметів.

Щорічно за сумлінну педагогічну діяльність, вагомі успіхи у справі виховання та професійної підготовки робітничих кадрів освіти ЗП(ПТ)О нагороджуються відомчими нагородами Міністерства освіти і науки України, нагородами Чернігівської обласної державної адміністрації та Чернігівської обласної ради, Почесними грамотами та подяками Управління освіти і науки Чернігівської ОДА. Починаючи з 2007 року освітяни стають лауреатами щорічної обласної Премії імені Софії Русової (премію отримали 23 особи).

Також практично всі опитані працівники ЗП(ПТ)О (96%) мають доступ та активно співпрацюють з НМЦ ПТО у Чернігівській області, 3,1% мають доступ до послуг НМЦ, однак не користуються ним, а 0,9% заявили, що такого доступу не мають.

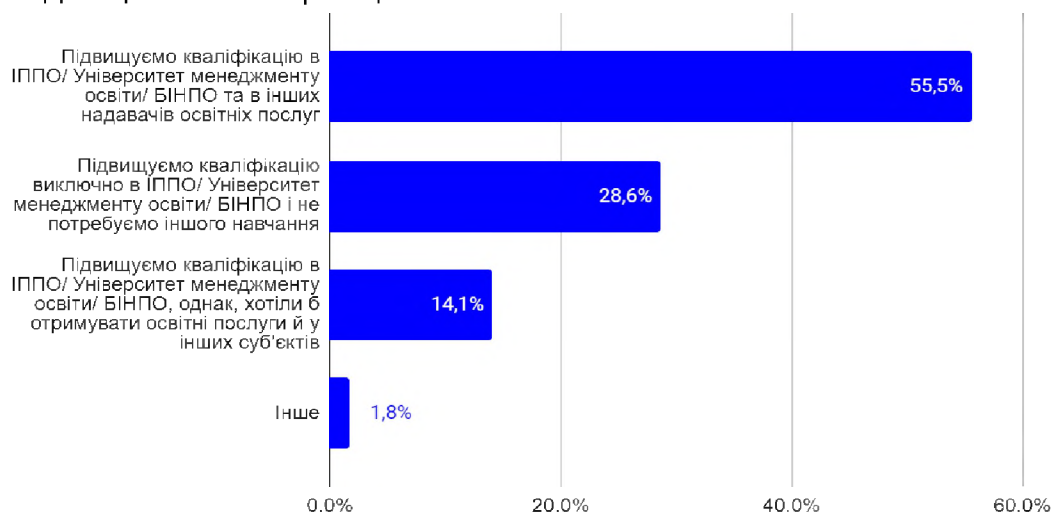
Більша частка педпрацівників підвищує кваліфікацію у різних суб'єктів підвищення кваліфікації, водночас 14,1% хотіли би розширити коло таких суб'єктів.

Доступ до різних суб'єктів надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації ?

Більшість респондентів (85%) також зазначила, що інформація про можливості підвищення кваліфікації є цілком доступною, 6,6% шукають її самостійно. Натомість 0,4% не знають, де і як шукати інформацію про такі можливості, а 7,9% вагалися з відповіддю.

Доступ до різних суб'єктів надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації ?

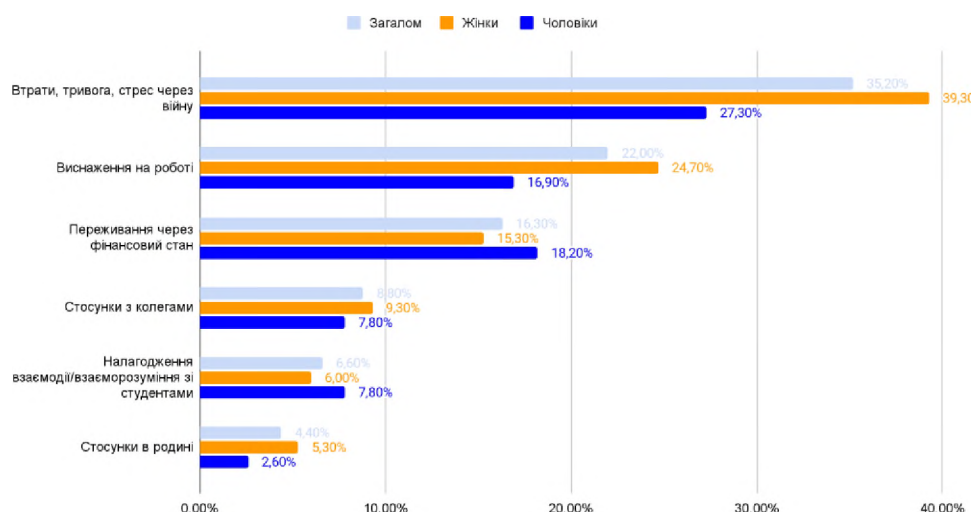
Більшість респондентів (89%) також констатувала, що підвищувала кваліфікацію з питань цифрової грамотності, 6,6% не мали такого навчання, однак відчувають у ньому потребу, а 4,4% такої потреби не мають.

Водночас, 88% опитаних зазначили, що цілком та скоріше бачать потребу в залученні роботодавців до підвищення кваліфікації працівників ЗП(ПТ)О.

Серед опитаних 27,8% констатували, що мають потребу у психологічній допомозі (32% серед жінок та 19,5% серед чоловіків). Причинами такої потреби жінки частіше за чоловіків називали війну, виснаження на роботі та стосунки з

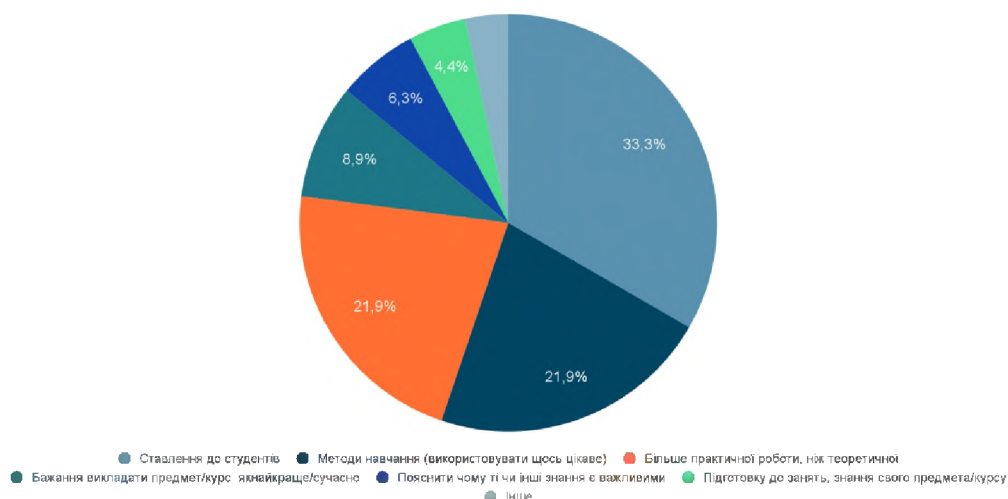
колегами, а чоловіки – переживання через фінансовий стан та налагодження взаєморозуміння зі студентами.

Через що переважно необхідна психологічна допомога або підтримка?

Здобувачі освіти під час опитування в більшості (94%) констатували, що цілком та скоріше ладнають з викладачами, разом із 6% мали негативну відповідь щодо цього. Разом із цим, більше 40% опитаних також зазначили, щоб вони хотіли покращити роботу своїх викладачів. Найбільше пропозицій стосувалось покращення ставлення до учнів, методів навчання, а також щодо збільшення практичної роботи.

Що варто покращити у роботі викладачів ЗП(ПТ)О (анкети здобувачів)?

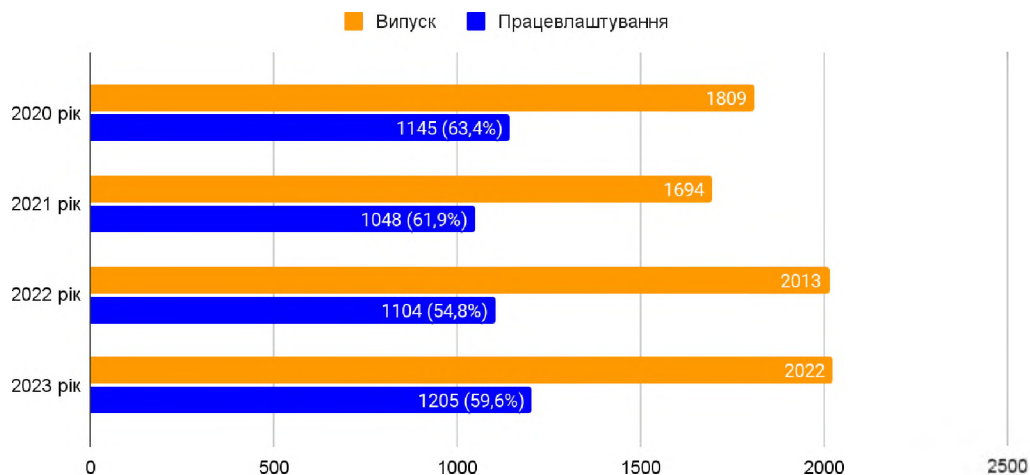
Якість освіти

Належну якість надання освітніх послуг та підготовки кадрів мережею ЗП(ПТ)О Чернігівської області засвідчують призові місця в регіональних та Всеукраїнських конкурсах фахової майстерності, передусім за професіями «Перукар», «Кравець», «Монтажник санітарно-технічних систем і

устаткування», «Монтажник гіпсокартонних конструкцій», «Електрозварник ручного зварювання», «Монтажник систем утеплення будівель».

Разом із цим показники працевлаштування випускників впродовж останніх років дещо скорочувалися, хоча у 2023 році знову почали зростати.

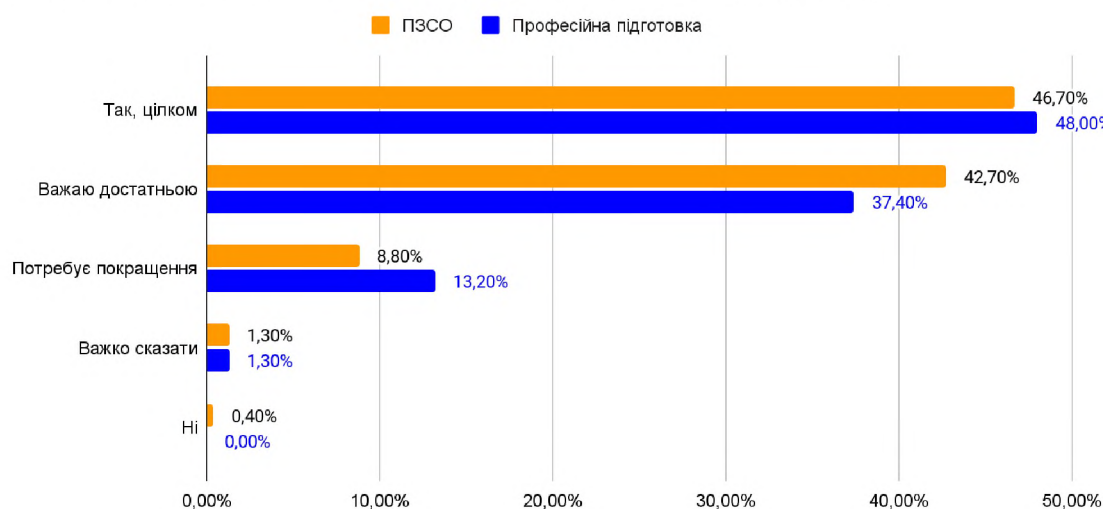
Чисельність випускників ЗП(ПТ)О та їх працевлаштування за роками

Переважаюча частка опитаних педагогічних працівників (88,1%) зазначила, що в закладі освіти створено внутрішню систему забезпечення якості освіти, натомість 9,3% вагалися з відповіддю, а ще 2,6% відповіли негативно.

Оцінюючи задоволеність якістю надання повної загальної середньої освіти в ЗП(ПТ)О та якістю професійної підготовки, в цілому, педагогічні працівники переважно цілком задоволені нею або ж вважають достатньою.

Задоволеність якістю освіти в ЗП(ПТ)О (анкети пед.працівників)

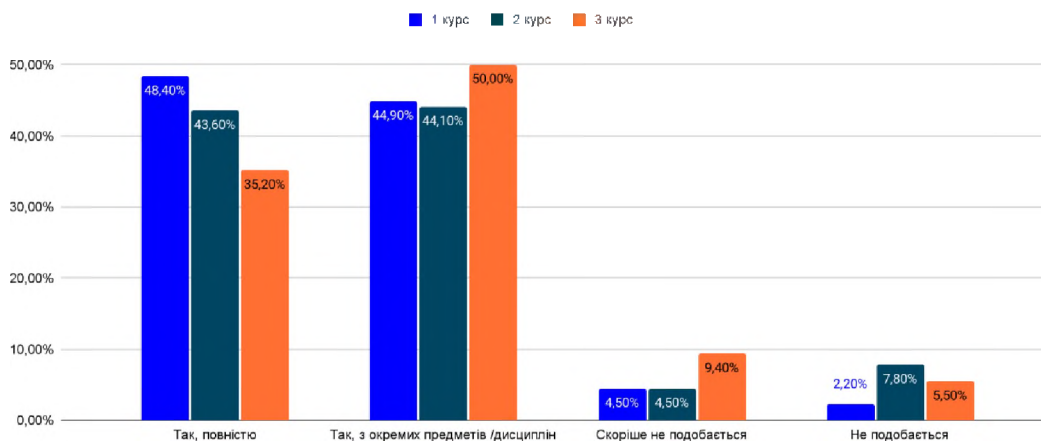

Зокрема, на думку 78,4% педагогічних працівників, за останні роки якість освіти у закладі, в якому вони працюють, покращилась (59% вважають, що якість освіти покращилась, а 19,4% – суттєво покращилась). Разом із цим 18,9% респондентів вважають, що якість освіти не змінилась, а ще 2,6% зазначили, що якість погіршилась та суттєво погіршилась. В цілому опитані характеризували свій заклад як цілком та скоріше конкурентоспроможний (96,9%), а 3,1%

опитаних обрали відповідь «скоріше ні». Варто зазначити деякі відмінності в результатах опитування респондентів за статтю та типом місцевості. Так, більше негативних оцінок було отримано від чоловіків (5,2% проти 2%) та в сільській місцевості (7,1% проти 1,8%).

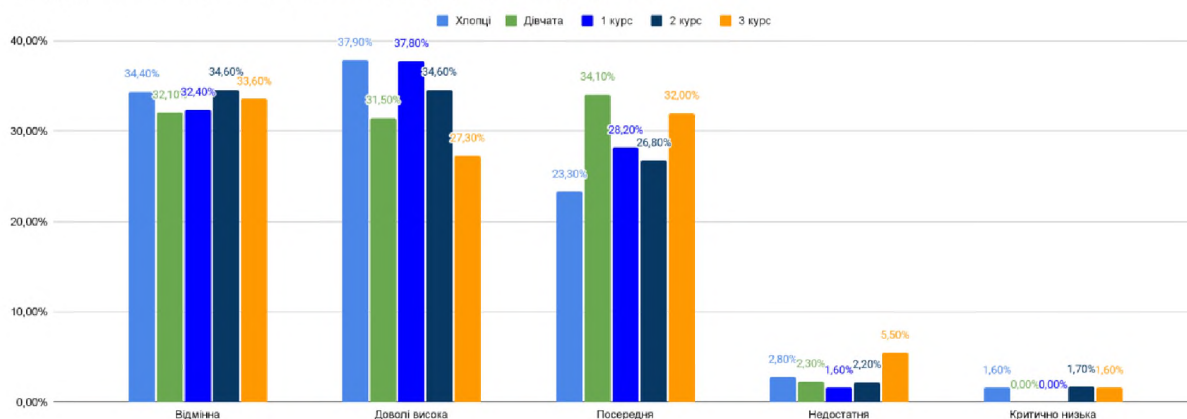
Здобувачам освіти переважно подобається навчання, разом із цим найбільше позитивних відповідей було отримано від першокурсників.

Чи подобається/цікаво навчатися здобувачам професійної освіти? (анкети здобувачів)

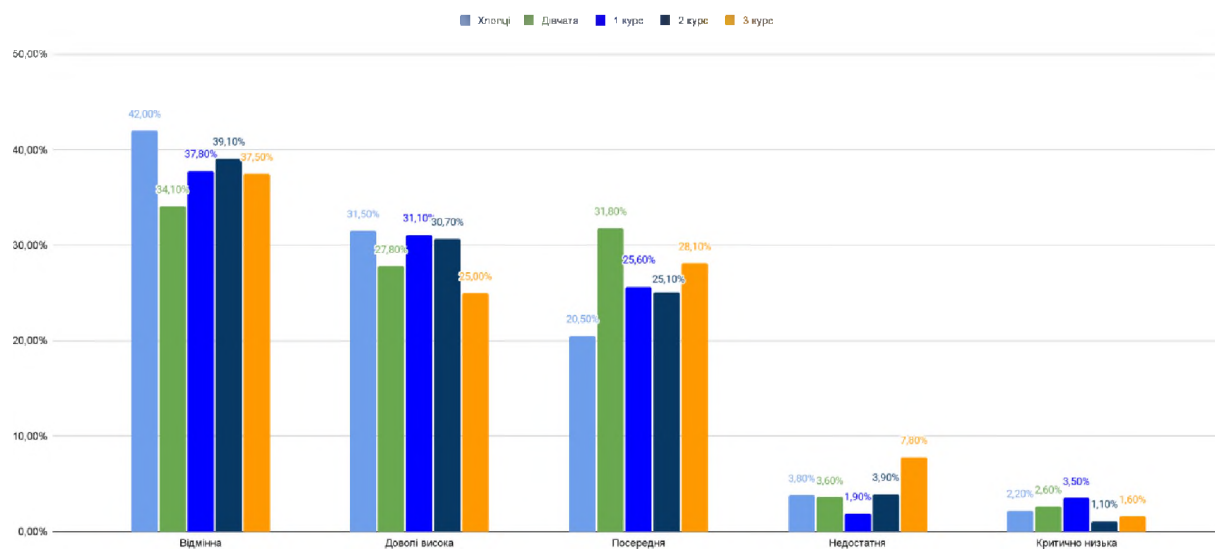
Більшість (68%) зі здобувачів, зокрема, оцінюють якість освіти в ЗП(ПТ)О як відмінну (33,3%) та доволі високу (34,7%). Недостатньою та критично низькою вважають її 3,4%. Дещо більше негативних відповідей було отримано від хлопців та учнів 2 курсу.

Як здобувачі освіти оцінюють якість освіти у ЗП(ПТ)О (анкети здобувачів)

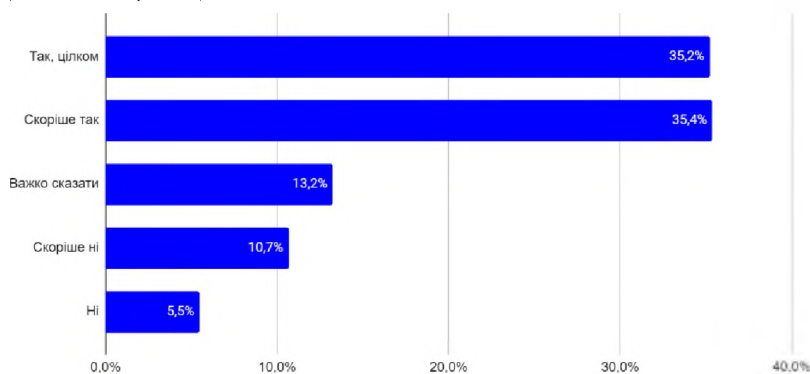
Дещо більше негативних оцінок здобувачів було отримано щодо практичної складової навчання в ЗП(ПТ)О: відмінною її вважають 38,1%, доволі високою – 29,7%, проте недостатньою та критично низькою – 6,1%. Разом із цим більше позитивних оцінок було отримано від хлопців та здобувачів, які навчаються на 2 курсі.

Як здобувачі оцінюють практичну складову у ЗП(ПТ)О (анкети здобувачів)

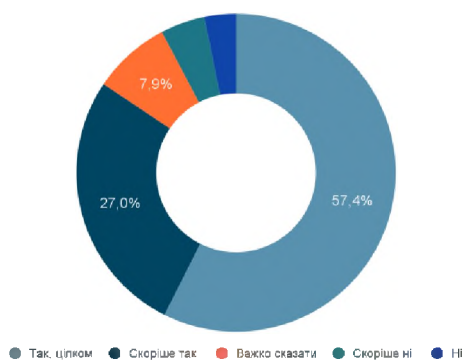
Оцінюючи, наскільки якість підготовки в закладі освіти є достатньою для того, щоб бути конкурентним на ринку праці, здобувачі переважно надавали позитивні оцінки (70,6%). Утім, 16,1,% все ж давали негативні відповіді.

Чи достатня якість підготовки у закладі для того, аби бути конкурентним/затребуваним на ринку праці? (анкети здобувачів)

Також більшість здобувачів переконана, що обрана професія є затребуваною на ринку праці. Лише 4,5% обрали відповідь «скоріше ні», а 3,2% – «ні».

Чи вважають здобувачі освіти затребуваною на ринку праці обрану професію

Більшість здобувачів також впевнена, що цілком (33,8%) та скоріше (39,4%) легко буде працевлаштуватися після навчання. Вагалися з відповіддю 16%, а негативні відповіді надали 10,8% (скоріше ні – 6,9%, ні – 3,9%).

Для забезпечення якості у професійній підготовці та популяризації робітничих професій спільно з роботодавцями впроваджується дуальна форма здобуття освіти, однак її обсяги залишаються дуже незначними – у співвідношенні до загального контингенту здобувачів регіону лише 3,3% навчаються за дуальною формою. Такий низький показник частки здобувачів освіти, які навчаються за дуальною формою пояснюється, передусім, малою кількістю великих підприємств (які, зазвичай, можуть забезпечити дуальне навчання).

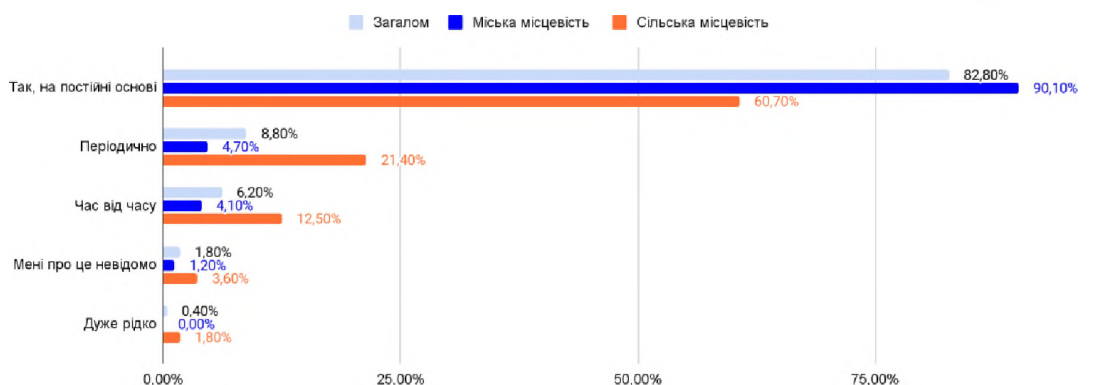
Станом на 01 січня 2024 року 6 ЗП(ПТ)О регіону у співпраці з 21 потенційним роботодавцем здійснюють підготовку 227 здобувачів освіти (195 учнів, 32 слухачі) на умовах дуальності. Підготовка кадрового потенціалу здійснюється з 10 робітничих професій: «Токар», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», «Слюсар з механоскладальних робіт», «Кухар», «Слюсар-ремонтник», «Верстатник деревообробних верстатів. Столяр», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва. Лісник», «Лісник. Єгер», «Лісник» та спеціальністю «Лісове господарство». До освітнього процесу залучено ряд підприємств: СТОВ «Батьківщина», ПрАТ «Нива плюс», ТОВ «Виробничо-комерційна фірма «Техно-Т», ПК «Пожмашина», ТОВ «Сівертекс», ПП «Агропрогрес», ТОВ «Чернігівська індустриальна молочна компанія», ТОВ «Агрокім», Філія «Корюківське лісове господарство» ДП «Ліси України», Філія «Городнянське лісове господарство» ДП «Ліси України», РКСП «Корюківкаліс», ДП «Сосницярайагролісгосп», ТОВ «КОРФАД» тощо.

Також, переважна частка опитаних здобувачів освіти підтверджують, що заклад освіти, в якому вони навчаються, співпрацює з підприємствами/роботодавцями. Таким чином, ствердну відповідь надали 73,5%, з яких 54% засвідчили, що беруть активну участь у такій співпраці (проходять стажування, мають практичні заняття, екскурсії тощо).

Натомість 21% респондентів зазначили, що їм нічого не відомо про таку співпрацю, а 5,5% констатували, що такої співпраці заклад освіти не має.

Серед педагогічних працівників 82,8% підтвердили, що заклад освіти на постійні основі співпрацює з підприємствами/роботодавцями, а ще 15% зазначили, що така співпраця буває періодично чи час від часу.

Співпраця закладів освіти з підприємствами, виробництвами, роботодавцями (анкети пед. працівників)

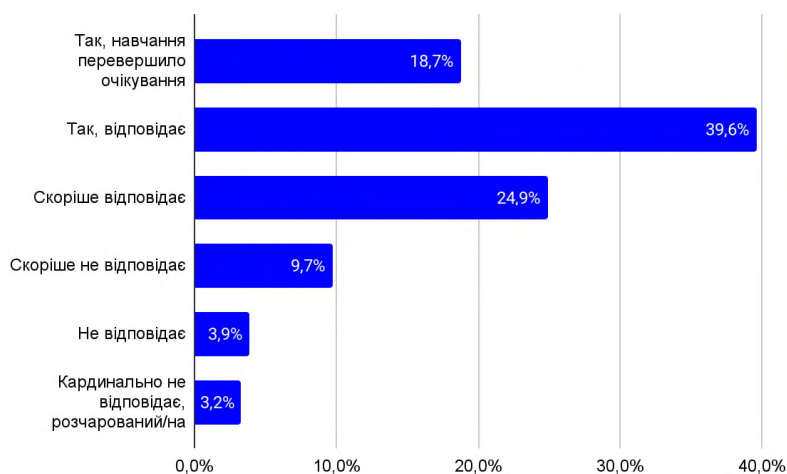

Зокрема, педагогічні працівники під час опитування зазначали, що роботодавці долучаються до розроблення змісту професійної освіти: 70,9% в цьому цілком (29,1%) та скоріше (41,9%) переконані, відповідно 29,1% надали негативні відповіді (з яких 23,8% – скоріше ні, 5,3% – ні).

Разом із цим 96% педпрацівників зазначили, що цілком та скоріше бачать потребу в залученні роботодавців до освітнього процесу.

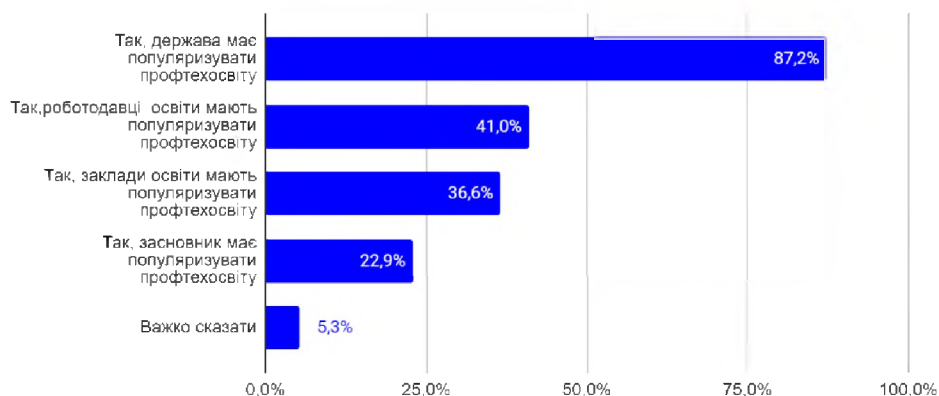
Важливо, що здобувачі переважно позитивно відповідали на запитання щодо відповідності навчання їх очікуванням при вступі. Так, 83,2% респондентів дали позитивні відповіді, серед яких 18,7% зазначили, що навчання перевершило очікування. Натомість негативні відповіді було отримано від 16,8% респондентів.

Чи відповідає навчання очікуванням здобувачів при вступі

Якщо ж спиратись на результати опитування, 81,9% педагогічних працівників ЗП(ПТ)О повністю переконані або скоріше вважають, що суспільство має упереджене ставлення або стереотипи до професійної освіти. Провідну ж роль, на думку респондентів, у зміні суспільної думки щодо професійної освіти має відігравати держава.

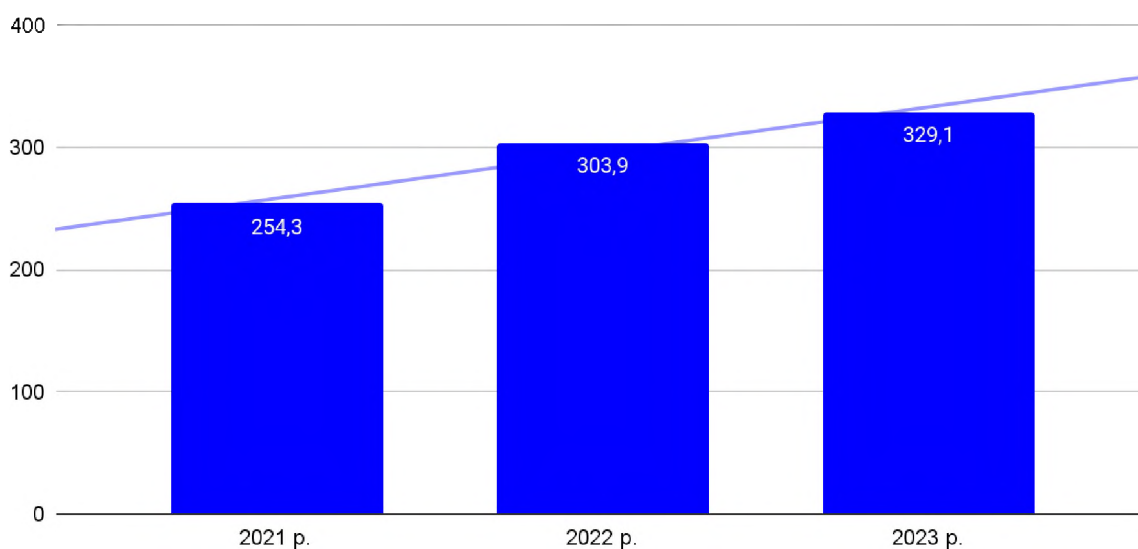
Чи вважаєте за необхідне змінювати суспільну думку щодо професійної (професійно-технічної) освіти (якщо так, то хто має за це відповідати)?

Фінансування

Для утримання 13 ЗП(ПТ)О Чернігівської області у 2021 році передбачалось 254,3 млн грн, у 2022 році – 303,9 млн грн, що на 19,5 % більше попереднього року, а в 2023 році – 329,1 млн грн (збільшення на 8,3 % до попереднього року).

Видатки на утримання ЗП(ПТ)О Чернігівської області (млн.грн)

За даними Державного веб-порталу бюджету для громадян (openbudget.gov.ua), у структурі обласного бюджету Чернігівської області на освіту частка видатків на ЗП(ПТ)О у 2023 році склала 23,65%.

Кошторисні призначення забезпечували мінімальну потребу в фінансуванні для утримання вказаних вище закладів освіти.

Фінансування здійснювалось своєчасно та у повному обсязі відповідно до затвердженого плану асигнувань.

Окрім того, у 2021 році з Державного бюджету виділено 4,6 млн грн субвенції для створення трьох регіональних навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти.

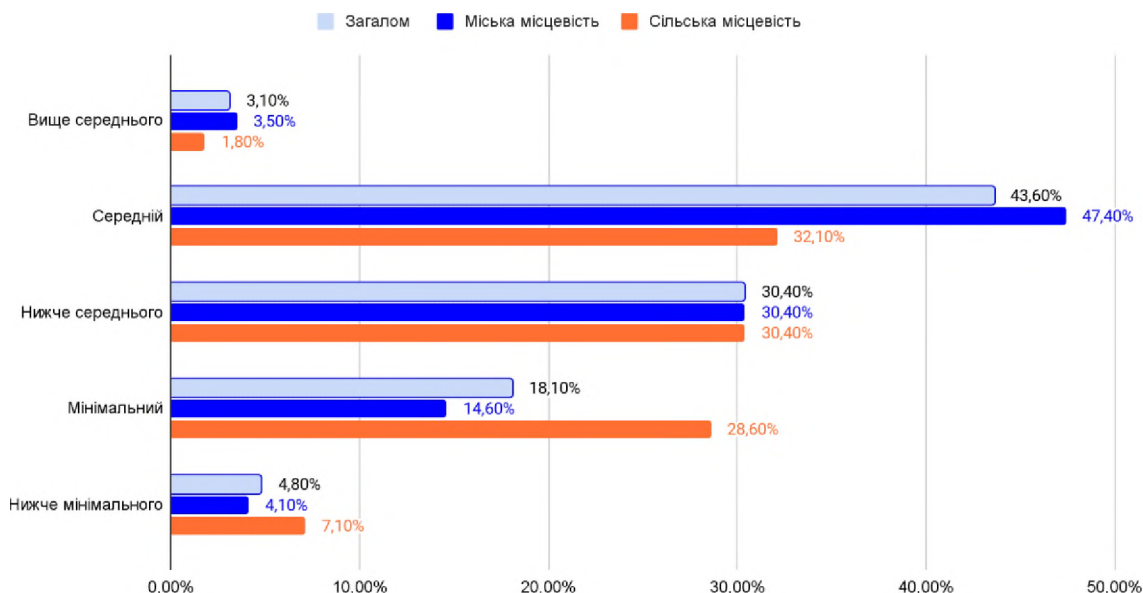
Для забезпечення статутної діяльності ЗП(ПТ)О у 2023 році залучили на свої спецрахунки 54,2 млн грн. При цьому 14,5 млн грн (26,7%) надійшли від діяльності галузевих навчально-практичних центрів.

В тому числі:

- від платних освітніх послуг надійшло 21,2 млн грн;
- вироблено власної продукції закладами на 2,5 млн грн;
- від виробничої практики на підприємствах надійшло 1,6 млн грн;
- від інших видів господарської діяльності 3,7 млн грн;
- допомога від підприємств у грошовій формі 1,0 млн та в натуральній формі (інструменти, обладнання, матеріали, сировина тощо) на 24,7 млн грн.

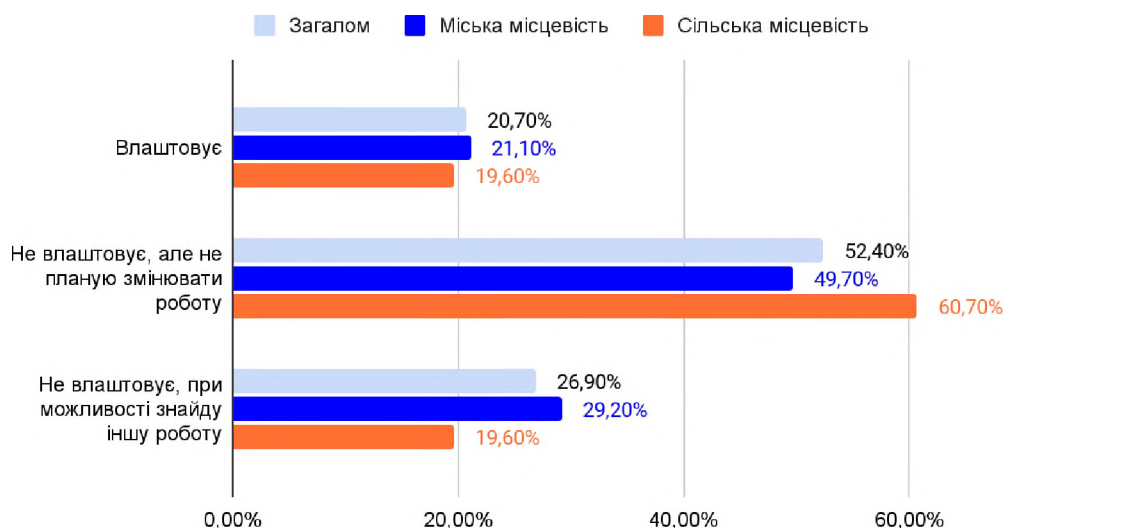
За результатами опитування, майже чверть працівників ЗП(ПТ)О оцінюють рівень своєї заробітної плати як мінімальний та нижче мінімального (сукупно 22,9%), при цьому в міській місцевості таку відповідь надали 18,7% респондентів, а в сільській – 35,7%. Попри це більша частка оцінює її як середню.

Об'єктивний рівень заробітної плати (анкети освітян)

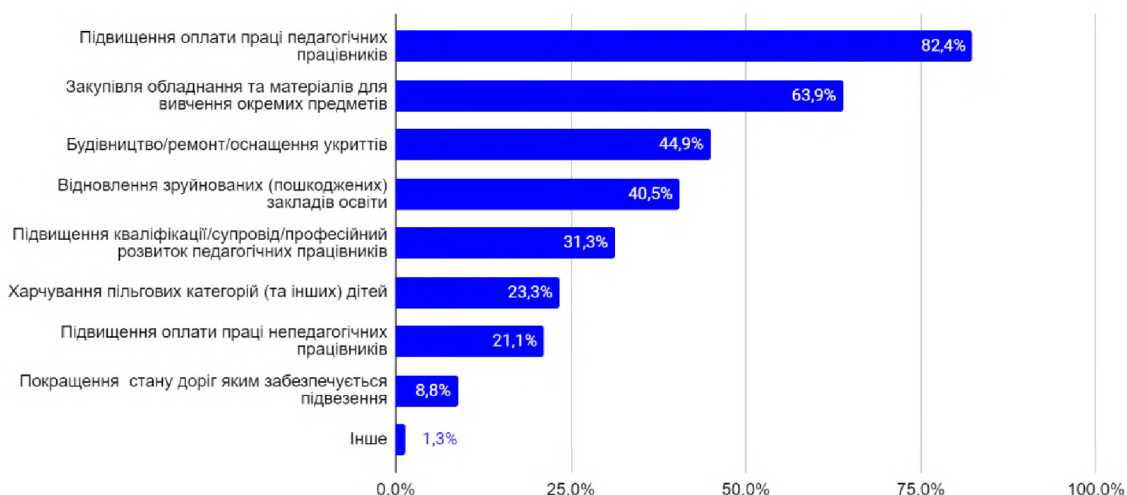
Врешті, заробітною платою задоволені 20,7% опитаних освітян, решту (79,3%) заробітна плата не влаштовує, зокрема більше чверті готові змінити місце роботи при нагоді.

Суб'єктивний рівень заробітної плати (анкети освітян)

Відповідно, більшість опитаних вважає, що першочергово слід спрямовувати бюджетні кошти на заробітні плати педагогічних працівників (82,4%).

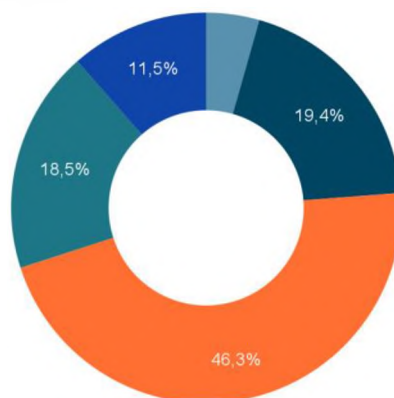
На що першочергово потрібно спрямувати бюджетні кошти? (анкети освітян)

Загалом опитані працівники ЗП(ПТ)О зазначають, що фінансування сфері професійної (професійно-технічної) освіти бракує – так вважає 76,2%.

Чи достатнє, на Вашу думку, фінансування сфери професійної (професійно-технічної) освіти у Вашому регіоні?

- Так, потреби фінансово забезпечені у повній мірі
- Скоріше так
- Скоріше ні
- Ні
- Фінансування критично бракує

Потреби ринку праці

До повномасштабного вторгнення російської федерації в області проживало близько 959 тисяч жителів. За попередніми даними через міграційні процеси пов'язані з військовими діями населення області скоротилось на 50 тис. осіб.

Через два роки після повномасштабного вторгнення частково або повністю відновили роботу понад 95% промислових підприємств. Водночас більшість із них не відновили виробництво до того рівня, який мали до 24 лютого 2022 року. Головні причини: пошкодження об'єктів критичної інфраструктури, відтік кадрів, відсутність або скорочення замовлень, проблеми з логістикою, брак коштів на відновлення та розвиток. Загалом, через бойові дії пошкоджень зазнали 250 підприємств, установ та організацій недержавної форми власності, а також 245 фізичних осіб-підприємців.

За результатами проведеного органами державної статистики обстеження робочої сили, у січні-вересні 2021 року забезпечували пропозицію робочої сили на ринку праці Чернігівської області 458 тис. осіб у віці 15 років і старше. За даними Головного управління статистики у Чернігівській області, кількість зайнятого населення у віці 15-70 років у 2021 році, у порівнянні з 2020 роком, скоротилася на 12,7 тис. осіб та становила 398,6 тис. осіб.

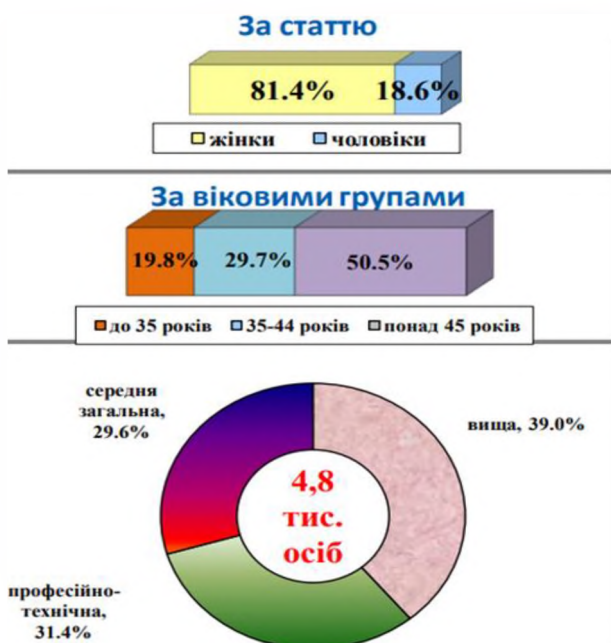
Станом на 1 квітня 2024 року на обліку Чернігівської обласної служби зайнятості перебували 4,8 тис. безробітних осіб, що на 10,6% менше, ніж на відповідну дату минулого року. Отримували допомогу по безробіттю 1,8 тис. осіб. За статтю: у загальній кількості зареєстрованих безробітних, чоловіки становили – 0,9 тис. осіб (або 18,6%), жінки – 3,9 тис. осіб (або 81,4%).

За віковими групами: 19,8% зареєстрованих безробітних були у віці до 35 років; 29,7% – у віці від 35 до 44 років; 29,7% – у віці від 45 до 55 років; 20,8% – понад 55 років.

За освітою: 39,0% зареєстрованих безробітних мали вищу освіту, 31,4% – професійно-технічну, 29,6% – загальну середню освіту.

Чернігівська область

Окремі характеристики зареєстрованих безробітних станом на 1 квітня 2024 року

Особливі категорії	
0,05 тис. (1,0%)	учасники бойових дій
0,5 тис. (10,9%)	внутрішньо переміщені особи
0,3 тис. (7,2%)	особи з інвалідністю
1,0 тис. (20,3%)	особи, яким залишилося 10 і менше років до пенсії
0,09 тис. (1,9%)	випускники навчальних закладів

За видами економічної діяльності: серед зареєстрованих безробітних 20,7% раніше були зайняті у державному управлінні, 19,1% – у торгівлі, 18,6% – у сільському, лісовому та рибному господарстві, 9,6% – у переробній промисловості. За професійними групами, серед зареєстрованих безробітних переважають працівники:

- сфери торгівлі та послуг – 24,0% (продавець, кухар, охоронник, молодша медична сестра, бармен, офіціант);
- представники найпростіших професій – 21,6% (підсобний робітник, прибиральник, сторож, комірник, укладальник-пакувальник, кухонний робітник, двірник, робітник з благоустрою);
- фахівці – 9,8% (сестра медична, вихователь, представник торговельний, інспектор з кадрів, механік);
- технічні службовці – 9,3% (листоноша, секретар, касир, діловод, приймальник замовлень, обліковець, адміністратор, оператор комп'ютерного набору);
- кваліфіковані робітники з інструментом – 9,3% (швачка, електромонтер, електрогазозварник, слюсар-ремонтник, слюсар-сантехнік).

Станом на 1 квітня 2024 року кількість вакансій, заявлених роботодавцями до Чернігівської обласної служби зайнятості, становила 833 одиниці, що майже вдвічі більше, ніж на 1 квітня 2023 року.

За видами економічної діяльності, більшість вакансій налічується на підприємствах переробної промисловості (26,2%), у сфері торгівлі (17,0%), сільського господарства (13,1%), державному управлінні (8,5%), освіти (7,1%), охороні здоров'я (7,0%).

У професійному розрізі, найбільше вакансій подано для працевлаштування:

- 20,0% кваліфікованих робітників з інструментом (швачка, електрик, електрогазозварник, слюсар-ремонтник, слюсар-сантехнік);
- 17,9% працівників сфери торгівлі та послуг (продавець, кухар, охоронник, поліцейській, помічник вихователя, соціальний робітник, перукар, офіціант, бармен);
- 14,4% некваліфікованих працівників (підсобний робітник, робітник з комплексного прибирання будинків, дворник, вантажник, сторож);
- 13,9% робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин (водій, водій тролейбуса, токарь, оператор заправних станцій, тракторист, машиніст екскаватора, оператор котельної);
- 11,5% професіоналів (провізор, спеціаліст державної служби, вчитель, вихователь, інспектор, інженер, лікар, керівник музичний, економіст, практичний психолог);
- 7,9% фахівців (сестра медична, бухгалтер, фармацевт, фельдшер, електрик, майстер виробничого навчання, механік, технік, електромеханік, мерчендайзер);
- 6,7% службовці та керівники (директор підприємства, менеджер із збуту, головний бухгалтер, начальник відділу, завідувач складу, керуючий магазином).

Найбільш популярні професії на ринку

Професійні групи	Назва професії
кваліфіковані робітники з інструментом	<ul style="list-style-type: none"> ✓ швачка, ✓ слюсар-ремонтник, ✓ електромонтер, ✓ електрогазозварник, ✓ робітник з комплексного обслуговування й ремонту
робітники з обслуговування, експлуатації устаткування та машин	<ul style="list-style-type: none"> ✓ слюсар з механоскладальних робіт ✓ маляр, ✓ слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, ✓ слюсар-сантехнік, ✓ пекар
робітники з обслуговування, експлуатації устаткування та машин	<ul style="list-style-type: none"> ✓ оператор, машиніст котельної, ✓ водій, ✓ рамник ✓ водій навантажувача, ✓ тракторист,
професіонали	<ul style="list-style-type: none"> ✓ оператор заправних станцій, ✓ дорожній робітник, ✓ машиніст екскаватора, ✓ токар, ✓ фрезерувальник
працівники сфери торгівлі та послуг	<ul style="list-style-type: none"> ✓ інспектор, ✓ інженер, ✓ провізор, ✓ лікар, ✓ спеціаліст державної служби
некваліфіковані працівники	<ul style="list-style-type: none"> ✓ вчитель, ✓ вихователь, ✓ юрист ✓ психолог, ✓ економіст
фахівці	<ul style="list-style-type: none"> ✓ продавець, ✓ кухар, ✓ перукар, ✓ охоронник,
керівники, менеджери	<ul style="list-style-type: none"> ✓ підсобний робітник, ✓ сторож, ✓ вантажник, ✓ укладаць пакувальник, ✓ кухонний робітник, ✓ двірник,
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ комірник, ✓ робітник з комплексного прибирання будинків, ✓ прибиральник службових приміщень ✓ опалювач
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ сестра медична, ✓ фармацевт, ✓ електрик, ✓ майстер виробничого навчання, ✓ технік,
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ механік, ✓ електромеханік, ✓ фельдшер, ✓ бухгалтер ✓ мерчендайзер
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ майстер, ✓ головний бухгалтер, ✓ начальник відділу,
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Заступник директора ✓ менеджер із збуту

Враховуючи в тому числі зазначені фактори, формувалось державне і регіональне замовлення на підготовку робітничих кадрів та фахових молодших бакалаврів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти області (див. Додатки 7-8).

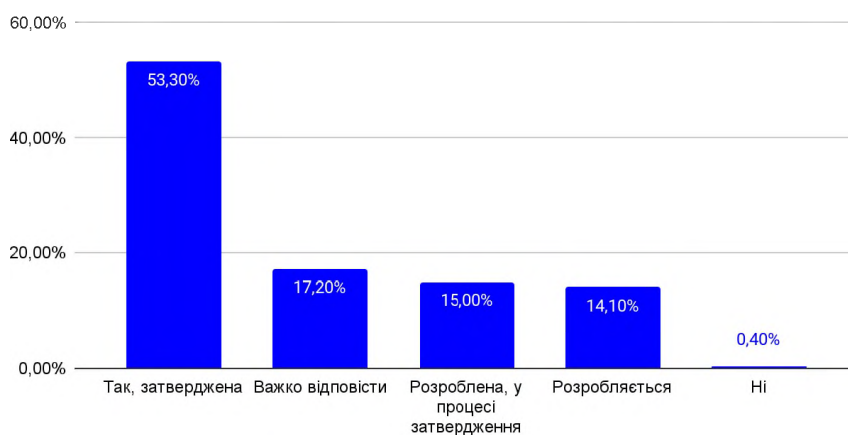
Таким чином, найбільші обсяги регіонального та державного замовлення на 2023 рік отримали: ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування», ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей», ДПТНЗ «Сновське вище професійне училище лісового господарства», Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту, а також ДНЗ «Ніжинський професійний аграрний ліцей Чернігівської області».

Разом із цим, перевиконання такого замовлення забезпечили 5 ЗП(ПТ)О, а саме: КЗ «Прилуцький професійний ліцей» Чернігівської обласної ради, ДНЗ «Ніжинський професійний аграрний ліцей Чернігівської області», Дігтярівський професійний аграрний ліцей Чернігівської області, ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей», Сокиринський професійний аграрний ліцей Чернігівської області (див. Додаток 9).

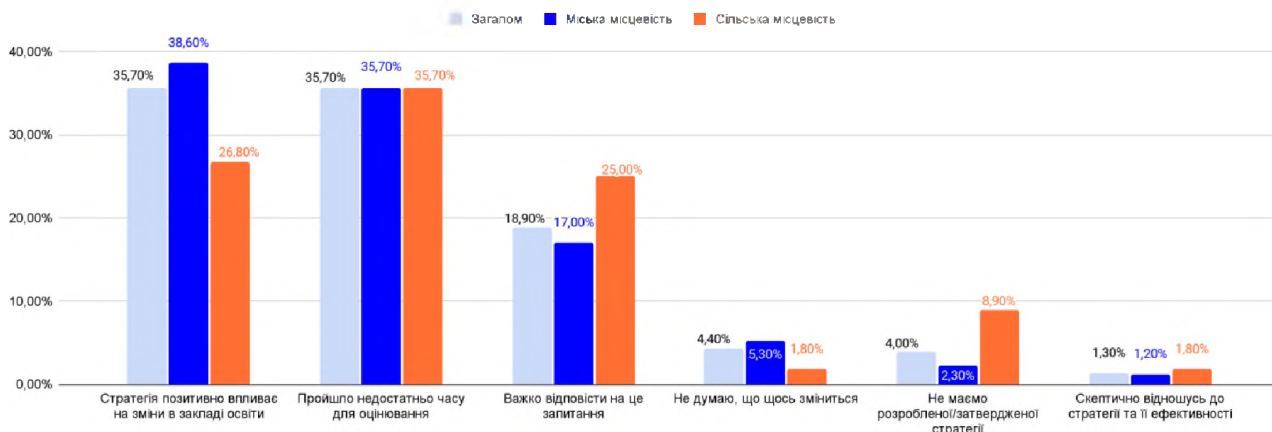
Управління закладами освіти

Переважно працівники ЗП(ПТ)О зазначали, що заклад освіти, в якому вони працюють, має затверджену стратегію розвитку, утім 17,2% респондентів вагалися з відповіддю, а 0,4% зазначили, що заклад освіти такого документа не має. Зокрема, 35,7% відмітили, що наявність такого документа позитивно впливає на розвиток закладу освіти, водночас 5,7% скептично ставляться до дієвості та ефективності стратегії розвитку освіти.

Наявність Стратегії розвитку ЗП(ПТ)О (анкети освітян)

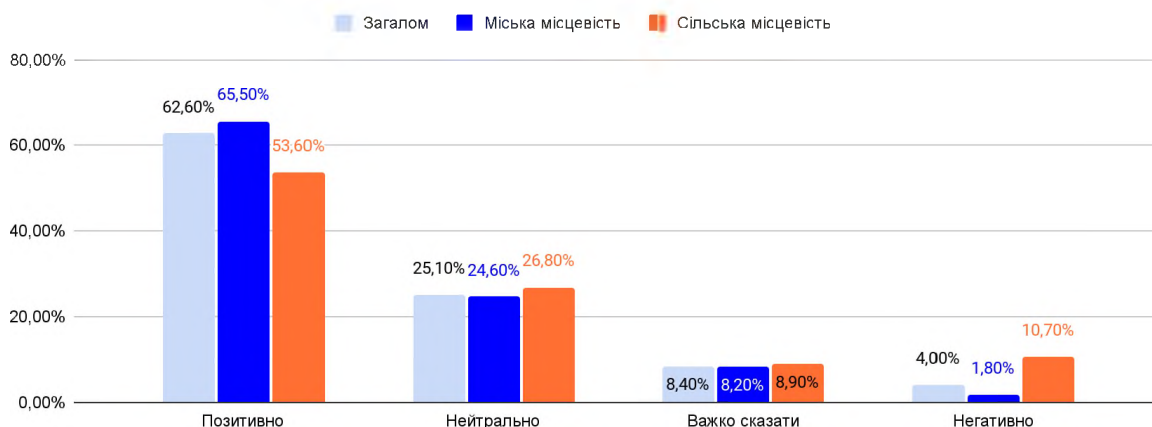

Як освітяни оцінюють ефективність Стратегії розвитку закладу освіти

Також більшість респондентів з числа працівників ЗП(ПТ)О оцінюють управлінські процеси в закладі освіти позитивно. Разом із цим суттєво відрізняються відповіді в розрізі типу територій, адже у сільській місцевості негативні оцінки надали 10,7% опитаних, а у міській місцевості – 1,8%.

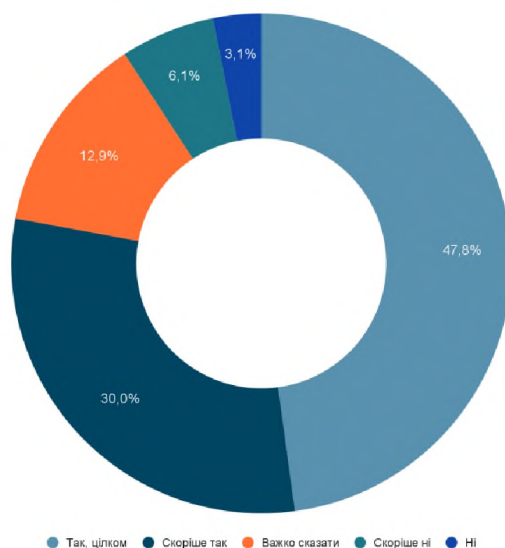
Як освітяни оцінюють управлінські процеси в ЗП(ПТ)О

Переважає більшість опитаних (90,3%) зазначили, що в освітньому процесі використовують опитування здобувачів освіти, натомість 5,3% вагалися з відповіддю, а негативну відповідь надали 4,4%.

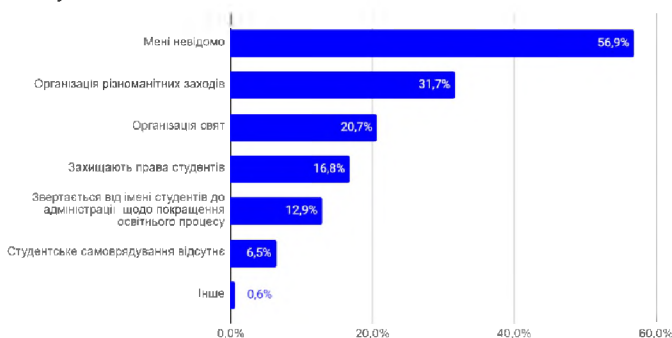
Здобувачі освіти також у більшості вважають заклад освіти відкритим, адже на питання щодо можливості вільно звернутися до адміністрації закладу зі зверненнями, пропозиціями або скаргами.

Як учні/студенти оцінюють можливість вільно звернутися з пропозиціями, скаргами, зверненнями до адміністрації ЗП(ПТ)О

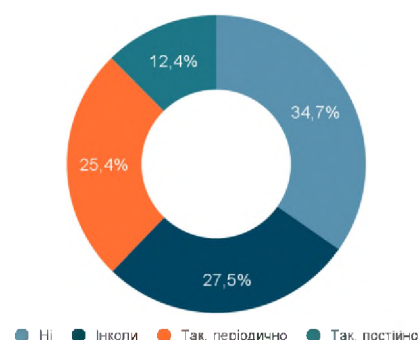

Як і серед школярів, здобувачі професійної (професійно-технічної) освіти переважно не залучаються до учнівського самоврядування та не знають, чим такий орган опікується у закладі освіти, в якому вони навчаються.

Чим переважно опікується студентське самоврядування у закладі, в якому ти навчаєшся?

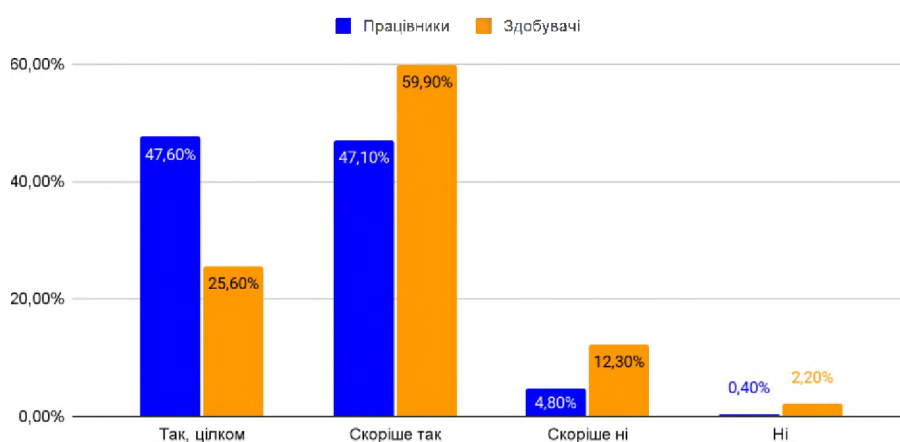

Чи долучаються здобувачі освіти в ЗП(ПТ)О до роботи студентського самоврядування?

Працівники ЗП(ПТ)О в більшості позитивно оцінюють дотримання принципів академічної доброчесності в закладі освіти, однак, зазначають, що здобувачі дещо частіше такі принципи ігнорують, аніж працівники закладів.

Чи дотримуються учасники освітнього процесу принципів академічної доброчесності (анкети освітян)

Здобувачі ж освіти в більшості характеризують заклад освіти як такий, що дбає про академічну доброчесність. Так, 64% ніколи не зіштовхувались із порушенням цього принципу. Разом із цим 9% констатують, що такі порушення відбуваються постійно.

Чи ти става здобувачі освіти свідками порушення академічної доброчесності в профтесі?

Освітнє середовище: безпека і комфорт, матеріально-технічне забезпечення

Внаслідок російської агресії виведено з експлуатації навчальний корпус Чернігівського професійного будівельного ліцею. До його відновлення навчання учнів тимчасово здійснюється на базі Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту у другу зміну.

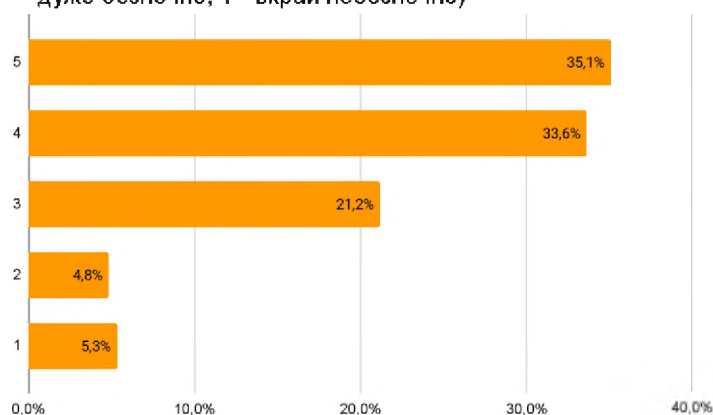
Усі приміщення та будівлі ЗП(ПТ)О використовуються за призначенням, відповідають санітарним нормам, експлуатуються в основному згідно із вимогами правил з охорони праці та пожежної безпеки (в окремих випадках є потреба встановлення автоматичної системи пожежної сигналізації).

Із метою належного функціонування ЗП(ПТ)О та надання якісної освіти, створення максимально безпечних умов для всіх учасників освітнього процесу в 2022 році здійснено заходи щодо облаштування для використання найпростіших укриттів, цокольних або заглиблених і підвальних приміщень освітніх закладів, які укомплектовані необхідним обладнанням.

Наразі 100% ЗП(ПТ)О мають придатне облаштоване або обмежено придатне облаштоване укриття.

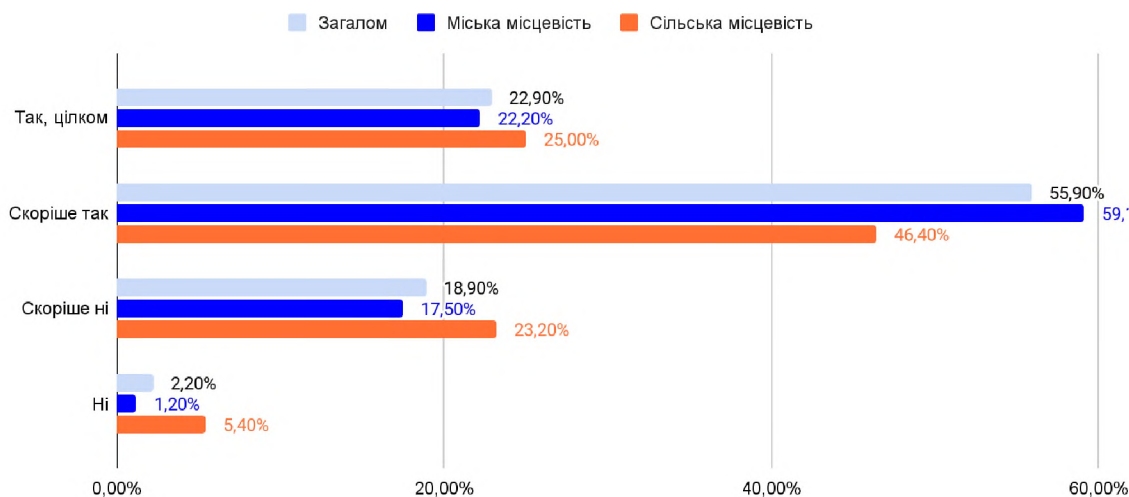
Серед опитаних працівників ЗП(ПТ)О 95,6% вважають освітнє середовище закладу освіти цілком та скоріше безпечним, водночас 4,4% скоріше або цілком не вважають його безпечним. Здобувачі оцінювали безпечність освітнього середовища за 5-бальною шкалою. Таким чином, 35,1% зазначили, що почуваються дуже безпечно, а 5,1% – вкрай небезпечно.

Наскільки здобувачі безпечно почуваються у закладі освіти від 1 до 5 (де 5-дуже безпечно, 1 - вкрай небезпечно)

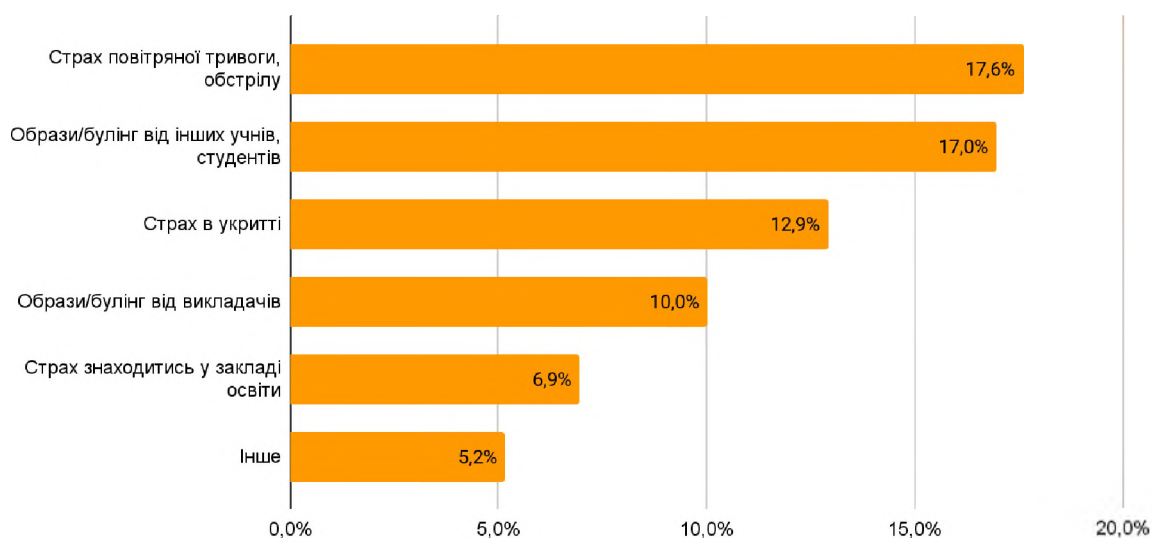
За результатами опитування, 78,8% працівників ЗП(ПТ)О зазначили, що цілком та скоріше задоволені умовами в укритті, а 21,2% констатували, що скоріше та вкрай незадоволені умовами. Якщо ж у міській місцевості скоріше та цілком незадоволених умовами в укриттях працівників закладів освіти налічувалося 18,7%, то у сільській місцевості така частка становить 28,6%.

Чи задоволені працівники ЗП(ПТ)О умовами в укритті (анкети освітян)

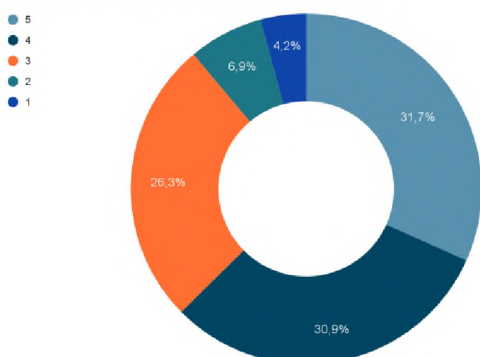
На відміну від школярів, значно менша частка здобувачів освіти відчують в закладі освіти різні страхи, зокрема спричинені війною або недостатньо безпечним освітнім середовищем. Утім, 17% здобувачів відчують образи від однолітків, а 10% – від викладачів.

Що з переліченого відчувають здобувачі освіти в ЗП(ПТ)О

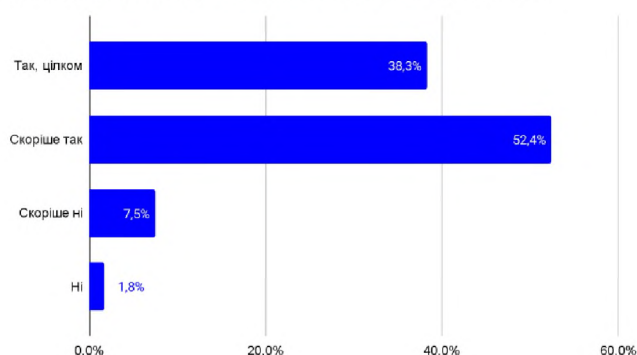

Цілком та скоріше комфортним освітнє середовище вважають 90,7% працівників ЗП(ПТ)О, разом із цим серед здобувачів освіти, які оцінювали комфорт освітнього середовища за 5-ти бальною шкалою, на 3-5 балів його оцінює 88,8%.

Чи вважають здобувачі освітнє середовище ЗП(ПТ)О комфортним, де 5- дуже комфортно, 1- дуже некомфортно

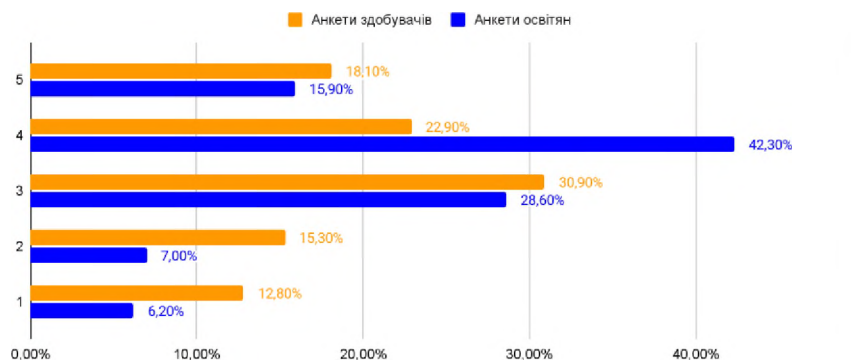

Чи вважають працівники ЗП(ПТ)О освітнє середовище закладу

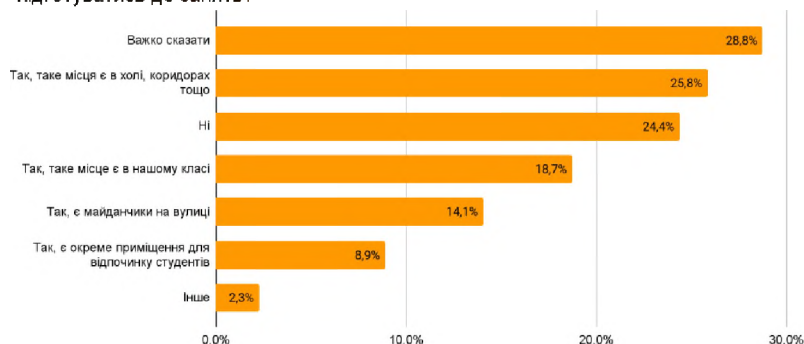
Здобувачі освіти і педагогічні працівники приблизно в рівних долях оцінюють комфорт вбиралень на максимальну оцінку – 18,1% та 15,9% відповідно. Разом із цимдещо гірше за працівників оцінюють комфортність вбиралень саме здобувачі. Таким чином, сукупно на 5-4 бали комфорт вбиралень оцінили 41% здобувачів та 58,1% працівників, на 3 бали – 30,9% здобувачів та 28,6% працівників, на 1-2 бали – 28,1% здобувачів та 13,2% працівників.

Наскільки комфортними є вбиральні в закладі освіти

Серед працівників 74,4% опитаних зазначили, що в закладі є облаштоване місце для відпочинку та підготовки працівників. Однак, чверть працівників не мають в такому просторі свого власного робочого місця. Серед здобувачів 8,9% опитаних зазначають, що мають у закладах окремі приміщення, облаштовані для відпочинку та самопідготовки.

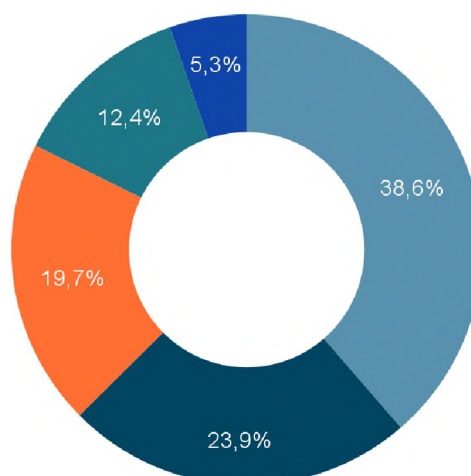
Чи є в закладі освіти оснащені місця, де здобувачі можуть відпочити або підготуватись до занять?

Щодо організації харчування в ЗП(ПТ)О більша частка опитаних здобувачів не користуються їдальнею або буфетом, а 5,3% зазначають, що їдальня або буфет відсутні.

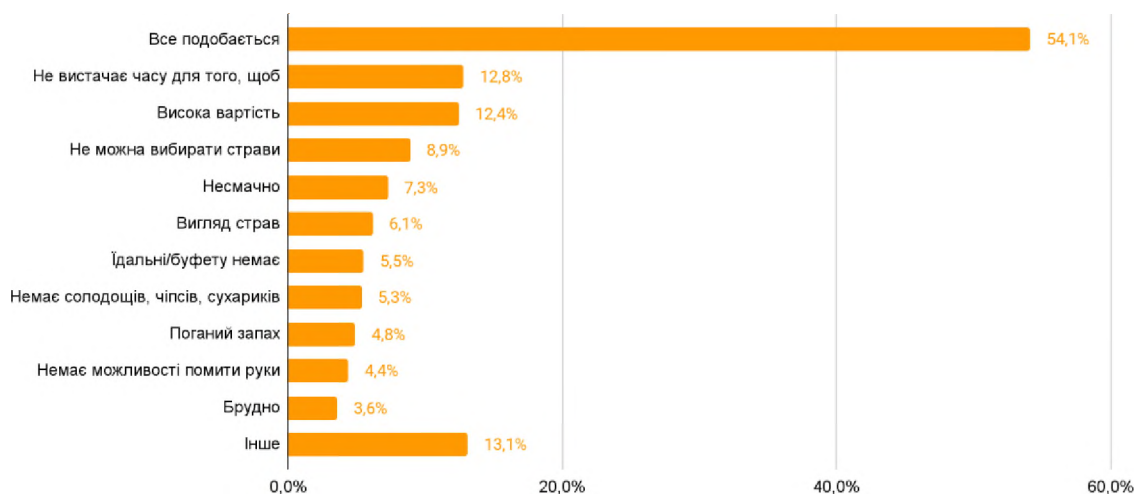
Чи користуються здобувачі освіти харчуванням в ЗП(ПТ)О

- Не користуюсь їдальнею/буфетом
- Так, користуюсь буфетом
- Так, користуюсь гарячим харчуванням
- Так, користуюсь і гарячим харчуванням, і буфетом
- У нас немає їдальні або буфета

Та все ж більшість здобувачів зазначає, що харчування в їдальні або буфеті ЗП(ПТ)О влаштовує. Однак, найбільше здобувачів висловили невдоволення недостатнім часом для прийому їжі та високою вартістю.

Що здобувачам освіти не подобається в їдальні/буфеті ЗП(ПТ)О

Модернізація матеріально-технічної бази ЗП(ПТ)О здійснюється, здебільшого, силами закладів освіти за рахунок коштів спецфонду.

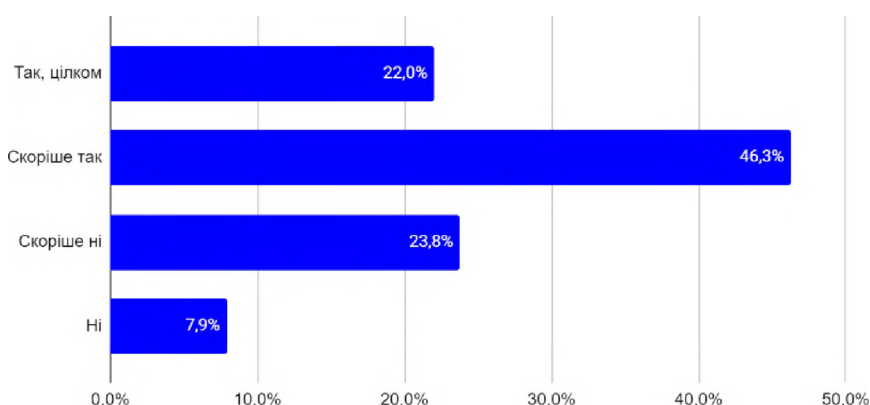
На виконання статті 27 Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» та враховуючи рішення Чернігівської обласної ради «Про ініціювання питання щодо передачі у спільну власність територіальних громад сіл, селищ, міст Чернігівської області державних професійно-технічних навчальних закладів» закладами професійної (професійно-технічної) освіти області, відповідно до вимог Закону України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності», здійснено ряд підготовчих заходів щодо передачі з державної форми власності у комунальну власність територіальних громад сіл, селищ, міст Чернігівської області, а саме:

- в установленому порядку проведено державну реєстрацію всіх об'єктів державного майна (оформлено правовстановлюючі документи на нерухоме майно та земельну ділянку);
- розроблено техніко-економічне обґрунтування забезпечення ефективного використання об'єктів права державної та комунальної власності (підготовлене відповідно до Методичних рекомендацій щодо розроблення техніко-економічного обґрунтування забезпечення ефективного використання об'єктів права державної та комунальної власності, що пропонуються до передачі, затверджених наказом Міністерства розвитку від 27 грудня 2013 року № 1591);
- сформовано пакети документів для передачі у комунальну власність.

На початок 2024 року стосовно 10 закладів з 13 прийняті Розпорядження Кабінету Міністрів України щодо передачі цілісних майнових комплексів у спільну власність територіальних громад сіл, селищ, міст Чернігівської області, з них: 3 заклади завершили процедури передачі з державної у комунальну власність, 7 в стані реорганізації.

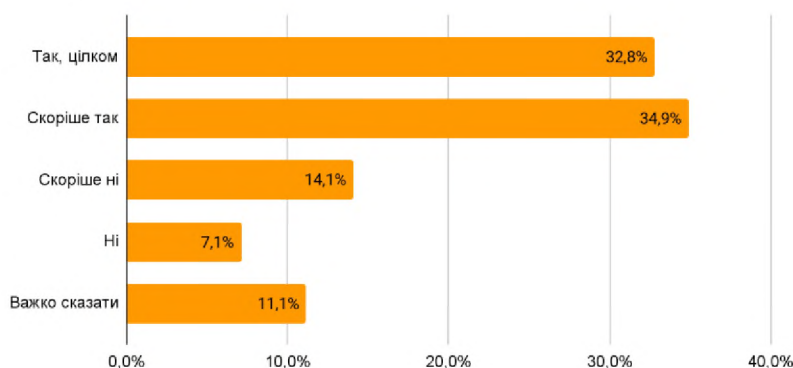
Результати опитування засвідчили, що 31,7% працівників ЗП(ПТ)О не мають достатнього матеріально-технічного забезпечення для роботи.

Чи достатньо пед.працівникам ЗП(ПТ)О матеріально-технічного забезпечення, наявного в закладі освіти, для роботи?

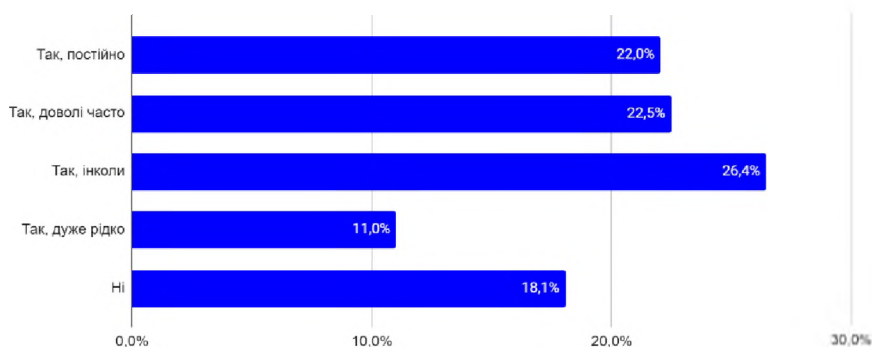
Серед здобувачів 21,2% опитаних не вважає оснащення майстерень достатнім та сучасним.

Чи є оснащення майстерень у профтесі достатнім та сучасним (анкети здобувачів)

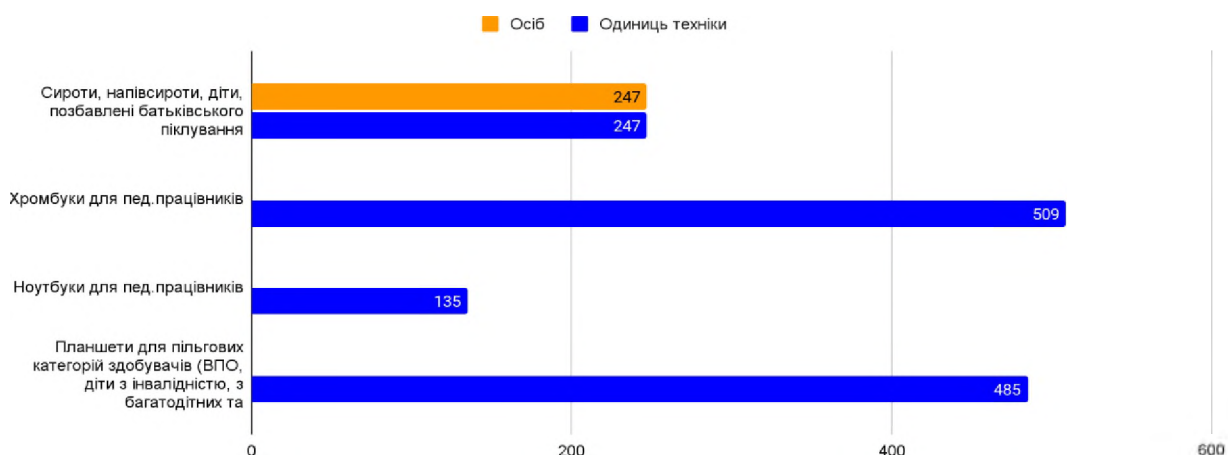
У 2023 році педагогічні працівники на 100% були забезпечені комп'ютерною технікою. Разом із цим, за результатами опитування, майже половині опитаних працівників ЗП(ПТ)О доводиться постійно або доволі часто використовувати власну комп'ютерну техніку для роботи, а більше половини (54%) працівників вимушені купувати матеріали та обладнання, необхідні для роботи.

Чи доводиться пед.працівникам ЗП(ПТ)О використовувати власну комп'ютерну техніку для роботи

Разом із цим 100 % здобувачів освіти з числа сиріт, напівсиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, були забезпечені комп'ютерною технікою.

Забезпечення комп'ютерною технікою окремих категорій учасників освітнього процесу

Важливо, що 4% опитаних працівників ЗП(ПТ)О зазначили, що не мають доступу до Інтернету на робочому місці, а для 22,9% достатня швидкість Інтернету є лише вдома. Серед здобувачів 48% зазначили, що можуть використовувати в закладі освіти лише мобільний Інтернет та ще 11,1% зазначили, що вільний Інтернет доступний лише для працівників закладу освіти.

Для того, щоб забезпечити сталість освітнього процесу в умовах війни та енергетичної кризи, 85 % ЗПТО на 100% забезпечено електрогенераторами, 15 % ЗПТО на 50% забезпечено електрогенераторами.

Висновки та ключові проблеми

Висновки:

Мережа ЗП(ПТ)О була оптимізована, що дозволило ефективніше використовувати наявний потенціал для якісної підготовки робітників. Широкий

спектр галузевого спрямування підготовки робітничих кадрів в ЗП(ПТ)О підсилює потенціал 14 НПЦ, де здобувачі навчаються за сучасними виробничими технологіями та з новітнім обладнанням, що, зокрема, сприяє швидкій адаптації випускників до умов на робочому місці. Усі 13 ЗП(ПТ)О мають укриття, що дозволяє здійснювати освітній процес.

Контингент ЗП(ПТ)О за роками поступово збільшується (скорочення відбулось лише у 2022 році) та дещо зростає частка випускників 9-х класів ЗЗСО, що продовжують навчання у ЗП(ПТ)О, хоча загалом цей показник не перевищував 15%.

Основа кадрового складу – працівники з понад двадцятирічним стажем роботи. Водночас, як засвідчують результати опитування, педагогічні працівники закладів продовжують професійно зростати, шукаючи можливості підвищувати кваліфікацію у різних суб'єктів, у тому числі покращувати свої цифрові навички. Водночас, 88% опитаних зазначили, що вбачають потребу в залученні роботодавців до підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

З метою покращення якості професійної освіти впроваджується дуальна форма здобуття освіти, а роботодавці залучаються до освітнього процесу.

Фінансування ЗП(ПТ)О здійснюється вчасно та відповідно до планів асигнувань, однак залишається недостатнім для розвитку закладів освіти. Так, значна частка закладів потребує ремонту та осучаснення матеріально-технічного забезпечення. До прикладу, значна частка викладачів не має достатнього обладнання для роботи та більше половини витрачають власні кошти на купівлю матеріалів для роботи.

Хоча для більшості учасників освітнього процесу освітнє середовище є безпечним та комфортним, 17% здобувачів відчувають образи однолітків, а ще 10% – образи викладачів, вбиральні не завжди є комфортними як для здобувачів, так і для працівників закладів, не всі заклади мають облаштовані місця для відпочинку здобувачів освіти.

Управління децентралізованою системою професійної освіти вимагає від Управління освіти і науки Чернігівської облдержадміністрації забезпечення підготовки робітничих кадрів для потреб регіональних роботодавців в умовах дефіциту бюджетних коштів, зменшення кількості абітурієнтів через демографічні, міграційні та іміджеві фактори в закладах освіти із застарілим обладнанням.

Мережа ЗП(ПТ)О в основному забезпечує потреби ринку праці. Проте невеликий контингент, низький відсоток прийому та випуску здобувачів освіти ЗП(ПТ)О протягом останніх років зумовлює наявність малокомплектних закладів, що також є наслідком погіршення демографічної ситуації в області (старіння населення, зниження народжуваності); слабкої мотивації населення до здобуття робітничих кваліфікацій; збільшення до 80% частки молоді, зорієнтованої на здобуття вищої освіти; недосконалості системи професійної орієнтації; браку фінансування.

Проблеми:

- значна частка ЗП(ПТ)О не забезпечує архітектурну доступність для осіб з особливими потребами;
- навіть попри поступове збільшення кількості випускників ЗЗСО, що отримали базову середню освіту, які вступають до ЗП(ПТ)О, їх частка залишається недостатньою та становить менше 15%, що свідчить про непопулярність професійної освіти серед дітей, недостатню профорієнтаційну роботу та загалом недостатню обізнаність дітей та їх батьків про умови та можливості, які надає професійна освіта;
- спостерігається нерівномірність розподілу педагогічного навантаження. 27% респондентів зазначили, що викладають понад три предмети. Ці фактори посилюють виснаження педагогічних працівників. Так, майже чверть опитаних підтвердила, що має потребу у психологічній допомозі через виснаження на роботі;
- зростання браку висококваліфікованих педагогічних кадрів (особливо майстрів виробничого навчання);
- загалом майже 30% опитаних педагогічних працівників зазначили, що мають потребу у психологічній допомозі та підтримці, переважно через війну, виснаження на роботі та фінансове становище;
- низьке охоплення здобувачів освіти дуальною формою здобуття освіти, що фіксується на рівні 3,3%;
- недостатнє фінансування закладів освіти не дозволяє оновлювати частково застаріле матеріально-технічне забезпечення та спричиняє невдоволення педагогічними працівниками рівнем заробітної плати, через що більше чверті опитаних готові змінювати місце роботи;
- простори в укриттях не є комфортними для перебування учасників освітнього процесу та потребують додаткового облаштування;
- недостатньо ефективна система забезпечення якості освіти, часткова невідповідність якості освіти потребам ринку праці; дублювання професій і кваліфікацій;
- низький рівень автономії ЗП(ПТ)О;
- відсутність системи середньострокового прогнозування потреб ринку праці на регіональному рівні;
- потребує розширення перелік освітніх послуг з професійної підготовки для дорослого населення;
- недостатня участь соціальних партнерів, особливо роботодавців, у розвитку сфери професійної освіти, зокрема щодо фінансування, врядування та управління.

Фахова передвища та вища освіта

Доступність освіти

На території Чернігівської області в 2023/2024 навчальному році надають освітні послуги у сфері вищої освіти 3 університети (Національний університет «Чернігівська політехніка», Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя), 1 академія (Пенітенціарна академія України), 1 інститут агротехнічного спрямування державної форми власності (Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»), 2 інститути приватної форми власності (Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» та Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут ПрАТ «ВНЗ “МАУП”»).

Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського здійснює освітню діяльність з підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Два заклади вищої освіти мають статус національних: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка та Національний університет «Чернігівська політехніка».

Фахову передвищу освіту в області забезпечують 18 коледжів, з яких до сектору державної власності належать – 10, комунальної – 7, приватної – 1.

Переважна частина закладів фахової передвищої освіти області (89%) розташована в центральній та південній частинах регіону. Шість (третина) закладів від загальної чисельності закладів фахової передвищої освіти області зосереджені в обласному центрі, решта – в територіальних громадах.

Серед 18 закладів фахової передвищої освіти області третина закладів мають контингент студентів понад 500 осіб, а саме:

- Відокремлений структурний підрозділ «Бобровицький фаховий коледж ім. О. Майнової Національного університету біоресурсів і природокористування України»;
- Відокремлений структурний підрозділ «Ніжинський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»;
- Прилуцький технічний фаховий коледж;
- комунальний заклад «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради;
- Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж економіки і технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»;

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка».

У 2023/2024 навчальному році заклади вищої та фахової передвищої освіти області забезпечують здобуття освіти 23 436 студентів, курсантів та учнів (див. Додаток 14). За денною формою навчання здобувають вищу та фахову передвищу освіту 19 412 осіб. Серед яких 7 567 – здобувачі освіти коледжів і 11 845 – студенти, курсанти університетів, інституту та академії. Заочною формою навчання охоплено 4 024 осіб.

Протягом останніх трьох навчальних років контингент здобувачів освіти денної форми навчання коледжів збільшувався, при цьому контингент здобувачів освіти заочної форми навчання зменшився майже наполовину (з 443 осіб до 246 осіб). Також скоротилась чисельність коледжів, які надають освітні послуги за заочною формою (у 2021/2022 н. р. – 8 закладів, у 2022/2023 н. р. – 7 закладів, у 2023/2024 н. р. – 5 закладів).

Система вищої освіти Чернігівської області забезпечує фундаментальну наукову, професійну і практичну підготовку здобувачів освіти, здобуття ними високого рівня наукових та/або творчих мистецьких, професійних і загальних компетентностей відповідно до покликань, інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Фахова передвища освіта Чернігівщини спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання завдань у певній галузі професійної діяльності (див. Додаток 15).

Заклади фахової передвищої освіти та вищої освіти надають освітні послуги здобувачам з числа пільгових категорій (див. Додаток 16).

Фахова передвища освіта в регіоні доступна для пільгових категорій осіб, у тому числі:

- дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (протягом останніх трьох років чисельність здобувачів освіти цієї категорії майже незмінна);
- осіб з інвалідністю (за період останніх трьох навчальних років спостерігається незначне, на 9%, збільшення);
- дітей учасників бойових дій (протягом останніх трьох років відзначено значне збільшення цієї категорії, на 47%).

Кадровий потенціал

Викладацький склад закладів вищої та фахової передвищої освіти області у 2023/2024 навчальному році становить 1 955 осіб (див. Додаток 13).

Освітній процес у коледжах забезпечують 901 викладач, у тому числі 49 кандидатів наук і 18 доцентів.

Основний персонал викладачів університетів, інституту та академії становить 1 054 особи. Серед яких 155 докторів наук, 128 професорів, 591 кандидат наук (доктор філософії), 486 доцентів. До освітнього процесу залучаються викладачі за штатним сумісництвом та погодинною оплатою.

Загальна чисельність педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти області в цілому за останні три роки зменшилась. При цьому відсоток педагогічних працівників, які працюють за сумісництвом, не збільшився.

Щорічно за сумлінну працю, високий професіоналізм, плідну науково-педагогічну діяльність, вагомий особистий внесок у підготовку кваліфікованих фахівців освітяни закладів фахової передвищої та вищої освіти області нагороджуються відомчими нагородами Міністерства освіти і науки України, нагородами Чернігівської обласної державної адміністрації та Чернігівської обласної ради, Почесними грамотами та подяками Управління освіти і науки Чернігівської ОДА. Починаючи з 2007 та 2011 років освітяни стають лауреатами щорічних обласних Премій імені Софії Русової та Георгія Вороного (премії отримали 67 осіб).

Фінансування

Із загальної кількості закладів вищої освіти (8) з державного бюджету утримується 5, з обласного бюджету – 1 (Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського), та 2 заклади є приватними.

Джерела фінансування 17 закладів фахової передвищої освіти наступні:

- 10 – державний бюджет;
- 7 – обласний бюджет.

Чернігівський кооперативний фаховий коледж Чернігівської облспоживспілки – заклад приватної форми власності.

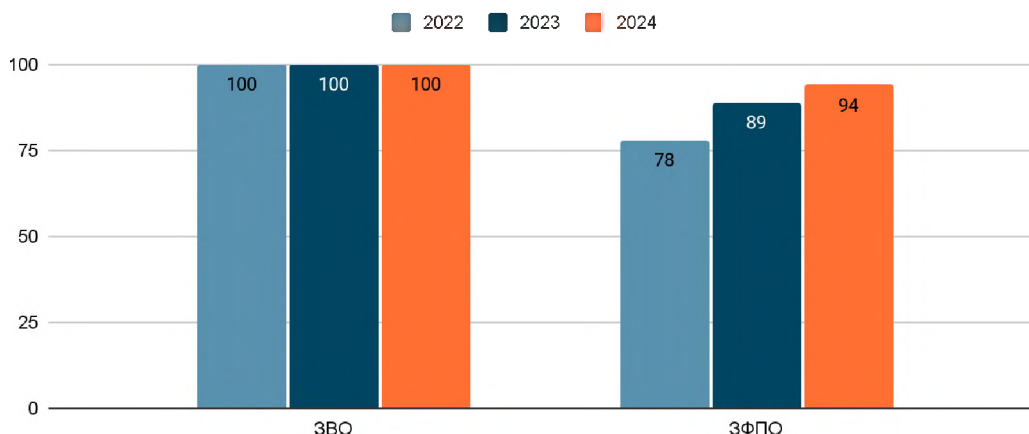
Крім того, 50 % студентського контингенту, як денної, так і заочної форм навчання, здобувають освіту за кошти фізичних та юридичних осіб.

Освітнє середовище: безпека та комфорт, матеріально-технічне забезпечення

У період активних бойових дій освітня інфраструктура Національного університету «Чернігівська політехніка» була піддана обстрілам та бомбардуванням армією російської федерації. Загальна площа пошкоджених приміщень складає майже 30 тис кв. м. Відбудова закладу освіти активно триває.

Усі заклади вищої освіти регіону мають укриття, що дозволяє здійснювати освітній процес у повній мірі. Разом із цим, серед закладів фахової передвищої освіти укриття визнано придатними у 94% закладів, і цей показник щороку зростає.

Інформація щодо укріплень у закладах вищої та фахової передвищої, які визнано придатними, %

Завдяки співпраці з міжнародними організаціями у 2023/2024 навчальному році суттєво покращено забезпечення комп'ютерною технікою закладів фахової передвищої освіти області, адже було отримано 584 одиниці комп'ютерної техніки (планшети, ноутбуки).

Збільшено рівень цифровізації освітнього процесу ЗФПО області за рахунок провадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Після активних бойових дій країни-агресора в регіоні освітній процес в коледжах області організовано з урахуванням безпекової ситуації переважно в змішаному режимі.

Для покращення якості фахової передвищої освіти в коледжах запроваджено дуальну форму здобуття освіти, залучаються до освітнього процесу роботодавці, створюються ради роботодавців і стейкхолдерів.

Наукова діяльність та міжнародна співпраця

Одним із пріоритетних напрямів розвитку закладів вищої освіти є наукова і науково-технічна діяльність, яка спрямована на подальший розвиток фундаментальних та прикладних досліджень і розробок, підготовку кадрів вищої кваліфікації, раціональне та ефективне використання наукового потенціалу, інтеграцію освітнього процесу і наукової діяльності. Науково-дослідна робота зосереджена на пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки та спрямована на дослідження важливих теоретичних і прикладних проблем в різних галузях.

Національний університет «Чернігівська політехніка» входить до Великої Хартії університетів (Magna Charta Universitatum Observatory). В закладі функціонують наукові школи в галузі технічних та економічних наук.

У 2023 році діяло 66 угод, договорів і меморандумів про співпрацю з іноземними закладами вищої освіти, організаціями та підприємствами з 23 країн світу. Основні напрями співпраці: проведення спільних наукових та навчальних заходів, спільні наукові видання і публікації, спільна участь в наукових та

освітніх проєктах та дослідженнях, спільна реалізація соціальних проєктів, обмін навчальними матеріалами, розвиток мобільності студентів та викладацького складу, організація онлайн форм реалізації співпраці щодо вище зазначених напрямів.

Університет бере активну участь в міжнародних програмах і проєктах: Еразмус (за різними напрямами), Горизонт 2020, «Школа соціального підприємництва» з Інститутом др. Яна-Урбана Сандаля (Норвегія), «Соціальна робота як агентство змін» з університетами Албанії, Грузії, Швейцарії), Стипендіальна програма від DAAD Ukraine Digital, проєкт FUTURE (з Університетом прикладних наук Бонн-Рейн-Зіг (Німеччина) Програма Twinning з Глїндорським Університетом (Велика Британія), Sakura Science з Університетом Ямагата (Японія).

Нїжинський університет імені Миколи Гоголя також бере участь у проєктній діяльності. Це, зокрема:

- проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) був створений для обміну досвідом та співпраці задля підтримки академічної доброчесності та якості освіти (2020-2022 рр.). Проєкт упроваджувався Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння Посольства США в Україні, Міністерства освіти і науки України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Результатом діяльності проєкту Academic IQ, співпраці українських та міжнародних експертів стане розвиток освітянського середовища задля відповідального запровадження норм академічної доброчесності та посилення спроможностей освітньої системи України на засадах і принципах академічної доброчесності та якості;
- проєкт «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» в рамках Еразмус+ рівня КА2 був створений для розвитку потенціалу в галузі вищої освіти (2022-2023 рр.). Наслідком проєкту стало створення Центру професійного розвитку, внесено зміни в нормативну базу з метою акцентування досконалості у викладання, проведено внутрішні та зовнішні курси підвищення кваліфікації;
- проєкт «Bologna Hub Peer Support» в рамках Еразмус+ був створений для вивчення можливих шляхів впровадження інструментів Болонського процесу в закладах вищої освіти, обмін досвідом щодо розробки та запровадження освітніх програм, демонстрацію здобутків та спільну роботу з експертами щодо розробки перспективних напрямів діяльності (2022-2024 рр.).

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка продовжує розширювати географію та напрями міжнародної співпраці в умовах

воєнного стану в Україні. На сьогоднішній день університет має 17 діючих угод про міжнародну співпрацю.

Потужна взаємодія відбувається з партнерами Латвійської Республіки, Огрською крайовою Думою, Поморським університетом у м. Слупську, Польща, Жешувським університетом (республіка Польща), Гантерським коледжем Міського університету Нью-Йорка, що у Сполучених Штатах Америки.

У рамках програми Erasmus+KA171, підписано Міжінституційну угоду між університетом та Даугавпілським партнерським університетом із Республіки Латвія. Напрямок KA171 спрямований на створення можливостей для міжнародної мобільності представників закладів вищої освіти, зокрема, для студентів усіх освітніх рівнів за усіма галузями та для науково-педагогічних працівників.

Студенти та викладачі університету також долучаються до реалізації інноваційних міжнародних соціальних проєктів. У вересні 2023 року брали участь у тренінговій програмі «Україна майбутнього Pro соціальний бізнес». Програма реалізувалась в межах проєкту Міжнародної організації з міграції (ІОМ Ukraine) за фінансової підтримки Уряду Японії.

Відокремленим підрозділом Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут» налагоджено тісну і плідну співпрацю з інституціями найвищого рівня: Представництвом ООН в Україні та ООН Жінки.

Висновки та ключові проблеми

Висновки:

Заклади фахової передвищої та вищої освіти в регіоні забезпечують здобуття освіти для понад 20 тисяч осіб, зокрема пільгових категорій. Освітній процес у цих закладах забезпечують близько 2 тисяч викладачів. Заклади вищої освіти активно провадять наукову і науково-технічну діяльність, беруть участь у міжнародній та проєктній діяльності.

Переважна частина закладів фахової передвищої освіти області розташована в центральній та південній частинах регіону. Третина закладів від загальної чисельності закладів фахової передвищої освіти області зосереджені в обласному центрі, решта – в територіальних громадах. Протягом останніх трьох навчальних років контингент здобувачів освіти денної форми навчання коледжів збільшився, при цьому контингент здобувачів освіти заочної форми навчання зменшився майже наполовину.

Проблеми:

- географічне розташування області ускладнює здійснення освітнього процесу в очному режимі (у 50-ти км зоні від кордону розташовано 44% закладів фахової передвищої освіти області, це заклади, що розміщені в м.Чернігові, Новгород-Сіверському, Острі);

- достатня кількість малочисельних закладів фахової передвищої освіти з урахуванням специфіки напрямів підготовки в окремих коледжах (зокрема, музичного та мистецького спрямувань);
- недостатнє фінансування закладів освіти, що безпосередньо впливає на недостатність матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу коледжів;
- низький відсоток охоплення студентів дуальною формою здобуття освіти;
- недостатня участь стейкхолдерів в освітньому процесі, що впливає на якість освіти;
- недостатньо ефективна співпраця з центрами зайнятості, дублювання спеціальностей;
- покращення умов перебування учасників освітнього процесу, потреба в додатковому облаштуванні.

Сформованість системи управління освітою

На обласному рівні управління освітою здійснює Управління освіти і науки Чернігівської обласної військової адміністрації, на рівні територіальних громад – 58 органів управління освітою (далі – ОУО).

Здебільшого до сфери компетенції ОУО належать й інші сфери, окрім освіти, такі, як культура, молодіжна політика тощо.

На офіційному сайті Управління освіти і науки Чернігівської ОДА оприлюднені контактні дані, а також керівний склад усіх ОУО.

За районами та територіальними громадами функціонують такі ОУО.

Ніжинський район

- 1) Відділ культури, освіти, сім'ї, молоді та спорту Ніжинської РДА;
- 2) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Батуринської міської ради Ніжинського району Чернігівської області;
- 3) Відділ освіти, сім'ї, молодіжної політики та спорту виконавчого комітету Бахмацької міської ради;
- 4) Відділ освіти Дмитрівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області;
- 5) Відділ освіти Бобровицької міської ради Чернігівської області;
- 6) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Новобасанської сільської ради Чернігівської області;
- 7) Відділ освіти Борзнянської міської ради Чернігівської області;
- 8) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Височанської сільської ради Ніжинського району Чернігівської області;
- 9) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Комарівської сільської ради;
- 10) Відділ освіти, молоді та спорту Плисківської сільської ради Ніжинського району Чернігівської області;
- 11) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Вертіївської сільської ради Ніжинського району Чернігівської області;
- 12) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Крутівської сільської ради Ніжинського району Чернігівської області;
- 13) Відділ освіти, сім'ї, молоді та спорту Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області;
- 14) Відділ освіти Талалаївської сільської ради Ніжинського району Чернігівської області;
- 15) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді і спорту виконкому Макіївської сільської ради Ніжинського району Чернігівської області;
- 16) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Мринської сільської ради Ніжинського району Чернігівської області;

- 17) Відділ освіти, сім'ї, молоді та спорту Носівської міської ради Чернігівської області;
- 18) Управління освіти Ніжинської міської ради Чернігівської області.

Прилуцький район

- 1) Відділ освіти Варвинської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області;
- 2) Відділ освіти Ічнянської міської ради Чернігівської області;
- 3) Відділ освіти, культури та спорту Парафіївської селищної ради;
- 4) Гуманітарний відділ Ладанської селищної ради;
- 5) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Линовицької селищної ради Прилуцького району Чернігівської області;
- 6) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Малодівицької селищної ради Прилуцького району Чернігівської області;
- 7) Відділ освіти, молоді та спорту Сухополов'янської сільської ради;
- 8) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Яблунівської сільської ради;
- 9) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Талалаївської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області;
- 10) Відділ освіти, сім'ї, молоді та спорту Срібнянської селищної ради;
- 11) Управління освіти Прилуцької міської ради Чернігівської області.

Чернігівський район

- 1) Відділ освіти Городнянської міської ради;
- 2) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Тупичівської сільської ради;
- 3) Відділ освіти Деснянської селищної ради Чернігівської області;
- 4) Відділ освіти Кіптівської сільської ради Чернігівської області;
- 5) Управління освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Козелецької селищної ради;
- 6) Відділ освіти, культури, туризму, молоді та спорту Остерської міської ради;
- 7) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Березнянської селищної ради Чернігівської області;
- 8) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Добрянської селищної ради;
- 9) Відділ освіти, сім'ї, молоді та спорту Любецької селищної ради Чернігівського району Чернігівської області;
- 10) Відділ освіти Ріпкинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області;
- 11) Відділ освіти Куликівської селищної ради;
- 12) Відділ освіти Гончарівської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області;

- 13) Відділ освіти, культури, туризму, сім'ї, молоді та спорту Іванівської ради Чернігівського району Чернігівської області;
- 14) Відділ освіти, молоді, спорту, культури та туризму Киїнської сільської ради;
- 15) Відділ освіти, культури, туризму, сім'ї, молоді та спорту Киселівської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області;
- 16) Відділ освіти, молоді, спорту, культури і туризму Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області;
- 17) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді, спорту та туризму Новобілоуської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області;
- 18) Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Олишівської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області;
- 19) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Седнівської селищної ради;
- 20) Управління освіти Чернігівської міської ради.

Новгород-Сіверський район

- 1) Відділ освіти Коропської селищної ради Чернігівської області;
- 2) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Понорницької селищної ради;
- 3) Відділ освіти, молоді та спорту Семенівської міської ради Чернігівської області;
- 4) Відділ освіти, молоді та спорту Новгород-Сіверської міської ради.

Корюківський район

- 1) Відділ освіти Менської міської ради;
- 2) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Корюківської міської ради Чернігівської області;
- 3) Управління освіти, сім'ї, молоді та спорту Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області;
- 4) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Холминської селищної ради Корюківського району Чернігівської області;
- 5) Відділ освіти, культури, молоді та спорту Сосницької селищної ради Чернігівської області.

Аналіз сильних та слабких сторін, а також загроз та можливостей розвитку освіти в області (SWOT – аналіз)

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - спроможність здійснювати офлайн-навчання в більшості закладів освіти, що забезпечує наявність захисних споруд та укриттів; - наявність в регіоні закладів освіти, що готують педагогічних працівників (Чернігів, Ніжин, Прилуки); - покращення матеріально-технічного забезпечення через підтримку реформи Нової української школи; - поступове оновлення парку шкільних автобусів, що дозволяє забезпечувати підвезення для більшості учнів, які цього потребують; - наявність висококваліфікованих педагогічних кадрів в системі освіти; - талановиті діти; - наявність обласних програм щодо реформування системи шкільного харчування, щодо підтримки окремих категорій громадян для здобуття вищої освіти, щодо розвитку мистецької освіти, а також щодо розвитку молодіжної політики; - наявність донорської підтримки, у тому числі спрямованої на відбудову в регіоні; - розвинена мережа закладів дошкільної та позашкільної освіти; - розбудова енергоавтономності мережі закладів освіти у умовах енергетичної кризи, спричиненої агресією російської федерації - зростання потреби у професійній освіті дорослого населення через технологічні зміни у виробничих процесах та плинність кадрів на підприємствах; - широкий спектр підготовки робітничих кадрів у ЗП(ПТ)О, які мають потенціал для впливу на економічний розвиток Чернігівщини. 	<ul style="list-style-type: none"> - географічне розташування регіону, що обумовлює лінію кордону з країною-агресором; - кліматичні особливості регіону, обумовлені розташуванням на Півночі, що впливають на тривалість опалювального сезону, збільшуючи видатки засновників закладів освіти на енергоносії; - низька щільність населення; - демографічна криза та міграція, спричинена безпековою ситуацією; - велика відстань між населеними пунктами, що позначається на процесі оптимізації мережі закладів освіти та організації підвезення; - недостатня якість дорожнього покриття та автопарку шкільних автобусів; - недостатньо ефективна мережа закладів освіти; - втрата частки економічного потенціалу в регіоні, спричинена широкомасштабною війною, що негативно позначається на доходній частині місцевих бюджетів; - спад регіональної економіки призводить до скорочення потреб роботодавців у кваліфікованих робітниках; - навчально-практичні центри при ЗП(ПТ)О недостатньо використовують можливості для перенавчання і підвищення кваліфікації дорослого населення.

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - залучення додаткових інвестицій, донорської підтримки сфери освіти в регіоні; - інфраструктурні проекти, спрямовані на облаштування укриттів, що дозволить здійснювати освітній процес у безпечних та більш комфортних умовах; - розвиток навичок проєктного менеджменту в закладах освіти, органах управління освітою та органах місцевого самоврядування; - стимулювання молодих спеціалістів, що мотивуватиме до педагогічної діяльності; - вплив представників органів влади та органів місцевого самоврядування на державну політику, (не) прийняття необхідних змін до законодавства. 	<ul style="list-style-type: none"> - воєнні загрози, що посилюються через наявність в регіоні лінії кордону з країною-агресором; - екологічні загрози, спричинені широкомасштабною війною; - погіршення демографічної ситуації; - міграційне скорочення мешканців Чернігівської області, що не зможе бути компенсована за рахунок міграційного приросту; - енергетична криза, що унеможливить здійснення освітнього процесу; - подальше зниження підприємницької діяльності, що позначатиметься на доходній частині місцевих бюджетів; - зміна державної політики у сфері освіти; - зниження рівня міжнародної підтримки; - неможливість утворювати класи за дистанційною формою здобуття повної загальної середньої освіти через законодавчі обмеження; - відтік учнівського контингенту ЗЗСО, що впливатиме на ефективність мережі закладів освіти, необхідність подальшої її оптимізації, зниження рівня надходжень освітньої субвенції тощо.

Пріоритизація ключових проблем системи освіти

Враховуючи SMART-підхід до визначення цілей (що мають бути конкретними, досяжними, вимірюваними, актуальними та обмеженими у часі (у нашому випадку терміном дії Стратегії)), робочою групою було здійснено пріоритизацію проблем для коректного визначення системи цілей та завдань. Так, пріоритетними проблемами, вирішенню яких має сприяти Стратегія, є:

1. Незавершений процес оптимізації мережі закладів освіти, що збільшує видатки місцевих бюджетів на її утримання, не залишаючи достатньо фінансового ресурсу для інвестиції у розвиток закладів та їх кадрового потенціалу.
2. Недостатнє фінансування сфери дошкільної освіти в умовах відсутності цільового співфінансування місцевих бюджетів за рахунок коштів обласного та державного бюджету.
3. Зниження рівня якості шкільної освіти, освітні втрати, спричинені карантинними обмеженнями та впливом широкомасштабної війни, а також розриви у якості освіти у сільській та міській місцевості.
4. Невідповідність освітніх послуг закладів позашкільної освіти інтересам та запитам дітей.
5. Недостатньо ефективна система забезпечення якості професійної освіти.
6. Непривабливість педагогічної професії для молоді, що зумовлена низькою престижністю професії, відсутністю фінансових стимулів для молодих фахівців та інших факторів, що в результаті спричиняє «старіння» кадрового складу педагогічних працівників.
7. Недостатньо розвинена система психологічної підтримки учасників освітнього процесу.

Стратегічне бачення відновлення та розвитку освіти Чернігівської області

Кінцева мета: Оптимізована мережа закладів освіти, забезпечена кваліфікованими, вмотивованими, молодими кадрами, є доступною та спроможною забезпечувати якісну, конкурентну, профільну, індивідуалізовану та інноваційну освіту, яка формує відповідального громадянина та демократичне суспільство у безпечному, інклюзивному, дитино- і людиноцентричному, цифровізованому освітньому середовищі.

Стратегічні цілі, спрямовані на досягнення кінцевої мети

Стратегічна ціль 1.: Модернізована дошкільна освіта спроможна забезпечувати максимальну доступність якісних освітніх послуг, виховувати зрілу особистість та формувати світогляд дітей.

Операційна ціль 1.1.: Трансформована мережа закладів дошкільної освіти створює безпечні та доступні умови для дітей, сприяє збільшенню контингенту вихованців.

Завдання:

- популяризація дошкільної освіти серед батьків;
- облаштування укриттів у ЗДО;
- покращення просторів наявних укриттів для комфортного перебування та дотримання розпорядку дня;
- забезпечення підвезення педагогічних працівників відповідно до потреби;
- планування та закріплення території обслуговування ЗДО;
- запровадження різних форм здобуття дошкільної освіти; створення мережі мобільних та інших типів ЗДО;
- налагодження співробітництва з роботодавцями щодо забезпечення доступності дошкільної освіти дітям працівників підприємств, установ, організацій.

Операційна ціль 1.2.: Комфортне та інклюзивне середовище закладів дошкільної освіти є дружнім до дитини та безбар'єрним для учасників освітнього процесу.

Завдання:

- забезпечення архітектурної доступності ЗДО,
- залучення інвестицій для покращення освітніх просторів ЗДО;
- забезпечення ЗДО медичними працівниками відповідно до потреби;

- створення умов для надання психологічної підтримки вихованцям, корекційно-розвиткових занять для дітей з ООП.

Операційна ціль 1.3.: Заклади дошкільної освіти забезпечені кваліфікованими та вмотивованими педагогічними працівниками.

Завдання:

- розроблення регіональної політики щодо фінансового стимулювання педагогічних працівників ЗДО;
- залучення до педагогічної роботи молодих фахівців;
- розвиток та інтеграція із системою освіти потенціалу фізичних осіб-підприємців, що надають послуги з дошкільної освіти;
- оновлення програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗДО;
- налагодження співпраці ЗДО та закладів освіти, що здійснюють підготовку за спеціальністю «Дошкільна освіта»;
- забезпечення психологічної підтримки та методичного супроводу працівникам ЗДО.

Очікуваний результат:

- забезпечено комфортні умови в ЗДО та їх укриттях;
- освітні послуги ЗДО є більш наблизеними та гнучкими відповідно до потреб вихованців та їх батьків;
- покращено психоемоційний стан учасників освітнього процесу;
- працівники ЗДО мають доступ до програм підтримки та супроводу.

Стратегічна ціль 2.: Відновлений доступ до шкільної освіти забезпечує подолання освітніх втрат, вирівнювання якості освіти в сільській та міській місцевості, а також підвищення якості освіти загалом.

Операційна ціль 2.1.: Система повної загальної середньої освіти в регіоні готова до впровадження профільної середньої освіти.

Завдання:

- оптимізація та трансформація мережі ЗЗСО;
- відбудова зруйнованих та пошкоджених закладів освіти;
- пілотування державного стандарту профільної середньої освіти;
- організація підвезення та проживання здобувачів та педагогічних працівників академічних ліцеїв;

- організація підвезення учнів та педагогічних працівників початкових шкіл та гімназій;
- сприяти покращенню якості дорожнього покриття за маршрутами підвезення учнів;
- формування профільності академічних ліцеїв;
- впровадження дієвої системи профорієнтації;
- створення сучасних та оснащених навчальних кабінетів та лабораторій для профільного навчання;
- перепідготовка та підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- забезпечення академічних ліцеїв кваліфікованим керівним та педагогічним персоналом;
- комунікація з питань реформи профільної середньої освіти в межах регіону та територіальних громад.

Операційна ціль 2.2.: Безпечне, інклюзивне та безбар'єрне освітнє середовище комфортне для учасників освітнього процесу та спроможне надавати їм психологічну підтримку відповідно до потреб.

Завдання:

- облаштування укриттів у закладах освіти;
- формування компетентностей безпеки в учасників освітнього процесу;
- забезпечення архітектурної доступності закладів освіти;
- надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу;
- забезпечення ЦПРПП практичними психологами для роботи з педагогічними працівниками та колективами;
- забезпечення закладів освіти практичними психологами та іншими фахівцями, необхідними для корекційно-розвиткових занять дітей з ООП;
- удосконалення системи запобігання та протидії булінгу, цькуванню;
- забезпечення учнів безпечним та здоровим гарячим харчуванням.

Операційна ціль 2.3.: Демократичне управління закладами освіти сприятливе для мотивації учнів до навчання, лідерства та розвитку самоврядування.

Завдання:

- розвиток кадрового потенціалу органів управління освітою;
- впровадження цифрових інструментів у процеси управління освітою;
- сприяти створенню та підтримці роботи піклувальних рад закладів освіти;
- впровадження інструментів демократії в освітньому процесі;
- стимулювання та розвиток системи самоврядування в закладах освіти;
- заохочення і відзначення учнів за особливі успіхи.

Операційна ціль 2.4.: Висококваліфіковані та вмотивовані педагогічні працівники забезпечені необхідними умовами для здійснення якісного освітнього процесу.

Завдання:

- розроблення регіональної політики щодо залучення та підтримки молодих педагогічних працівників;
- перегляд програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- залучення різних суб'єктів підвищення кваліфікації для розвитку кадрового потенціалу закладів освіти;
- модернізація освітніх просторів;
- оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти;
- цифровізація освітнього процесу, що зменшуватиме бюрократичне навантаження на педагогічних працівників;
- забезпечення педагогічних працівників та закладів освіти комп'ютерною технікою;
- забезпечення закладів освіти доступом до швидкісного Інтернету;
- впровадження освітніх інформаційних систем та інших цифрових інструментів в освітньому процесі.

Очікуваний результат:

- зниження розривів у якості освіти, подолання освітніх втрат, загальне покращення якості освіти;
- здобувачі освіти отримують рівний доступ до профільної середньої освіти за власним вибором спрямування та профілю;
- ЗЗСО мають безпечні та безбар'єрні простори, а також засоби безперебійного живлення, що дозволяє провадити освітній процес в очному форматі;
- освітнє середовище ЗЗСО має сприятливий психологічний клімат, впроваджує демократичні принципи та сприяє самоврядуванню;
- поліпшення умов праці педагогічних працівників, розширення програм їх підтримки та супроводу.

Стратегічна ціль 3.: Доступна позашкільна освіта надає різноманітні та сучасні освітні послуги відповідно до інтересів і запитів дітей, виявляє та розвиває їх здібності.

Операційна ціль 3.1.: Ефективне управління мережею закладів освіти забезпечує доступність позашкільля.

Завдання:

- координація ЗПО і ЗЗСО щодо надання позашкільної освіти за різними спрямуваннями;
- сприяння розширенню послуг з позашкільної освіти в сільській місцевості;
- створення безпечних умов у ЗПО;
- залучення інструменту співробітництва територіальних громад для забезпечення доступності позашкільної освіти;
- забезпечення архітектурної доступності ЗПО;
- збільшення охоплення дітей позашкільною освітою;
- залучення до позашкільної освіти дітей з ООП, дітей з інвалідністю, дітей із вразливих категорій населення;
- інформування дітей та батьківської спільноти щодо наявних послуг та можливостей позашкільної освіти.

Операційна ціль 3.2.: Заклади позашкільної освіти враховують інтереси дітей та надають освітні послуги, що задовольняють потреби здобувачів освіти.

Завдання:

- вивчення потреб дітей та молоді щодо здобуття позашкільної освіти;
- трансформація/розширення освітніх програм позашкільної освіти відповідно до інтересів дітей;
- створення сучасних освітніх просторів у ЗПО.

Операційна ціль 3.3.: Позашкільна освіта формує лідерство та інші практичні компетентності, актуальні в умовах сучасного світу.

Завдання:

- перепідготовка та підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗПО;
- залучення до роботи в ЗПО молодих фахівців;
- налагодження партнерства з бізнесом та роботодавцями.

Очікуваний результат:

- система позашкільної освіти гнучка до потреб і інтересів дітей;
- послуги позашкільної освіти є доступними незалежно від типу місцевості та інших факторів.

Стратегічна ціль 4.: Якісна професійна (професійно-технічна) освіта гнучко реагує на потреби ринку праці регіону, ефективно співпрацює з роботодавцями, має позитивний імідж серед вступників, готуючи висококваліфіковані та конкурентоспроможні робітничі кадри.

Операційна ціль 4.1.: Професійна освіта затребувана та популярна серед учнів та їх батьків, а також дорослого населення.

Завдання:

- популяризація робітничих професій серед населення;
- налагодження дієвої системи професійної орієнтації;
- створення мережі закладів, що забезпечуватимуть профільну середню освіту професійного спрямування;
- забезпечення архітектурної доступності закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- забезпечення доступності освітніх послуг для осіб з ООП;
- облаштування укріплень та їх просторів;
- розширення переліку освітніх послуг для дорослого населення.

Операційна ціль 4.2.: Підвищено конкурентоспроможність випускників ЗП(ПТ)О відповідно до потреб ринку праці.

Завдання:

- розширення програм дуальної форми здобуття освіти;
- збільшення обсягів виробничого навчання та виробничої практики;
- залучення роботодавців до розроблення/оновлення освітніх програм;
- стимулювання участі представників бізнесу в оновленні матеріально-технічної та навчально-виробничої бази;
- здійснення регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів відповідно до потреб і прогнозованих потреб ринку праці;
- розширення регіонального замовлення для професійного навчання дорослого населення за рахунок програм перепідготовки та професійно-технічного навчання;
- збільшення обсягу освітніх компонентів із формування у здобувачів освіти «м'яких» навичок та навчання підприємництву.

Операційна ціль 4.3.: Мережа та інфраструктура закладів професійної (професійно-технічної) освіти модернізовані відповідно до нових освітніх потреб.

Завдання:

- ремонт приміщень ЗП(ПТ)О;
- облаштування освітніх просторів ЗП(ПТ)О сучасним обладнанням;
- підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О із залученням роботодавців;

- створення безбар'єрного доступу до ключових об'єктів інфраструктури ЗП(ПТ)О;
- реалізація гендерно-чутливої інформаційної кампанії, спрямованої на залучення до навчання у ЗП(ПТ)О осіб з ООП, осіб з інвалідністю, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб.

Очікуваний результат:

- професійна (професійно-технічна) є затребуваною серед випускників ЗЗСО та дорослого населення;
- система професійної (професійно-технічної) ефективно взаємодіють з роботодавцями та забезпечують потреби ринку праці.

Стратегічна ціль 5.: Сучасна та інноваційна фахова передвища освіта формує конкурентоздатних фахівців у середовищі з пріоритетними принципами академічної свободи, студентоцентризму та освітньої мобільності.

Операційна ціль 5.1.: Формування ефективної мережі сучасних фахових коледжів.

Завдання:

- завершення процесу передачі закладів фахової передвищої освіти до комунальної власності;
- оптимізація та трансформація мережі закладів фахової передвищої освіти з максимальним обсягом спеціальностей відповідно до потреб ринку праці;
- відновлення пошкоджених закладів освіти;
- забезпечення доступу до якісної фахової передвищої освіти;
- підготовка закладів освіти до забезпечення профільної середньої освіти за новим державним стандартом;
- осучаснення матеріально-технічної бази коледжів;
- підвищення рівня цифровізації освітнього процесу закладів фахової передвищої освіти;
- сприяння забезпеченню закладів освіти кваліфікованими керівними кадрами і педагогічним персоналом.

Операційна ціль 5.2.: Підготовка конкурентоспроможного фахівця з урахуванням потреб ринку праці.

Завдання:

- створення умов для формування професійно-особистісних компетентностей фахівця;
- налагодження ефективної взаємодії закладів освіти з роботодавцями;
- розвиток дуальної освіти;
- створення в закладах освіти ефективної внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- створення умов для розвитку академічної свободи, сприяння студентоцентризму.

Операційна ціль 5.3. Забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі теоретичної, практичної та інноваційної складових.

Завдання:

- розвиток навчально-методичної та інноваційної діяльності закладу освіти, підвищення якості освіти на інноваційній основі;
- удосконалення інформаційно-ресурсного забезпечення;
- побудова освітнього процесу на діяльнісній основі;
- осучаснення змісту підготовки фахівців;
- застосування та поширення інноваційних способів реалізації змісту навчання;
- підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти.

Очікуваний результат:

- сформована мережа закладів освіти відповідає вимогам законодавства, демографічній ситуації та задовольняє освітні потреби здобувачів;
- створений освітньо-професійний простір закладу освіти з вагомою інноваційною складовою є однією з умов формування конкурентоспроможної особистості фахівця;
- здобувачі освіти мають рівний доступ до якісної фахової передвищої освіти;
- випускники коледжів є конкурентоспроможними фахівцями, які затребувані на ринку праці;
- освітній процес органічно поєднує теоретико-практичну підготовку та інноваційну діяльність, ґрунтується на діяльнісній основі та сприяє підвищенню якості освіти.

Система моніторингу та оцінки результативності

Реалізувати Стратегію відновлення та розвитку освіти Чернігівської області планується протягом 2025 - 2029 років.

Дія Стратегії передбачає два етапи:

I етап – до 2027 р. відповідно до терміну дії Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року;

II етап – після 2027 р. відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на наступний період.

На підставі визначених стратегічних та операційних цілей Стратегії у тримісячний строк з моменту її схвалення забезпечується розроблення та внесення в установленому порядку на розгляд Чернігівської обласної ради План заходів з реалізації Стратегії відновлення та розвитку освіти Чернігівської області.

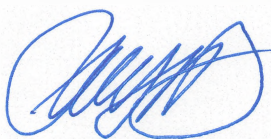
Реалізація відновлення та розвитку освіти Чернігівської області забезпечується в межах компетенції спільними зусиллями державних органів, органів місцевого самоврядування та громадськості.

Система моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональної стратегії в сфері освіти передбачає щорічне звітування відповідно до комплексної системи критеріїв та індикаторів розвитку освіти, інтегрованої з аналітичним модулем АІКОМ (Додаток 18).

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії відновлення та розвитку освіти Чернігівської області здійснюватиметься за рахунок коштів державного, обласного та місцевих бюджетів, а також з інших джерел, не заборонених законодавством.

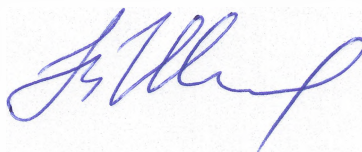
Начальник

Юрій МУЗИКА

ПОГОДЖЕНО

Заступник голови обласної
державної адміністрації

Жанна ШЕРСТЮК

Методологія проведення опитування учасників освітнього процесу

Мета опитування

Опитування учасників освітнього процесу в Чернігівській області здійснено в рамках розроблення проєкту Стратегії відновлення та розвитку освіти Чернігівської області до 2028 року (далі – Стратегія) та з метою вивчення та аналізу стану освіти в регіоні, а також виявлення думок, потреб та проблем ключових цільових аудиторій за сферами освіти.

Так, опитування охоплювало:

- сферу дошкільної освіти;
- сферу повної загальної середньої освіти;
- сферу професійної (професійно-технічної) освіти;
- сферу позашкільної освіти (опосередковано).

Опитування відбувалось за анкетами, погодженими робочою групою, утвореною розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 15 квітня 2024 р. № 254.

Анкети включали закриті та відкриті запитання:

- з одним варіантом відповіді (Multiple Choice);
- з декількома варіантами відповідей (Checkboxes);
- за шкалою (Linear Scale);
- що передбачали коротку відповідь (Short Answer);
- що передбачали розлогу відповідь (Paragraph).

Вибірка

Цільову аудиторію даного опитування склали учасники освітнього процесу, а саме: здобувачі освіти, працівники закладів освіти, органів управління освітою, батьки (інші законні представники) здобувачів освіти.

Зокрема участь в опитуванні взяли:

- 1 668 батьків (інших законних представників) вихованців закладів дошкільної освіти;
- 591 працівник закладів дошкільної освіти та органів управління освітою, що відповідають за сферу дошкільної освіти;
- 4 765 батьків (інших законних представників) учнів закладів загальної середньої освіти;
- 2 189 учнів закладів загальної середньої освіти;
- 1 423 працівники закладів загальної середньої освіти;
- 619 здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти;
- 227 працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Проведення опитування

Для проведення опитування використовувалася платформа Google Forms, що забезпечила зручний спосіб збору та обробки даних.

Для збору даних використовувалася вибірка за зручністю, що передбачала поширення анкет шляхом розсилки посилання на опитування через інформаційно-комунікаційні канали, включаючи месенджери, для охоплення більшої кількості респондентів.

Поширення відповідних анкет було забезпечено Управлінням освіти і науки Чернігівської ОВА та членами робочої групи.

Опитування тривало з 10 по 20 червня 2024 року включно.

Збирання та аналіз даних

Респонденти заповнювали анкету онлайн, відповідаючи на запитання безпосередньо у Google Формі. Всі відповіді автоматично зберігалися в системі, що забезпечувало зручний доступ до даних в реальному часі.

Після завершення збору даних відповіді були завантажені в електронні таблиці Excel, що дозволило обробити зібрану інформацію для подальшого аналізу та інтеграції до проєкту Стратегії.

Етичні аспекти

Респондентів було поінформовано про цілі опитування, а також про добровільний характер їх участі.

Опитування проводилося анонімно, що дозволило респондентам вільно висловлювати свої думки та надавати чесні відповіді. Налаштування Google Форм не передбачали автоматизований збір особистих даних.

Разом із цим за бажанням респонденти могли залишити адресу електронної пошти для отримання зворотної інформації, у тому числі щодо результатів розроблення Стратегії.

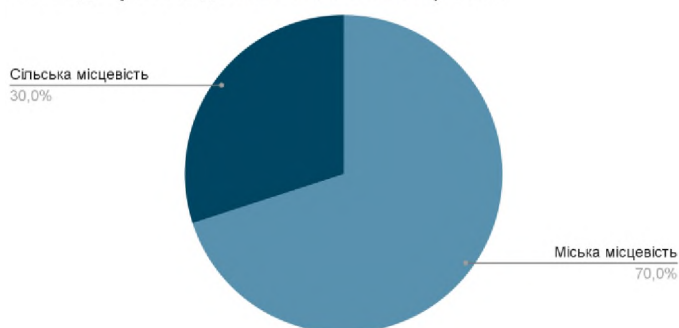
Основні характеристики вибірки респондентів за результатами опитування

Дошкільна освіта

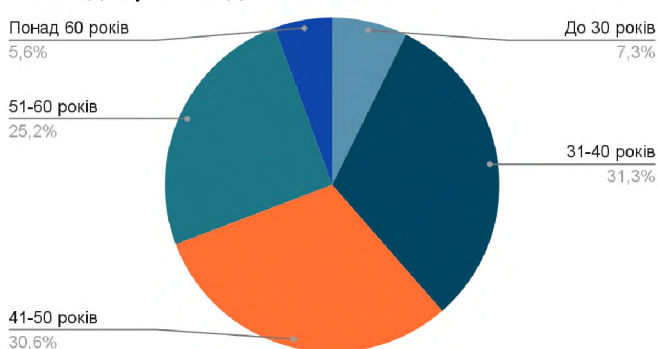
Працівники сфери дошкільної освіти

З-поміж 591 респондента участь в опитуванні взяли переважно працівники закладів дошкільної освіти з міської місцевості, а саме: 70% з міської місцевості та 30% із сільської місцевості.

Розподіл респондентів за типом місцевості

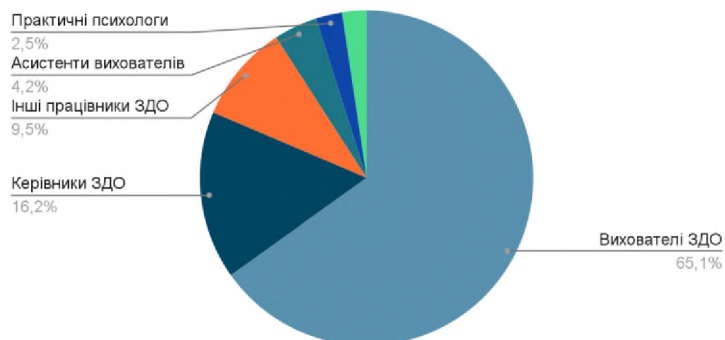

Розподіл респондентів за віком

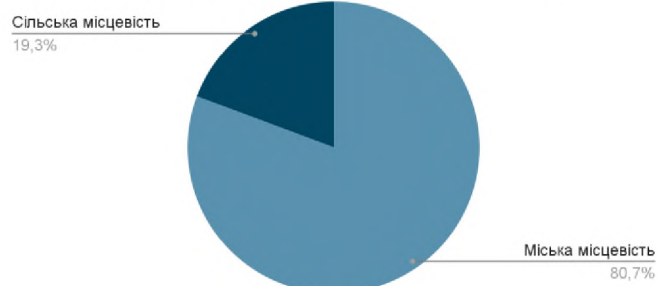

Переважно вибірку склали вихователі закладів дошкільної освіти. За віком найбільшу частку становили респонденти 31-50 років.

Розподіл респондентів за посадами

Розподіл респондентів за типом місцевості

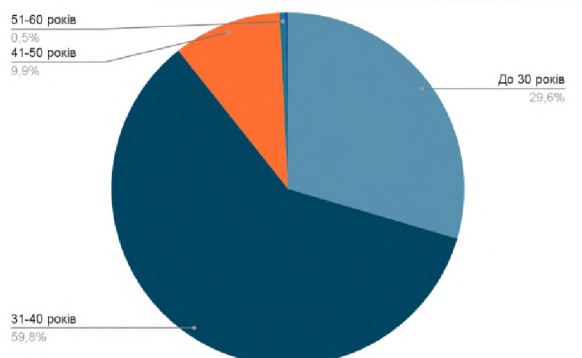

Батьки вихованців закладів дошкільної освіти

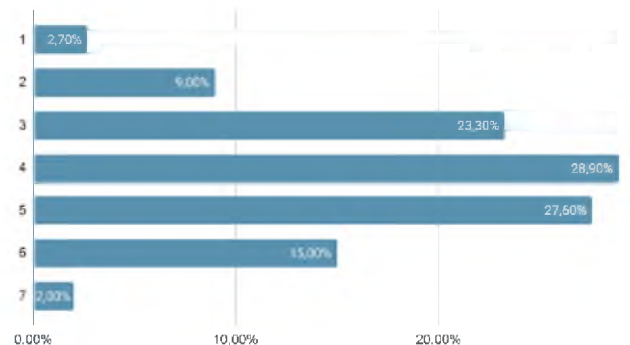
В опитуванні взяли участь 1 668 батьків (інших законних представників) вихованців ЗДО, з яких 80,7% з міської місцевості та 19,3% із сільської місцевості. Серед опитаних 96,8% – жінки та 3,2% – чоловіки.

За віком основну частку вибірки становили респонденти у віці 31-40 років (59,8%) та віком до 30 років (29,6%). А найменшу частку становили респонденти, старші за 60 років – 4 або 0,2% анкет. Зокрема, участь в опитуванні переважно склали батьки дітей 4-5 річного віку.

Розподіл респондентів за віком

Розподіл респондентів за віком дітей

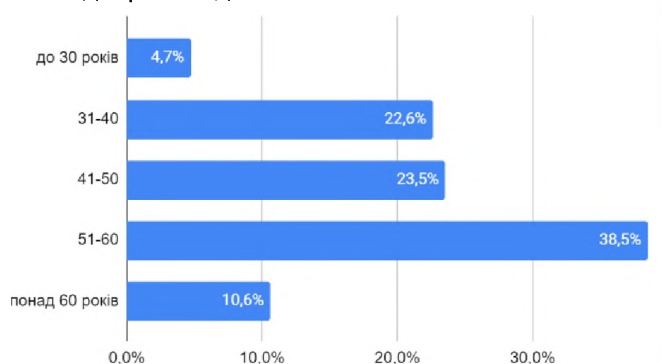

Повна загальна середня освіта

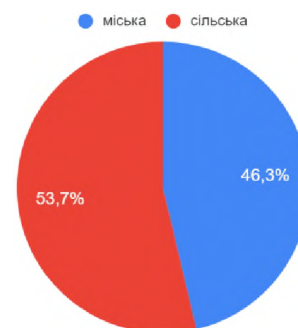
Педагогічні працівники

В опитуванні взяли участь 1 423 працівники закладів загальної середньої освіти, з яких 53,7% є представниками сільської місцевості та 46,3% – міської місцевості. Зокрема вибірку склали 89,1% жінок та 10,9% чоловіків. За віком найбільша частка (38,5%) опитаних припала на педагогічних працівників у віці 51-60 років.

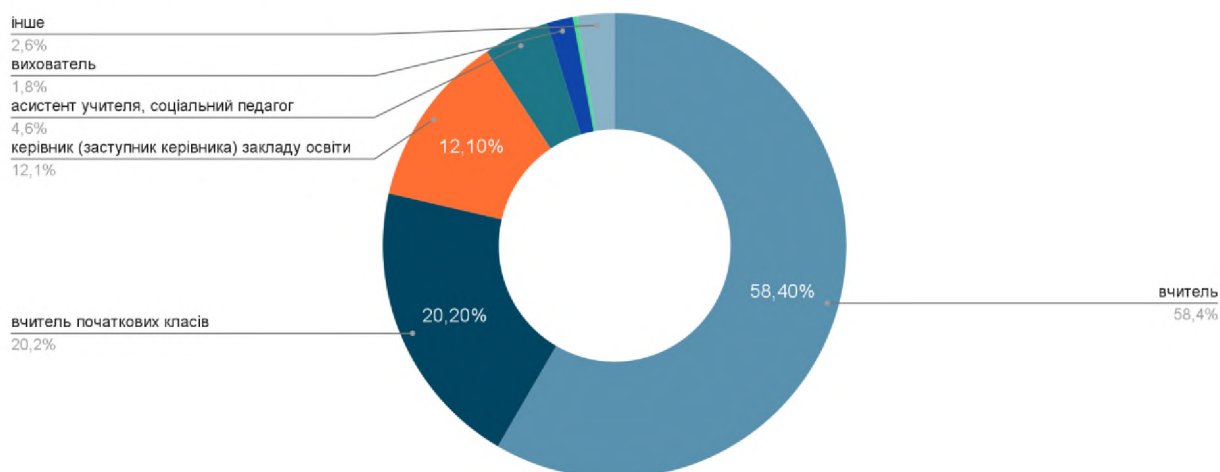
Розподіл респондентів за віком

Розподіл респондентів за типом місцевості

Розподіл респондентів за посадами

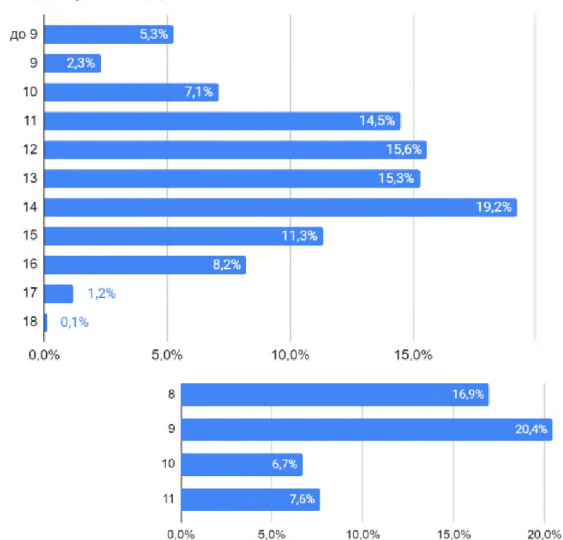
Учні закладів загальної середньої освіти

В опитуванні взяли участь 2 189 учнів закладів загальної середньої освіти, з яких більшість (61,3%) дівчата. Найбільш активну частку респондентів склали учні 9 класів у віці 14 років.

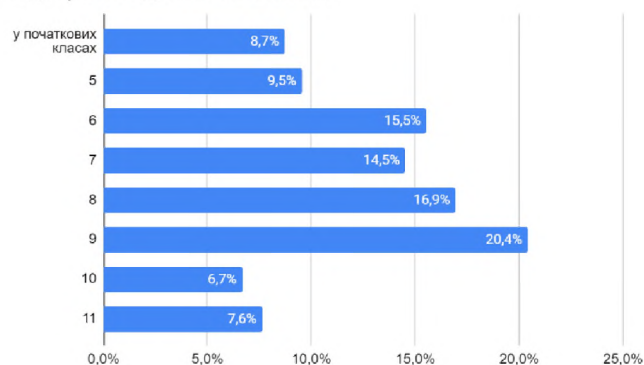
Розподіл респондентів за статтю

Розподіл респондентів за віком

Розподіл респондентів за класами

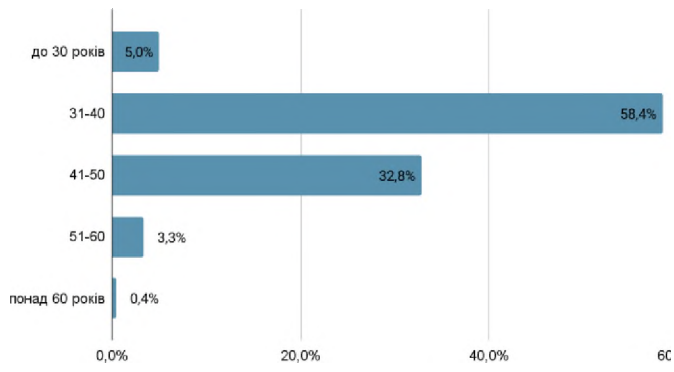
Батьки учнів закладів загальної середньої освіти

В опитуванні взяли участь 4 765 батьків (інших законних представників) учнів закладів загальної середньої освіти, з яких 64,7% склали представники міської місцевості та 35,3% – сільської місцевості. Разом із цим, 94% вибірки становили жінки. А за віком найбільшу частку склали респонденти у віці 31-40 років. Також більшу частку вибірки становили батьки учнів 7-го класу.

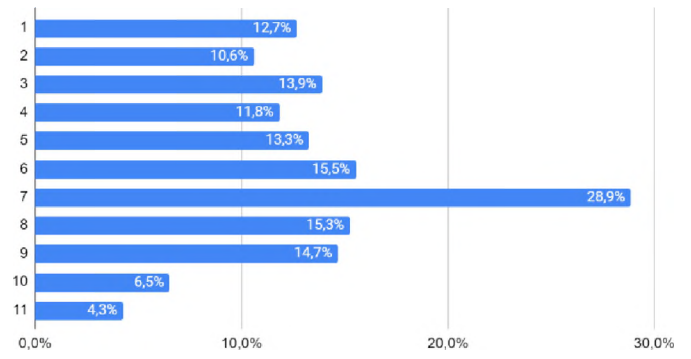
Розподіл респондентів за типом місцевості

Розподіл респондентів за віком

Розподіл респондентів за класами, в яких навчаються діти

Професійна (професійно-технічна) освіта

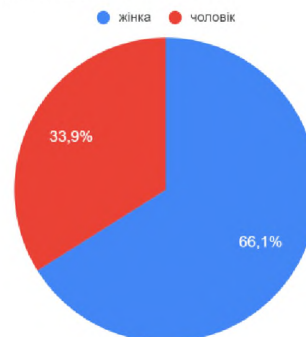
Працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти

Усього в опитуванні взяли участь 227 працівників ЗП(ПТ)О. Основну частину вибірки (75,4%) склали респонденти з міської місцевості, відповідно 24,6% респондентів представили сільську місцевість. Також більшу частину опитаних (66,1%) становили жінки.

Розподіл респондентів за типом місцевості

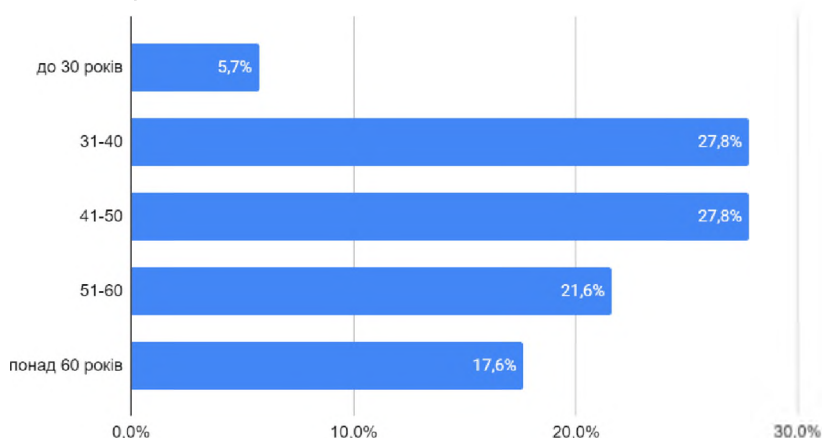

Розподіл респондентів за статтю

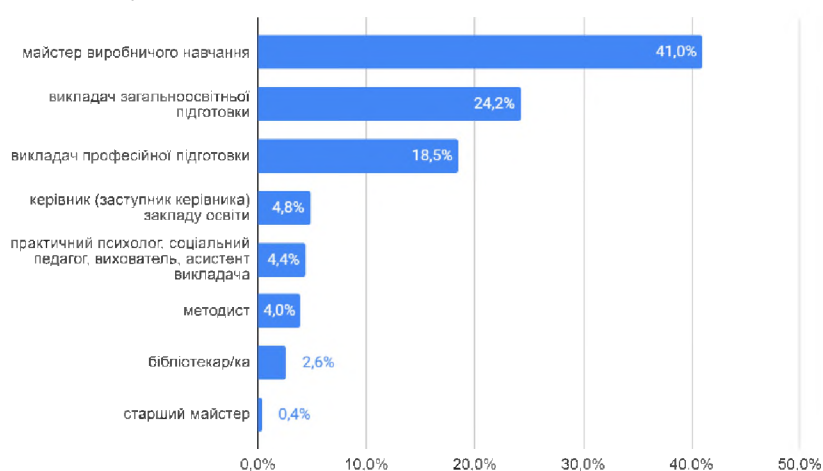

За віком найбільшу частку опитаних склали респонденти у віці 31-40 та 41-50 років (по 27,8%), а найменшу частку – працівники ЗП(ПТ)О молодші за 30 років. Разом із цим, переважно участь в опитуванні брали майстри виробничого навчання, частка яких складала 41%.

Розподіл респондентів за віком

Розподіл респондентів за посадами

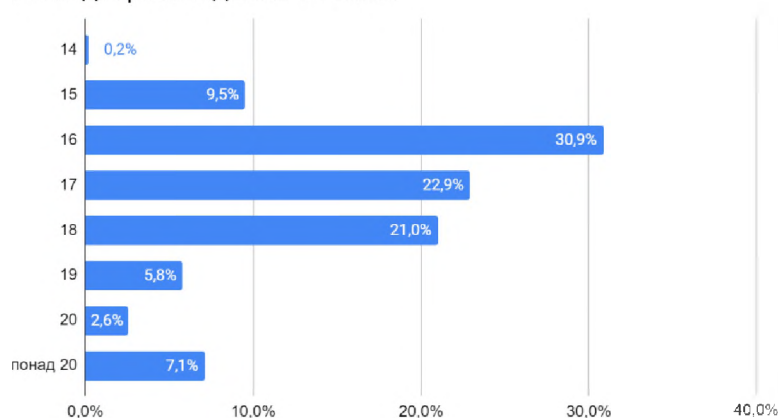
Здобувачі професійної (професійно-технічної) освіти

Загальна кількість респондентів становила 619 здобувачів освіти. На відміну від інших сфер освіти, частка респондентів за статтю розподілилась майже порівну та становила 48,8% дівчат та 51,2% хлопців. За віком найчастіше участь в опитуванні брали 16-річні, хоча долі 17-ти та 18-річних респондентів також були вагомими та становили відповідно 22,9% та 21%.

Розподіл респондентів за статтю

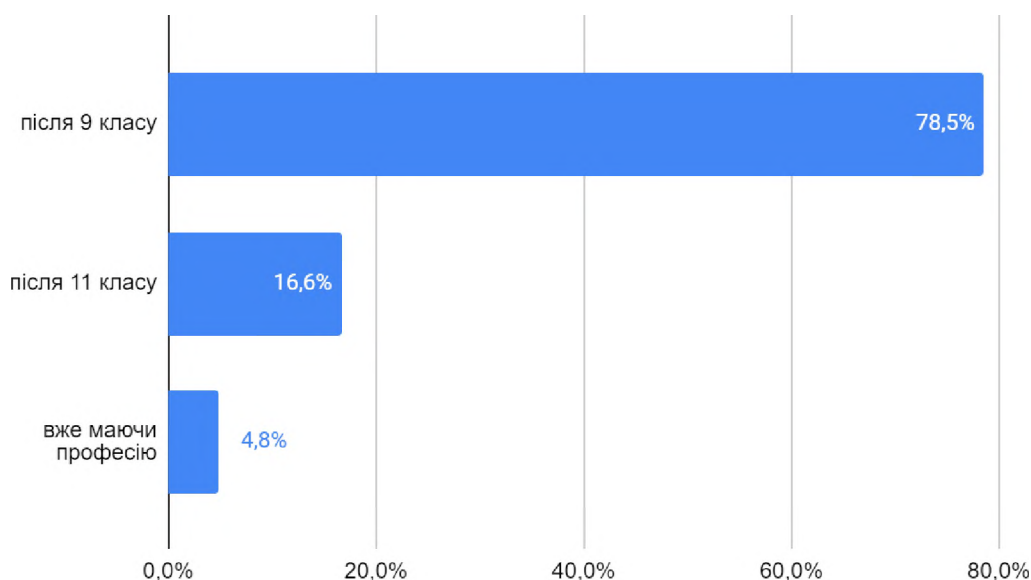

Розподіл респондентів за віком

Більшість респондентів (78,5%) зазначила, що вступила до ЗП(ПТ)О після 9-го класу, тобто на основі базової середньої освіти.

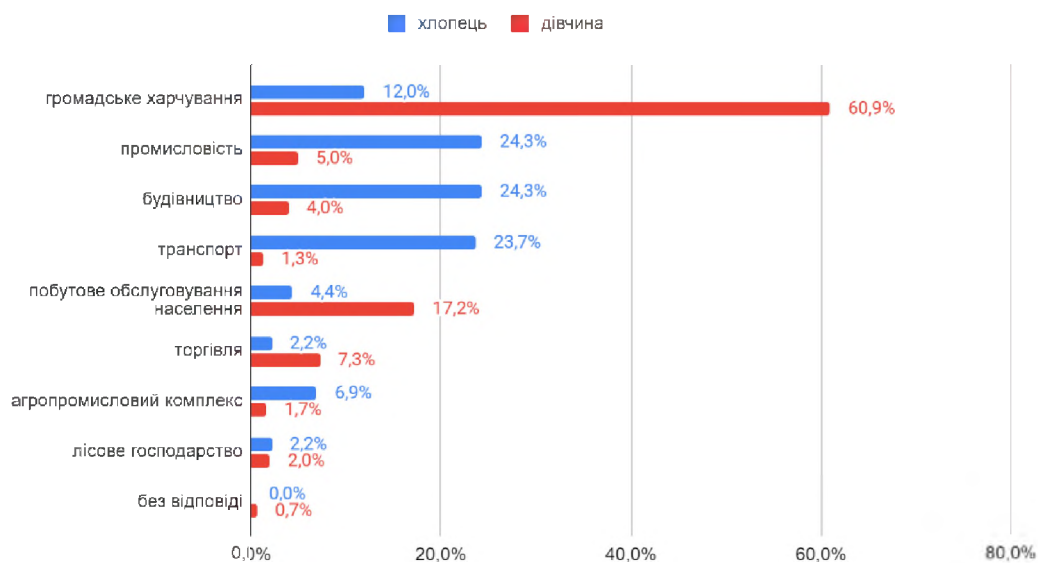
Розподіл респондентів за освітою на момент вступу

Найбільшу частку респондентів склали здобувачі освіти у галузі громадського харчування (35,9%), разом із цим, представники галузі промисловості склали 14,9% вибірки, будівництва – 14,4%, транспорту 12,8%, побутового обслуговування населення – 10,7%, торгівлі – 4,7%, агропромислового комплексу – 4,4%, лісового господарства – 2,1%, а без відповіді залишилось 2 анкети, що становило 0,3% вибірки. Серед опитаних дівчат найбільшу частку становили ті, що здобувають освіту за галуззю громадського харчування та побутового обслуговування населення, а серед

опитаних хлопців основу вибірки (майже у рівних долях) склали здобувачі в галузі промисловості, будівництва та транспорту.

Розподіл респондентів за галузю професійної підготовки та статтю

Додаток 2

Структура місцевих та обласного бюджетів на освіту за 2023 рік (за даними Державного веб-порталу бюджету для громадян openbudget.gov.ua)

Видатки на освіту в структурі місцевих бюджетів/ в структурі бюджетів на освіту в 2023 році									
№ з/п	Назва територіальної громади	% видатків на освіту в структурі місцевого бюджету	% видатків на дошкільну освіту в структурі видатків на освіту	% видатків на повну загальну середню освіту в структурі видатків на освіту	% видатків на позашкільну освіту в структурі видатків на освіту	% видатків на інші заклади освіти та інші заходи в сфері освіти в структурі видатків на освіту	% видатків на ЗП(ПТ)О в структурі видатків на освіту	% видатків на фахову передвищу та вищу освіту в структурі видатків на освіту	% видатків на післядипломну освіту в структурі видатків на освіту
1.	Вертіївська сільська ТГ	40,51%	11,11%	80,86%	4,33%	3,7%	-		
2.	Деснянська селищна ТГ	15,43%	11,02%	77,77%	10,92%	0,29%	-		
3.	Кіптівська сільська ТГ	48,02%	12,42%	65,46%	-	22,12%	-		
4.	Макіївська сільська ТГ	54,57%	4,8%	94,99%	-	0,21%	-		
5.	Парафіївська селищна ТГ	50,98%	24,4%	71,3%	3,66%	0,64%	-		

6.	Батуринська міська ТГ	37,76%	-	99,35%	-	0,65%	-		
7.	Корюківська міська ТГ	41,12%	18,33%	60,06%	7,31%	14,3%	-		
8.	Носівська міська ТГ	55,68%	12,44%	75,71%	7,58%	4,27%	-		
9.	Остерська міська ТГ	21,47%	10,64%	73,68%	12,55%	3,13%	-		
10.	Сновська міська ТГ	49,59%	5,72%	78,21%	8,94%	7,13%	-		
11.	Гончарівська селищна ТГ	9,32%	24,37%	71,3%	4,11%	0,21%	-		
12.	Коропська міська ТГ	54,91%	9,03%	79,54%	8,43%	3%	-		
13.	Лосинівська селищна ТГ	51,78%	11,17%	81,42%	1,47%	5,94%	-		
14.	Михайло-Коцюбинська селищна ТГ	49,71%	11,26%	84,88%	3,52%	0,34%	-		
15.	Іванівська сільська ТГ	41,02%	5,91%	89,29%	-	4,8%	-		
16.	Мринська сільська ТГ	68,41%	17,3%	82,51%	-	0,20%	-		

17.	Менська міська ТГ	50,57%	17,86%	67,68%	5,94%	8,53%	-		
18.	Козелецька селищна ТГ	52,14%	13,16%	71,41%	5,68%	9,75%	-		
19.	Комарівська селищна ТГ	53,24%	4,37%	94,68%	-	0,95%	-		
20.	Новобасанська сільська ТГ	42,38%	10,69%	76,23%	-	13,08%	-		
21.	Бобровицька міська ТГ	53,73%	18,17%	70,24%	5,82%	5,77%	-		
22.	Плисківська сільська ТГ	44,73%	9,36%	90,15%	-	0,49%	-		
23.	Тупичівська сільська ТГ	32,73%	18,99%	80,98%	-	0,03%	-		
24.	Ічнянська міська ТГ	62,65%	16,38%	75,93%	4,78%	2,92%	-		
25.	Куликівська селищна ТГ	48,73%	10,54%	79,33%	7,19%	2,94%	-		
26.	Молодівицька селищна ТГ	44,95%	13,19%	81,71%	-	5,1%	-		
27.	Любецька селищна ТГ	39,32%	8,16%	88,50%	3,00%	0,33%	-		
28.	Семенівська	40,08%	11,98%	75,55%	7,76%	4,72%	-		

	міська ТГ								
29.	Сосницька селищна ТГ	48,70%	19,51%	69,95%	5,75%	4,79%	-		
30.	Срібнянська селищна ТГ	46,81%	11,19%	76,54%	3,51%	8,76%	-		
31.	Талалаївська селищна ТГ	49,62%	12,98%	79,79%	5,38%	1,85%	-		
32.	Холминська селищна ТГ	52,59%	15,00%	67,78%	5,00%	12,22%	-		
33.	Олишівська селищна ТГ	46,13%	20,5%	78,94%	-	0,57%	-		
34.	Височанська сільська ТГ	57,41%	6,77%	92,79%	-	0,44%	-		
35.	Варвинська селищна ТГ	48,04%	23,2%	59,89%	3,18%	13,72%	-		
36.	Городнянська міська ТГ	46,07%	12,11%	74,95%	7,25%	5,69%	-		
37.	Линовицька селищна ТГ	57,56%	11,13%	81,37%	-	7,5%	-		
38.	Ніжинська міська ТГ	41,46%	17,86%	67,10%	10,56%	4,48%	-		
39.	Новгород-Сіверська міська	41,52%	5,95%	81,29%	6,12%	6,64%	-		

	ТГ								
40.	Борзнянська міська ТГ	57,45%	18,77%	72,44%	5,57%	3,22%	-		
41.	Новобілоуська сільська ТГ	44,84%	9,99%	83,88%	1,20%	4,93%	-		
42.	Киїнська сільська ТГ	53,81%	10,73%	88,77%	-	0,50%	-		
43.	Добрянська селищна ТГ	55,96%	4,81%	61,49%	3,56%	30,14%	-		
44.	Киселівська сільська ТГ	33,93%	9,78%	90,16%	-	0,06%	-		
45.	Понорницька селищна ТГ	35,87%	15,8%	81,69%	-	2,51%	-		
46.	Сухополов'янська сільська ТГ	44,73%	13,17%	85,01%	-	1,83%	-		
47.	Талалаївська сільська ТГ	53,88%	5,28%	94,37%	-	0,34%	-		
48.	Бахмацька міська ТГ	45,85%	15,51%	74,10%	6,09%	4,3%	-		
49.	Березнянська селищна ТГ	62,59%	16,24%	72,71%	5,48%	5,57%	-		
50.	Дмитрівська селищна ТГ	39,95%	9,08%	90,43%	-	0,49%	-		

51.	Крутівська сільська ТГ	63,87%	7,35%	92,48%	-	0,17%	-		
52.	Ладанська селищна ТГ	38,16%	17,00%	73,67%	9,16%	0,17%	-		
53.	Прилуцька міська ТГ	50,77%	31,39%	54,79%	10,52%	3,31%	-		
54.	Ріпкинська селищна ТГ	49,64%	11,94%	65,50%	11,04%	11,52%	-		
55.	Седнівська селищна ТГ	37,16%	-	99,73%	-	0,27%	-		
56.	Чернігівська міська ТГ	39,27%	32,17%	50,59%	5,03%	2,22%	9,98%		
57.	Яблунівська сільська ТГ	54,47%	13,28%	86,53%	-	0,19%	-		
x	Середнє значення	46,59%	13,48%	78,37%	6,21%	4,63%	9,98%		
	Обласний бюджет Чернігівської області	33,13%		35,74%	5,04%	5,19%	23,65%	27,94%	3,89%

Додаток 3

Контингент закладів загальної середньої освіти (без урахування спеціальних ЗЗСО та спеціальних класів) за класами та роками, за даними ДНУ “Інститут освітньої аналітики”.

	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас (12 клас)	12 клас	Контингент ПСО
2023/ 2024	7268	7200	8528	8707	9495	9745	9297	9354	9527	5316	5425 10		
2024/ 2025		7268	7200	8528	8707	9495	9745	9297	9354	9527	5316		
2025/ 2026			7268	7200	8528	8707	9495	9745	9297	9354	9527		
2026/ 2027				7268	7200	8528	8707	9495	9745	9297	9354		
2027/ 2028					7268	7200	8528	8707	9495	9745	9297		
2028/ 2029						7268	7200	8528	8707	9495	9745		19240
2029/ 2030							7268	7200	8528	8707	9495	9745	27947
2030/ 2031								7268	7200	8528	8707	9495	26730
2031/ 2032									7268	7200	8528	8707	24435
2032/ 2033										7268	7200	8528	22 996

2033													
------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Додаток 4

Контингент закладів загальної середньої освіти (без урахування спеціальних ЗЗСО та спеціальних класів) за класами та роками в міській місцевості, за даними ДНУ “Інститут освітньої аналітики”.

	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас (12 клас)	12 клас	Контингент ПСО
2023/ 2024	5628	5639	6641	6582	7235	7464	7019	7085	7107	4131	4180 1		
2024/ 2025		5628	5639	6641	6582	7235	7464	7019	7085	7107	4131		
2025/ 2026			5628	5639	6641	6582	7235	7464	7019	7085	7107		
2026/ 2027				5628	5639	6641	6582	7235	7464	7019	7085		
2027/ 2028					5628	5639	6641	6582	7235	7464	7019		
2028/ 2029						5628	5639	6641	6582	7235	7464		14699
2029/ 2030							5628	5639	6641	6582	7235	7464	21281
2030/ 2031								5628	5639	6641	6582	7235	20458

2031/ 2032									5628	5639	6641	6582	18862
2032/ 2033										5628	5639	6641	17908

Додаток 5

Контингент закладів загальної середньої освіти (без урахування спеціальних ЗЗСО та спеціальних класів) за класами та роками в сільській місцевості, за даними ДНУ “Інститут освітньої аналітики”.

	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас (12 клас)	12 клас	Контингент ПСО
2023/ 2024	1640	1561	1887	2125	2260	2281	2278	2269	2420	1185	1245 9		
2024/ 2025		1640	1561	1887	2125	2260	2281	2278	2269	2420	1185		
2025/ 2026			1640	1561	1887	2125	2260	2281	2278	2269	2420		
2026/ 2027				1640	1561	1887	2125	2260	2281	2278	2269		
2027/ 2028					1640	1561	1887	2125	2260	2281	2278		
2028/ 2029						1640	1561	1887	2125	2260	2281		4541
2029/ 2030							1640	1561	1887	2125	2260	2281	6666
2030/ 2031								1640	1561	1887	2125	2260	6272

2031													
2031/ 2032									1640	1561	1887	2125	5573
2032/ 2033										1640	1561	1887	5088

*Додаток 6***Працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О у 2022/2023 н. р. за закладами освіти**

№ з/п	Назва закладу професійної (професійно-технічної) освіти	Випуск	Працевлаштовано		Чисельність випускників, які продовжують навчання у закладах вищої освіти та інших закладах освіти	Чисельність випускників, які призвані до лав Збройних Сил України	Не працевлаштовані (чол.)
			осіб	%			
1.	Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту	185	133	71,9%	6	0	48
2.	ДПТНЗ «Сновське вище професійне училище лісового господарства»	272	125	46%	118	7	33

3.	ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування»	261	151	57,9%	65	0	62
4.	КЗ «Чернігівське вище професійне училище» Чернігівської обласної ради	118	63	53,4%	27	3	25
5.	КЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти» Чернігівської обласної ради	156	118	75,6%	1	0	42
6.	ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей»	262	186	71%	16	6	57
7.	ДПТНЗ «Куликівський професійний аграрний ліцей»	128	47	36,7%	7	0	83
8.	Сосницький професійний аграрний ліцей Чернігівської області	129	45	34,9%	8	3	83
9.	Дігтярівський професійний аграрний ліцей Чернігівської області	75	51	68%	1	1	31

10	КЗ «Прилуцький професійний ліцей» Чернігівської обласної ради	117	77	65,8%	24	2	20
11	ДНЗ «Ніжинський професійний аграрний ліцей Чернігівської області»	235	156	66,4%	9	8	70
12	Сокиринський професійний аграрний ліцей Чернігівської області	46	40	87%	2	0	4
13	ДПТНЗ «Ічнянський професійний аграрний ліцей»	38	13	34,2%	14	0	12
Всього:		2022	1205	59,6%	298	30	570
%					14,7%	1,5%	28,2%
2021/2022 н.р.		2013	1104	54,8%	295	28	649
%					14,7%	1,4%	32,2%

Регіональне замовлення на підготовку робітничих кадрів та молодших бакалаврів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти області за напрямками економічної діяльності на 2023 рік

№	Напрями підготовки (спеціальність)	План прийому (осіб)
Професійна підготовка робітничих кадрів та фахових молодших бакалаврів, всього		2198
1.	Загальні для всіх галузей економіки	102
2.	Загальні професії електротехнічного виробництва	159
3.	Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи	385
4.	Лісозаготівельні роботи	25
5.	Деревообробне виробництво	101
6.	Автомобільний транспорт	130
7.	Залізничний транспорт	28
8.	Швейне виробництво	124
9.	Громадське харчування	419
10.	Хлібопекарське і макаронне виробництво	28
11.	Торговельно-комерційна діяльність	53
12.	Сфера обслуговування	218
13.	Сільське господарство	317
14.	Лісове господарство (фахові молодші бакалаври)	25
15.	Технології легкої промисловості (фахові молодші бакалаври)	30
16.	Дизайн (фахові молодші бакалаври)	26

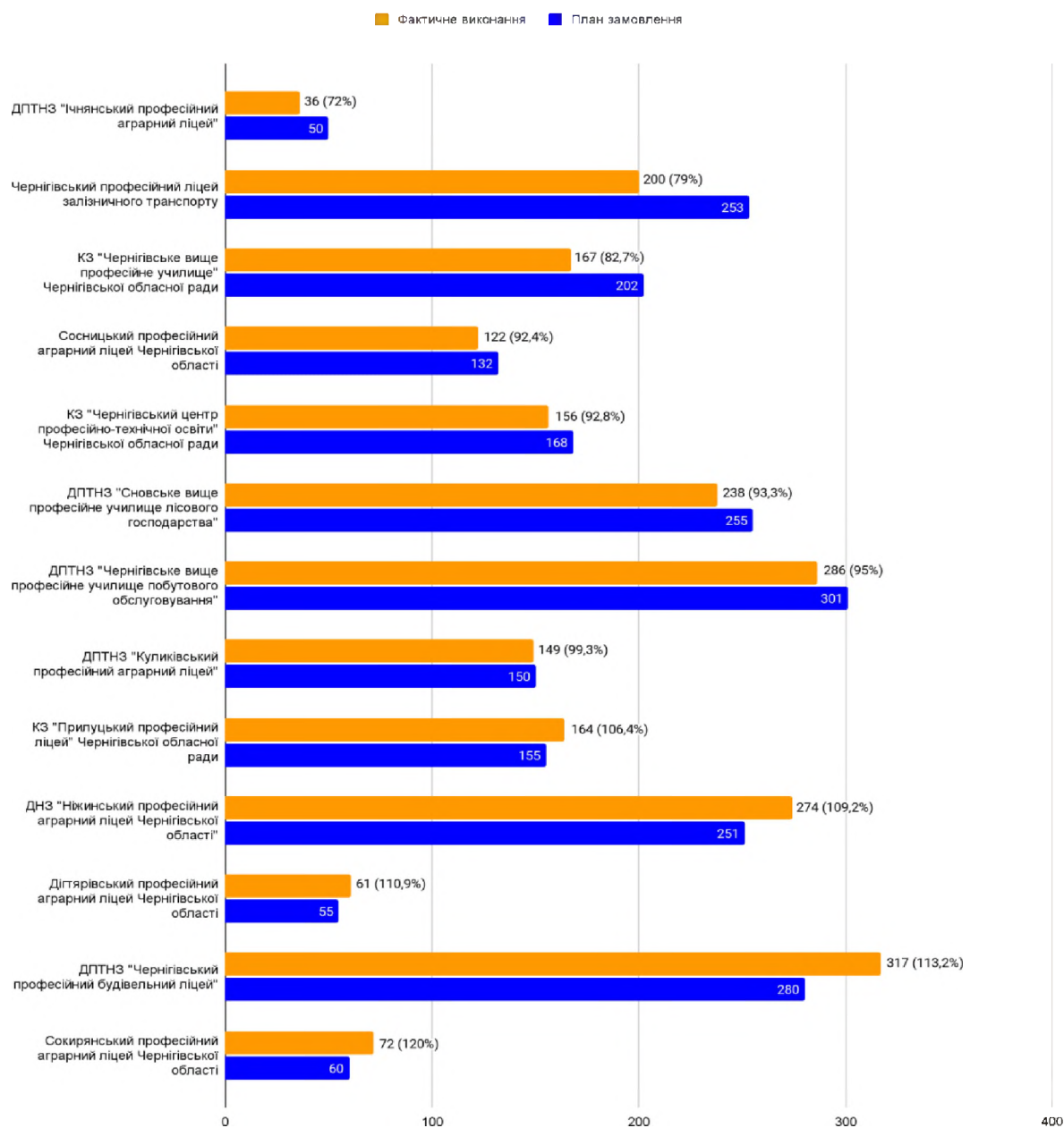
17.	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (фахові молодші бакалаври)	28
-----	--	----

Додаток 8

Державне замовлення на підготовку робітничих кадрів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти області на 2023 рік

№	Назва професії	План прийому (осіб)
Всього за професіями загальнодержавного значення		404
1.	Помічник машиніста електровоза. Помічник машиніста тепловоза	28
2.	Монтер колії	28
3.	Монтажник систем вентиляції, кондиціонування повітря, пневмотранспорту й аспірації	26
4.	Верстатник деревообробних верстатів	101
5.	Верстатник широкого профілю	28
6.	Токар	56
7.	Слюсар з механоскладальних робіт. Слюсар ремонтник	30
8.	Слюсар ремонтник	30
9.	Монтажник систем утеплення будівель	25
10.	Слюсар з механоскладальних робіт	52

Виконання регіонального та державного замовлення на професійну підготовку кваліфікованих робітників та фахових молодших бакалаврів, 2023/2024 н.р.

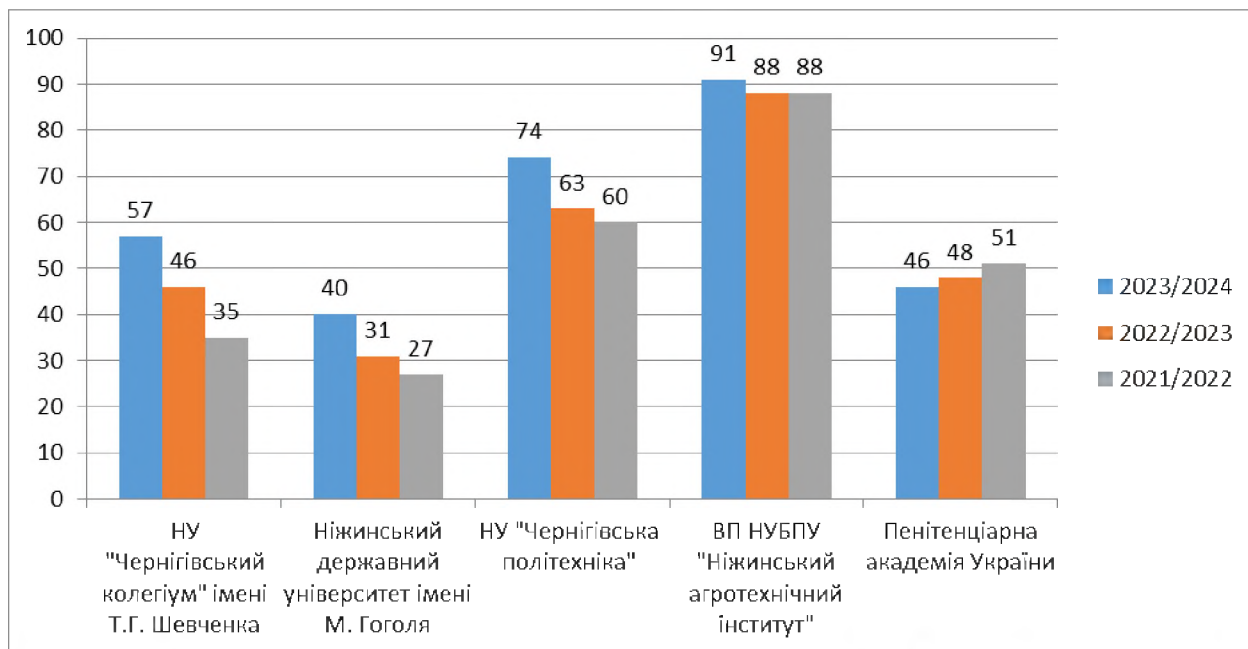
Забезпечення комп'ютерною технікою за закладами освіти

№	Назва ЗПО	Кількість здобувачів освіти - сиріт, напівсиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування	Ноутбуки для здобувачів освіти - сиріт, напівсиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування	Хромбуки для педпрацівників	Ноутбуки для педпрацівників	Планшети для пільгових категорій дітей (ВПО, діти з інвалідністю, із багатодітних та малозабезпечених родин)
1.	Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту	18	18	50	10	31
2.	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування	31	31	50	20	46
3.	Державний навчальний заклад «Ніжинський професійний аграрний ліцей Чернігівської області»	26	26	45	30	64
4.	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Куликівський професійний аграрний ліцей» (в тому числі філія)	30	30	40	20	48

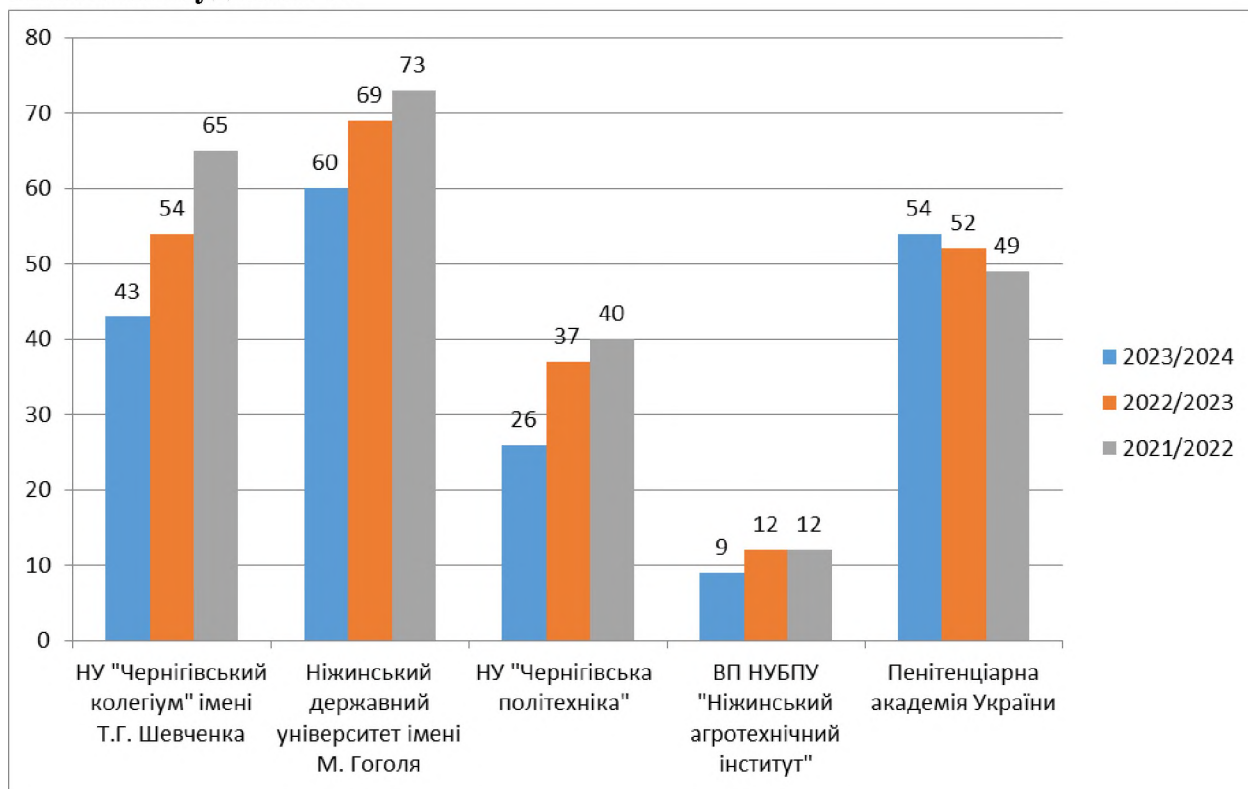
5.	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Сновське вище професійне училище лісового господарства»	28	28	40	15	44
6.	Прилуцький професійний ліцей Чернігівської області	9	9	30	20	35
7.	Сосницький професійний аграрний ліцей Чернігівської області	16	16	20	15	47
8.	Дігтярівський професійний аграрний ліцей Чернігівської області	7	7	20	5	63
9.	Комунальний заклад «Чернігівський центр професійно-технічної освіти» ЧОР	20	20	40	0	15
10.	Комунальний заклад «Чернігівське вище професійне училище» ЧОР	8	8	60	0	24
11.	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Чернігівський професійний будівельний ліцей»	31	31	74	0	24
12.	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Ічнянський професійний аграрний ліцей»	7	7	20	0	19
13.	Сокиринський професійний аграрний ліцей Чернігівської області	16	16	20	0	25
Всього		247	247	509	135	485

Розподіл контингенту ЗВО за статтю

Частка чоловіків, що навчаються у закладах вищої освіти, від загальної кількості студентів %

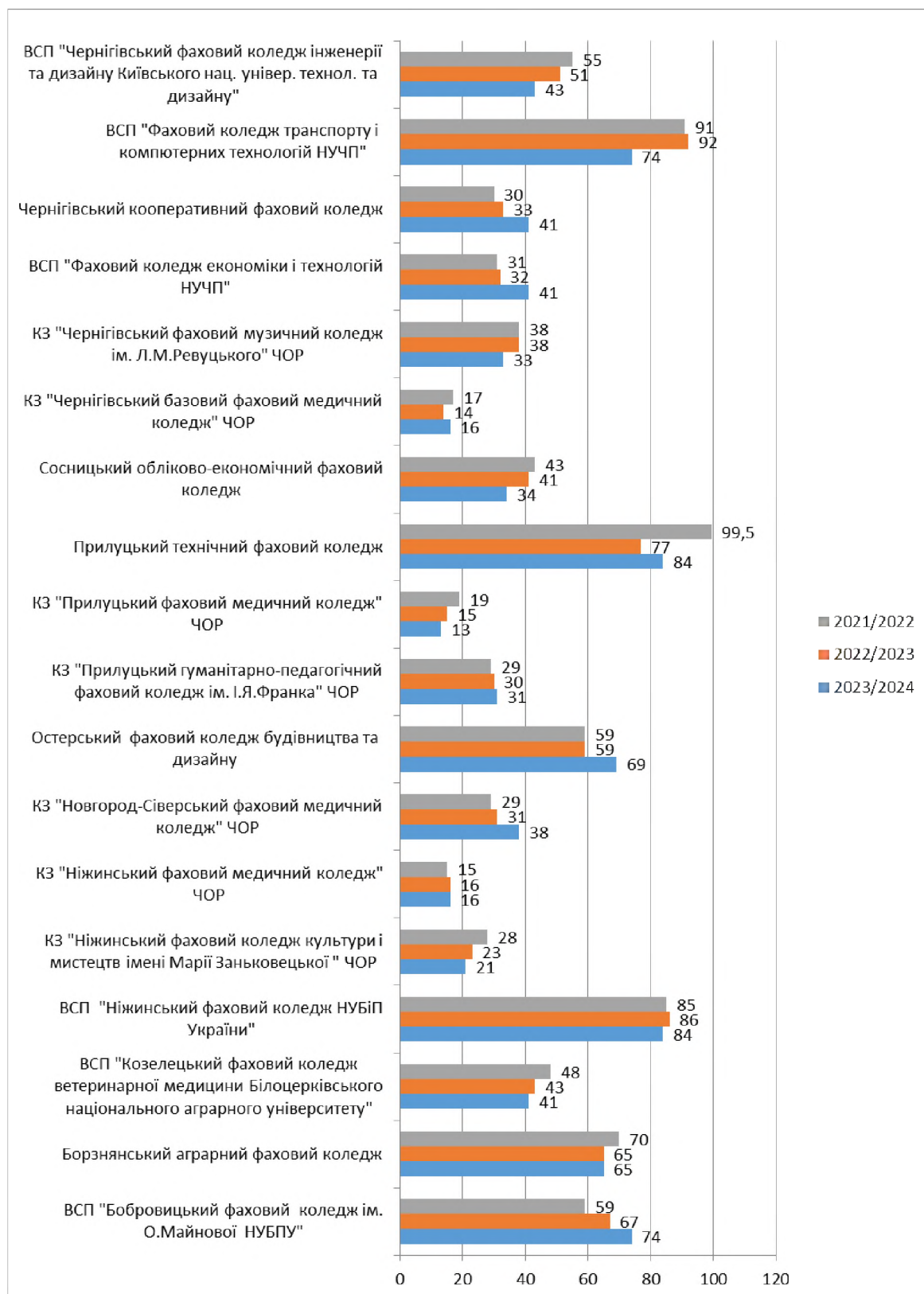

Частка жінок, що навчаються у закладах вищої освіти, від загальної кількості студентів %

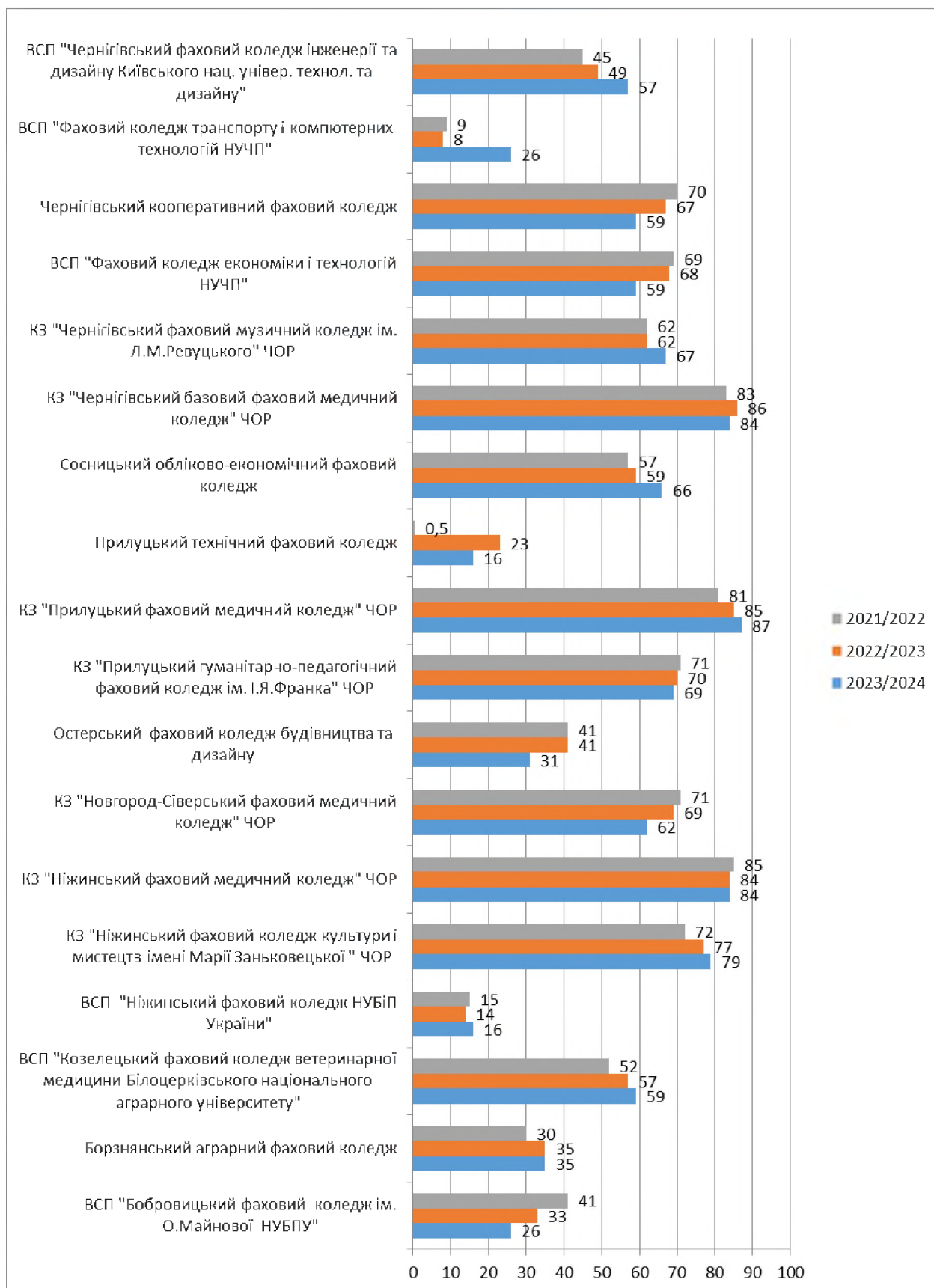

Розподіл контингенту ЗФПО за статтю

Частка чоловіків, що навчаються у закладах фахової передвищої освіти, від загальної кількості студентів, %

Частка жінок, що навчаються у закладах фахової передвищої освіти, від загальної кількості студентів %

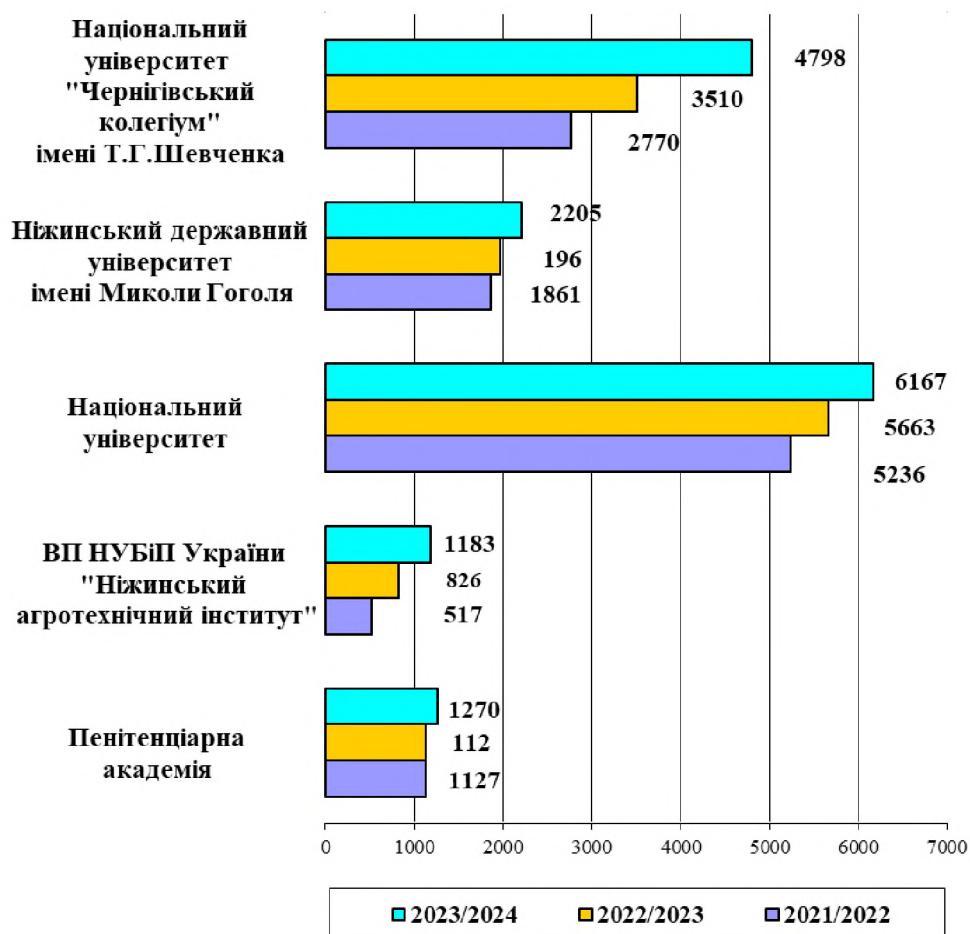
Якісний склад викладачів закладів вищої та фахової передвищої освіти

№	Назва закладу вищої та фахової передвищої освіти	Чисельність викладачів			Науковий ступінь					
		2021/ 2022 н.р.	2022/ 2023 н.р.	2023/ 2024 н.р.	2021/2022 н.р.		2022/2023 н.р.		2023/2024 н.р.	
					осіб	%	осіб	%	осіб	%
Університети, інститут, академія										
1	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка	296	286	284	254	85,8	249	87,0	244	85,9
2	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	254	217	210	172	67,7	155	71,4	158	75,2
3	Національний університет «Чернігівська політехніка»	319	297	369	214	67,0	190	64,0	241	65,3
4	ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»	55	59	59	39	70,9	34	57,6	45	76,3
5	Академія Державної пенітенціарної служби	159	148	132	63	39,6	60	40,5	58	44
Коледжі										
1	ВСП «Бобровицький фаховий коледж ім. О.Майнової Національного університету біоресурсів і природокористування України»	36	36	38	2	5,5	2	5,5	3	7,9
2	Борзнянський аграрний фаховий коледж	26	27	26	0	0	0	0	0	0

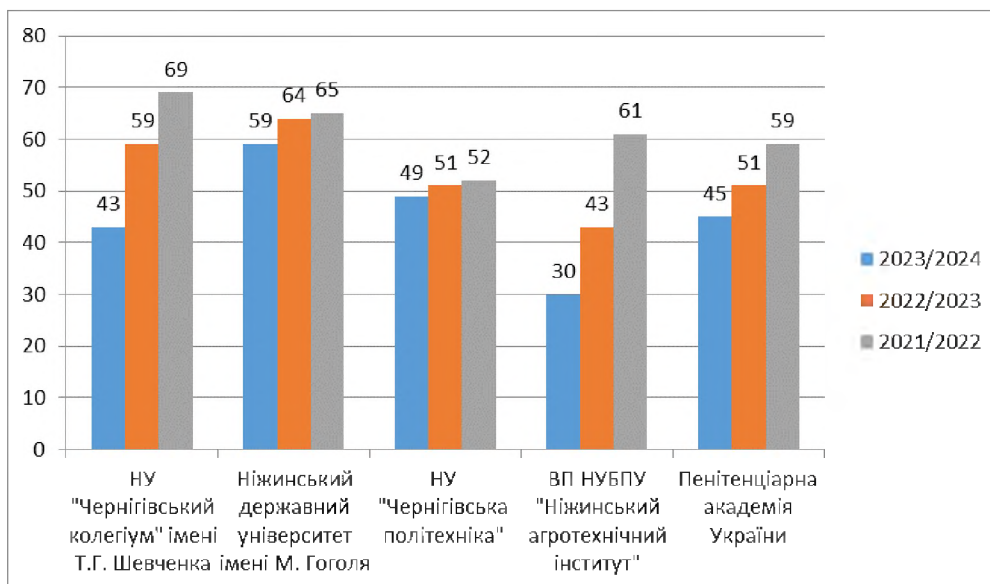
3	ВСП «Козелецький фаховий коледж ветеринарної медицини Білоцерківського національного аграрного університету»	23	21	19	2	8,7	3	14,3	4	21
4	ВСП «Ніжинський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»	66	61	59	11	16,7	9	14,7	11	19
5	КЗ «Ніжинський фаховий коледж культури і мистецтв імені Марії Заньковецької» Чернігівської обласної ради	95	92	80	0	0	0	0	12	15
6	КЗ «Ніжинський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради	50	48	44	0	0	0	0	1	2,3
7	КЗ «Новгород-Сіверський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради	29	31	31	0	0	0	0	0	0
8	Остерський фаховий коледж будівництва та дизайну	34	32	29	0	0	0	0	0	0
9	КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради	73	71	63	10	13,7	10	14,1	13	20,6
10	КЗ «Прилуцький фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради	30	31	33	0	0	0	0	0	0
11	Прилуцький технічний фаховий коледж	66	72	75	2	3,0	2	2,8	2	2,7
12	Сосницький обліково-економічний фаховий коледж	15	16	16	0	0	0	0	0	0
13	КЗ «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради	95	95	102	0	0	0	0	7	6,9

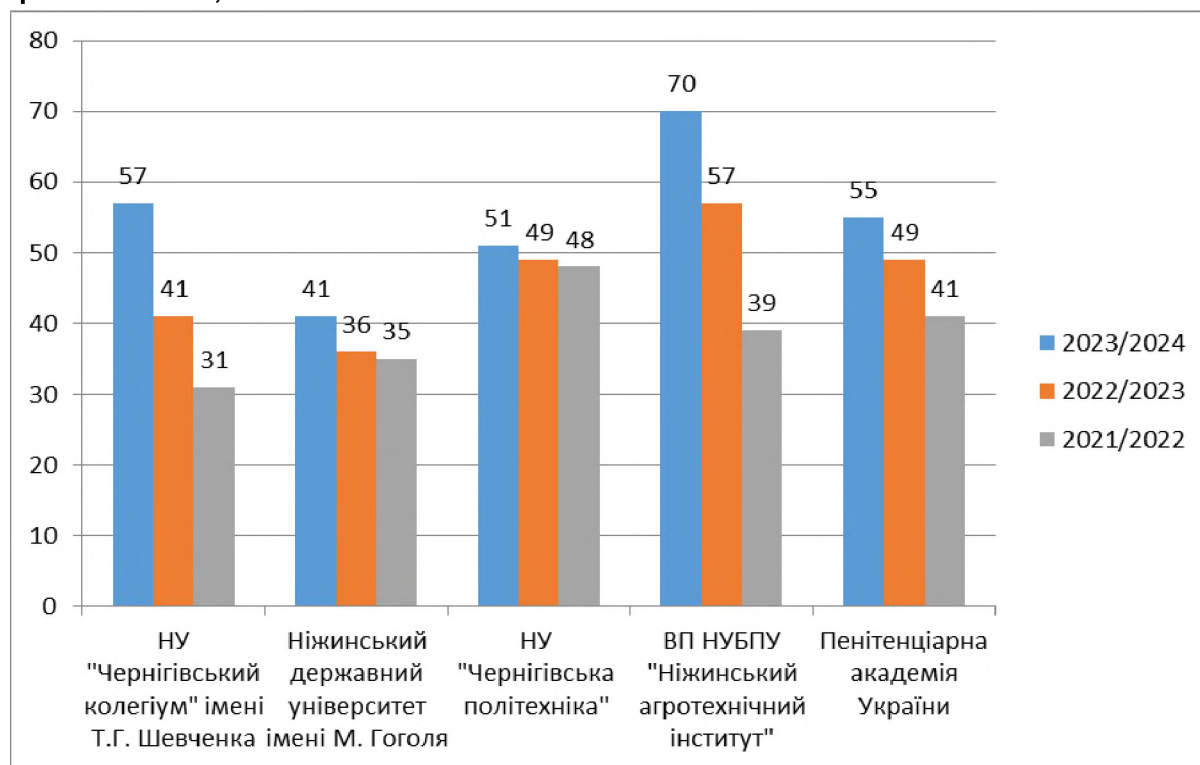
14	КЗ «Чернігівський фаховий музичний коледж ім. Л.М.Ревуцького» Чернігівської обласної ради	122	118	115	0	0	0	0	0	0
15	ВСП « Фаховий коледж економіки і технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»	50	50	48	3	6,0	3	7,7	4	8,3
16	Чернігівський кооперативний фаховий коледж Чернігівської облспоживспілки	38	26	25	3	7,9	2	7,7	2	8
17	ВСП «Фаховий коледж транспорту і комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»	56	55	58	1	1,7	1	1,8	1	1,7
18	ВСП «Чернігівський фаховий коледж інженерії та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну»	40	37	40	1	2,5	0	0	1	2,5
<i>Разом</i>		2027	1926	1955	777	70	720	67,9	807	69,3

Контингент здобувачів освіти університетів, інституту, академії

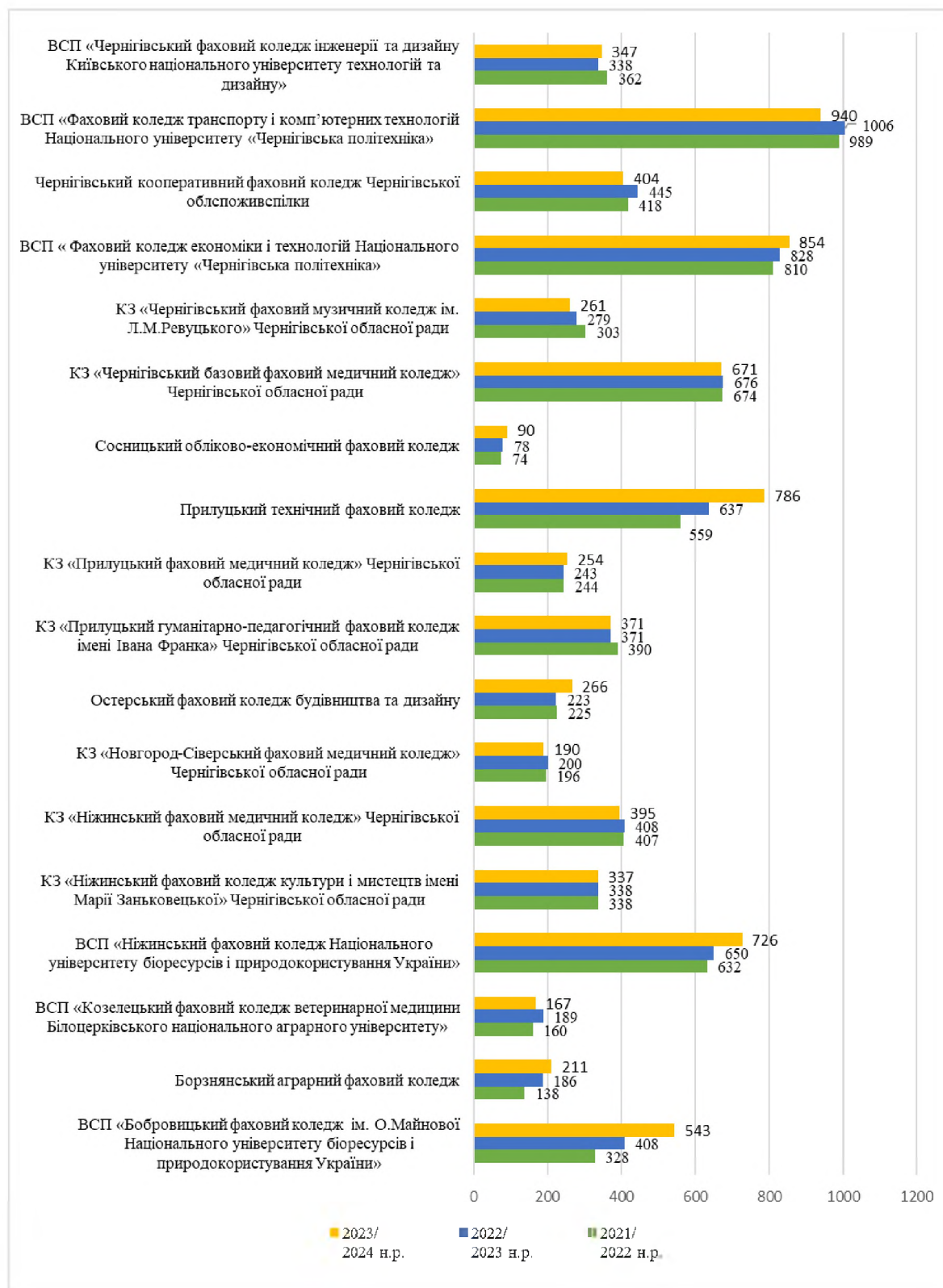

Частка студентів закладів вищої освіти області, які здобувають освіту за кошти державного бюджету, %

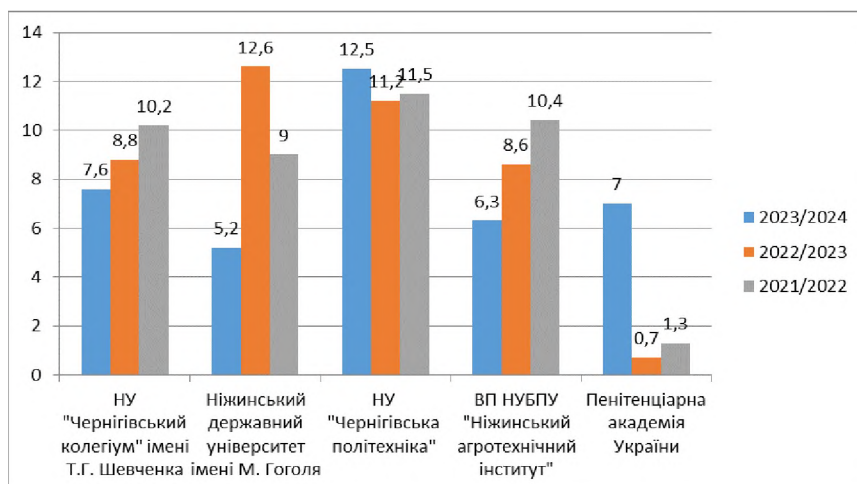

Частка студентів закладів вищої освіти області, які здобувають освіту за кошти фізичних осіб, %

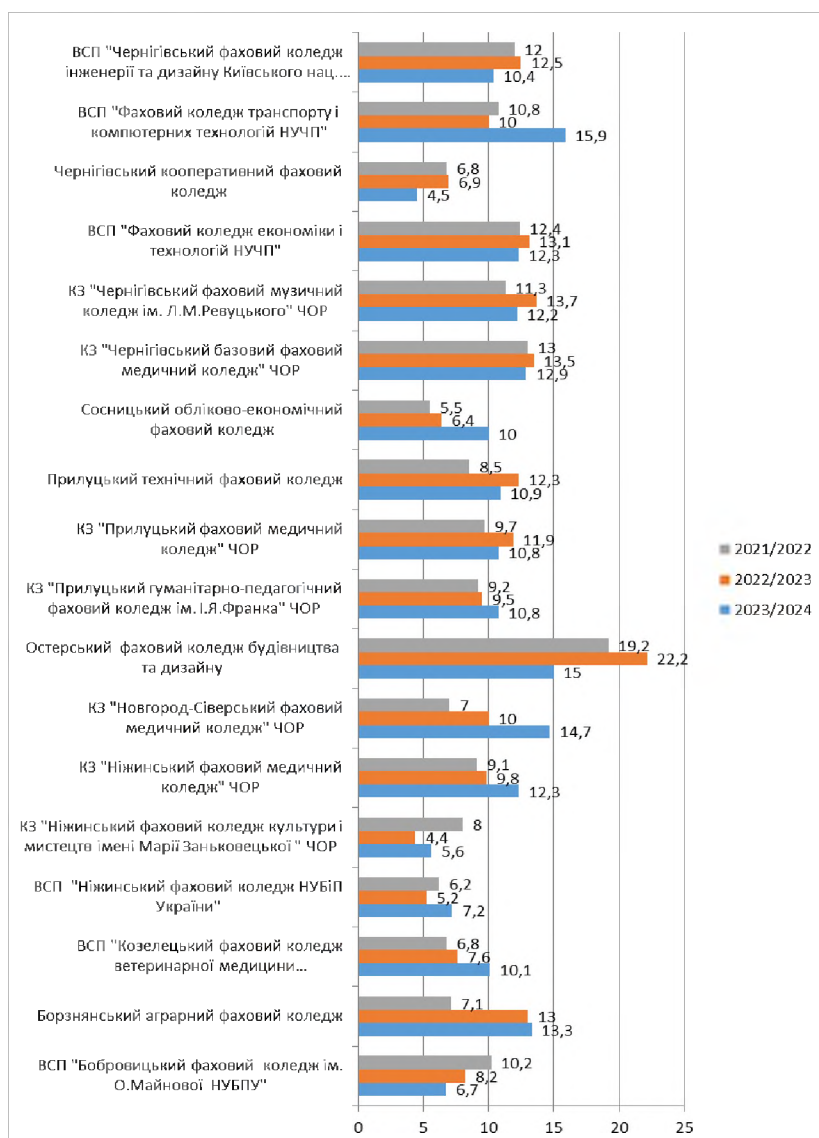
Контингент здобувачів фахової передвищої освіти

Частка студентів пільгових категорій у закладах вищої освіти, %

Частка студентів пільгових категорій у закладах фахової передвищої освіти, %

АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ

проєкту Стратегії відновлення та розвитку освіти Чернігівської області на 2025-2029 роки
положенням Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету
Міністрів України
від 05 серпня 2020 року № 695

Положення Державної стратегії регіонального розвитку	Положення Стратегії відновлення та розвитку освіти Чернігівської області на 2025-2029 роки															
	Стратегічна ціль 1.			Стратегічна ціль 2.				Стратегічна ціль 3.			Стратегічна ціль 4.			Стратегічна ціль 5.		
	Оп.ц. 1.1.	Оп. ц. 1.2.	Оп.ц. 1.3.	Оп. ц. 2.1.	Оп. ц. 2.2.	Оп.ц. 2.3.	Оп.ц. 2.4.	Оп.ц. 3.1.	Оп. ц. 3.2.	Оп.ц. 3.3.	Оп.ц. 4.1.	Оп.ц. 4.2.	Оп.ц. 4.3.	Оп.ц. 5.1.	Оп.ц. 5.2.	Оп.ц. 5.3.
Стратегічна ціль “Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”																
Оперативна ціль 2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах																
<i>Завдання за напрямом “Освітні послуги”</i>																
1. Покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, забезпечення		+			+		+		+	+		+	+	+		+

Комплексна система критеріїв, показників та індикаторів розвитку освіти

1. ДОСТУПНІСТЬ ОСВІТИ	
1.1. Охоплення навчанням	
1.1.1.	% учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються в ЗЗСО в інклюзивних класах (від загальної кількості учнів з особливими освітніми потребами)
1.1.2.	% дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних групах (від загальної кількості вихованців ЗДО з особливими освітніми потребами)
1.1.3.	% дітей 3-5 річного віку, які проживають на відповідній території та відвідують ЗДО
1.1.4.	% учнів, які відвідують гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі ЗЗСО
1.1.5.	% дітей з 5 років, які відвідують заклади позашкільної освіти
1.1.6.	% дівчат з 5 років, які відвідують заклади позашкільної освіти
1.1.7.	% хлопців з 5 років, які відвідують заклади позашкільної освіти
1.1.8.	% дітей у віці 5-6- років, які відвідують заклади позашкільної освіти
1.1.9.	% дітей у віці 7-10 років, які відвідують заклади позашкільної освіти
1.1.10.	% дітей у віці 11-14 років, які відвідують заклади позашкільної освіти
1.1.11.	% дітей у віці 15-18 років, які відвідують заклади позашкільної освіти

1.1.12.	% випускників 9-х класів, які одержали базову середню освіту і продовжують навчання для здобуття повної загальної середньої освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти
1.1.13.	% випускників 9-х класів, які одержали базову загальну середню освіту і продовжують навчання для здобуття повної загальної середньої освіти у закладах фахової передвищої освіти
1.1.14.	% випускників 9-х класів, які продовжують здобувати повну загальну середню освіту в ЗЗСО
1.1.15.	%дітей віком від 6 до 18 років, які не навчаються в закладах освіти для здобуття повної загальної середньої освіти
1.2. Територіальна та фізична доступність ЗО	
1.2.1.	%ЗО, що мають пандуси, поручні
1.2.2.	%ЗО, що мають ліфти (підйомники)
1.2.3.	%ЗО, що мають спеціально обладнані туалетні кімнати для осіб з інвалідністю
1.2.4.	%ЗО, що забезпечують безперешкодний доступ вище першого поверху
1.2.5.	% учнів, яким забезпечено підвезення до ЗЗСО і назад (від потреби)
1.2.6.	% педагогічних працівників , яким забезпечено підвезення до ЗЗСО і назад (від потреби)
1.2.7.	% учнів, яким забезпечено підвезення до ЗЗСО і назад спеціально обладнаними автобусами для перевезення осіб з порушенням зору, слуху, опорно-рухового апарату та інших маломобільних груп населення (від потреби)
1.2.8.	% маршрутів шкільних автобусів, які проходять автомобільними дорогами,що мають тверде покриття
1.3. Мережа закладів освіти	
1.3.1.	%дітей, які проживають на території обслуговування ІРЦ
1.3.2.	наявність закладів спеціалізованої освіти
1.3.3.	%ліцеїв, що забезпечують лише профільну середню освіту

1.3.4.	%ліцеїв, що забезпечуватимуть лише профільну середню освіту з 2027 року (для обрахування вручну)
1.3.5.	%ЗЗСО, в яких кількість учнів перевищує проектну потужність закладу на 50% та більше
1.3.6.	% ЗЗСО, в яких кількість учнів менша проектної потужності на 50% і більше
1.3.7.	% ЗДО, в яких кількість вихованців перевищує проектну потужність закладу і 50% та більше
1.3.8.	% ЗДО в яких кількість вихованців менша проектної потужності на 50% та більше
1.3.9.	% наповнюваності класів (середня наповнюваність класів відносно максимальної кількості учнів, визначених законодавством)
1.3.10.	% ЗЗСО, в яких організовано двозмінне навчання
1.3.11.	% учнів, які навчаються у другу зміну
1.3.12.	% класів-комплектів від загальної кількості класів початкової школи
1.3.13.	% ЗЗСО (крім початкових шкіл), в яких навчається менше 45 здобувачів (з 1 вересня 2026 року - менше 60 здобувачів)
1.3.14.	% учнів, які навчаються у змішаному режимі
2. КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ	
2.1. Умови для підвищення кваліфікації та постійного професійного розвитку педагогічних працівників	
2.1.1.	% територіальних громад, педагогічні працівники яких отримують послуги ЦПРПП
2.1.2.	% педагогічних працівників, які підвищили кваліфікацію в АНО/ІППО, за рік
2.1.3.	% педагогічних працівників, охоплених регіональними програми в частині мотивації педагогів (доплати, премії, стажування молоді тощо) за рік
2.2. Кадрове забезпечення	
2.2.1.	% вчителів, які викладають окремі предмети інваріантної складової навчального плану за основною спеціальністю

2.2.2.	% педагогічних працівників, зайнятих на понад 1 ставку
2.2.3.	% вчителів, які викладають 3 і більше предметів
2.2.4.	% педагогічних працівників, які мають до 3-х років стажу педагогічної роботи
2.2.5.	% вакантних ставок педагогічних працівників
2.2.6.	% / кількість вакантних ставок учителів 1-4 класів
2.2.7.	% / кількість вакантних ставок учителів 5-11(12) класів
2.2.8.	% / кількість вакантних ставок вчителів української мови та літератури
2.2.9.	% / кількість вакантних ставок вчителів історії
2.2.10.	% / кількість вакантних ставок вчителів фізики
2.2.11.	% / кількість вакантних ставок вчителів математики
2.2.12.	% / кількість вакантних ставок вчителів основ інформатики
2.2.13.	% / кількість вакантних ставок вчителів хімії
2.2.14.	% / кількість вакантних ставок вчителів географії
2.2.15.	% / кількість вакантних ставок вчителів біології
2.2.16.	% / кількість вакантних ставок вчителів англійської мови
2.2.17.	% / кількість вакантних ставок вчителів інших іноземних мов
2.2.18.	% / кількість вакантних ставок учителів музики, образотворчого мистецтва, фізкультури, захисту України, трудового навчання
2.2.19.	% / кількість вакантних ставок практичного психолога
2.2.20.	% / кількість вакантних ставок соціального педагога
2.2.21.	% / кількість вакантних ставок асистента вчителя в інклюзивних класах

2.2.22.	% / кількість вакантних ставок асистента вихователя в інклюзивних групах
2.2.23	%/кількість вакантних ставок вихователів ЗДО
2.2.24.	% вихователів/вчителів віком до 30 років
2.2.25.	% вихователів/вчителів віком понад 60 років
2.2.26.	середній вік педагогічних працівників
2.2.27.	% педагогічних працівників, які успішно пройшли сертифікацію (з зареєстрованих)
2.2.28.	% вчителів-експертів, які пройшли навчання та залучаються до проведення інституційних аудитів
2.2.19.	%педагогічних працівників, які мають ступінь магістра
2.2.30.	%педагогічних працівників, які мають ступінь бакалавра
2.2.31.	%педагогічних працівників, які мають ступінь молодшого бакалавра
2.2.32.	% педагогічних працівників, які мають ступінь фахового молодшого бакалавра
2.2.33.	% педагогічних працівників, які мають лише повну загальну середню освіту
2.2.34.	%керівників закладів загальної середньої освіти, призначених за результатами конкурсу (крім періоду дії воєнного стану)
3. ЯКІСТЬ ОСВІТИ	
3.1. Результати освітнього процесу в ЗЗСО, П(ПТ)О, ФПО	
3.1.1.	% випускників ЗО, які здобули повну загальну середню освіту, що долають поріг при складанні ДПА у формі ЗНО з української мови (за умови проведення ДПА у формі ЗНО*)
3.1.2.	% випускників ЗО, які здобули повну загальну середню освіту, що долають поріг при складанні ДПА у формі ЗНО з математики (за умови проведення ДПА у формі ЗНО*)
3.1.3.	% випускників ЗО, які здобули повну загальну середню освіту, що долають поріг при складанні ДПА у формі ЗНО з історії України (за умови проведення ДПА у формі ЗНО*)

3.1.4.	% випускників ЗО, які здобули повну загальну середню освіту, що досягають достатнього та вище рівня за результатами ДПА з української мови (за умови проведення ДПА*)
3.1.5.	% випускників ЗО, які здобули повну загальну середню освіту, що досягають достатнього та вище рівня за результатами ДПА з математики (за умови проведення ДПА*)
3.1.6.	% випускників ЗО, які здобули повну загальну середню освіту, що досягають достатнього та вище рівня за результатами ДПА з історії України (за умови проведення ДПА*)
3.1.7.	% випускників ЗЗСО, які здобули базову середню освіту (9 кл), що досягають достатнього рівня за результатами ДПА з української мови (за умови проведення ДПА*)
3.1.8.	% випускників ЗЗСО, які здобули базову середню освіту (9 кл), що досягають достатнього рівня за результатами ДПА з математики (за умови проведення ДПА*)
3.1.9.	% випускників ЗЗСО, які здобули базову середню освіту (9 кл), що досягають достатнього рівня за результатами ДПА з історії України (за умови проведення ДПА*)
3.1.10.	середній бал ЗНО/НМТ з української мови (у разі проведення)
3.1.11.	середній бал ЗНО/НМТ з математики (у разі проведення)
3.1.12.	середній бал ЗНО/НМТ з історії України (у разі проведення)
3.1.13.	% випускників ЗЗСО, які складають НМТ відносно загальної кількості випускників ЗЗСО (у разі його проведення, на час звільнення від обов'язкового проходження державної підсумкової атестації у формі ЗНО)
3.2. Підготовка здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти	
3.2.1.	% ЗП(ПТ)О, що впроваджують дуальну форму здобуття освіти
3.2.2.	% ЗФПО, що впроваджують дуальну форму здобуття освіти
3.2.3.	% працевлаштованих випускників ЗП(ПТ)О за здобутою професією, що навчалися за бюджетні кошти

3.2.4.	% працевлаштованих випускників ЗФПО за здобутою професією, що навчалися за бюджетні кошти
3.3. Організація освітньої діяльності та освітнього процесу	
3.3.1.	% ЗО, управлінські та освітні процеси яких оцінено на достатній та високий рівень за результатами інституційного аудиту (від загальної кількості, які пройшли інституційний аудит)
3.3.2.	% ЗЗСО, що мають платформи організації дистанційного навчання
3.3.3.	%ЗЗСО, що впровадили освітні інформаційні системи (ОІС)
4. ФІНАНСУВАННЯ	
4.1. Використання субвенцій	
4.1.1.	% покриття видатків на заробітну плату педагогічних працівників в ЗЗСО за рахунок освітньої субвенції
4.1.2.	% освоєння субвенції НУШ
4.1.3.	% освоєння субвенції на надання державної підтримки особам з ООП
4.1.4.	% освоєння освітньої субвенції
4.2. Видатки на освіту	
4.2.1.	% видатків на 1 учня відносно середнього показника по Україні
4.2.2.	% видатків на 1 учня відносно середнього показника по області
4.2.3.	видатки на 1 учня, що здобуває профільну середню освіту в ЗЗСО
4.2.4.	% видатків на 1 учня, що здобуває профільну середню освіту в ЗЗСО, відносно відповідного середнього показника по Україні
4.2.5.	% видатків на освіту в структурі місцевого бюджету
4.2.6.	% видатків на надання загальної середньої освіти в структурі видатків (на освіту) місцевого бюджету

4.2.7.	% видатків на надання дошкільної освіти в структурі видатків (на освіту) місцевого бюджету
4.2.8.	% видатків на надання позашкільної освіти в структурі видатків (на освіту) місцевого бюджету
4.2.9.	% видатків на надання професійної (професійно-технічної) освіти в структурі видатків (на освіту) місцевого бюджету (за наявності закладів у підпорядкуванні)
4.2.10.	% видатків на надання фахової передвищої освіти в структурі видатків (на освіту) місцевого бюджету (за наявності закладів у підпорядкуванні)
4.2.11.	% видатків капітального характеру в структурі видатків на надання загальної середньої освіти
4.2.12.	% видатків на професійний розвиток та підвищення кваліфікації педагогічних працівників у структурі видатків на освіту
5. СФОРМОВАНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	
5.1. Сформованість ефективних органів управління освітою	
5.1.1.	% забезпеченості ОУО кадрами
5.2. Взаємодія органів влади з громадськістю, учасниками освітнього процесу з питань управління освітою	
5.2.1.	% ЗО, для яких утворено піклувальну раду закладу освіти
5.2.2.	% громад, що мають піклувальну раду, яка охоплює всі заклади освіти громади як дорадчого органу ОМС
5.3. Прозорість та відкритість роботи органів управління освітою та закладів освіти	
5.3.1.	%прозорості та відкритості роботи ОУО/ЗО за результатами самооцінювання
5.3.2.	% учасників освітнього процесу, що позитивно оцінюють прозорість та відкритість роботи закладу освіти (за результатами опитування)
5.3.3.	% учасників освітнього процесу, що позитивно оцінюють прозорість та відкритість роботи органу управління освітою (за результатами опитування)
5.4. Наявність стратегії розвитку на всіх рівнях управління	

5.4.1.	наявність у стратегії розвитку (області/громади) цілей щодо розвитку освіти
5.4.2.	наявність стратегії розвитку освіти та відповідного плану реалізації
5.5. Забезпечення позитивного іміджу органів управління освітою та закладів освіти	
5.5.1.	% учасників освітнього процесу, які підтверджують відсутність фактів корупції у закладі освіти (за результатами анкетування)
5.5.2.	% учасників освітнього процесу, які підтверджують дотримання принципів академічної доброчесності в закладі освіти (за результатами анкетування)
5.5.3.	% учасників освітнього процесу, які позитивно оцінюють організацію управлінських процесів в ОУО/закладі освіти (за результатами анкетування)
6. БЕЗПЕКА І КОМФОРТ	
6.1. Створення безпечного освітнього середовища	
6.1.1.	% закладів освіти, що мають власне укриття
6.1.2.	% задоволеність учасників освітнього процесу умовами в укриттях ЗО (за результатами опитування)
6.1.3.	% ЗО, які забезпечують медичне обслуговування учнів
6.1.4.	% ЗО, які отримали позитивний висновок ДСНС щодо забезпеченості засобами пожежної безпеки
6.1.5.	% ЗО, в яких запроваджено НАССР (отримали позитивний висновок Держспоживслужби) від кількості ЗО, що здійснюють харчування
6.1.6.	% ЗО, що створили безпечне користування мережею Інтернет (наявність програмних засобів захисту Інтернет-підключення)
6.1.7.	% ЗО, що створили безпечне користування мережею Інтернет (наявність апаратних засобів захисту Інтернет-підключення)
6.1.8.	% вчителів та учнів, які взяли участь у навчаннях щодо дій у надзвичайних ситуаціях, до загальної кількості вчителів та учнів ЗО
6.1.9.	% ЗО, в яких приміщення недоступне для несанкціонованого доступу сторонніх осіб

6.1.10.	% ЗО, в яких територія недоступна для несанкціонованого доступу сторонніх осіб
6.1.11.	% здобувачів освіти, які вважають освітнє середовище безпечним (за результатами опитування)
6.1.12.	% батьків (законних представників), які вважають освітнє середовище безпечним (за результатами опитування)
6.1.13.	% педагогічних працівників, які вважають освітнє середовище безпечним (за результатами опитування)
6.1.14.	% учасників освітнього процесу, які вважають ефективною систему профілактики та протидії булінгу в закладі освіти (за результатами опитування)
6.2. Створення комфортного освітнього середовища	
6.2.1.	% здобувачів освіти, які вважають освітнє середовище комфортним (за результатами опитування)
6.2.2.	% батьків (законних представників), які вважають освітнє середовище комфортним (за результатами опитування)
6.2.3.	% педагогічних працівників, які вважають освітнє середовище комфортним (за результатами опитування)
6.2.4.	% дітей з числа пільгових категорій, яким забезпечено безоплатне харчування в закладі освіти
6.2.5.	% учнів, які задоволені умовами харчування до загальної кількості учнів, які харчуються (за результатами опитування)
6.2.6.	% батьків, які задоволені умовами харчування до загальної кількості учнів, які харчуються (за результатами опитування)
7. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
7.1. Матеріально-технічне забезпечення закладів	
7.1.1.	% вчителів-предметників ЗЗСО, що позитивно оцінюють оснащеність та відповідність нормативним вимогам кабінетів для вивчення окремих предметів (обладнання, витратні матеріали тощо) (за результатами опитування)
7.1.2.	% педагогічних працівників, які позитивно оцінюють оснащеність освітнього простору закладу освіти (за результатами опитування)
7.2. Забезпечення ЗО комп'ютерною технікою та доступом до Інтернету	

7.2.1.	% ЗО, що мають доступ до мережі Інтернет зі швидкістю 100 і більше Мбіт/с
7.2.2.	% вчителів, забезпечених персональною комп'ютерною технікою
7.2.3.	% комп'ютерів, термін придбання яких становить понад 5 років
7.2.4.	кількість учнів на 1 комп'ютер
7.2.5.	% класів, що мають інтерактивні поверхні
7.3. Будівлі та споруди закладів освіти	
7.3.1.	% ЗО, у яких проведено комплексну термомодернізацію
7.3.2.	%ЗО, що потребують капітального ремонту
7.3.3.	%закладів освіти, що мають джерела резервного живлення, які забезпечують сталість освітнього процесу